

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๕๓ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๗

“.....ปัญญาของผู้อื่น ที่เขาคิดมาแล้ว ได้ใช้มาแล้วในการทำงานนั้น
ย่อมเป็นพื้นฐานอย่างดีสำหรับเรา ที่จะก่อตั้งสร้างเสริมความเจริญให้
งอกงามมั่นคงต่อไป การประมาทปัญญาผู้อื่นจึงเท่ากับไม่ได้ใช้พื้นฐานที่
มีอยู่แล้ว ให้เป็นประโยชน์.....”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๑

“วารสารไทย” เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา
นายสุธี อากาศฤกษ์

บรรณาธิการ นายชาคริต จุลกะเสวี

บรรณาธิการผู้ช่วย นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ นายทองค่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา นายประพัฒน์ ตริณรงก์
นายเย็นใจ เลาหวนิช นายวิจิตร อาวะกุล
คุณหญิงกนิษฐา เลอะกุล นายสมบัติ พลายน้อย
นางธัชกร เหมะจันทร์ นายปัญญา นิตยสุวรรณ

ฝ่ายจัดการ นางอัครจินดา หงษ์พงษ์ นายกิตติ จันทร์ส่อง

สำนักงานวารสารไทย สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
อาคาร ๑๑ ชั้น ๓ ส่วนการศึกษานอกโรงเรียนนายร้อย-
จปร. (เดิม) ถนนราชดำเนิน โทร. ๒๘๑๔๕๙๐

วารสารไทย เป็นเอกสารเผยแพร่เป็นอนันตนาการแก่ประชาชนทั่วไป
ทรงสนพระทัยและข้อคิดเห็นที่เป็นปรากฏในวารสารนี้ เป็นของ
ผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของ
บรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

คณะกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายสุธี อากาศฤกษ์ อนุกรรมการที่ปรึกษา
นายวิจิตร อาวะกุล ประธานอนุกรรมการ
นายชาคริต จุลกะเสวี รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

นายทองค่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา นายประพัฒน์ ตริณรงก์
นายเย็นใจ เลาหวนิช คุณหญิงกนิษฐา เลอะกุล
นายสฤติย์ เล็งไธสง นายสมบัติ พลายน้อย
นางธัชกร เหมะจันทร์ นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นางดวงกมล พิทักษ์ดำรงกิจ นางวรรณภา ณ สงขลา
นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ นางสาวบุญศรี โชติวรรณวิวัฒน์
นางอัครจินดา หงษ์พงษ์ นายกิตติ จันทร์ส่อง

พิมพ์ที่ บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด

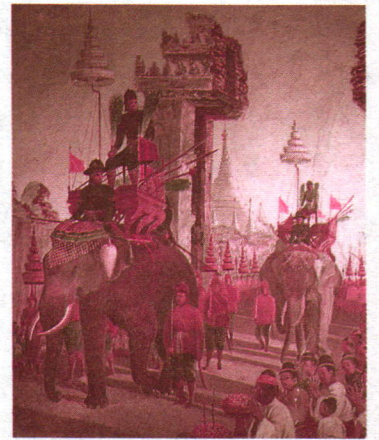
๓๐๗ ซอยจันทราสุข ลาดพร้าว ๔๗ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทร. ๕๓๙๗๕๙๐-๕ โทรสาร. ๕๓๙๒๕๑๒

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๕๓ มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๗

หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125-572X

ปก : จิตรกรรมฝาผนังในพระวิหาร วัดสุวรรณดารารามราชวรวิหาร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นภาพตอนที่สมเด็จพระนเรศวรฯ
ยกทัพเข้ากรุงหงสาวดี และได้เสด็จไปนมัสการ “พระธาตุมุตาว”
หลังจากได้เมืองหงสาวดีแล้ว ผู้เขียนภาพ คือ พระยาอนุศาสน-
จิตรกร (จันทร์ จิตรกร) จิตรกรเอกในสมัยรัชกาลที่ ๗

ถ่ายภาพ : อนุตรา หงษ์สุวรรณ

เผยแพร่เพื่อเป็นอนันตนาการ

จาก

สำนักขานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เล่มจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

I นื่องมาจากผลของการพัฒนาทางสังคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนถึงแวดล้อมในโลกเรา ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันนี้ ได้มีส่วนทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ พากันหลงใหลต่อความเจริญก้าวหน้า ที่เรียกว่า “ทันสมัย” จึงได้มีส่วนทำลายขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย เรา ได้ถูกทำลายไปอย่างน่าเสียดายยิ่ง เกิดความผันแปรเปลี่ยนไปในทางที่เสื่อมลงอย่างน่าวิตก จึงจำเป็นต้องเร่งหาทางแก้ไขโดยรีบด่วน เพื่อให้วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยเรา ดำรงคงอยู่ด้วยดี ที่สุดสืบไปให้จงได้

คำว่า “วัฒนธรรม” นี้มีความหมายที่ลึกซึ้งและกว้างขวางมาก กล่าวอย่างง่าย ๆ ในแง่ของส่วนรวม แล้ว วัฒนธรรมนี้เราหมายรวมถึง ความเจริญ ความมั่งคั่ง ความมั่นคง ปลอดภัยของคนในชาติ เป็นสิ่งที่ได้รับการยึดถือประพฤติปฏิบัติกันสืบต่อไป เป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่าควรแก่การปลูกฝังในจิตใจของผู้คนในชาติ ได้ตลอดไป

ก็นับว่ายังไม่สายเกินไป ที่ทางราชการไทยเรา ได้มีความวิตกห่วงใยต่อวัฒนธรรมไทยเรา ซึ่งได้ถูก กระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว หลบเข้ามาสลายวัฒนธรรมไทยเราลงไปไม่น้อย แล้ว จึงจำเป็นต้องเริ่มดำเนินการแก้ไขกันอย่างจริงจัง โดยทางรัฐบาลได้กำหนดให้ปี ๒๕๓๗ นี้ เป็นปี เริ่มต้นของการรณรงค์เพื่อรักษาวัฒนธรรมไทย ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีงาม ในการที่จะฟื้นฟู ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมไทยเรา ที่เคยมีความดีเด่นมาแล้วในอดีต ให้กลับคืนคงอยู่ ด้วยดีในสังคมไทยปัจจุบันและอนาคตสืบไปด้วย

ดังนั้น วารสารไทยทุกฉบับในปีนี้ จึงได้ขอร่วมในการรณรงค์ เพื่อพิทักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของ ชาติไทยเราด้วยอย่างเต็มที่ เริ่มจากในฉบับนี้ก็ได้นำบทความของคุณทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา เรื่อง “พระผู้ทรงอภิบาลภาษาไทย” คำปราศรัยของท่านนายกรัฐมนตรี คุณชวน หลีกภัย เกี่ยวกับการใช้ ภาษาไทยทางสื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ เรื่อง “โบราณศึกษา” โดยท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา เรื่อง “คณะสงฆ์นิคายสยามวงศ์” โดยอาจารย์ประพัฒน์ ตรีณรงค์ เรื่อง “ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา” โดยคุณสุธี อากาศฤกษ์

นอกจากนี้ก็ยังมีส่วนที่น่าสนใจอย่างยิ่งเสนออยู่โดยครบถ้วน เช่นเรื่อง “หลักเมือง” “โรงละคร แห่งชาติ” “ไหว้วันพระกรุณา (ตอนที่ ๒)” “ยาที่ไม่ต้องใช้เงินและวัตถุซื้อหามาใช้” “ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย (ตอนที่ ๑)” “คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา (ตอนที่ ๘)” “อำนาจศาลในการถ่วงดุล” “ด้วยรักและห่วงใย” และเรื่องอื่นๆ อีก ๓-๔ เรื่อง ซึ่งล้วนแล้วแต่่าน่าอ่าน ได้ประโยชน์ดีทั้งสิ้น

แต่เนื่องจาก “วารสารไทย” ยังคงไม่สามารถจะเพิ่มจำนวนพิมพ์ได้ จึงใคร่ขอเชิญชวนท่านเจ้าของ วารสารไทยฉบับนี้ โปรดเมตตาให้ผู้สนใจได้ร่วมอ่านด้วย เพื่อช่วยกันระดมกำลังร่วมรณรงค์เพื่อรักษา วัฒนธรรมไทย ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงยิ่งๆ ขึ้นสืบไป ก็จะเป็นประโยชน์ยิ่ง

ชาคริต จุลกะเสวี

สารบัญ

๔ .....พระผู้ทรงอภิบาลภาษาไทย

คำกล่าวปราศรัย ของ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี
ในพิธีเปิดสัมมนา เรื่อง “การใช้ภาษาไทยทางวิทยุกระจายเสียง
๑๐ .....และวิทยุโทรทัศน์”

๑๔ .....โบราณศึกษา

๒๑ .....คณะสงฆ์ภิกษุสงฆ์สยามวงศ์

๒๖ .....หลักเมือง

๓๑ .....โรงละครแห่งชาติ

๓๙ .....ไหว้ วอน “พระ” กรุณา (ตอนที่ ๒)

๔๖ .....ยาที่ไม่ต้องใช้เงินและวัตถุซื้อหามาใช้

๕๒ .....ทุกซัง อนิจจัง อนัตตา

๕๓ .....ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย (ตอนที่ ๑)

๖๒ .....คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา (ตอนที่ ๘)

๖๗ .....อำนาจศาลในการถ่วงดุล

๗๕ .....ด้วยรักและห่วงใย

๗๖ .....เปิดทะเลื่อง่ายไม่ยุ่งยากเลย

๘๓ .....น้ำใจคนไทย

๘๔ .....ทำอย่างไรจึงจะไม่เจ็บป่วยและอายุยืน

๙๑ .....การใช้ตู้เย็นอย่างประหยัดไฟฟ้า

พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระผู้ทรงอภิบาลภาษาไทย

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ ออยุธยา

Wระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทยที่มีพระปรีชาญาณด้านอักษรศาสตร์ เป็น อย่างยิ่งพระองค์หนึ่ง จนได้รับถวายพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” ได้พระราชนิพนธ์เรื่อง “ความเป็นชาติโดยแท้จริง” ตอนหนึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไว้ว่า “ภาษาเป็นเครื่องผูกพันมนุษย์ต่อมนุษย์ แน่นแฟ้นยิ่งกว่าสิ่งอื่น และไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้คนรู้สึกเป็นพวกเดียวกันดี หรือแน่นแฟ้นยิ่งกว่าพูดภาษาเดียวกัน” อีกตอนทรงไว้ว่า “ลักษณะที่จะตัดสินว่าใครเป็นคนชาติใดนั้นก็มิใช่แต่ภาษาซึ่งคนนั้นใช้อยู่โดยปกติ” และที่เป็นบุญกุศลของชาติไทยเป็นอย่างยิ่งที่ถึงแม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงอุทิศพระวรกาย อุตสาหะบากบั่น เหน็ดเหนื่อยยิ่งในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อความสุขความเจริญของพสกนิกรของพระองค์ แต่ก็ยังสนพระราชหฤทัยในการทะนุบำรุงภาษาไทยตลอดมา ทั้งนี้เพราะปัจจุบันการใช้ภาษาไทยของคนไทย มีลักษณะวิปริตเสื่อมโทรมไปอย่างมากจากมาตรฐานอันดีงาม มีพระราชดำริว่าภาษาไทยเป็นของคนไทยทั้งชาติ มิใช่ว่าจะอยู่ที่ผู้ใดคนหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง คนไทยทุกคนต้องช่วยกันรักษาไว้ให้ดี พระองค์จึงมีพระราชดำรัสพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับ

การอนุรักษ์และทะนุบำรุงภาษาของชาติให้เจริญอยู่หลายครั้งหลายครา ดังที่ได้้อัญเชิญพระราชกรณียกิจเรื่องนี้มาเผยแพร่แก่พี่น้องประชาชน ถวายเป็นเครื่องราชสักการะเนื่องในมหามงคลสมัยวันเฉลิมพระชนมพรรษาปีนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญวัยในต่างประเทศ จึงทรงได้รับการศึกษา เช่นเดียวกับเด็กชาวสวิส คือ การศึกษาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาละติน นอกจากนั้นยังโปรดงานช่างต่างๆ และดนตรี เป็นงานอดิเรกมาแต่ยังทรงพระเยาว์ พระปรีชาญาณด้านภาษาได้ปรากฏต่อมหาชน เมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชย์แล้ว ได้เสด็จเยือนประเทศต่างๆ ตามคำกราบบังคมทูลเชิญชวนของประมุขแห่งประเทศ

นั้นๆ ทรงสามารถรับสั่งภาษาต่างประเทศได้ถึง ๓ ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมัน พระราชดำรัสที่เป็นทางการก็ทรงเตรียมเอง ร่างเองและที่ทรงตอบโต้โดยฉับพลันก็มีหลายครั้งหลายครา จนเป็นที่กล่าวขวัญกันมาทั้งในและนอกประเทศว่า พระราชดำรัสของพระองค์เป็นที่ประทับใจผู้มาต้อนรับ และสามารถชนะใจผู้ที่ไม่หวังดีจนยอมแพ้โดยคุณนิภาพ

ส่วนด้านภาษาไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาเมื่อทรงเจริญวัยแล้ว เมื่อครั้งยังทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระอนุชาธิราช ได้ทรงศึกษาภาษาไทยบ้างเล็กน้อยจากพระอาจารย์ที่ไปถวายพระอักษรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เมื่อ

ตามเสด็จสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชเสด็จนิวัติพระนครครั้งสุดท้าย จึงได้ทรงศึกษาภาษาไทยอย่างจริงจัง เพราะทรงถือว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่สำคัญที่สุดของคนไทย ด้วยพระวิริยะอุตสาหะกอร์ปด้วยทรงสนพระราชหฤทัยภาษาไทยเป็นอย่างมาก จึงทรงศึกษาได้รวดเร็ว และผลที่ปรากฏต่อสายตาประชาชนเป็นครั้งแรก คือ พระราชนิพนธ์เรื่อง **“พระราชานุกิจรัชกาลที่ ๘”** ซึ่งทรงใช้ภาษาเรียบง่าย ทำให้ราษฎรทราบถึงพระราชจริยวัตรของรัชกาลที่ ๘ ที่ทรงปฏิบัติเป็นประจำ เกิดความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อราษฎรและประเทศชาติตลอดเวลาแม้ในยามว่างพระราชกิจ

พระราชนิพนธ์เรื่องที่สองที่ใครก็ตามมีโอกาสอ่านก็ยิ่งพึงใจอยู่จนทุกวันนี้คือเรื่อง **“เมื่อข้าพเจ้าจากสยามสู่สวิทเซอร์แลนด์”** ทรงใช้ศิลปะของภาษาถ่ายทอดความในพระราชหฤทัยให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความผูกพันของพระองค์ต่อเมืองไทยและกับประชาชน

ของพระองค์ และความตั้งพระราชหฤทัยอย่างแน่วแน่ที่จะต้องทรงเข้าศึกษาต่อ เพื่อนำมาใช้ปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง ดังจะขออัญเชิญบางตอนของพระราชนิพนธ์มาดังนี้

“เมื่อออกจากพระที่นั่งไพศาลทักษิณมายังพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ผู้คนอะไรช่างมากมายเช่นนั้น เมื่อวานนี้เจ้าหน้าที่ได้เข้ามาถามว่าจะอนุญาตให้ประชาชนเข้ามาหรือไม่ ในขณะที่ไปถวายบังคม

พระบรมศพ ตอบเขาว่า “ให้เข้ามาซิ” เพราะเหตุว่าวันอาทิตย์เป็นวันสำหรับประชาชน เป็นวันของเขาจะไปห้ามเสียกระไรได้ และยิ่งกว่านั้น ยังเป็นวันสุดท้ายก่อนที่เราจะจากบ้านเมืองไปด้วย ข้าพเจ้าก็อยากจะแลเห็นราษฎร เพราะกว่าจะได้กลับมาเห็นเช่นนี้ก็คงอีกนานมาก.....”

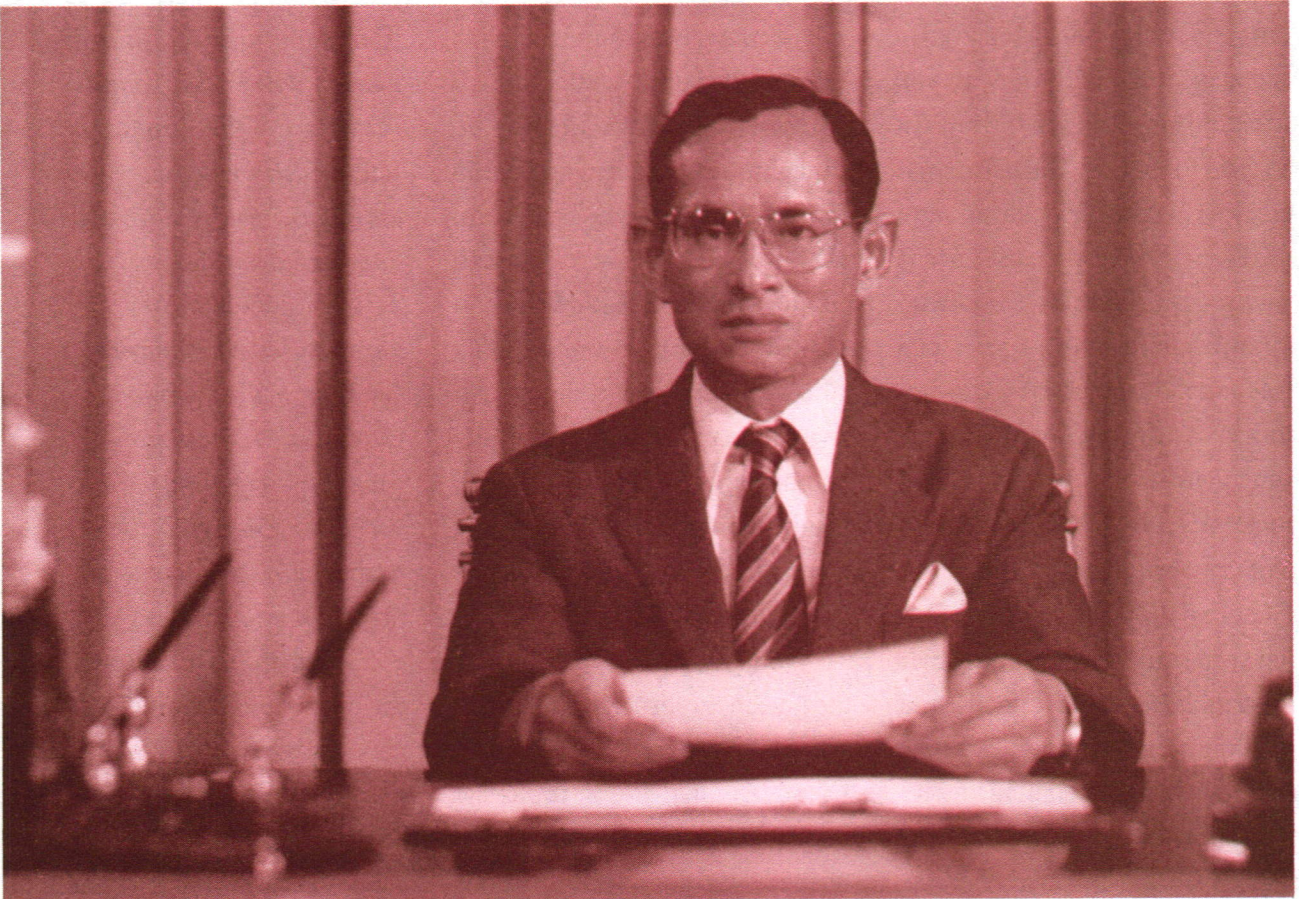
อีกตอนหนึ่งทรงไว้ว่า “ตามทางที่ผ่านมา ได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นมาดังๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า ถ้าประชาชนไม่ “ทิ้ง” ข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” อย่างไรได้ แต่ถ่วงเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว”

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเลิกลังถวัลยราชสมบัติแล้ว ทรงห่วงใยที่จะให้คนไทยตระหนักในความสำคัญของภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ รักและหวงแหนภาษาไทยอันเป็นมรดกตกทอดมาช้านาน ดังจะเห็นได้จากการเสด็จพระราชดำเนินไปร่วมอภิปรายกับผู้ทรงคุณวุฒิเรื่อง **“ปัญหา-**

การใช้คำไทย” ของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ จึงเป็นพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรก ที่พระราชทานพระมหากรุณาเสด็จไปร่วมประชุมทางวิชาการ และพระราชทานพระราชกระแส อันเป็นหลักสำคัญในการอนุรักษ์ และบำรุงภาษาไทย ดังจะขออัญเชิญกระแสพระราชดำรัสบางตอนมาดังนี้

“ก่อนอื่นต้องขอขอบใจและแสดงความยินดีที่มีกรมกอตั้งชุมนุมภาษาไทย เพื่อรักษาและศึกษาเรื่องภาษาไทย และขอขอบใจที่ต้อนรับในวันนี้ ซึ่งท่านทั้งหลายไม่ได้เชิญมา แต่ว่าเชิญตัวเองมา เพราะสุดแสนจะทนทาน การที่มีชุมนุมภาษาไทยนั้น เป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่ง เพราะว่าภาษาไทยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่สวยงามอย่างหนึ่ง เช่น ในทางวรรณคดี เป็นต้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน ประเทศใกล้เคียงของเราหลายประเทศมีภาษาของตนเอง แต่ว่าเขาก็ไม่ค่อยแข็งแรง เขาต้องพยายามหาทางที่จะสร้างภาษาของตนเองไว้ให้มั่นคง เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ ปัญหาเฉพาะในด้านรักษาภาษานี้ ก็มีหลายประการอย่างหนึ่ง ต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในทางออกเสียง คือ ให้ออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในวิธีใช้ หมายความว่า วิธีใช้คำมาประกอบเป็นประโยค นับเป็นปัญหาที่สำคัญ ปัญหาที่สามคือ ความร่ำรวยในคำของภาษาไทย ซึ่งพวกเรานึกว่าไม่ร่ำรวยพอ จึงต้องมีการบัญญัติศัพท์ใหม่มาใช้.....”

พระองค์ได้พระราชทานข้อคิดอันมีคุณค่ายิ่งในการบัญญัติศัพท์ไว้ว่า การบัญญัติศัพท์นั้นเป็นของจำเป็นต้องมี แต่ผู้บัญญัติต้องมีหลักมือนั้นก็เป็นอันตราย ดังกระแสพระราชดำรัสว่า “การบัญญัติศัพท์ใหม่ก็เป็นสิ่งสำคัญจำเป็น แต่อันตราย สำหรับคำใหม่ที่ตั้งขึ้นมีความจำเป็นในทางวิชาการไม่น้อย แต่บางคำที่ง่าย ๆ ก็ควรจะ มี ควรจะใช้ คำเก่าๆ ที่เรามีอยู่แล้ว ไม่ควรจะตั้ง ศัพท์ใหม่ให้ยุ่งยาก แต่ก็อาจเป็นด้วย เห็นว่าไม่โก่งก็ต้องใช้คำใหม่ แต่การตั้งคำใหม่นั้นมีหลายประการและผู้ที่ตั้ง คำนั้นต้องรู้คำและหลักภาษาซึ่งทั้ง ภาษาไทยทั้งภาษาต่างประเทศ มิใช่ เฉพาะภาษาอังกฤษ ต้องทราบถึง ภาษาอื่นๆ ด้วย ต้องทราบถึงหลัก ภาษาอังกฤษเอง คือมาจากไหน มาจาก ความคิดอะไร เพื่อจะไม่ให้ผิดไปอย่าง ตลกขบขันทีเดียว แต่คำใหม่ๆ ที่มี ประวัติที่ชั้นโคมลอยเช่นเดียวกันใหม่ ๆ

อาจทำให้ภาษาเราไม่มีความหมาย ภาษา เราอาจเป็นภาษาที่ไม่มีหลักเลย....”

ทรงตั้งข้อสังเกตในเรื่องการบัญญัติ ศัพท์ไว้อีกว่า

“ภาษาไทยหรือภาษาทั้งหลายที่ใช้กันในปัจจุบันนั้นเป็นภาษาที่มีชีวิต เป็นภาษาที่ประชาชนใช้อยู่ต้องมีการ เปลี่ยนแปลงในความหมาย ถ้าเราบัญญัติ ศัพท์อะไรขึ้นมา ก็จะขอให้ประชาชนทั้ง ประเทศเป็นผู้ที่มีความคิดในด้านภาษา เป็นศัพท์บัญญัติกรกันทั้งชาติ หรือเป็น วิทยาการผู้มีความรู้กันทั้งชาติก็ไม่ได้ เรา จะไปโกรธประชาชนแทนโกรธตัวเองไม่ ได้ แก่ตัวไม่หลุด ทางที่ดีเราบัญญัติ ศัพท์แล้วต้องลองดูว่าเขาเข้าใจหรือเปล่า”

นอกจากเรื่องการบัญญัติศัพท์แล้ว ยังทรงห่วงใยการแปลภาษาต่างประเทศ เป็นภาษาไทยที่ไม่ตรงความหมายและ ไม่เป็นสำนวนไทย ดังกระแสพระราช- ดำรัสอีกตอนหนึ่งดังนี้

“วิธีพูดของคนไทยเราเป็นคนไทย

กับวิธีพูดของฝรั่งเช่นอังกฤษ เขาเป็น อังกฤษ หน้าตาเขาก็ไม่เหมือนกับเรา รูปร่างก็ไม่เหมือนกับเรา วิธีพูดเสียง เขาก็ไม่เหมือนเรา สมมต วิธีคิดของเขาก็คือไม่เหมือนของเราแน่นอน เราเห็นสิ่ง ใดอย่างหนึ่ง เขาเห็นอีกอย่าง เห็นได้ ในศิลปะ ศิลปะเขียนรูปหรือศิลปะ ดนตรีก็แตกต่างกัน นี่เป็นสิ่งสำคัญ วิธี พูดก็ต่างกัน แล้วก็ expression ศัพท์ ของเขาก็ต่างกับของเรา แต่โดยมากที่ เดียวนี้ ที่อันตรายที่สุดจากการแปลใน ชาวอย่างหนึ่ง การแปลในการบันเทิง โดยเฉพาะภาพยนตร์นั้นผิดกันมาก ผิด เรื้อย เพราะว่าเอาภาษาที่เขาพูดมา แล้วมาแปลคำนั้นตามที่นึกว่าตรงจน กระทั่งความหมายไม่เหมือนกัน อย่าง นี้เป็นสิ่งที่อันตราย”

แม้ปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้า- อยู่หัวก็ยังทรงเห็นว่า การแปลภาษาต่าง ประเทศเป็นภาษาไทยในขณะนี้ เป็น สิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในเรื่องสำนวน

โวหารที่ยังไม่รักษาลักษณะความเป็นไทยและความหมายก็ผิดเพี้ยนไป เคยมีพระราชปรารภกับบรรดาผู้สนใจในการรักษาภาษาไทย ให้ช่วยกันหาทางเผยแพร่ภาษาไทยที่ดั่งงาม และสนับสนุนผู้ที่ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม ยิ่งกว่านั้นพระองค์ยังได้ทรงพระราชนิพนธ์แปลหนังสือไว้ถึง ๓ เล่ม และทรงแปลบทความจากนิตยสารต่างๆ อีก ๑๐ บทความ แต่ละเรื่องได้แสดงถึงพระอัจฉริยภาพในด้านการแปลอย่างเด่นชัด ตั้งแต่การพระราชทานชื่อเรื่อง ทรงแปลตามความหมายมากกว่าตัวอักษร ทรงเลือกถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ทันที มีอรรถรสแบบไทย นอกจากนั้นยังทรงค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องราวที่จะแปล หากผู้เขียนเขียนไว้ไม่ชัดเจน และบางครั้งก็ยิ่งแฝงพระอารมณ์ขันไว้ด้วย ดังจะยกตัวอย่างจากพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ ซึ่งได้พระราชทานต้นฉบับให้สำนักพิมพ์แห่งหนึ่งนำไปพิมพ์เผยแพร่ ทหารายได้สมทบทุนมูลนิธิชัยพัฒนา โดยมีกำหนดออกวางตลาดในต้นเดือนธันวาคม ๒๕๓๖ นี้

พระราชนิพนธ์เรื่อง “นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ” ทรงแปลจากเรื่อง “A Man Called Intrepid” ของ William Stevenson เรื่องนี้เป็นเรื่องจริงเกี่ยวกับสงครามลับระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๓๕-๑๙๔๕ ซึ่งไม่เคยได้รับการเปิดเผยมาก่อน แต่ที่มีการเผยแพร่ครั้งนี้ก็เพื่อสดุดีเกียรติคุณของผู้เสียสละหลายด้านที่ทำงานลับเพื่อประเทศชาติ เนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การทหาร และประวัติศาสตร์ ก่อนเริ่มเรื่องจึงได้มีการลำดับเหตุการณ์ย่อๆ ให้ผู้อ่านเห็นภาพความเป็นมาเป็นแนวทางให้อ่านเรื่องนี้เข้าใจง่ายขึ้น

พระราชนิพนธ์แปลเรื่องนายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ แสดงถึงพระปรีชาสามารถและพระวิริยะอุตสาหะอย่างแรง

กล้าของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะทรงใช้เวลาในการแปลเกือบ ๓ ปี คือ ทรงเริ่มแปลหน้าแรกเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๐ และหน้าสุดท้ายเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๒๓ จากต้นฉบับเดิมที่มีความยาว ๖๕๐ หน้า เป็นสารคดีที่ค่อนข้างหนักและใช้ข้อมูลที่เป็นความจริงทั้งสิ้น ในการแปลทรงทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป วันไหนทรงแปลไว้มีความยาวเท่าไรจะทรงใส่วันที่กำกับไว้ทุกหน้าไป นอกจากนั้นยังทรงใส่หน้าในหนังสือเดิมกำกับไว้ด้วย ว่าข้อความตอนใดมาจากหน้าใด เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประสงค์จะเทียบกับต้นฉบับเดิมด้วย ได้มีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้หลายประการเกี่ยวกับวิธีการแปลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องนี้ เช่น แม้จะมีได้ทรงแปลคำต่อคำ แต่ก็ทรงแปลอย่างละเอียดได้ความครบถ้วนตามเดิมทุกประการ ทรงใช้ภาษาง่ายๆ ประโยคง่ายๆ และใช้เครื่องหมายวรรคตอนเท่าที่จำเป็น

แม้แต่คำอุทานก็ทรงคิดคำให้อารมณ์ ความรู้สึกแบบไทยๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น My Lord ! ก็ทรงแปลว่า แม่เจ้าไว้ย ! ช่างมีคนประหลาดพิลึกพิลั่นในหมู่บุคคลที่มาปฏิบัติงานสงครามอันใหญ่ไพศาลและน่าสลดสังเวชนี้

สำนวนที่ทรงแปลจะทรงปรับปรุงให้เข้ากับบรรยากาศและสมจริง เช่น “วัดสัน-วัดดัด บอกโดโนแวนว่า : ผมเชื่อถือลอมมาว่าจิตใจเหนือวัตถุ. แต่ให้ตายซิ. ก่อนสงครามเราต้องทนทรมานแทบแย่กับการที่มีผู้นำที่ไม่รู้เรื่องเลย.”

ตอนใดของเดิมเป็นบทประพันธ์ ก็ทรงพระราชนิพนธ์แปลเป็นบทประพันธ์ เช่น

“นักรบใด ใจมัน พลันเรียว

ถวนทหาร ปรารถนา เป็นเช่นเขา

ผู้สุดฤทธิ์ ในกิจ ทั้งหนักเบา

ยอมรับเอา ด้วยมโน อันโอฬาร

เป็นเกลอกับ ทุกซีกล้ำ แสนสาหัส
อันตราย สารพัด ไม่น่าย่นหน้า
ถึงขามจิต โลหิตซบ กับพสุธา
ใจเย็นได้ ไม่ว่า หวันพระวง
แลเห็นความ ลำเค็ญ เป็นประโยชน์
อันช่วงโชติ ขวลิต นำพิศวง
ตั้งจิตไว้ ไม่พรั่น ด้วยมันคง
และอาจอง ทนรัก คักดีแห่งตน
ไม่ยอมลด ภายใจ ให้ต่ำด้อย
เพื่อจะคอย ดวงดก แม้สักหน
ซึ่งยศศักดิ์ อัครฐาน ศฤงคารคน
หมายเกิดผล คือความดี ที่ศรัทธา
กฎอันใด แม้วางไว้ ในยามสงบ
ป้องเคารพ ชูเชิด ให้เจิดจ้า
ดำเนินตาม ที่เห็นชัด ในหัตถา
ว่าเป็นภา - ระเลิศ ประเสริฐจริง”

และที่น่าสนใจยิ่งก็คือชื่อเรื่อง ที่พระราชทานชื่อนานายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ ก็มาจาก Intrepid อันเป็นรหัสลับของสตีเฟนสัน ทรงคิดคำไทยที่มีเสียงคล้ายกันว่านายอินทร์ และตัวอักษรคล้ายกันด้วย เพราะนายอินห์นายจันอย่างไทยๆ นั้นไม่มี “ทร” และงานสายลับนั้นก็คืองานปิดทองหลังพระนั่นเอง นับว่าเป็นพระราชดำริริเริ่มที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

ในตอนท้ายนี้ขออัญเชิญพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๕ ความตอนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า แม้ปัจจุบันก็มีพระราชหฤทัยผูกพันกับวิวัฒนาการของภาษา ซึ่งทรงตั้งข้อสังเกตไว้ เพื่อให้ภาษาไทยที่รักของเราทุกคนได้เปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้าในทางที่ถูกต้องสืบไป

“แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ก่อนนี้มีสงครามร้อนในประเทศ มีการต่อสู้และมีการจัดให้เย็นลง เมื่อคนมีความคิดที่

เฉียบแหลมขึ้นก็ทำให้เกิดความเย็นได้ ที่ผ่านมาก็เห็นได้ว่าไม่ได้เกิดประโยชน์อะไรที่จะมีความร้อน ความร้อนแรงนั้นมีแต่เผาไหม้ แต่ว่าถ้าเย็นเกินไป ก็อาจจะทำให้เฉื่อยชาไม่ได้ทำอะไร ความเย็นเกินไปทำให้คนตายได้เหมือนกัน ฉะนั้นที่จะปฏิบัติ ก็ควรจะปฏิบัติให้มีเหตุมีผล

พูดถึงความเปลี่ยนแปลงที่ได้เห็น มาตลอด หลายสิบปี มาคิดดูในปัจจุบันนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก แม้จะฟังที่เขาพูดทางวิทยุหรือโทรทัศน์ เสียงพูดนั้นก็เปลี่ยนแปลงไป การออกเสียงของผู้ที่ประกาศโฆษณา ประกาศข่าวในวิทยุ เสียงเปลี่ยนไปมาก เราก็มาคิดดูทำไมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างนี้ดีหรือไม่ดี ทุกอย่างต้องมีการพัฒนา พูดถึงความเปลี่ยนแปลงในการออกเสียง หรือในการพูดนั้น ก็ต้องกลับมาถึงตัว ตัวเอง เมื่อก่อนนี้พูดคงไม่เหมือนกับเดี๋ยวนี้ และมีคนสังเกตว่า ระยะเวลาหนึ่ง พระเจ้าอยู่หัวไม่พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ พูดภาษาไทยต่างจังหวัด ไม่ใช้กรุงเทพฯ

เราก็พิจารณาว่า ทำไม และมานึกดูว่า ภาษาไทยกรุงเทพฯ นั้นความจริงเป็นภาษาไทยที่ไม่ถูกต้อง ค่อนข้างจะเป็นภาษาไทยที่คละภาษาไทยดั้งเดิม นั้น ที่จริงเป็นภาษาที่เรียกว่าต่างจังหวัด คนที่พูดในภาคเหนือ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาคใต้ คนที่พูดแบบพื้นเมือง แบบชาวบ้านเสียงเขาเหมือน ๆ กัน คล้ายคลึงกันมาก ก็หมายความว่าภาษาไทยดั้งเดิมจริง ๆ นั้น ไม่ใช้กรุงเทพฯ อย่างไรก็ตาม คนก็กล่าวหาว่า พระเจ้าอยู่หัวพูดภาษาไทยแบบต่างจังหวัด อันนี้ก็อาจเป็นเพราะว่าได้ไปคุยกับชาวบ้านมากหน่อย จนทำให้สำเนียงเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ก็หมายความว่า ความเปลี่ยนแปลงนี้มาจากความเคยชินหรือการฟังเสียงที่เขาพูดกัน มีอีกอย่างหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไป

ลองฟังเสียงพูดทางวิทยุ จะมีความแปลกใจอยู่อย่างหนึ่งว่าภาษาไทยนี้ มีตัวอักษรที่ออกเสียงได้มากจริง แต่ภาษาต่างประเทศก็ยังมีเสียงที่ภาษาไทยพูดไม่ได้ แต่ก่อนนี้ “สถานีรถไฟ” ท่านเรียกว่า “สะเตชั่น” เพราะไม่สามารถที่จะออกเสียงว่า “สเตชั่น” คือ “ตัว ส” กับ “ตัว ต” หรือ “ตัว ถ” ควบกันไม่ได้ แต่มาสมัยนี้ ตรงข้าม อะไรที่แต่ก่อนนี้ ควบกันไม่ได้ก็ควบกันได้ อย่างเช่นคำว่า “สตางค์” เราเรียกว่า “สะตางค์” มาตั้งนานแล้ว อาจจะเป็นเพราะว่าเดี๋ยวนี้ “สตางค์” ไม่ค่อยใช้กันแล้ว เพราะว่าไม่มีราคาค่างวด แต่คำว่า “สตางค์” ก็ยังใช้กันอยู่ก็ออกเสียงว่า “สตางค์” ทำให้แปลกใจว่าถูกต้องหรือเปล่า ที่จะออกเสียงว่า “สตางค์” อันนี้ฟังแล้ว ก็มีความฉงนว่าภาษาไทยเมื่อก่อนนี้ จะพูดว่า “สตางค์” ไม่ได้ ออกเสียงไม่ได้ อย่างภาษาแขกเขาก็ออกเสียงอย่างนี้ไม่ได้ อย่างคำว่า “ดาว” ภาษาอังกฤษคือ “สตาร์” เขาจะออกเสียงก็ไม่ได้ ภาษาแขกเขาต้องออกเสียงว่า “อิสตาร์” ถ้าไม่ออกเสียงว่า “อิสตาร์” เขาออกเสียงไม่ได้ ภาษาไทยก็ออกเสียง “สตาร์” ไม่ได้ต้องออกเสียงว่า “สะตาร์” เช่นเดียวกับว่า “สะตางค์”

อันนี้ก็เปลี่ยนแปลงไป ตัวอักษรภาษาอังกฤษว่า “เอส เอช” (sh) หรือภาษาฝรั่งเศสว่า “ซี เอช” (ch) ซึ่งภาษาไทยไม่จำเป็นต้องออกเสียงเป็น “เชอะ” ตัว “ขอ” หรือตัว “จ่อ” แต่ว่าเดี๋ยวนี้เขาออกเสียงตัว “ขอ” หรือตัว “จ่อ” เหมือน “เอส เอช” (sh) ก็น่าแปลกใจ แปลกอย่างพูดว่า “ฉัน” ก็กลายเป็น “ฉาน” (shun) “ฉาน” นี้ หรืออะไรพรรณคล้าย ๆ นี้ เขาก็ออกเสียงได้ แต่ว่าภาษาไทยไม่มี “ฉันมาที่นี่” กลายเป็น “ฉาน (shun) มาที่นี่” อะไรอย่างนี้และก็ยังมียกมากหลายที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนั้นก็มีการเปลี่ยนแปลง

ของวรรณยุกต์ เสียงจะสูงขึ้นไปเรื่อย เสียงโทกลายเป็นเสียงตรี เสียงตรีกลายเป็นเสียงจัตวาเลยทำให้ฟังดูแปลก เป็นอย่างนี้ได้อย่างไร จะมาจากภาษาฝรั่งก็เป็นไปได้ แต่บางคนที่ไม่รู้ภาษาฝรั่งก็ออกเสียงอย่างนี้ มีความเปลี่ยนแปลงแนว ความเปลี่ยนแปลงนี้มาจากอะไร ได้เคยพูดกับศาสตราจารย์ชาวสวีเดน ซึ่งเขามีความรู้ในด้านภาษาศาสตร์ก็ถามเขาว่ามาจากอะไร ก็ได้ตกลงว่า มาได้จากหลายอย่าง จากการฟังภาษาต่างประเทศ แล้วก็อยากจะพูดแบบชาวต่างประเทศ จนติดตัว ข้อหนึ่ง แต่อาจจะ เป็นมาจากความเปลี่ยนแปลงของอวัยวะ สำหรับเปล่งเสียงเพราะมีสายเลือดต่าง ประเทศ คนที่มีเชื้อชาติต่างกัน จะมีสำเนียงต่างกันเพราะมีรูปร่างของอวัยวะ สำหรับเปล่งเสียงต่างกัน อย่างเวลาเราฟัง แม้เราไม่ได้เห็นหน้า เช่น ในจอโทรทัศน์แต่ฟังเสียงเท่านั้นเอง ก็พอฟังได้ว่าผู้พูดมีเชื้อแขก หรือเชื้อจีน เชื้อฝรั่ง เราฟังได้ เพราะว่ามี การออกเสียง แตกต่างกัน

แต่ทำไมภาษาจึงเปลี่ยนไปเช่นนี้ คนไทยก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงทางเชื้อชาติมากเท่าไร อาจจะมีความที่มีเลือดที่ปนบ้างก็เป็นได้ แต่ก็ไม่ได้มากมายจนเหลือเกิน อาจจะเปลี่ยนแปลง เพราะเหตุว่าความเป็นอยู่ของคน อย่างเช่นอาหารทำให้ร่างกายเราแตกต่างกันไป ก็สังเกตได้ว่า คนสมัยก่อนกับคนสมัยนี้ รูปร่างหน้าตาเปลี่ยนไปบ้างอาจจะทำให้การเปล่งเสียงนี้เปลี่ยนไป ก็หมายความว่าอาหาร หรือความเป็นอยู่ การบำรุงรักษาร่างกาย เปลี่ยนไป ถ้าเป็นเช่นนั้นก็อาจพอทนได้ เพราะว่าส่วนมากที่เห็นประชาชนในประเทศไทยก็มีอนามัยที่ดีขึ้น อันนี้ไม่ใช่การโฆษณาประสิทธิภาพของรัฐบาล แต่ในเมือง

คำกล่าวปราศรัย

ของ

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี

ในพิธีเปิดการสัมมนาเรื่อง

“การใช้ภาษาไทยทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์”

วันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗ เวลา ๐๘.๔๕ น.

ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

ท่านรองนายกรัฐมนตรี ท่านอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ วิทยาการ ท่านผู้
เข้าร่วมสัมมนา และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ผมรู้สึกยินดี และขอขอบคุณที่คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและ
วิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ หรือ กกช.และกรมประชาสัมพันธ์ ได้ร่วมกันจัดสัมมนา เรื่อง “การ
ใช้ภาษาไทยทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” ขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้น
ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กับกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ได้สนใจและเพิ่มความ
เอาใจใส่ กับการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น

เราทราบกันดี ดังที่ท่านรองนายกรัฐมนตรีได้กล่าวแล้วว่า วิทยุกระจายเสียง
และวิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้ดีที่สุดในทุกวัยทุกอาชีพ ทุกหนแห่ง หรือ
แม้แต่ผู้ไม่รู้หนังสือ ก็สามารถรับฟังข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิงได้พร้อมๆ กันกับคน
จำนวนมาก ดังนั้นถ้าการใช้ภาษาไทยทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางวิทยุโทรทัศน์ ผิด
พลาดไม่ถูกต้อง ก็เท่ากับกระจายความไม่ถูกต้องไปสู่ผู้คนจำนวนมากมาย ซึ่งหากความ
ผิดพลาดนั้นเกิดขึ้นบ่อยๆ โดยอาจจะเกิดเพราะขาดความรู้ความเข้าใจการใช้ภาษาไทย ผู้
ฟังโดยเฉพาะเด็กๆ และเยาวชนก็จะพากันจดจำไปเป็นแบบอย่าง

ที่จริงคนไทยโชคดีที่มีภาษาของตนเองใช้มาแต่สมัยโบราณกาล แม้ชาติที่มี
วิทยาการเจริญกว่าเราหลายชาติ ก็ยังไม่มีภาษาของตนเองใช้ และภาษาไทยของเรานั้นก็
มีความไพเราะสละสลวยสามารถบอกความรู้สึกอารมณ์ของผู้พูด อีกทั้งสอดคล้องกับ
ลักษณะวัฒนธรรมความเป็นไทยด้วย ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้
สร้างสมไว้ให้ลูกหลานไทยได้ภาคภูมิใจและหวงแหน รักษาไว้ให้คงอยู่คู่ชาติบ้านเมือง จริ่งอยู่
ภาษาไทยที่เราใช้ในปัจจุบันย่อมแตกต่างกับภาษาไทยดั้งเดิมนี้ เพราะเป็นธรรมชาติของ
ทุกภาษาที่ยังมีคนใช้อยู่ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาและขยายตัวออกไป เนื่องจาก
ประชาชนมีการติดต่อแลกเปลี่ยนทั้งทางวัฒนธรรม วิชาการ และเศรษฐกิจ มีการรับ
ภาษาต่างประเทศเข้ามาปะปนกับภาษาไทย แต่คำเหล่านั้น ซึ่งมีจำนวนมากมาย บัดนี้ก็
กลายมาเป็นคำไทย ถึงแม้เจ้าของภาษาเดิมก็จำไม่ได้ว่าเป็นภาษาของเขา เพราะเราได้
นำมาปรับให้เข้ากับเสียงของภาษาเรารวมทั้งกำหนดความหมายให้เป็นไทยกับหมดแล้ว

แต่ทุกวันนี้ไม่ได้เป็นเช่นนั้น เรารับคำต่างประเทศเข้ามาพูดปนกับภาษาไทย โดยไม่มีความจำเป็น ซึ่งมักจะปรากฏให้เราเห็น ..ให้เราได้ยินอยู่เสมอ

ผมขออนุญาตแสดงความเห็นเพิ่มเติม จากที่ได้มีประสบการณ์ และได้เห็นมา เล็กน้อยนะครับ ที่จริงแล้วถ้าไม่พูดเฉพาะวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ปัญหาเรื่อง การใช้ภาษาไทยยังมีย่อยหลายวงการที่จำเป็นจะต้องทบทวน และขออนุญาตทำความเข้าใจ ในเบื้องต้นในตอนนี้อย่า การพูดถึงภาษาไทยนั้น ไม่ได้หมายความว่า เราจะบังคับฝืนใจให้ คนที่ใช้ภาษาถิ่นต้องมาใช้ภาษากลาง ซึ่งเขาอาจจะเกิดความไม่ถนัด เขาย่อมมีความถนัด ในการใช้ภาษาถิ่นนั้น ๆ มากกว่า จะให้มาใช้ภาษากลางให้ถนัดเหมือนใช้ภาษาถิ่นย่อม เป็นไปไม่ได้

แต่ที่เราพูดถึงมาตรฐานของการใช้ภาษา ในฐานะที่เราถือมาตรฐานของ ภาษากลางเป็นหลัก และคนที่ไม่มีปัญหาภาษาถิ่นที่เป็นข้ออ้าง ก็ควรจะใช้ภาษาซึ่งเป็น มาตรฐานนั้นให้ถูกต้อง ความจริงการรักษาภาษาไทยมีหลายวิธี แต่คิดว่าจากที่เห็น นั้น..สิ่งแรก จะทำอะไรจึงจะทำให้มีการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องมากขึ้น ตรงนี้ ถ้าเกี่ยวกับ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ จะเห็นได้ชัดก็ตรงสถานีวิทยุโทรทัศน์ทั้งหลาย ในราย การต่าง ๆ ผู้ที่เป็นโฆษกหรือประกาศข่าว หรือรายการต่าง ๆ นั้น ๆ จะเห็นว่าส่วนใหญ่ไม่ ว่าสถานีวิทยุของประเทศไทยหรือสถานีโทรทัศน์แต่ละช่อง ก็มีมาตรฐานที่สูงใช้ได้ จะยก เว้นก็คือ ผู้จัดรายการซึ่งมีอิทธิพลต่อเยาวชนคนฟังโดยทั่วไป อาจจะเป็นความนิยมในผู้ จัดรายการเป็นส่วนตัว คนเหล่านี้มักจะมีปัญหาซึ่งมีแบบอย่างที่ไม่ถูกต้อง

ผมขออนุญาตพูดเป็นประเด็นการ คือ เรื่องทำอะไรให้มีการใช้ภาษาไทย มากขึ้น ดูจากโทรทัศน์จะเห็นได้ชัดว่า แม้ผู้พูดจะเป็นคนไทย พูดภาษาไทยเกือบทั้งหมด แต่ว่าชื่อรายการเป็นภาษาอื่น ซึ่งไม่จำเป็นอะไรเลย เห็นบ่อย ๆ คือ ครูบาอาจารย์ออก รายการภาษาไทยตลอดทั้งรายการ แต่ข้างหลังฉากนั่งอยู่นั้นเขียนว่า “BANGKOK TO-NIGHT” ทำไม...มันน่าอายตรงไหนถ้าจะใช้ว่า “กรุงเทพคืนนี้”

ทำไมต้องเป็นอย่างนั้น หรือรางวัลอะไรทั้งหลายก็ตาม ที่จัดรายการแล้วก็ให้ รางวัล ทำไมต้องเป็น “AWARD” ไปหมด ทำไมไม่ใช้ภาษาไทยกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่เห็นได้ ชัดตลอดเวลาว่าเราไม่พยายามตั้งชื่อให้เป็นภาษาไทย ดูประหนึ่งว่าเป็นปมด้อย ดูประหนึ่ง ว่าเป็นคนไม่ทันสมัยหรืออย่างไรไม่ทราบ สิ่งนี้คือสิ่งที่อยากจะขอให้เราช่วยณรงค์ในเบื้องต้น ก่อนที่เราจะพูดถึงการใช้ภาษาไทยถูกหรือไม่ถูก ทำอย่างไร ให้มีการใช้ภาษาไทยให้มาก ขึ้นก่อน

แต่ถ้าไม่มองเฉพาะเรื่องโทรทัศน์วิทยุแล้ว เรื่องการใช้ภาษาไทยให้มากขึ้นนั้น ผมพูดหลายครั้ง พูดบ่อยคือ เรื่องของป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายโฆษณา ซึ่งหลีกเลี่ยงการ ใช้ภาษาไทย หรือเนื่องจากอยู่ในข้อบังคับของระเบียบกฎหมายก็ใช้ภาษาไทย แต่อ่านไม่ ออกเพราะตัวเล็กเกินไป แต่จะมีต่อด้วยภาษาอังกฤษเป็นหลัก ผมเคยใช้คำว่า เมื่อเราลง สนามบินที่สนามบินดอนเมืองเข้ามาที่กรุงเทพฯ ป้ายโฆษณาที่เราเห็นอยู่สองข้างทางนั้น ถ้าคนที่ไม่เคยมาเมืองไทยเลย จะเข้าใจว่าประเทศเราเคยเป็นเมืองขึ้นของต่างประเทศมา ก่อน เพราะว่าใช้ภาษาอังกฤษ จนเกือบไม่มีภาษาเป็นของตนเองเลย

แต่เรื่องนี้ก็ได้บอกทางปลัดกระทรวงมหาดไทยไปแล้ว ให้ช่วยติดตามดูว่า การปฏิบัติดังกล่าวนั้นถูกต้องหรือไม่ เพราะวาระเบี้ยของกระทรวงนั้นมีข้อบังคับว่า ป้ายโฆษณาจะต้องมีภาษาไทย ขนาดไม่ควรจะน้อยกว่าเท่าไร ถึงแม้ว่าใช้ภาษาต่างประเทศ อยู่ด้วยก็ตาม

เมื่อก่อนนี้ที่สนามบินดอนเมือง เมื่อเราไปต่างประเทศกลับมา เคยมีการใช้ ภาษาอังกฤษเกือบทั้งหมด ผมเป็นคนเขียนจดหมายไปถึงการทำอากาศยานฯ เองว่า ถึงแม้เราอ่านรู้ว่าทางนี้ทางออก หรือทางไปไหน แต่ทำไมไม่ติดภาษาของเราเอาไว้ด้วย อย่างน้อยก็เป็นการรอดหรือแสดงว่าเรามีภาษาของเราเอง ถ้าเรามองไปประเทศเพื่อนบ้านของเราที่เขาไม่มีสิ่งนี้ ภาษาของเขาเคยมีในอดีต แต่ภาษาของเขาก็ตายไป เขาต้องใช้ภาษาอังกฤษทั้งเป็นสำเนียงภาษาเดิมของเขา นี่แสดงว่าเขาไม่มีภาษาของตัวเองที่รอด สลายตาต่างชาติได้ แต่เรามีสิ่งนี้อยู่สมบูรณ์แล้ว ทำไมไม่ใช้..ในเรื่องแรกที่กล่าวมาก็คือ การรณรงค์ให้ใช้ภาษาไทยมากขึ้นนะครับ

ประการที่สองก็คือ เมื่อเราใช้ภาษาไทยแล้วทำอย่างไรการใช้ภาษาไทย นั้น..ถึงจะใช้ถูก ผมเรียนไปเมื่อสักครู่นี้ คือว่า ที่จริงอย่าไปปนกันนะครับ เพราะว่าคนที่ อยู่ต่างจังหวัดเขาใช้ภาษาถิ่นของเขา เขามีความไพเราะ ไม่ว่าภาษาถิ่นไหนก็ความจะมี ตามจะไพเราะ อยู่ซึ่งน่าภาคภูมิใจ

เวลาเรานำภาษากลางไปให้เขาพูดสำเนียงภาษาถิ่น เราจะเห็นได้ทันทีว่ามัน ขาดความไพเราะ ขาดความกินใจ และขาดความหมายไปอย่างมากทีเดียว เวลานี้เรามัก จะเห็นว่าคนไปสัมผัสภาษณ์คนภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ และผู้ตอบก็ตอบเป็นภาษาท้องถิ่น แต่ว่าศัพท์ทั้งหมดกลายเป็นศัพท์ภาษากลาง ซึ่งมันไม่ค่อยไปด้วยกันได้ หลายคำเรา เข้าใจ แต่ว่าความไพเราะนั้นจะสูญเสียไป เพราะฉะนั้นผมขอแยกกันตรงนี้ให้ออกนะครับ อย่าไปปนเรื่องภาษาถิ่นกับภาษากลาง

แต่วันนี้เราเจาะจงเฉพาะเรื่องของวิทยุกับโทรทัศน์ ก็เน้นเฉพาะสองเรื่องนี้ว่า ความจำเป็นที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้จัดรายการ ซึ่งที่ผมไม่ยากพูดถึงผู้อ่านมากนัก เพราะว่าให้ความเป็นธรรมชาติ เท่าที่เป็นคนฟังข่าว และดูข่าวบ่อยๆ นั้น ก็เห็นว่าส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี เพราะเชื่อว่าสถานีแต่ละแห่งนั้นได้เตรียมคนและฝึกคนที่จะอ่านข่าว หรือประกาศข่าว เหล่านี้มาดีพอสมควร จะมีข้อบกพร่องลงบ้างก็ไม่ใช่ว่าเรื่องร้ายแรง แต่ที่ วิตกกังวลคือ ผู้จัดรายการ มักจะเป็นตัวอย่างของเยาวชนและมักจะละเลย หรือมีพฤติกรรมใน การใช้ภาษา รวมทั้งมีที่ท่าลักษณะแบบอย่างที่ไม่เป็นไทยไปด้วย ขอถือโอกาสเรียนฝาก ข้อสังเกตเอาไว้

การสัมมนาครั้งนี้ใช้เวลาเพียงวันเดียว แต่ว่าท่านคงจะมีโอกาสรับทราบ ปัญหาข้อเสนอแนะจากท่านวิทยากร รวมทั้งมีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง ซึ่งรัฐบาลของฝากความหวังว่า ข้อเสนอ ข้อเสนอ สำหรับบทบาทใหม่สำหรับวิทยุ กระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จะเป็นตัวอย่างหรือเป็นแกนนำที่จะสร้างค่านิยม ในเรื่อง การใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนให้ถูกต้องต่อไป

ผมหยิบหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาเพราะว่าเมื่อสัปดาห์ที่แล้วได้ไปที่ราชบัณฑิตยสถาน

ได้ขอให้ทางราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์หนังสือที่มีคุณค่ามากขึ้น โดยรัฐบาลพร้อมจะสนับสนุนงบประมาณให้ เพราะว่าการราชบัณฑิตยสถานจะมีอายุครบรอบ ๖๐ ปี ก็ไปดูที่เขาขายหนังสือ หนังสือ “อ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร” ซึ่งขายดีมาก จำนวนครั้งที่พิมพ์ตอนนี้พิมพ์เป็นครั้งที่ ๑๐ เมื่อปีที่แล้วจำนวนหนึ่งแสนเล่ม ผมถามคนขายว่า “ขายดีไหม” เขาบอก “เวลานี้ขายดีมาก” ซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่าดีใจ และสถาบันการศึกษาทั้งหลายก็ซื้อไปเพื่อให้เด็กได้อ่านไปศึกษาเอง...ไปอ่าน

ที่จริงนั้นมีผู้ที่ห่วงใยเรื่องการใช้ภาษายู่มาก ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดีแต่ว่าสิ่งที่น่าเสียใจก็คือว่า การใช้ภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องหรือเอาภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นมาใช้แทน มักจะเกิดแก่คนที่มีความรู้ ครูบาอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มากทีเดียว อาจจะไม่ใช่ครูในคณะอักษรศาสตร์ แต่ว่าครูในสายอื่นอาจารย์ในสายอื่น จบปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก แต่ทำไมพยายามที่จะใช้ภาษาไทย ในคำซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาอื่น คำที่ตัวเองมีอยู่แล้วแต่ก็หลีกเลี่ยงที่จะใช้ พยายามไปใช้ภาษาอื่น เป็นเรื่องที่น่าเสียใจ เพราะว่าถ้าคนที่ทำผิดเป็นที่ไม่ว่า ก็ควรให้อภัย แต่คนที่ทำไม่ถูกต้องนั้น เป็นคนที่รู้ดีกว่าคนอื่น ก็เป็นเรื่องที่ต้องทบทวนกันนะครับ

ผมหวังอย่างยิ่งว่า พวกเราทั้งหลายจะได้ช่วยกันเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ จะได้ใช้เป็นตัวอย่างในการที่จะรณรงค์ต่อไป บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ผมขอเปิดการสัมมนา เรื่อง “การใช้ภาษาไทยทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” ขอให้การสัมมนาครั้งนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ที่มุ่งหวังไว้ทุกประการ..ขอบคุณครับ

“ถึงบางพูด

มีคนรัก

แม้นพูดชั่ว

จะถูกผิด

พูดดีเป็นศรีศักดิ์

รสดีอร่อยจิต

ตัวตายทำลายมิตร

ในมนุษย์เพราะพูดจา”

“สุนทรภู่”

โบราณคดีศึกษา

๒ เขียนบทความเรื่องนี้ได้อ่านหนังสือชีวญาณฉบับรัตนโกสินทร์ ๑๑๕ มีเรื่องที่คุณสมัยปัจจุบันโดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังเล่าเรียนอยู่ในสถานศึกษาแบบปัจจุบันนี้ควรรู้ว่า ในสมัยโบราณตั้งแต่ ๗๐๐ - ๘๐๐ ปีลงมาจนถึง ๑๐๐ ปี มีวิธีการสอนการเรียนที่พัฒนา คือปรับปรุงให้เจริญสืบมาอย่างไรจึงมาเป็นโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย แบบสมัยนี้ แม้จะรู้กันอยู่ทั่วไปว่า สถานศึกษาในสมัยโบราณก็คือ วัดอันเป็นโรงเรียนแห่งแรกของคนไทย แต่เยาวชนส่วนใหญ่อาจไม่ทราบวิธีการสอนการเรียน และนิภาพของนักเรียนสมัยร้อยๆ ปีขึ้นไปได้ชัดเจนนัก หนังสือชีวญาณเมื่อ ๙๘ ปี มีเรื่องพระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ (ต้นราชสกุลสวัสดิกุล) อธิบายถึง “โบราณศึกษา” ไว้ให้คนรุ่นหลังพอจะเข้าใจ และนิภาพการเรียนการสอนครั้งกระโน้นได้ ผู้เขียนบทความวันนี้จะขอเชิญมาเล่าโดยย่อให้ท่านฟัง อาจเล่าเป็นตอน ๆ ไปตามควรแก่โอกาสขอเล่าตอนแรกไว้ดังนี้

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทรงเริ่มด้วยสถานโรงเรียน โบราณตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา มาจนถึงรัตนโกสินทร์อันเป็นสมัยที่พระองค์ท่านประสูติ ก่อนที่จะเกิดโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ (ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) สถานที่เรียนก็คือพระอารามทั้งหลายที่มีอยู่ทั่วประเทศไทย ในสมัยของพระองค์ มีประมาณ ๖๑๑๖ วัด ห้องเรียนก็คือ หอฉัน หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ และ วิหาร แต่โดยมาก

มักใช้หอฉันกับหอสวดมนต์เป็นที่เรียน ลักษณะของหอฉันเป็นรูปศาลาตั้งอยู่กลางคณะคือมีหมู่กุฏิสงฆ์ล้อมรอบ เป็นที่สำหรับสงฆ์และสามเณรฉันเช้า และเพล ในแต่ละคณะ คณะหนึ่งๆ มีสงฆ์สามเณรมาก ต้องมารวมฉันจังหันด้วยกัน เฉลี่ยอาหารที่บิณฑบาตมาสู่กันฉัน ทั้งจะต้องเลี้ยงลูกศิษย์ด้วย เมื่อสิ้นเวลาฉันแล้วก็กลายเป็นสถานที่เรียน หอฉันในอารามใหญ่ๆ เช่น วัดสุทัศน์ วัดพระเชตุพน ก็มีนับตั้งแต่ ๑๐ หอขึ้นไป ส่วนหอสวดมนต์นั้นตามธรรมดามีวัดละ ๑ หอ แต่ถ้าบางวัดมีสงฆ์สามเณรมากคณะก็แบ่งสวดตามคณะ เวลากลางวันใช้เป็นสถานเล่าเรียนของลูกศิษย์ บางวัดก็มีนักเรียนวัดละ ๔ - ๕ คน ก็เรียนกันตามกุฏิบ้าง วิหารบ้าง ห้องของสงฆ์ผู้เป็นอาจารย์บ้าง วัดจึงเป็นสถานศึกษาโบราณของคนไทยตลอดมาตราบเท่าทุกวันนี้

ทรงเล่าถึงประเภทของครูและนักเรียนว่า ล้วนแต่เป็นชายทั้งสิ้น คือ ภิกษุสามเณรมีอายุตั้งแต่ ๒๐ - ๒๑ ปีขึ้นไป ส่วนนักเรียนสามเณรมักเป็นนักเรียนชั้นต้น เรียนตั้งแต่ กอ ขอ โนมอ่านเขียนทุกอย่างทั้งศิลาจารวัดร ทรงเล่าว่าที่จริงผู้ที่บวชเป็นสามเณรนั้นจะต้องศึกษาจบอักษรสมัยอ่านออก เขียนได้มาบ้างแล้ว ตั้งแต่ยังเป็นศิษย์วัดอยู่ อายุ ๑๑ - ๑๓ ปี จึงจะบวชเป็นสามเณรได้และศึกษาเป็นภิกษุต่อไป ส่วนประเภทศิษย์วัดที่เป็นพวกมูลศึกษาชั้นต้น นับอายุตั้งแต่ ๗ - ๘ ขวบขึ้นไป จนถึงอายุ ๒๐ - ๒๑ ปีก็มี เพราะแม้จะอายุมากแล้ว แต่ยังไม่รู้หนังสือจึงเพิ่งส่งตัวเข้าเรียนชั้นต้น

นักเรียนประเภทศิษย์วัดจัดไว้เป็นสองพวก มีนักเรียนประจำพวกหนึ่ง

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

นักเรียนเดินเรียน พวกหนึ่ง คือพวกเข้าไปเรียนเย็น กลับบ้าน พวกที่อยู่ประจำต้องเรียนหนักทั้งกลางวัน กลางคืน พวกไปเช้าเย็นกลับมักเป็นนักเรียนเล็กๆ กับนักเรียนที่อยู่บ้าน

เวลา ๑๐ นาฬิกา หรือที่เรียกกันว่า สี่โมงเช้าหรือสี่โมงครึ่งตอนเช้าพวกหนึ่งก็หยุดเรียนหยุดสอน เพราะต้องไปทำหน้าที่หุงต้มอาหารเพล ตักน้ำฉันน้ำใช้ จัดวางน้ำฉัน ปูปัดอาสนะ

ใกล้กับวัด บิดามารดาญาติพี่น้องของนักเรียนรุ่นเล็กอายุน้อยๆ มักใช้อุบายพิเศษ พอเห็นว่าเด็กโตพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ ก็มักจะยัดให้ไปเรียนที่วัดไกลบ้าน ซึ่งเด็กต้องใช้เวลาเดินทางตั้ง ๕ หรือ ๖ ชั่วโมง เพื่อให้มีได้เด็กกลับบ้านบ่อยๆ เมื่อเด็กเรียนหนังสือไม่หยุดหย่อน อาจารย์ก็เขียนสั่งสอนอยู่เรื่อยๆ เพื่อเด็กจะได้หลบจำไม่กล้ากลับบ้าน นักเรียนประเภทศิษย์วัดมีจำนวนทวีขึ้นตามจำนวนสงฆ์เพราะสงฆ์รูปหนึ่งๆ ต้องมีเด็กลูกศิษย์ไว้คนหนึ่งเป็นอย่างน้อย สำหรับประเคนของฉันของใช้ ครูใหญ่ก็คือสมภารเจ้าวัด ซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้วิชาภาษาไทย และบาลีแทบทุกองค์ ทั้งเป็นผู้ให้อาวาสและแนะนำกิจวัตรการเล่าเรียนการสอนโดยเด็ดขาดทุกอย่าง ครุรองคือขรัวและพระลูกวัด หรือครูที่เป็นฆราวาสสามัญก็มี เรียกว่าเป็นโรงเรียนซึ่งสอนกันเรียนกันตามอำเภอใจ ใช้หลักสูตรตามใจครู มีวิธีจัดตามเห็นควรให้ยากง่ายตามลำดับ

เวลาห้องเรียนเปิดสอนจะได้ยินเสียงอ่านเสียงสอนกันระเบ็งเซ็งแซ่ตามทอฉันทอสดมภ์เสียงที่นักเรียนอ่านเล่า ท่อง นั้นฟังน่าสนุก ครูผู้มีหน้าที่ใน

การสอน ซึ่งจัดตำแหน่งไว้ตามวัดหลวงและวัดราษฎร์มีดังนี้ วัดหลวงนั้นตำแหน่งสูงสุดคือพระสังฆราช สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระครูเจ้าวัด พระครูพิเศษ พระครูปลัด พระครูวินัยธรรม พระครูวินัยธร พระครูสมุห์ พระครูใบฎีกา ซึ่งมีฐานันดรตามสมณศักดิ์ และฐานันดรศักดิ์ในแต่ละพระอาราม ส่วนวัดราษฎร์ ก็คือ เจ้าวัด (เจ้าอาวาส) เจ้าอธิการ (สมภาร) ขรัว ลูกวัดแต่ละองค์ พระอ้นดับ (อนุจร) ส่วนมีหน้าที่ในการสอนศิษย์

เกี่ยวกับกับเวลาเรียนและเวลาหยุดเรียน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ทรงเล่าว่า นักเรียนประเภทภิกษุตั้งแต่อายุครองผ้าสวดมนต์ท่องบ่นบทสวดมนต์ และวิชาที่เล่าเรียน ออกบิณฑบาตรแล้วกลับวัดฉันเข้าพอเวลาประมาณ ๗ - ๘ โมงเช้า หรือที่คนแต่ก่อนเรียนว่า โมงเช้าและสองโมงเช้า จะเริ่มเวลาเรียน เสียงท่องบ่นหนังสือก็เริ่มระเบ็งเซ็งแซ่ ฝ่ายสงฆ์อาจารย์ที่ต่อหนังสือให้เด็กก็ต่อกับไปท่องบ่นกันไป ฝ่ายเณรนักเรียนพวกเรียนเขียน ก็เขียนกันไป นักเรียนที่เขียนยังไม่ได้ต้องจับมือเด็กให้เขียนก็มีว่ากันเสียงชมไปทั้งบริเวณวัด พอได้

เตรียมการฉันเพล ครั้นถึงเวลา ๑๑ นาฬิกาคือห้าโมงเช้านักเรียนทุกรุ่นหยุดเรียนเจียบไปพักหนึ่ง สงฆ์และนักเรียนฉันและกินข้าวเพลเสร็จในราว ๕ โมงครึ่งหรือเที่ยง นักเรียนเริ่มเรียนต่อ สงฆ์ชั้นอาจารย์เข้ากุฏิจำวัด เหลือแต่นักเรียนกับครุรองคอยกำกับดูแลการสอนการเรียนแทน เพียงให้เขียนและท่องหนังสือออกเสียงดังๆ เท่านั้น ตกบ่ายโมงหรือสองโมง อาจารย์ย่นชั้นมาตรวจงาน และสอบดูพวกที่เขียนต่ออ่านต่อไว้ในตอนเช้าว่าถูกต้องแม่นยำอย่างไรบ้าง คนใดแม่นยำดีอาจารย์ก็ต่อเติมให้อีก และชมว่าปฏิบัติ เป็นที่โปรดปรานของอาจารย์ ทั้งยกย่องเป็นตัวอย่างให้เด็กอื่นทำตาม เขียนอ่านกันไปจนบ่าย ๔ โมงครึ่ง หรือ ๕ โมงเย็นก็เลิกเรียน

เวลาเลิกเรียนนั้น ถ้าเป็นวันโกนคือก่อนวันพระ หรือวันเจ็ดค่ำ ๑๕ ค่ำ เลิกบ่าย ๓ โมง ส่วนวันหยุดเรียนถ้าเป็นวันพระจะหยุดทั้งวัน นักเรียนบาลีประเภทที่เป็นภิกษุและสามเณรจะหยุดเดือนละ ๘ วัน นักเรียนภาษาไทยหยุดเดือนละ ๘ วัน กับวันพิธีประจำปี เช่น วันเทศน์มหาชาติ วันทอดกฐิน

หลักสูตรสำหรับใช้สอนมิได้แบ่งพวกชั้นละเอียดนัก มักวางตะลุยๆ ไป

สุดแต่ใครต้องการเรียนแคไหน อ่าน เขียน เล่าท่องกันไป ถ้าอาจารย์แลเห็น ใครกำลังคุยกัน หรือใครหยุดเสียงท่อง

บ่นลงเมื่อใด ไม่ชี้ฉ้อ (คือไม่เรียวยปลาย สองแฉก) ในมืออาจารย์จะหวดขี้ขี้ลง ที่กันของนักเรียนผู้นั้น

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ- สมมตอมรพันธุ์ทรงอธิบายตารางเวลา เรียน ไว้ดังนี้

เวลาเช้า	เวลาบ่าย
๑. พวกเรียน นโม เขียนอ่าน ๓ เที้ยว แล้วลบกระดาน ดากให้แห้ง	เขียนอ่าน ๑ เที้ยว ลบกระดานดากให้แห้ง
๒. พวกเรียน ก ข "	เขียนอ่าน " "
๓. พวกเรียน ก.กา "	เขียนอ่าน " "
๔. พวกเรียน กน "	เขียนอ่าน " "
๕. พวกเรียน กบ "	เขียนอ่าน " "
๖. พวกเรียน กก "	เขียนอ่าน " "
๗. พวกเรียน กง "	เขียนอ่าน " "
๘. พวกเรียน กด "	เขียนอ่าน " "
๙. พวกเรียน กม "	เขียนอ่าน " "
๑๐. พวกเรียน เกย "	เขียนอ่าน " "

พวกเรียนเลข	วิธีเรียน
๑๑. เลขต่อสูตร	เล่าท่อง
๑๒. มูลต่อสูตร	เล่าท่อง
๑๓. ทำโจทย์	ทำสอบให้คล่อง
๑๔. ทำตัวมูล	ทำสอบให้คล่อง
๑๕. หนังสือ เรื่องต่าง ๆ ให้อ่าน	หนังสือเรื่องต่าง ๆ ให้อ่าน

พวกนักเรียนประจำอาจเรียนต่อ ตอนค่ำได้ทั้ง ๑๕ พวกนี้

เครื่องเล่าเรียนในครั้งโบราณ ล้วนเป็นของแปลกประหลาดกว่าสมัย ปัจจุบันทั้งสิ้นซึ่งในทุกวันนี้จะหาได้ยาก มีปากกา กระดานชะนวนที่ทำด้วยไม้ (คล้ายกระดานของหมอดูแบบไทยโบราณ) เครื่องเล่าเรียนต้องจัดเข้าตามหมวดหมู่ของนักเรียนเป็นพวกๆ ดังนี้

นักเรียนชั้นต้นต้องมีเครื่องเขียน ๓ อย่าง คือ กระดานดำไว้เขียน ๑ ดินสอขาว ๑ ไม้บรรทัด ๑ กระดานเขียนนั้นทำด้วยไม้กว้างประมาณ ๑ คืบ หรือกว่าคืบเล็กน้อย ยาวประมาณ ๒

ศอก หรือ ๓ ศอกเศษ หนาราว ๒ กระเบียดกว่า ด้านหน้าที่ใช้เขียนนั้นใส กบให้เนื้อไม้เกลี้ยงแล้วทาสีดำซึ่งผสม ด้วยเขม่ากันหมอกกับน้ำข้าวหรือข้าวสุก ก็ได้ ภูเนื้อกระดานไปมาให้สีดำติดดี แล้วผึงแดดให้แห้งไว้สำหรับเขียน เมื่อ เขียนหนังสือลง อ่านออกเสียงให้ครูฟัง แล้วก็ลบออก ถ้าปะเด็กซึ่งเกียจคร้าน การเรียน จะเห็นว่ากระดานของเด็กคน นั้นขึ้นสีแดง สีดำไมใคร่ติด เพราะทุก ครั้งที่มีการลบเพื่อเขียนบทเรียนใหม่ ตามคำสั่งของครูหรืออาจารย์แต่ละครั้ง นั้น ต้องคอยเอามือป้ายเขม่ากันหมอก ผสมน้ำข้าวหรือข้าวสุกมาถูอีกครั้งหนึ่ง

ให้กระดานมีสีดำ แล้วนำกระดาน ไปตากแดดให้แห้ง ถ้าเด็กคนใดขยัน มักเตรียมกระโหลกหรือชามแช่เขม่า ผสมน้ำข้าวหรือข้าวสุกสำรองไปพร้อม การตากกระดานให้แห้งเร็วก็มีวิธี คือ เด็กขยันเรียนจะลูบน้ำเขม่าแต่น้อย แต่ ถ้าเด็กเกการเรียนจะเทน้ำเขม่ารด กระดานทีละครึ่งชามหรือครึ่งกระโหลก จนกระดานเปียกโชก ทำให้กระดาน แห้งช้า กว่าที่จะเขียนใหม่ตามครูสั่งแต่ละครั้ง เด็กเกียจคร้านบางคนปล่อยให้ กระดานแดง จนเขียนหนังสือเกือบไม่ เห็นตัว แต่ปากก็อ่านโอไป ถ้าครูรู้ทัน มาตรวจพบเข้า ถ้าหากไม่โดนไม้ชี้ฉ้อก็

ต้องถูกครูสั่งให้เอามือเชกกระดานดำของตนเอง

หนึ่งวิธีตากกระดานนั้น ทรงเล่าว่า แสนทุกซัมากในฤดูฝน ถ้ายังฝนตกเวลากลางวันด้วยแล้ว ตากกระดานไม้ใครแห้ง เขียนบทใหม่ไม่ได้ พวกนักเรียนยังขยันเรียนถือว่าขัดข้องการเรียนของตนยิ่งนัก แต่พวกเกียจคร้านต่างพอใจไปตามๆ กัน ครูอาจารย์ก็หมดหนทางที่จะช่วยให้เด็กตากกระดานให้แห้งเร็วๆ ได้ ต้องชั่งกะตวยสอนไปแต่ละวันในฤดูฝน มักได้เพียงวันละกระดานเดียวหรือสองกระดานเท่านั้น เด็กเกาๆ ก็ฉวยโอกาสเหน็บมารดกระดานลงไปอีก กระทั่งวันรุ่งขึ้นกระดานยังไม่แห้ง ยังขึ้นเขียนไม่ติดเป็นอันไม่ต้องเขียนต้องอ่านในวันนั้น

ดินสอหิน มีสองอย่าง คือ ดินสอขาวกับดินสอเหลือง ผู้ที่เกิดทันสมัยใช้เครื่องเล่าเรียนประเภทดังกล่าว จะพบว่า มีชายที่หน้าโบสถ์พราหมณ์โกฉะเขวี่ยงเข้าในพระนคร ดินสอที่เขาใช้หินจากเมืองกาญจนบุรีมาทำ นักเรียนแต่ละคนต้องเสียค่าดินสอหลายอันกว่าจะเขียน นโม แล้วมาขึ้น กอ ข้อ ได้ สั้น ดินสอราวหนึ่งกำมือ ครูอาจารย์ที่สงสารพ่อแม่ของเด็กว่าจะต้องใช้เงินมากซื้อดินสอหินให้ลูก หากเป็นคนขัดสนก็เดือดร้อน จึงสอนให้เด็กใช้ดินเหนียวปั้นเป็นแท่งดินสอใช้ไปก่อนในชั้นต้น เมื่อรู้จักเขียนดี อ่านดีขึ้นแล้ว จึงค่อยซื้อดินสอหินมาใช้เครื่องเล่าเรียนจำพวกใช้อ่านมีหนังสือ ๑ เล่ม มีที่รองหนังสืออ่าน ซึ่งใช้เชิงบาตรของสงฆ์ สานเป็นเสวียนแบบที่ชาวบ้านสานรองหม้อข้าว มีไม้ขีดหัวหนังสือในเวลาอ่าน

เครื่องเล่าเรียนสำหรับพวกที่เรียนเลข มี ๒ อย่าง คือ กระดานชนวน ๑ ดินสอพอง ๑ กระดานชนวนนั้นทำด้วยไม้ทองหลาง หรือไม้จิว ถ้าเป็นแผ่นกว้าง ๑ ศอก ยาว ๑ ศอก ๑ คืบ การใช้ไม้ชนิดนี้เพราะทาร์กกระชับดี กว่าไม้อื่น การหากระดานชนวนชนิดนี้ทำได้ง่าย ใช้ใบตองแห้ง หรือกระดาษหรือผ้าอย่างใดก็ได้มาเผาเอาซี่แถวคูลูกยางรักเรียกว่า ชีรัก ทำให้เป็นสมุกอย่างเหนียวพอทากระดานติดได้ ให้ทาให้ทั่วกระดานเรียบเสมอกัน แล้วจึงนำผงกระเบื้องด้วยปูนละเอียดมาคลุกยารักทาฉาบเข้าอีกชั้นหนึ่ง หน้าเรียบดีแล้วก็ขัดเงาด้วยหิน หรือเมล็ดสะบ้าที่ชาวอมุญใช้ติดเล่นสะบ้า ขึ้นต่อไปจะประดับตกแต่งให้งามเพียงใดก็ได้ เช่น แต่งกรอบงา หรือลูกแก้วงาฝังบนไม้กระดาน ดินสอที่เขียนนั้นทำด้วยดินสอพอง ซึ่งนำมาแช่น้ำให้เปียกหรือโชลกให้แหลกพรมน้ำ ปั้นแท่งโดยขนาดนิ้วหัวแม่มือ ยาวไม่เกินหนึ่งคืบ ให้ดินแห้งหมาดๆ คั้นน้ำใบตำลึงพรมลงบนกระดานที่จะใช้คลึงปั้นดินสอ มีฉนั้นเวลาคลึงให้เป็นแท่งกลม ดินจะเหนียวติดกระดาน เสร็จแล้วตากให้แห้งจึงใช้

เครื่องเรียนของนักเรียนชั้นสูงคือพวกขุบมี ๗ อย่าง สมุดไทยสี่ขาว ๑ ปากกา ๑ หมึกแท่ง ๑ หินฝนหมึก ๑ ไม้บรรทัดคู่ ๑ เมล็ดสะบ้าขัดสมุด ๑ ดินสอตะกั่วถมตีเส้น ๑ สมุดขาวนั้นทำด้วยไม้ข่อย

เครื่องเล่าเรียนสมัยโน้น ดังจะกล่าวย่อๆ ให้เนื้อความต่อกับบทความในบทนี้

๑. นักเรียนพวกเขียน มีเครื่องเรียน ๓ อย่าง คือ กระดานดำ ๑ ดินสอขาว ๑ ไม้บรรทัด ๑

๒. นักเรียนพวกอ่านมี ๓ อย่าง คือ หนังสือ ๑ ที่รองหนังสือ ๑ ไม้ขีดหนังสือ ๑

๓. นักเรียนพวกเรียนเลขมี ๒

อย่างคือ กระดานชนวน ๑ ดินสอพอง ๑

๔. นักเรียนชั้นสูงพวกขุบเขียนหมึกมี ๗ อย่าง คือ สมุดขาว ๑ ปากกา ๑ หมึกแท่ง ๑ หินฝนหมึก ๑ ไม้บรรทัด ๑ ตะกั่วขัดเส้นสมุด ๑ เมล็ดสะบ้า ๑

เครื่องเรียนเหล่านี้วิธีทำมีอย่างไร ข้าพเจ้าได้เชิญพระนิพนธ์มาเล่าย่อๆ ไว้ให้ท่านทราบไปบ้างแล้ว ดังนั้นจะได้เล่าต่อไปโดยสรุปถึงนักเรียนอีก ๓ พวกว่าต้องมีเครื่องเรียนอะไรบ้าง และจะได้อธิบายถึงวิธีทำเครื่องเรียนตามที่มีในพระนิพนธ์ต่อไป

๕. นักเรียนพวกทำเลขตัวมูลมี ๔ อย่าง คือ พระคัมภีร์มูล ๑ กระดานชนวน ๑ ดินสอพอง ๑ กากะเย็บ ๑ (คือแม่แคร่รองหนังสือหรือคัมภีร์)

๖. นักเรียนชั้นสูงพวกแปลมี ๔ อย่าง คือ พระคัมภีร์ ๑ กากะเย็บ ๑ ปากกา ๑ กระปุกหมึกและรง ๑

๗. นักเรียนพวกจารหนังสือมี ๖ อย่างคือ ใบลาน ๑ เหล็กจาร ๑ บรรทัดสาย ๑ ที่ขุบบรรทัดสาย ๑ อังธารบันไดแก้ว ๑ สนับรองจารหนังสือ ๑

การเรียนครั้งโบราณจัดลำดับต่ำกลาง สูงไว้ ๗ พวกดังนี้เมื่อเรียนจบก็เป็นระดับชั้นเปรียญตามคติโบราณประเพณีได้จัดทำมา

ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงเครื่องมือเขียนและการทำเครื่องมือเรียนบางอย่างต่อไป ปากกาที่โบราณใช้สำหรับนักเรียนพวกขุบเขียนหมึกคือพวกที่ ๕ นั้นในพระนิพนธ์มีเล่าไว้ว่า ใช้กันหลายชนิด เดิมจะเป็นอย่างไรไม่ทรงทราบ เท่าที่ทรงเห็นใช้อยู่ (คือ ในระยะเวลาที่ทรงพระนิพนธ์ ร.ศ. ๑๑๕ เมื่อ ๔๘ ปีที่ผ่านมา) เป็นปากกาไม้ ทำด้วย

ไม้ไผ่เหลากลมๆ คล้ายดินสอหรือจะใช้
ชนเผ่นก็ได้ เลี่ยมปลายให้แหลมคม
แล้วผ่าปลายออกเป็นง่ามประกบกัน
แขวะรางกลางให้หมึกไหล ที่เรียกว่า
ปากกา ก็เพราะลักษณะเหมือนปากของ
นกกา ๒ ข้าง ประกบกันนั่นเอง แต่
ปากกาไม้ไผ่นี้เขียนไปๆ ก็ทู่ไม่สู้ดีต้อง
คอยเหลาให้แหลม จึงมีผู้คิดเอาชนเผ่น
แขวะรางผ่าเป็นปากจวบ (ปากนก
กระจวบ) เป็นปากกาใช้แทนดี บางคนก็
ใช้ชนปีกนกปักไก่อหรือชนหางมาผ่าปลาย
เป็นปากจวบก็ใช้ได้ ที่เอาเหล็กวิลาด
มาพับตัดเป็นปากจวบใช้เขียนก็มี แต่
แล้วมีปากกาฝรั่งใหม่ๆ ทำเป็นตัวมีดาบ
เสียบมาใช้กันมาก หมึกแท่งของโบราณ
ก็ใช้หมึกดำอย่างจีนใช้เขียนหอย เขียน
หนังสือจีน หินฝน หมึกแท่งก็ใช้หินฝน
หมึกจีนนั่นเอง แต่ไม้บรรทัดคู่อยู่ข้าง
จะดีมาก ไม้บรรทัดสมัยใหม่ก็สู้ไม่ได้
ไม้บรรทัดโบราณกะเท่าส่วนสมุดไทย
เรียงไม้ไว้เป็นดับ ทาบลงคราวเดียว ดี
บรรทัดได้ ๔ หรือ ๕
เส้นโดยไม่ต้องเลื่อน
ไม้เลย ลูกสะบ้าขัด
สมุดที่ต้องมีอยู่ใน
เครื่องเขียนก็เพราะ
สมุดข่อยโบราณ
หน้ากระดาษไม่ค่อย
เรียบนัก เป็น
กระดาษหยาบเนื้อ
ห่าง ถ้าไม่ขัดด้วย

ลูกสะบ้าให้เกลี้ยงก่อนจะเขียน เส้นก็
พรวไม่ตรง ปากกาก็เสีย ดินสอตะกั่ว
หม่นนั้นใช้ขีดดีเส้นสมุด ส่วนพวกนัก-
เรียนเลขต้องมีคัมภีร์มูลไวยุทธสำหรับ
หรือจะไม่ครบก็แล้วแต่ และต้องมีผ้า
ห่อคัมภีร์ด้วย ผ้าห่อหนังสือคัมภีร์นี้ทำ
ประกวดประชันกันมาก ครั้งกระโน้นมี
ราคาสูงถึง ๑๐๐ บาท ขึ้นไปก็มีเพราะ
ใช้ผ้าไหมด ดาด เยียรบับ ปักร้อย
งดงามเป็นผ้าห่อ อย่างต่ำๆ ราคาที่อยู่
ใน ๑๐ สลึง ๓ บาท ขึ้นไปก็พอซื้อได้
ส่วนกากระเยย คือที่สำหรับวางหนังสือ
คัมภีร์นั้น นักเรียนไม่มีไม่ได้เพราะเป็น
ของสำคัญ ไม่กาะกระเยยตามที่ใช้กันเป็น
ไม้เหลากลมๆ ๔ อัน เจาะกลางและหัว
ให้ทะลุ ไม้กลม๔ อันนี้ยาว ๑ ศอกเศษ
ยังมีไม้เหลากลมๆ อีก ๔ อัน ลดส่วน
ยาวลงกว่า ๔ อันแรกเล็กน้อย เจาะปลาย
สองข้างให้ทะลุสำหรับร้อยเชือกผูกเข้า
แล้วควลือออกได้ มีขาเป็นดินกาค้ำพื้น
ส่วนบนแผ่ออกเป็นสี่มุมเป็นแม่แคร่
สำหรับวางพระคัมภีร์ ไม้กาะกระเยยนี้ถ้า
เชือกที่ใช้ร้อยขาดออก คนที่ไม่เคยใช้
อย่าไปจับร้อยเลย ยุ่งยากมาก แม้ นัก-
เรียนเองบางคนก็ร้อยไม่ถูกไม้กาะกระเยย
อย่างดีทำด้วยงา ทุกๆ แท่ง กลึง แกะ
สลักงดงาม ติราคาฝีมือไม่ถูกทีเดียว

คนมั่งมีก็ทำใช้กันได้ กาะกระเยยอย่าง
กลางๆ ก็เพียงใช้แท่งไม้ยอดเป็นงากลึง
แท่งไม้อาจเป็นไม้แก้ว ไม้ตามะเกลือ
ก็ใช้กัน

กระปุกรงกับหมึกนั้น ใช้สำหรับ
เวลาอาจารย์บอกให้จดอักษรเล็กๆ ได้
บรรทัดหนังสือเรียน เป็นต้นว่าตกเลข
ทางเดินประโยค จดคำแปลศัพท์สูงๆ
ที่ยากๆ ถ้าอักษรตัวโตเขียนผิดก็เอารัง
จิ้มเสียเพราะสิ่งรบกวนคล้ายๆ ไบลาน
ถ้าจิ้มเลขตัวโตออกก็เหมือนลานเปล่า
เหล็กจารหนังสือนั้นคือไม้เหลารูปกลมๆ
เรียวยาวประมาณ ๑ คืบกว่า ใหญ่
เท่าไม้เท้าที่ใช้ถือ ปลายฝั่งเหล็กแหลม-
คม เวลาจารไบลานเสียงดังกรอตุ๋
เหล็กจารนี้เวลาถือแล้ว ลับยากมากถ้า
ลับเหล็กจารไม่ถูกท่า จารลงไปไบลาน
ก็แตก เส้นอักษรก็กระเจายเวลาลบก็ไม-
งามใช้ไม่ได้ ส่วนไม้บรรทัดสำหรับตีเส้น
ลานนั้นยาวประมาณเท่าความยาวของ
ไบลาน ปลายทั้งสองข้างเสียบไม้แป้น

สำหรับซึ่งเส้นเชือก
๕ เส้น ให้ตั้ง แลดู
คล้ายสายพิณสำหรับ
ดีด น้ำชุบเส้น
บรรทัดนั้นใส่ขาม
ไว้เป็นน้ำเซม่าดำ
ชุบผ้าชีริ้วดูสวย
บรรทัดเสียก่อน
ทุกๆ เส้น แล้วจึง
วางทาบลงกับไบ-

ลาน ดีดที่ละเส้นจนครบหน้าลานๆ ละ
๕ บรรทัด ดีดได้ทั้งหน้าและหลังใบลาน
จนครบผกของหนังสือตามที่ต้องการ

อังธารหรือบันไดแก้ว ถ้าใครไม่รู้ จักก็นึกกว่าเป็นที่แขวนเสื้อหรือหมวก หรือไม้เท้าและร่ม เพราะมีรูปร่างกึ่งก้าน สาขาเหมือนที่แขวนเสื้อแขวนหมวกที่ ติดไว้ตามฝา ถ้าบันไดแก้วใช้ตั้งกับพื้น ก็ต้องมีขาพับเหยียดค้ำเป็นขาทราย ถ้า จะแขวนอังธารก็ต้องห้อยแขวนกับฝา อังธารหรือบันไดแก้วนี้ใช้เป็นที่วางพระ- คัมภีร์และลานสำหรับจาร เป็นที่เคารพ ของนักเรียนและครูทุกคน จะมีพระ- คัมภีร์วางไว้บนบันไดแก้วหรือไม่ ก็ต้อง มีดอกไม้ธูปเทียนบูชาวางอยู่ที่บันได แก้วเสมอไป เหมือนกับกระดานดำที่ สอนกันว่า “เคารพกราบกรานกระดาน ครู” สนับรองลานนั้นทาง่ายๆ เป็นแต่ เอาใบลาน ๔-๕ ใบซ้อนเข้าเย็บกลัด ให้แน่น เอามีดเขียนแต่ละใบให้มนหัว ป้านท้ายป้าน สำหรับวางใบลานที่จะ จารลงบนสนับ แล้วจึงจารตัวอักษรลง

เครื่องลบหนังสือมี ๓ ชนิด
น้ำมันยาง ๑ เซม่า ๑ ทราย ๑ ส่วน
พวกปิดทองล่องชาดก็มีเหล็กแหลม
เจาะลาน สำหรับร้อยหู ๑ หูหนังสือ ๑
กบไสลาน ๑ ยางรัก ๑ ชาด ๑ ทองใบ ๑
ยังมีเครื่องทำลวดลายอีก ๒ - ๓ อย่าง
มีโรงตีหนังสือคืออัดให้ใบลานแน่น
การลบและการปิดทองล่องชาด การทำ
ลวดลาย บนใบลานนี้ ถือเป็นวิชาช่าง
นอกออกไปจากการเรียน

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ-
สมมตอมรพันธุ์ทรงลงรวบรวมตำรา
โบราณ ที่คนไทยครั้ง ร.ศ. ๑๑๕ และ
ก่อนหน้านั้นขึ้นไปใช้เล่าเรียนหนังสือ

ไทย มี ๕ เล่มคือ ๑. ปฐม ก.กา ๒. สุนิ-
ทกุมาร ๓. ปฐมมาลา ๔. ปฐมจินดา-
มณีเล่ม ๑ ๕. ปฐมจินตามณีเล่ม ๒
และยังมีคัมภีร์เกล็ดสำหรับให้นักเรียน
อ่านเล่นอีกหลายเล่มมี เสือโค จันท-
โครพ อนิรุทธ สมุทรโฆษ เพชรมงกุฏ
สังข์ทอง กากี พระยาฉันทน์ สวัสดิ-
รักษา พระปรมัตถ์ เป็นต้น มีมากมาย
หลายสิบเล่มสำหรับนักเรียนฝึกอ่าน
หนังสือให้แตก คืออ่านคล่อง หนึ่งใน
ปฐม ก.กา ยังมีชื่อดำราอื่นพิเศษอ้างไว้
อีกหลายอย่าง คือ ตำราโหราศาสตร์
(โหรหมอดู) ตำรายา(แพทยศาสตร์)
ตำราวิชาเลขโจทยคำขาย(เลขวิธีต่าง ๆ)
ตำราวิชาช่างทอง วิชาเสมียนคืออ่าน
เขียนแต่งใบบัตร ท้องตรา และตำรา
กฎหมาย กับบัญชีสามโนครวั วิธีอักษร
ไทยเฉียง ไทยนับ ไทยหลง พรหมณ
พุกาม แต่ละอย่างล้วนเป็นวิชาพิเศษ
สำหรับอาชีพทั้งสิ้น มีคำอธิบายแนะนำ
วิธีตำราต่างๆ ไว้โดยสังเขป ยังมีตำรา
ว่าด้วยขอมไทยพระมालย์หนังสือเทศน์
(แปลร้อย) และพระมหาชาติ ยังมี
คัมภีร์บาลีสำหรับนักเรียนบาลีศึกษา
เช่น พระอภิธรรม พระอุณหิศวิชัย มูล-
กัจจายนะ ธรรมบท มงคลที่ปณี วิสุทธิ-
มรรค เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นเรื่องของนัก-
เรียนบาลีชั้นสูงๆ วิชาหนังสือไทยนั้นมี
แม่บทอยู่ ๓ ประเภท คือ เขียน อ่าน เลข

เสด็จในกรมทรงเล้าว่า การหัดเขียนจัดเป็นแผนกฯ ดังนี้

๑ เขียน นโม พุทธาจะ สิทธิ ออ ออ
อือ อือ อือ อู อู อู อู อู อู ออ ออ
โอ โอ ออ ออ เขียนอ่านให้จำได้ จาก
นั่นก็เขียนพยัญชนะ ๓๖ ตัว ไม่มี
พยัญชนะวรรค ฎ ใหญ่ ๖ ตัว และ ศ.ษ.
เขียนอ่านจำได้แล้วก็แจกลูกแม่ ก-กา
ดังนี้

ก. กากิ กี้ กี่ กือ กุ กู เก แก ไก ไก
โก เกา กำ กะ แล้ว แจกต่อไป ข. ขา ขิ ขี
ฯ ไป จนถึง ฮ. ฮา ฯ เขียนอ่านได้แล้ว
ก็แจกแม่กนดังนี้ กน กั กั กาน กิน กีน

กิน กิน เกิน แคน โคน กอน กวน เกียน
เกือน เกิน ทุกพยัญชนะเหมือนแม่ ก.กา
แล้วก็แจกแม่กบ กก กง กด กม ไปจน
ถึงแม่เกย ก็ว่า เกย กาย กาว กิว กิว กีย
กีย กุย กุย เกว แกว โทย กอย กวย เกียว
เกือย เกีย เกียะ เกือ เกือะ เกอ เกอะ กัว
กัวะ เกะ แกะ โกะ เกาะ กุม กรรม กอ กัน
ก็อ การเขียนและอ่าน นโม สำหรับนัก
เรียนชั้นแรกก็เพื่อฝึกการจะ แต่ก็เจือ
วิชาสระไปด้วยแต่การแจกลูกไม่มี ฤ ฤ
ฤ ฤ ฤ ประสมพยัญชนะ เพราะถือว่ามี
แต่ในคำสังสกฤตอันเป็นคำสูง ไม่จำ
เป็นแก่ชั้นต้น การเขียนมีในตอนเข้า
การอ่านมีในตอนบ่าย และหัดเขียนคัด
บายมือด้วยดินสอดี แล้วก็หัดเขียนหมึก
เขียนรดต่อไป

วิธีอ่านหนังสือในครั้งนั้น มีการอ่านกันต่างๆ ในหมู่ครูบางโรงเรียนเขียนอย่างหนึ่ง แล้วออกเสียงอ่านไปอีกอย่างหนึ่ง บางโรงเรียนก็อ่านต่างกันออกไปแต่ก็เขียนอย่างเดียวกันทั้งสิ้นเขียนว่า นโมพุทธายะสิทธิ อ ออ อี อี อี อี อุ อุ อุ อุ อุ อุ เอ แอ ไอ ไอ เอา อำ อะ แต่เวลาอ่านกลับออกเสียงว่า นโมพุท ธอ ทาย ยอ สิทธิ ท่อ ธม อ ออ อี อี อี อี อุ อุ อุ อุ อุ อุ เอ แอ ไอ ไอ ไอ ไอ อำ อะ สำเนียงอ่านพยัญชนะก็เอกโทวรรณยุกต์ไปในตัว ถึง กอ ข้อ ก็อ่านว่า กอ ข้อ ข ค่ ค เฆาะ ง จ จ ข้อ ซ เฆาะ ญ ด ต ถ ท่อ เหาะ น บ ป ผ ฝ พ่อ ฟ เหาะ ม ย ร ล ส ท พ่อ ฮ บางครูก็อ่านเฆาะ ง ว่า ม้อง ง ฉ้อย ย ถ้อน น ก้อม ม โดยเอาสังโยคตัวหลังสะกดสำเนียงแบ่งไปข้างตัวหน้า เวลาแจกลูกตัวอักษรตัว พ ฦ ฦ ๕ ตัวนี้ไม่แจก เพราะถือว่าอ่านอย่างนั้น คือ “เฆาะ ม้อง” เป็น

คำตอบอยู่แล้วแจกไม่ได้ แต่ในแม่ ก. กา
อ่านปลาด ก กา ก็ ก็ ก็ ก็ กู กู เก่ เก่ ไก่
ไก่ ไก่ แก่ กำ กะ พอถึง ข. ไซ่ ก็อ่าน ซ
ซา แต่ตัว ข อ่าน ข ซา ตัว ค ควาย
ก็อ่าน ค. คา คี คี คี คู คู เค่ แค ไค ไค
โค เคา คำ คะ ถ้าเป็นพวกอักษรต่ำมีตัว
ห นำ ก็ใส่ ห นำ ในเวลาแจกเสียเลย ง
งา จิ จี จี จู งู เ่ง แห่ง ไหง่ ใจ โง่ เจ้า ง่า
งะ บางอาจารย์พอแจกลูกแม่ กน ก็อ่าน
แปลกๆ เช่น กนเปล่า กันไม้ผัด กาน
ลากข้างบ้างก็ว่ากนจุต (คือเครื่องหมาย
นิคคหิตบนตัวก) กันไม้ผัด กานลากข้าง
(ลากข้างก็คือ สระ ๑) กินพินหัวเปล่า
(พินอิคือสระ ๒) กินหัวไม้ขีดอันหนึ่ง
(หัวไม้ขีดบนพินอิคือฝนทอง ๓) กินจุด
(คือ นิคคหิตบนพินอิ ๔ ทำเป็นสระอี)
หัวไม้ขีดสองอัน กนลากตีนเข้า (ลากตีน
เข้าคือ สระ ๕) กนลากตีนออก (ลากตีน
ออกคือ สระ ๖ บางทีก็เรียกตีนเหยียด,
ตีนคู่) เกินไม้ หน้าอันหนึ่ง (ไม้หน้า
คือ สระ ๗) แกนไม้หน้า ๒ อัน โจน โอ
(คือ สระ ๘) กอน ออ (ตัว อ. กิ่งสระ
กิ่งพยัญชนะ) กวน วอ (ตัว ว. กิ่งสระ)
เกียน ยอ (ตัว ย. กิ่งสระ) เกือน ออ. เกิน
เป็นอันจบแจกแม่กนดังนี้ เท่ากับให้
เด็กจำรูปสระที่ประสมพยัญชนะไปในตัว
ถ้าถึงผันแม่กนตัว ข. ไซ่ซึ่งออกเสียงว่า
ข้อ ก็เดิมคำว่า “มะ” เข้าไปข้างหน้าคำ
หนึ่งคือ กน มะ ซ้ ชนจุต (นิคคหิตบน
ซ) ชนผัดไม้ ขานลากข้างเรื่อยไปเหมือน
ที่อ่านแม่ กน. ตัวก. มาให้ท่านฟังแล้ว
ผันไปจนถึง ฮ. ก็ต้องออกเสียงว่า กน มะ
ฮ. ฮน. (นิคคหิต บน ฮ) แม่กก แม่กง
แจกลูกก็ผันทุกตัว อักษรฯ ได ก็ใส่มะ
เข้านำหน้าเสียก่อน จึงผัน เว้นแต่แม่เกย
เท่านั้นที่คงอ่านเรื่อย ๆ ไปว่า เกย ภาย

กา ว กิ ว กีย กีย กุ ย กุ ย เก ว แก ว โภ ย
 กอย กวย เกีย ว เกือ ย เกีย เกียะ เกือ
 เกือะ เกอ เกือะ กั ว กัวะ เกะ แกะ โกะ
 เกาะ กุม กรรม กอ กัย กือ ที่อ่านดังนี้
 ท่านบอกว่า เพื่อให้ได้กำไรจะได้แม่นยำ
 ตามตัวสะกด

การอ่านหนังสือ ปฐม ก. กา (หรือประถมก. กา) เป็นการอ่านแจก มาตราตั้งแต่ แม่ ก. กาไป จนแม่เกย แต่งเป็นคำสอน ศิลธรรม วัฒนธรรม ไปในตัวทุกมาตราดียิ่งนัก กลอนแม่ ก.กา ในปฐม ก.กา ว่าด้วยเรื่อง นมัสการครู อาจารย์ กลอนแม่กนกก็ว่าด้วยลักษณะ วิธีการเรียนหนังสือ แม่กบว่าด้วยการ เคารพยนิต์ที่ได้เล่าเรียน กลอนแม่กก ว่าด้วยอักษรวิธีหนังสือไทยโดยสังเขป กลอนแม่กง ว่าด้วยการแสดงหาครู และหาวิชา กลอนแม่ กด. ว่าด้วยการ ปฏิบัติครูโดยชอบ กลอนแม่กนว่าด้วย ศิล ๑๐ ประการ แม่เกยว่าด้วยคนโง่ที่ เรียนถึงแม่เกยแล้วยังอ่านหนังสือไม่แตก

เมื่อแต่งกลอนโดยใช้คำในมาตรา
ต่าง ๆ มาปนกันให้นักเรียนอ่านเป็นชั้น
ระคน ว่าด้วยการต่าง ๆ เช่น ชมณ
ชมปลา แนะนำสั่งสอนให้ขยันเรียนสอน
ให้รู้จักคุณค่าของวิชา รู้จักคิดถึงตัวเอง รู้
คุณค่าครูบาอาจารย์และสิ่งต่าง ๆ จบปฐม
ก.ภาที่เรียกว่าอ่านหนังสือแตกแล้ว ครู
ก็ให้อ่านเรื่องต่าง ๆ ต่อไปเช่น สุนันท-
กุมาร ปฐมมालา (หรือประถมมालา)
จินตามณี และเรื่องเบ็ดเตล็ดเป็นคำ
กลอน คำฉันท์อื่น ๆ หนังสือปฐมมालา
ซึ่งพระเทพโมลี (ฟ้าง) วัดราชบูรณะ
แต่งนั้นเป็นที่สรรเสริญของนักปราชญ์
โบราณท่านยกย่องมาก เป็นตำราใช้ทั่ว
พระราชอาณาจักรในสมัยนั้น ซึ่งท่านผู้
ฟังจะหาหนังสือเล่มนี้อ่านได้ไม่ยากนัก
เพราะมีตีพิมพ์ขาย

ขอบเพียงเท่านี้ในวันนี้ เรื่องการ
ศึกษาครั้งโบราณของไทยยังมีขั้นตอนต่อไป
อีกมาก แต่ข้าพเจ้าคิดว่าได้เชิญพระ

นิพนธ์ ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
พระสมมตอมรพันธุ์ มาสรุปเล่าให้ท่าน
ฟังพอเป็นเค้า ๆ ว่าครูบาอาจารย์โบราณ
ท่านสอนลูกหลานของท่าน ผู้กลายมา
เป็นบรรพบุรุษของพวกเรามาอย่างไร
บ้าง หวังว่าท่านที่ได้ศึกษาเล่าเรียนตาม
วิธีของผู้เจริญยิ่งกว่าปู่ย่าตายายของ
เราได้เรียนมา คงจะนึกถึงพระคุณของ
ครูโบราณทางภาษาไทย ในการที่ท่าน
ได้อุตสาหะพยายามตั้งต้นวิชาหนังสือ
ไว้ มากกว่าจะตำหนิว่าท่านโง่เง่า เอา
แต่อ่านท่องผันกันทุกตัวอักษร ไม่รู้จัก
วิธีสอนทางลัดอย่างที่ครูฉลาด ๆ สมัยนี้
คิดขึ้นสอนนักเรียนทุกวันนี้

คณะ สงฆ์ นิกาย สยาม วงศ์

ประพันธ์ ดริสเรวศ์

คณะสงฆ์นิกายสยามวงศ์ เป็นคณะสงฆ์ไทยคณะหนึ่ง ซึ่งออกเดินทางจากกรุงศรีอยุธยาไปประดิษฐาน คณะสงฆ์นิกายนี้ ณ ประเทศศรีลังกา เมื่อ พ.ศ. ๒๒๙๕ โดยได้รับอาราธนาเฉลิมพระราชศรัทธาของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓ หรือสมเด็จพระเจ้าบรมโกศตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์แห่งประเทศศรีลังกา ที่โปรดให้คณะราชทูตเดินทางเข้ามาถวายพระราชสาส์นพร้อมด้วยเครื่องมงคลราชบรรณาการ ในปัจจุบันคณะสงฆ์นิกายสยามวงศ์ก็ยังคงดำรงมั่นอยู่ในประเทศศรีลังกา เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาแห่งสังฆมณฑลของไทยครั้งนี้ นับเป็นเรื่องน่าศึกษาอย่างยิ่งเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะขอประมวลเรื่องเนื้อหาสาระสำคัญมาเสนอโดยลำดับ

แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของเรื่องโดยเฉพาะ ขอนำเรื่องความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาระหว่างประเทศไทย และประเทศศรีลังกาอันมีมาในอดีต ก่อนเกิดคณะสงฆ์นิกายสยามวงศ์มาแสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาของไทยปัจจุบันนั้น ก็ได้รับหลักสำคัญๆ จากพระพุทธศาสนาของประเทศศรีลังกามาก่อน ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงพระนิพนธ์ไว้ในเรื่อง “ตำนานพระพุทธเจดีย์” ว่า “ว่าโดยส่วนประเทศสยาม ดูเหมือนพระพุทธศาสนาที่ลัทธิลังกาวงศ์ จะแรกมาถึงเมื่อพระพุทธศักราชราว ๑๘๐๐ พวกพระ-

ภิกษุไทยซึ่งได้ไปบวชแปลง ณ เมือง ลังกา กลับมาตั้งคณะที่เมืองนครศรีธรรมราช ก่อน แล้วชักชวนพระสงฆ์ชาวลังกาตามมาช่วยกันสร้างพระมหาธาตุที่เมืองนครศรีธรรมราช แปลงเป็นรูปพระสถูปอย่างลังกาในสมัยนี้ ครั้นเกียรติคุณของพระสงฆ์ลังกาวงศ์แพร่หลายขึ้นไปถึงกรุงสุโขทัยราชธานี เมื่อครั้งกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงเป็นใหญ่ ก็ทรงเลื่อมใสโปรดให้นิมนต์พระสงฆ์ลังกาวงศ์ขึ้นปดตั้ง ณ กรุงสุโขทัย ลัทธิลังกาวงศ์จึงรุ่งเรืองในประเทศสยามแต่นั้นมา ความข้อนี้ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกของพระเจ้านครจำแหงมหาราช เมื่อพ.ศ. ๑๘๒๐ เศษว่า “พ่อขุนรามคำแหงกระทำไอยทานแก่มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบพระไตรปิฎก หลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ทุกคน ลูกแต่เมืองนครศรีธรรมราชมา” ดังนี้ ตั้งแต่ลัทธิลังกาวงศ์มาเจริญขึ้น ลัทธิมหายานก็เลื่อมทรมแล้วเลยสูญไปในประเทศสยามคงมีแต่พระสงฆ์เถรวาทลัทธิหินยาน แต่ว่าในชั้นแรกต่างกันเป็น ๒ นิกาย คือ พระสงฆ์พวกเดิมนิกาย ๑ พระสงฆ์พวกที่อุปสมบทตามลัทธิลังกาวงศ์นิกาย ๑ ในประเทศพม่ารามัญเขมร พระสงฆ์ก็เป็นสองนิกายเช่นนั้นเหมือนกัน ในที่สุดจึงรวมเข้าเป็นนิกายเดียวกัน

.....เหตุที่รวมพระสงฆ์เป็นนิกายเดียวกันนั้น สันนิษฐานว่าคงจะเกิดแต่พวกมีบรรดาศักดิ์ดีนิยมบวชเรียนในนิกายลังกาวงศ์มากขึ้นทุกที เมื่อความนิยมแพร่หลายลงไปถึงพลเมืองก็พา

“

คณะสงฆ์ของ
ลังกาเสื่อมทราม
จนกระทั่งไม่มี
การอุปสมบทติด
ต่อกันเป็นระยะ
สิบ ๆ ปี

”

กันบวชเรียนในนิกายลังกาวงศ์มากยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้พระสงฆ์นิกายเดิมน้อยลง เป็นลำดับมา จนที่สุดจึงต้องรวมกับ นิกายลังกาวงศ์..... ตั้งแต่ลัทธิลังกาวงศ์ มารุ่งเรืองในประเทศสยาม ไทยก็รับ แบบแผนของลังกามาประพจน์ ในการ ถือนิพพานศาสนา เป็นต้นว่าการ สร้างพุทธเจดีย์ก็สร้างตามคติลังกา พระธรรม ก็ทั้งภาษาสันสกฤต กลับ สาสายาเป็นภาษามคธ เป็นเหตุให้การ ศึกษาภาษามคธเจริญรุ่งเรืองในประเทศ สยามแต่นั้นมา ข้อนี้พึงเห็นได้ในหนังสือ ไตรภูมิพระร่วง ซึ่งพระมหาธรรมราชา (พญาลิไทย) พระเจ้ากรุงสุโขทัยทรงแต่ง ไว้ในบานแผนกปรากฏนามคัมภีร์พระ- ไตรปิฎก และนามพระเถระกับทั้งราช- บัณฑิต ที่ได้ทรงปรึกษาสอบสวนเป็น อันมาก ส่วนพระสงฆ์นั้น ตั้งแต่รวม เป็นนิกายอันเดียวกันแล้ว ก็กำหนด ต่างกันแต่โดยสมათานธุระเป็น ๒ พวก ตามแบบอย่างในเมืองลังกา คือ พวกซึ่ง สมათาน คันถธุระ เล่าเรียนภาษามคธ เพื่อศึกษาพระพุทธรวณะในพระไตรปิฎก มักอยู่วัดในบ้านเมืองอันเป็นสำนักหลัก แห่หลังที่เล่าเรียนได้ชื่อว่า ‘พระสงฆ์คาม วาสี’ พวก ๑ พวกซึ่งสมათานวิปัสนา- ธุระ ชอบบำเพ็ญภาวนาเพื่อความวิมุตติ มักอยู่วัดในอรัญญิก ได้ชื่อว่า ‘พระสงฆ์ อรัญญวาสี’ พวก ๑ แต่เป็นนิกายเดียว กัน”

เรื่องความสัมพันธ์ทางพระพุทธ ศาสนาระหว่างประเทศไทยและประเทศ ศรีลังกาตามพระนิพนธ์ที่ได้อ้างมานั้น เป็น “ตอนที่ ๔ ว่าด้วยพระพุทธศาสนา ในประเทศสยาม” ซึ่งพระราชนิพนธ์ ตอนนี้ ทรงลำดับลัทธิต่าง ๆ อันเกิดขึ้น ในการถือนิพพานศาสนาที่เข้ามาถึง ประเทศสยามหรือประเทศไทย เป็น ๔ ยุคด้วยกันคือ ยุคที่ ๑ ลัทธิหินยาน อย่างเถรวาท ยุคที่ ๒ ลัทธิมหายาน ยุค

ที่ ๓ ลัทธิหินยานอย่างภิกษุม และยุค ที่ ๔ ลัทธิลังกาวงศ์ ซึ่งเป็นยุคสุดท้าย และยังมั่นคงดำรงอยู่ในปัจจุบัน

มีข้อสังเกตในพระนิพนธ์ที่อ้าง มาประการหนึ่ง ก็คือ ทรงใช้ว่า **ลัทธิ ลังกาวงศ์** บ้าง **นิกายลังกาวงศ์** บ้าง ซึ่ง โดยความหมายก็อยู่ในนัยเดียวกัน และ ทรงใช้ว่า **ประเทศลังกา** ก็เพราะประเทศ นี้เพิ่งมาเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศศรีลังกา เมื่อไม่นานมานี้

เมื่อได้นำเอาเรื่องความสัมพันธ์ และความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในประเทศศรีลังกาที่ได้มาประดิษฐาน อยู่ในประเทศไทยแล้ว ปัญหาจึงมีว่า เหตุใดพระพุทธศาสนาในประเทศศรี- ลังกาที่เคยรุ่งเรืองมากนั้น จึงถึงซึ่งความ สิ้นสุดลงจนต้องส่งราชทูตและคณะเดินทางมายังกรุงศรีอยุธยา เรื่องนี้ **เสถียร โพนันทะ** ได้สรุปไว้อย่างกะทัดรัดใน หนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์พระพุทธ ศาสนาฉบับมุขปาฐะ ภาค ๒” ว่า

“คณะสงฆ์ของลังกาเสื่อมทราม จนกระทั่งไม่มีการอุปสมบทติดต่อกัน เป็นระยะสิบ ๆ ปี เพราะเหตุดังนี้ :-

๑. ต้องทำสงครามกับพวกโปร- ตูเกส และฮอลันดา
๒. ถูกพวกฝรั่งสองชาตินี้ออกกฏ- หมายกดขี่ พระพุทธศาสนา เช่น ห้ามบวชพระเป็นต้นใน เขตของเขา
๓. ประชาชนที่โง่เขลาตามชายฝั่ง ยอมรับอำมาตย์สินจ้างพวกคริส- เตียน เข้ารีตละทิ้งพระพุทธ- ศาสนาไปหมด พระสงฆ์ขาด ผู้อุปถัมภ์
๔. พวกชาวพุทธลังกาเองในใจ กลางเกาะ มัวแต่รบพุ่งแก่ง แย่งความเป็นใหญ่กันไม่มี เวลาหรือมีผู้สนใจในการค้าขาย พระศาสนาไว้

๕. เกิดมหาพุกภัยภัย จน
กระทั่ง พระตองทั้งวัด

ประมวเลเหตุการณ์เหล่านี้ ทำ
ให้ลังกาไม่มีภิกษุเหลืออยู่เลย แม้แต่
รูปเดียว มีแต่สามเณรองค์เดียว คือ
“สามเณรสรณังกร”

เมื่อพระพุทธศาสนาในประเทศ
ศรีลังกา ซึ่งเคยรุ่งเรืองเป็นแบบฉบับที่
บรรดาประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศ
ไทยได้รับและถือมาปฏิบัติ ต้องสูญสิ้น
ลงด้วยเหตุดังกล่าวนั้น จึงต้องส่งราช-
ทูต และคณะมายังกรุงศรีอยุธยา
พระมหาเถรานุเถระไปฟื้นฟูประดิษฐาน
พระพุทธศาสนาขึ้นใหม่ มีรายละเอียด
ที่จะประมวเลมาเสนอโดยลำดับต่อไป

ราชทูตและคณะที่พระเจ้ากิตติ-
สิริราชสิงหะ แห่งประเทศศรีลังกา
โปรดให้เชิญพระราชสาส์นกับเครื่อง-
มงคลราชบรรณาการเข้ามาถวายสมเด็จพระ
เจ้าบรมโกศ มีชื่อและจำนวนบริวาร
ที่เดินทางมาด้วยนั้น ในหนังสือ “สยาม-
ปลัมปหา” ระบุไว้คือ

ราชทูตที่ ๑ ชื่อ ปัตตะโปละ มี
บริวารมาด้วย ๑๗ คน

ราชทูตที่ ๒ ชื่อ เอลเลโปละ มี
บริวาร ๗ คน

ราชทูตที่ ๓ ชื่อ อริยะคมะ มี
บริวาร ๘ คน

ราชทูตที่ ๔ ชื่อ วิลละภาเคระ
มีบริวาร ๗ คน

ราชทูตที่ ๕ ชื่อ เอตตลียัทเท มี
บริวาร ๔ คน

นอกจากนี้ยังมีล่ำมชาวประโคม
คนบรรเลงดนตรีมาด้วยอีกรวมเป็น ๖๖
คน

ราชทูตของประเทศศรีลังกาคณะ
นี้ ออกจากกรุงสิริวิฆนบุรีนครหลวง
เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๙๔ มาถึงปาก
อ่าวไทย วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ปีเดียวกัน
แล้วลงเรือที่ทางการกรุงศรีอยุธยาจัดลง

ไปรับและในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ.
๒๒๙๔ ก็ได้เข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์น
พร้อมเครื่องมงคลราชบรรณาการ จาก
นั้นได้เดินทางไปเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช
ณ วัดมหาธาตุ

เหตุการณ์ตอนเข้าเฝ้าสมเด็จพระ-
เจ้าบรมโกศ พระราชพงศาวดาร
ฉบับพระราชหัตถเลขาบันทึกไว้ว่า

“ลัศักราช ๑๑๑๕ ปีระกาเบญจ-
ศก ฝ่ายพระเจ้ากิตติสิริราชสีห์ได้เสวย
สมบัติในเมืองสิงขณนคร เป็นอิสรา-
ธิปัตย์ในลังกาทวีป และครั้งนั้นพระพุทธ
ศาสนาในเกาะลังกาหาพระภิกษุสงฆ์
มิได้ จึงแต่งให้ศิริวัฒนอำมาตย์ราชทูต
กับอุปทูตตรีทูต จำทูลพระราชสาส์น
คุมเครื่องมงคลราชบรรณาการ มีพระ-
บรมสารีริกธาตุเป็นอาทิ มากับกำปั่น
โอลันชาพานิชวิสันดาเข้ามาจำเริญทาง
พระราชไมตรี ณ กรุงเทพมหานคร ขอ
พระภิกษุสงฆ์ออกไปให้อุปสมบทบวช
กุลบุตรสืบพระพุทธศาสนาในลังกาทวีป
ทรงพระกรุณาดำรัสสั่งให้จัดแจงรับ
ทูตานุทูตลังกาตามธรรมเนียม แล้ว
ให้เบิกทูตเข้าเฝ้ากราบถวายบังคมเสด็จ
ออกแขกเมือง ณ มุขเด็จพระที่นั่งสร-
รเพชญปราสาท ตรัสพระราชปฏิสันถาร-
สามนัด ตามขัตติยประเพณี แล้วพระ-
ราชทานรางวัลแก่ทูตานุทูตโดยสมควร
จึงทรงพระกรุณาโปรดให้แต่งข้าหลวง
เป็นทูตา อนุทูตเจริญพระราชสาส์นคุม
เครื่องราชบรรณาการตอบออกไปถึง
พระเจ้าลังกา แล้วโปรดให้อาราธนา
พระอุบาลี พระอริยมุนี พระราชาคณะ
สององค์กับพระสงฆ์อันดับสิบสองรูป
ออกไปตั้งพระพุทธ ศาสนาบวชกุลบุตร
ไว้ในลังกาทวีป แล้วให้สมเด็จพระสังฆ
ราช แต่งสมณสาส์นออกไปด้วยอีก
ฉบับหนึ่ง แล้วให้แต่งกำปั่นลำหนึ่งให้
ทูตานุทูตไทยกับทั้งพระสงฆ์สิบรูป และ
พระราชสาส์น เครื่องราชบรรณาการ

“

ครั้งนั้นพระพุทธ
ศาสนาในเกาะ
ลังกาหาพระภิกษุ
สงฆ์มิได้

”

“

สังฆมณฑลซึ่ง
ได้ขาดสูญมาช้านานนั้น บัดนี้
ได้กลับตั้งหยั่งลง
แล้วใน ลังกาทวีป

”

ลงกำปันนั้น ไปกับด้วยกำปันทูตานุทูตอันมาแต่ลังกานั้น” จากหลักฐานใน “เรื่องประดิษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวีป” ระบุจำนวนพระสงฆ์ที่ออกไปลังกาครั้งนี้มีสามเณรไปด้วย ๗ รูป และในหนังสือ “สยามมูปลัมปทา” ระบุว่าพระภิกษุที่ไม่มี ๑๘ รูป สามเณร ๗ รูป และพระอุบาลี พระอริยมุนี รวมทั้งคณะสงฆ์กับสามเณรที่เดินทางไปด้วยครั้งนี้อยู่ วัดธรรมาราม ปัจจุบันยังเป็นวัดที่พระสงฆ์จำพรรษาอยู่บริเวณวัดอยู่ทางทิศตะวันตกของพระนครศรีอยุธยา โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาเก่าผ่านกลางระหว่างวัดกับเกาะเมือง และในแถบฝั่งตะวันตกนี้มีวัดโบราณหลายวัด เช่น วัดกษัตราธิราช วัดราชพลี วัดการ้อง เป็นต้น วัดนี้เป็นวัดหลวงฝ่ายอรัญวาสี มีพระภิกษุที่ทรงคุณ และปรีชาสามารถอยู่ในขณะนั้นมากรูป พระภิกษุที่ได้รับการคัดเลือกไปสัณเฑาะญในพระไตรปิฎกทั้งสิ้น

คณะสงฆ์ไทยอันมีพระอุบาลี และพระอริยมุนีเป็นหัวหน้าคณะพร้อมด้วยทูตานุทูตของไทยออกเดินทางจากกรุงศรีอยุธยาพร้อมกับคณะทูตของวัดศรีลังกา แต่ใช้เรือกำปันลำใหม่ของไทยที่สมเด็จพระเจ้าบรมโกศโปรดให้สร้างขึ้นถวาย ออกเดินทางในวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือนยี่ พ.ศ. ๒๒๙๕ แต่เรือกำปันต้องพายุล่มลงที่นครศรีธรรมราชจึงต้องเดินทางกลับกรุงศรีอยุธยา และออกเดินทางไปใหม่ในวันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือนอ้าย พ.ศ. ๒๒๙๕ โดยสมเด็จพระเจ้าบรมโกศโปรดให้ต่อเรือกำปันลำใหม่ถวายอีกครั้งถึงกรุงศรีวิวัฒนบุรี วันศุกร์ขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๔ ปีวอก พ.ศ. ๒๒๙๕ พระเจ้ากิตติสิริราชสิงหะโปรดให้ตั้งขบวนแห่พระพุทธพระธรรม พระสงฆ์นำขบวนเสด็จเข้ากรุงศรีวิวัฒนบุรี ขบวนราชทูตไทยเชิญพระราชสาส์นตามไปหลังขบวนเสด็จ

แล้วทรงอาราธนาให้คณะสงฆ์ไทยและสามเณรเข้าพัก ณ กุฏิที่ทรงสร้างขึ้นไว้รับ ณ วัดบุปผาราม ส่วนคณะทูตานุทูตไทยโปรด ให้พัก ณ ที่รับแขกเมืองอย่างสมเกียรติยศ

พระเจ้ากิตติสิริราชสิงหะ พระมหากษัตริย์แห่งประเทศศรีลังกา เมื่อทรงต้อนรับคณะสงฆ์ไทยและทูตานุทูตจากกรุงศรีอยุธยาแล้ว พิธีทางราชการเพื่อประดิษฐานพระพุทธศาสนาอันได้ชื่อว่า “คณะสงฆ์สยามวงศ์” โดยลำดับดังเช่นที่ บุญธรรม เอี่ยมสมบุรณ์ กล่าวไว้ในเรื่อง “วินิจฉัยเรื่องลังกา” ว่า “ครั้นวันศุกร์ ขึ้น ๑๘ ค่ำ เดือน ๘ พระอุบาลีให้อุปสมบทแก่สามเณรไทยที่ ไปด้วย ๑ รูป

ครั้นรุ่งขึ้น วันเสาร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปีระกา เบญจศก จ.ศ. ๑๑๑๕ พ.ศ. ๒๒๙๖ พระเจ้ากิตติสิริราชสิงหะเสด็จไปยังวัดบุปผาราม ทรงอาราธนาคณะสงฆ์ไทย มีพระอุบาลีเป็นประมุขให้อุปสมบทแก่สามเณรสิงหะ ซึ่งเป็นหัวหน้า ๖ รูป มีสามเณรสรณังกร (อายุ ๕๕ ปี) เป็นต้น เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ชาวลังกาที่ประชุมกันอยู่ มีพระเจ้าแผ่นดินเป็นประมุขพากันร้องสาธุการ ประโคมดนตรี และยิงปืนใหญ่เป็นสัญญาณให้ปรากฏความปิติปราโมทแก่ชาวสิงหะว่า “สังฆมณฑลซึ่งได้ขาดสูญมาช้านานนั้น บัดนี้ ได้กลับตั้งหยั่งลงแล้วในลังกาทวีป”

วันอาทิตย์ แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ พระเจ้ากิตติสิริราชสิงหะ ได้เสด็จไปเป็นประธานในการบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในพิธีการเข้าพรรษา ทรงอาราธนาคณะสงฆ์ไทยให้อธิษฐานอยู่จำพรรษา ณ วัดบุปผาราม

ครั้นถึง ณ วันอังคาร ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๙ พระเจ้ากิตติสิริราชสิงหะเสด็จออกรับคณะทูตไทยเข้าเฝ้าถวายพระ-

ราชสาส์น และเครื่องราชบรรณาการ ณ ท้องพระโรงที่เสด็จออกรับแขกเมือง ทรงพระราชทานบำเหน็จรางวัลหลายอย่าง และมีรับสั่งให้ตั้งชบวนอัญเชิญพระพุทธรูป และคัมภีร์พระธรรมที่ได้ไปจากกรุงศรีอยุธยาออกแห่รอบพระนคร เป็นการเอิกเกริกยิ่งนัก

ถึง พ.ศ. ๒๒๙๘ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้ทรงส่งพระวิสุทธาจารย์ กับพระวรรณมุนีออกไปเปลี่ยนคณะสงฆ์ชุดแรก ส่วนพระอุบาลีได้ถึงมรณภาพในเดือน ๓ ข้างขึ้นปีกุน พ.ศ. ๒๒๙๘ หลังจากเก็บศพไว้ ๒ ค่ำ แล้วพระเจ้ากรุงลังกาได้รับสั่งให้จัดการฌาปนกิจศพเป็นพิธีหลวง

เวลา ๓ ปี ที่อยู่ในลังกา คณะสงฆ์ไทยได้ให้การบรรพชิต อุปสมบทแก่กุลบุตรชาวสิงห์หฬ เป็นพระภิกษุ ๗๐๐ รูป เป็นสามเณร ๓,๐๐๐ รูป

สังฆมณฑลในลังกาทวิป ซึ่งชาตสุญมาชำนาน ได้เริ่มหลักตั้งมั่นแล้ว ตั้งแต่ ณ วันเสาร์ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ปีระกา เบญจศก จ.ศ. ๑๑๑๕ พ.ศ. ๒๒๙๖ ในแผ่นดินพระเจ้ากิตติสิริราชสิงหะ โดยคณะสงฆ์ไทยจากกรุงศรีอยุธยา ๑๘ รูป มีพระอุบาลีมหาเถระเป็นประมุขส่งไปโดยพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระมหากษัตริย์ไทย การประดิษฐานสังฆมณฑลครั้งนั้น ได้เจริญยั่งยืนสืบมาจนทุกวันนี้ คณะสงฆ์ลังกาเรียกตนเองว่าอุบาลีวงศ์ หรือที่ไทยเรียกอย่างสะดวกปากว่า อุบาลีวงศ์ และเรียกเต็มยศว่า สยามโपालีวงศ์ ตามชื่อของพระอุบาลีมหาเถระ ซึ่งยังฝังกระดูกของท่านไว้ในลังกาทวิป ชาวสิงห์หฬได้รักษาพระพุทธรูป คัมภีร์พระธรรม ตลอดจนกระดูกพระอุบาลี พร้อมทั้งบริวารของท่านจนทุกวันนี้ ชาวสิงห์หฬหวงแหนสมบัติเหล่านี้ยิ่งนัก

เรื่องของคณะสงฆ์นิายสยาม-

วงศ์ มีเนื้อหาสาระสำคัญดังกล่าวมานี้ ชื่อน่าสังเกตเกี่ยวกับคณะสงฆ์นิายนี้ ที่มีชื่อว่าอุบาลีวงศ์นั้น ไม่แพร่หลายเหมือนชื่อ สยามวงศ์ ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นนิายใหญ่ นิกายสำคัญอยู่ในประเทศศรีลังกา และได้แพร่หลายขยายออกไปอีกมาก ดังเช่นที่ พระมหาสมเสียม แสนบัติ เขียนไว้ในเรื่อง “สยามวงศ์ในลังกา” ว่า

“นิายสยามวงศ์ในลังกาก่อตั้งขึ้นโดยพระอุบาลีแห่งสยาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๒๙๖ ต่อมาเมื่อกุลบุตรชาวสิงห์หฬจากภาคต่างๆ เดินทางไปรับการอุปสมบทในแคนดี้ อันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของคณะสยามวงศ์ แล้วกลับมาตั้งสำนักเรียนในวัดบ้านเกิดเมืองนอนของตน นิกายสยามวงศ์จึงเผยแพร่วัดต่างๆ ทั่วประเทศ ในระยะเวลาอันไม่นานและวัดในทุกภาคมีพระเถระอยู่ดูแลรักษาทำหน้าที่เป็นผู้อบรมคณะนาคณายิกาของวัดนั้นๆ สืบมาเป็นลำดับ”

พระมหาสมเสียม แสนบัติ ได้ระบุชื่อของคณะสงฆ์นิายสยามวงศ์ในประเทศศรีลังกาที่แยกไปมีคณะใหญ่จำนวน ๕ คณะ คือ สยามวงศ์มัลวัตตะ สยามวงศ์อัสติริ สยามวงศ์กัลยาณี สามัคคีธรรม สยามวงศ์โกฏฏ และ สยามวงศ์วนวาสะ

ขอจบเรื่องคณะสงฆ์นิายสยามวงศ์ที่ไปประดิษฐานอยู่ ณ ประเทศศรีลังกาลงเพียงนี้

“

นิายสยามวงศ์
ในลังกาก่อตั้งขึ้น
โดยพระอุบาลี
แห่งสยาม เมื่อปี

พ.ศ. ๒๒๙๖

”

หลักเมือง

พลาติคัย สิทธิธัญกิจ

ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเมืองย่อมต้องมีจิตใจมั่นคงเชื่อในที่อยู่อาศัยที่ถือเป็นชัยภูมิสำคัญเป็นมิ่งขวัญและกำลังใจอันมั่นคงในการดำรงชีพ ดังนั้นในการสร้างบ้านเมือง“หลักเมือง” จึงเป็นเครื่องหมายความสิริมงคล สร้างความเชื่อมั่นว่า อาณาภาพของหลักเมืองจะเป็นหลักชัยให้ประชาชนผู้รวมกันอยู่ในบ้านเมืองนั้นอยู่เย็นเป็นสุขรุ่งเรืองสถาพรตลอดไป

ด้วยเหตุนี้ เมืองเอกหรือเมืองชั้นราชธานี ในสมัยโบราณ จึงต้องมีพิธี

ฝังหลักเมืองไว้เป็นนิมิตมงคลสำหรับเมืองนาเมืองเช่นหลักเมืองที่นครเชียงใหม่ เมืองนครราชสีมา เมืองนครศรีธรรมราช หรือเมืองสุพรรณบุรี เป็นต้น

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงประทานอธิบายไว้ว่า

“หลักเมืองเป็นประเพณีพราหมณ์ มีมาแต่อินเดีย ไทยตั้งหลักเมืองขึ้นตามธรรมเนียมพราหมณ์ ที่เกิดหลักเมืองนั้นคงเป็นด้วยประชาชนประชุมชนนั้นต่างกัน ที่อยู่เป็นหมู่บ้านก็มี

หมู่บ้านหลาย ๆ หมู่บ้าน
รวมเป็นตำบล ตำบลตั้งขึ้น
เป็นอำเภอ อำเภอเดิมเรียก
ว่าเมือง เมืองหลาย ๆ เมือง
รวมเป็นเมืองใหญ่ เมือง
ใหญ่หลาย ๆ เมืองเป็นมหา-
นคร คือเมืองพระมหานคร”

“ตัวอย่างหลักเมืองที่
มีเก่าที่สุดในสยามประเทศนี้
คือหลักเมืองศรีเทพ ในแถบ
เพชรบูรณ์ทำด้วยศิลาจารึก
อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานฯ บัดนี้
เรียกเป็นภาษาอินเดียในสัน-
สกฤตว่า “ชิน” เป็นภาษา
มคธว่า “อินทขิล” หลัก
เมืองศรีเทพทำเป็นรูปดาบ
หัวเห็ด หลักเมืองชั้นหลังมา
คงทำด้วยหินบ้าง ไม้บ้าง
หลักที่กรุงเทพฯ ทำด้วยไม้
ได้ตั้งพิธียกหลักเมืองเมื่อวัน
อาทิตย์เดือนหก ขึ้นสิบค่ำ
ฤกษ์ย่ำรุ่งแล้ว ๕๔ นาที
ตรงกับปีชาลจัตวาศก จุล-
ศักราช ๑๑๔๔ พ.ศ. ๒๓๒๕
หลักเมืองนี้ เดิมมีหลังคา
เป็นรูปศาลาмаจนารัชกาล

พระบาทสมเด็จพระจอม-
เกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงก่อ
สร้างและปรับปรุงถาวรวัตถุ
ต่างๆ โปรดให้ยกยอดปราสาท
ต่างๆ ตามแบบอย่างศาลที่
กรุงเก่าและที่ศาลเสื่อเมือง
ทรงเมือง ศาลพระกาฬ และ
ศาลเจตคุปต์ เดิมหลังคา
เป็นศาลากี่โปรดให้ก่อปราสาท
เหมือนศาลเจ้าหลักเมือง”

สรุปแล้ว การตั้งเมือง-
ใดก็ต้องมีสิ่งสำคัญ กำกับ
ให้รู้คือหลักเมืองและพระ-
บรมธาตุ

ประเพณียกหลักเมือง
นั้นเล่ากันว่า “โบราณถือ
ว่าพิธีสร้างพระนครหรือ
สร้างบ้านสร้างเมืองต้องฝัง
อาถรรพ์ ๔ ประตุมือง
ต้องฝังเสาหลักเมือง การ
ฝังเสาประตุมืองเสาหลัก
เมือง และเสามาหาปราสาท
ต้องเอาคนมีชีวิตทั้งเป็น ๆ
ลงฝังในหลุม เพื่อให้เป็นผู้
เฝ้าทวารมหาปราสาทบ้าน-
เมือง ป้องกันอริราชศัตรูมิให้

มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดแก่เจ้าฟ้า
พระมหากษัตริย์ผู้ครองบ้าน
ครองเมือง ตลอดจนมิให้
เกิดแก่สมณพราหมณ์ และ
ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ในการ
กระทำพิธีดังกล่าวนี้ต้องเอา
คนชื่อ อิน, จัน, มั่น, คง มา
ลงฝังในหลุมจึงจะศักดิ์สิทธิ์
และขณะที่นายนครวัดก็
เที่ยวร้องเรียกชื่อ อิน, จัน,
มั่น, คงไปนั้น ใครเคราะห์
ร้ายเกิดขานรับขึ้นมาก็จะถูก
เอาตัวไปฝังในหลุม กลายเป็น
ผีเฝ้าหลักเมือง เฝ้า
ปราสาท เฝ้าประตุมืองไป”

บางแห่งเล่าถึง การจับ
หญิงมีครรภ์ลงใส่หลุมทุกเสา
เอาเสาปักท้องทะเล หรือ
มนุษย์ ๓ คน ถูกฆ่าทำพลี-
กรรมเพื่อเป็นผืนอันศักดิ์สิทธิ์
ดูแลบ้านเมือง ล้วนแต่เป็น
เรื่องไม่น่าจะเป็นไปได้

ด้วยพิธียกเสาหลัก
เมืองหรือการสร้างปราสาท
นั้น เป็นงานสิริมงคล ที่ควร
จะงดเว้นการฆ่าฟันให้ล้มตาย
ตามประเพณี อันเหมาะสม
แก่ประเทศชาติของตน

การฝังหลักเมือง ที่
ปรากฏในพงศาวดารโยนก
เช่น หลักเมืองของเมือง
หิรัญนคร เงินยาง หลัก
เมืองของเมืองนพบุรีศรีนคร-
พิงค์เชียงใหม่ นั้น ไม่ปรากฏ
พิธีฝังหลักเมือง ที่เอาหญิง
มีครรภ์มาฝังรวมกับหลัก-
เมือง หรือเฝ้ามหาปราสาท
แต่มีพิธีกลบบาตรส้มเพลิง
ซึ่งเป็นพิธีโหมไฟในวงล้อม
แล้ว ทั้งลงไปหลุมคำว่า
“กลบบาตร” เลื่อนมาจาก
“กลาบาตร” อันเป็นพิธีของ

มีตะบะเดชะได้ชัยชนะแก่หมู่ข้าศึกศัตรูในทิศต่าง ๆ ตั้งแต่ปฐมตราบเท่าถึง อวสาน จึงผินหน้าไปทิศคัรบ ๔ ถามว่า ท่านถือสิ่งอันใด ผู้ถือจึงบอกว่า ข้าพเจ้าถือก้อนดิน ก้อนดินนี้คือวาโยธาตุเป็นอะสังการะวัณณะ จึงถามว่าอะสังการะวัณณะนี้มีคุณประการใด ผู้ถือจึงบอกว่าอะสังการะวัณณะนี้มีพระคุณอาจให้เจ้าเรณูโกศสมบัติธัมมะธัญญาหาร กลีกรรณ วาณิชกรรณต่าง ๆ ในเมืองนี้ แล้วจึงทิ้งลงไป ในหลุมทั้ง ๔ ก่อน โดยอันดับกันแล้วจึงเชิญหลักเมืองลงประดิษฐานเหนือแผ่นศิลาอยู่ในดิน ๗๙ นิ้ว บนดิน ๑๐๘ นิ้ว ยัดให้แน่นอย่าให้หลักเอียงไปได้ทั้ง ๘ ทิศ แล้วจึงเอายันต์ชะตาเมืองประจุบนยอดหลักเชิญเทวดาประจำรักษาลหลักเมือง แล้วให้พระสงฆ์ผู้เจตียนไชย มาดับเทียนไชยเมื่อจะดับนั้นให้เอาใบพลูที่ดี ๗ ใบ ชุบน้ำพระพุทธรูปแล้วว่าคาถาสัพพโรคะ วินมุตโต สัพพพสนตา ปวชฺชิโต สัพพเวรมตฺติกนฺโต นิพฺพุโต จ ตฺวํ ภวํ ๓ ทีฯ แล้วจึงเอาพลูดับให้สิ้นทั้งเปลวทั้งถ่าน แล้วจึงนิมนต์พระสงฆ์ออกประน้ำโปรยทรายให้รอบเมืองที่หลักเมืองด้วย ครั้นเพลาย่ำตั้งใบศรีสมโภช เวียนเทียนหลักเสร็จการฝังหลักเมืองแต่เท่านี้”

อีกตำราหนึ่ง เป็นตำราพระราชพิธีนครสถาน ต้นฉบับเขียนในสมุดไทย

ยาวตัวหมึกสีดำ ปลายสมัยรัชกาลที่ ๔ ว่า

“สิทธิการิยะพระราชพิธีนครสถาน สำหรับจะฝังอาถรรพณ์สร้างพระนครใหม่นั้น ให้ตั้งโรงราชพิธีโรงหนึ่งในท่ามกลางพระนครโรงหนึ่งกั้นราชวัติ ฉัตรธงโดยรอบในที่ใกล้จะฝังหลักเมือง หลุมหลักเมืองนั้นขุดทุก ๗๙ นิ้ว เป็น ๑๒ เหลี่ยม ๗ ละ ๖ นิ้ว เสาหลักนั้นทำด้วยไม้ชัยพฤกษ์ยาว ๑๘๗ นิ้ว ฝังดิน ๗๙ นิ้ว บนดิน ๑๐๘ นิ้ว ให้ตั้งศาลเทวดา ๘ ทิศ บูชาพระอิศวร นารายณ์ อินทร์ พรหม เทวดา ๘ องค์ ให้เอาดินมาแต่ทิศทั้ง ๔ ปั้นทำวงจุโลกบาล ๔ ก่อน เท้าผลมะตูม สมมติเป็นดิน ๑ น้ำ ๑ ไฟ ๑ ลม ๑ ให้เอาแผ่นทอง เงิน ทองแดงกว้างยาว ๑๒ นิ้วจตุรัส ลงดวงชั้นษาพระนครบรรจุในยอดหลักศิลาแผ่นหนึ่งลงโสฬสมหามงคลรองหลักแล้วเข้ามณฑลไว้ด้วยกัน นิมนต์พระสงฆ์สวดพระปริตและนครภาณสูตรถึงกำหนดฤกษ์ดีแล้วให้ไพร่ถือดินธาตุละก้อนยื่นปากหลุมทั้ง ๔ ทิศ ไพร่ผู้ใหญ่ผู้หนึ่งจึงถามเป็นอุเทศทิศเทวสังหรณ์ว่า ท่านถือสิ่งอันใด ผู้ถือดินจะบอกว่าข้าพเจ้าถือก้อนดินนี้คือปถวิธาตุเป็นสารวัณณะ จึงถามว่าสารวัณณะนี้มีคุณประการใด ผู้ถือจึงบอกว่าปถวิธาตุสารวัณณะนี้มีคุณจะทรงไว้ซึ่งอายุพระนครให้บริบูรณ์ด้วยนิคม เป็นที่ประชุมประชาชนพลพาหนะ

ตั้งแต่ปฐมตราบเท่าอวสาน คัรบ ๒ นั้น ถามว่าถือสิ่งอันใด ผู้ถือบอกว่าข้าพเจ้าถือก้อนดินนี้คือวาโยธาตุเป็นมหาวัณณะ จึงถามว่ามหาวัณณะนี้มีคุณเป็นประการใด ผู้ถือบอกว่าวาโยธาตุมหาวัณณะนี้มีพระคุณให้สมเด็จพระบรมกษัตริย์ และเสนาอำมาตย์ราชฎาทั้หลาย เจริญอายุวรรณะ สุขะ พละ ศิริสวัสดิ์มงคลทั้งปวงต่าง ๆ คัรบ ๓ นั้น ถามว่าท่านถือสิ่งอันใด ผู้ถือบอกว่าข้าพเจ้าถือก้อนดินนี้ คือเตโชธาตุเป็นเตชะวัณณะ ถามว่าเตชะวัณณะนี้มีคุณเป็นประการใด ผู้ถือบอกว่าเตโชธาตุ เตชะวัณณะนี้มีพระคุณให้โยธาทหารทั้งปวงแก่กล้า มีตะบะเดชะแก่หมู่ข้าศึกในทิศต่าง ๆ คัรบ ๔ นั้น ถามว่าท่านถือสิ่งอันใด ผู้ถือบอกว่าข้าพเจ้าถือก้อนดินนี้คือ วาโยธาตุ เป็นอสังการะวัณณะ ถามว่าสังการะวัณณะนี้มีคุณเป็นประการใด ผู้ถือบอกว่าวาโยธาตุ อสังการะวัณณะนี้มีพระคุณ จะให้เจริญสมบัติธัมมะธัญญาหาร กลีกรรณ วาณิชกรรณต่าง ๆ แล้วทิ้งมูลดินอันสมมติเป็นธาตุทั้ง ๔ ลงในหลุม โดยอันดับกัน เชิญแผ่นศิลา ยันต์ลงในหลุม แล้วเชิญหลักลงในหลุมตั้งบนศิลายัญเชิญเทวดาเข้าประจำรักษาลหลักพระนครกระทำสักการะบูชาด้วย ฐูป เทียน ดอกไม้ต่าง ๆ สำเร็จบริบูรณ์”

การฝังอาถรรพณ์ที่

ประกอบการสร้างเมืองฝังหลักเมืองนั้นคือ แผ่นทองกับแผ่นศิลาอาถรรพณ์เข้าใจว่าอาจจะเป็นลูกศิลาที่เรียกว่าลูกนิมิต ก็ได้

หลักเมืองนี้ถือเป็นเทพารักษ์เรียก หลักเมืองแล้วยังมีเทพารักษ์อีก ๕ องค์ คือ พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง พระกาฬ เจ้าพ่อหอกลอง และเจ้าพ่อเจตคุปต์ เป็นเทพารักษ์ที่องค์พระมหากษัตริย์ ประชาชนทุกชั้นเคารพนับถือมาตั้งครั้งโบราณ

ครั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสร้าง พระสยามเทวาริราช ก็ถือว่า พระสยามเทวาริราช เป็นประมุขของเทพารักษ์ทั้งหมด

โรงละครแห่งชาติ

ปัญญา นิตยสุวรรณ

ววันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๓๘ จะครบ ๓๐ ปี ของการเปิดโรงละครแห่งชาติ กรมศิลปากร จะจัดการเฉลิมฉลอง และมีการแสดงวิพิธทัศนาให้ประชาชนได้ชมกัน ณ โรงละครแห่งชาติ ในวันนั้น

ย้อนหลังไปเมื่อกว่า ๓๐ ปีก่อน กรมศิลปากรมีโรงละครศิลปากรสำหรับเป็นเวทีแสดงโขน ละคร โรงละครศิลปากรสำเร็จขึ้นได้จากการริเริ่มก่อสร้างของ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งใช้งบประมาณของทางราชการจำนวนเล็กน้อย แต่ได้เงินส่วนใหญ่มาจากการแสดงละครเรื่อง เลือดสุพรรณ ที่เก็บเงินคนดูได้มากจนสามารถนำมาสร้างโรงละครศิลปากรได้สำเร็จ

ในระหว่างเวลาที่มีโรงละครศิลปากร ซึ่งตั้งอยู่ด้านขวาของพระที่นั่งศิวโมกขพิมานในบริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร นั้น กรมศิลปากรก็พยายามขอร้องรัฐบาลมาทุกยุคทุกสมัยขอให้จัดสร้างโรงละครถาวรเป็นศรีสง่าแก่ชาติบ้านเมือง แต่ก็ยังไม่สำเร็จ จนกระทั่งในสมัยรัฐบาลของ ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างโรงละครแห่งชาติ ทางราชการจึงได้ตั้งคณะกรรมการสร้างโรงละครแห่งชาติขึ้น โดยมี พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นเป็น

ประธานกรรมการ สถานที่ที่จะก่อสร้างโรงละครแห่งชาตินั้นคณะกรรมการเห็นสมควรให้ใช้บริเวณอาคารที่ทำการของกระทรวงคมนาคมเดิม ตั้งอยู่หน้าโรงเรียนนาฏศิลป์และทางราชการก็ได้มอบอาคารหลังนี้ให้กรมศิลปากรแล้ว ในระหว่างที่สถาปนิกกำลังดำเนินการออกแบบก่อสร้างอยู่ ก็พอดีเกิดไฟไหม้โรงละครศิลปากร เมื่อคืนวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ ประธานกรรมการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ จึงเร่งรัดผู้ออกแบบให้ดำเนินการออกแบบให้เสร็จโดยด่วน ด้วยเหตุนี้การออกแบบและคำนวณแบบก่อสร้างจึงสำเร็จไปอย่างไม่ค่อยจะถี่ถ้วนนัก ทั้งกรมศิลปากรและคณะกรรมการก็ไม่ทันได้ประชุมตรวจสอบเสียก่อน แต่ได้มอบแบบให้กรมโยธาเทศบาลรับไปดำเนินการก่อสร้าง โดยวิธีสืบราคาจากบริษัทรับเหมาก่อสร้างเป็นกรณีพิเศษ บริษัทวิจิตรก่อสร้าง จำกัด เสนอราคาต่ำสุดเป็นเงิน ๑๒,๔๙๐,๐๐๐ บาท จึงได้มอบให้เป็นผู้ทำงานก่อสร้าง มีการทำพิธีวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๓ โดย ฯพณฯ จอมพล-สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้เจิมศิลาฤกษ์ และพลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ประธานกรรมการเป็นผู้วางศิลาฤกษ์ นับว่าพลตรี หลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการก่อสร้างโรงละครถึง ๒ แห่ง คือ โรงละครศิลปากร และโรงละครแห่งชาติ

ในขณะที่การก่อสร้างตัวอาคารโรงละครแห่งชาติใกล้จะแล้วเสร็จตามสัญญา พลตรี หลวงวิจิตรวาทการก็ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อคืนวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๕ เหตุที่ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ จะถึงแก่อนิจกรรมนั้น เนื่องมาจากท่านหมกมุ่นเอาใจใส่ในการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติอย่างเอาจริงเอาจัง ทำให้โรคหัวใจของท่านเป็นอยู่กำเริบขึ้น ทางคณะกรรมการแพทย์เคยขอร้องมิให้ท่าน

การแสดงโขนชุด ศักิวิญญจำบัง ที่เวทีบนโรงละครแห่งชาติ

ประชุมคณะกรรมการก่อสร้างโรงละคร ในระยะนั้น เพราะจะเป็นการกระทบกระเทือนต่ออาการของโรค แต่แล้วในที่สุดด้วยความเห็นชอบของแพทย์ก็อนุญาตให้ทำการประชุมได้ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ จึงจัดให้มีการประชุมเรื่องการสร้างโรงละครแห่งชาติขึ้น ณ บ้านพักของท่านในซอยเกษม ถนนสุขุมวิท ในวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๐๕ เริ่มตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐ น. การประชุมในวันนั้น พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ต้องเหน็ดเหนื่อยเป็นอันมาก เพราะท่านต้องพิจารณาปัญหาความยุ่งยากต่าง ๆ เช่น เรื่องเครื่องทำความเย็น เครื่องกำเนิดไฟฟ้า ม่านหน้าเวที ตลอดจนเก้าอี้ภายในโรงละคร ซึ่งยังมีได้จัดทำแต่อย่างใดและต้องใช้ดุลยพินิจพิจารณาการประชุมในวันนั้นก็ไม่ได้สำเร็จตามเจตนา จึงต้องนัดประชุมใหม่ในวันที่ ๓๐ มีนาคม ตามเวลาเดิม ผลการประชุมในวันที่สอง ปัญหาต่างๆ ก็เสร็จเรียบร้อยได้ด้วยดี แต่ผลจากการที่พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ คร่ำเคร่งต่อการประชุมทั้งสองวันที่ผ่านมา ทำให้วันต่อมาคือ วันเสาร์ที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๕ เวลาตี ๒ เศษๆ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งมีความกังวล

เกี่ยวกับการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ ก็ได้ลุกขึ้นมาเพื่อจะทำงานเกี่ยวกับโรงละครแห่งชาติ ที่ท่านจะต้องทำรายงานเสนอนายกรัฐมนตรีให้เสร็จสิ้นไป แต่ท่านก็รู้สึกไม่สบาย คุณหญิงประภาพรณ วิจิตรวาทการ ผู้เป็นภริยาจึงเชิญคณะแพทย์มาตรวจอาการได้ฉีดยาแล้วให้นอนพักผ่อน พอเวลาตี ๕ เศษๆ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ก็ตื่นขึ้นมาเพื่อจะทำงานต่อ แต่แล้วท่านก็ทำไม่ได้ เพราะอาการของโรคหัวใจกำเริบหนัก พลตรีหลวงวิจิตรวาทการจึงถึงแก่อนิจกรรมไปในขณะที่มีใจจดใจจ่อต่อการทำงานการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ

เมื่อ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ประธานกรรมการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ ถึงแก่อนิจกรรมแล้ว คณะรัฐมนตรีในสมัยนั้นจึงได้แต่งตั้ง จอมพลถนอม กิตติขจร รองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนั้นเป็นประธานกรรมการสร้างโรงละครแห่งชาติสืบต่อมา จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหลายเรื่องเช่นที่นั่งของผู้ชมชั้นบนยังไม่เหมาะสม เพราะบางที่นั่งจะไม่สามารถเห็นการแสดงได้ทั่วทั้งเวที เนื่องจากเป็นการก่อสร้างที่จำเป็นต้องเร่งรัดจัดทำ

โดยริบถ้วน คณะกรรมการสร้างโรงละครแห่งชาติจึงได้มอบหมายให้ ม.จ.สมัยเฉลิม กฤดากร กรรมการท่านหนึ่งเป็นผู้ออกแบบใหม่ และ ดร.รชฏ กาญจนวณิชย์ เป็นวิศวกร คำนวณแบบตามเดิม การจัดทำครั้งนี้ต้องรื้อที่นั่งคนดูชั้นบนออกทั้งหมดแล้วก่อสร้างใหม่ให้มีที่นั่ง ๓๗๔ ที่นั่งด้านหน้าเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ประทับทอดพระเนตรการแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ ส่วนที่นั่งชั้นล่างมี ๘๙๓ ที่นั่ง และเพื่อที่จะให้ผู้มาชมการแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ มีที่จอดรถพอสมควร ทั้งยังเป็นการเพิ่มความสง่างามให้แก่ตัวอาคารโรงละครแห่งชาติอีกด้วย จอมพลถนอม กิตติขจร จึงมีบัญชาให้ ม.จ.สมัยเฉลิม ทรงออกแบบลานจอดรถคลุมคลองหลอด ตอนหน้าโรงละครแห่งชาติ แต่ต่อมา มีการสร้างสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าทอดข้ามไปบนลานจอดรถดังกล่าวนี้

นอกจากนี้ยังได้ก่อสร้างอาคาร ๕ ชั้นหลังคาทรงไทย ให้มีความสูงไล่เลี่ยกับตัวโรงละครแห่งชาติ ทั้งทางด้านซ้ายและด้านขวา ซึ่งอาคารทางด้านซ้ายในปัจจุบันนี้เป็นที่ทำการของ กองการสังคีต กรมศิลปากร อาคารทางขวา ด้านล่างเป็นห้องประชุมเล็ก สำหรับจัดแสดงละครได้จุคนดูได้ทั้งชั้นบนและชั้นล่างราว ๆ ๓๘๐ ที่นั่ง ส่วนอีก ๔ ชั้นในปัจจุบัน

เป็นที่ทำการของศูนย์วิทยุสื่อสาร กรมศิลปากร และสถานที่เรียนวิชาดุริยางค์สากลของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ เป็นของธรรมดาที่มีการแก้ไขต่อเติมโรงละครแห่งชาติก็จะต้องเพิ่มงบประมาณค่าใช้จ่ายมากขึ้น จึงได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากหนังสือพิมพ์และประชาชนบ้างตามสมควร

ในขณะที่การก่อสร้างโรงละครแห่งชาติเพิ่มเติม รวมทั้งการแก้ไขสิ่งบกพร่องต่างๆ กำลังดำเนินการใกล้จะแล้วเสร็จนั้น ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ถึงแก่อสัญกรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งจอมพลถนอม ก็ได้แต่งตั้ง พันเอกพระยาศรีวิสารวาทาเป็นประธานกรรมการการสร้างโรงละครแห่งชาติต่อมา เป็นอันว่าประธานกรรมการสร้างโรงละครแห่งชาติ มีถึง ๓ ท่านด้วยกัน

โรงละครแห่งชาติที่เสร็จเรียบร้อย สวยงามดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ นอกจากคณะกรรมการก่อสร้างโรงละครจะมีส่วนตามที่กล่าวมาแล้ว ยังเป็นเพราะพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องจากคณะกรรมการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติได้กราบบังคมทูลพระกรุณาอัญเชิญเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโรงละครแห่งชาติ ซึ่งกำลังก่อสร้างอยู่เพื่อจะได้พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยแนะนำในเรื่องที่จะทำให้การก่อสร้างเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๐๗ และโปรดเกล้าฯ พระราชทานกระแสพระราชดำรัสแนะนำแก้ไขเพิ่มเติมหลายประการ ทำให้โรงละครแห่งชาติเป็นโรงละครที่สมบูรณ์แบบขึ้นเป็นอันมาก ซึ่งคณะกรรมการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติต่างสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้น

โรงละครแห่งชาติแล้วเสร็จ และทำพิธีเปิดเป็นทางราชการได้ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๘ โดย ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ประกอบพิธีเปิดโรงละครแห่งชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชชมหาราช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการแสดงนาฏศิลป์ไทย เนื่องในการเปิดโรงละครแห่งชาติ เมื่อคืนวันที่

การแสดงโขน ที่เวทีล่างโรงละครแห่งชาติ

๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๘ ซึ่งมีการแสดงรวม ๓ ชุด คือ

ชุดที่ ๑ ไร่ดอกไม้เงินทองถวาย
พระพร

ชุดที่ ๒ ละครเรื่อง สังข์ศิลป์ชัย
ตอน ชูบสังข์ศิลป์ชัย

ชุดที่ ๓ โขนเรื่อง รามเกียรติ์ ชุด
รามาวตาร

เนื่องจาก พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ เป็นประธานกรรมการการสร้างโรงละคร แห่งชาติคนแรก หรือไม่กี่คณะกรรมการ ชุดต่อมามีความประสงค์จะสร้างสิ่ง อนุสรณ์รำลึกถึงท่านไว้ที่โรงละครแห่ง ชาติ จึงได้จัดทำรูปชุมเรือไฟ ซึ่งเป็น ตราสัญลักษณ์ประจำตัวของพลตรี หลวง- วิจิตรวาทการ ไว้ที่หน้าโรงละครแห่งชาติ เกี่ยวกับเรื่องนี้ นายอนิต อยู่โพธิ์ อดีต อธิบดีกรมศิลปากร เขียนถึงไว้ในเรื่อง อธิบดีคนแรกของกรมศิลปากร ดังข้อ ความว่า

“ถ้าเราผ่านไปทางหน้าโรงละคร แห่งชาติ และแหงนขึ้นไปชมหน้าจั่ว หรือหน้าบัน ท่านจะได้เห็นชุมเรือไฟ และโดยเฉพาะด้านหน้าโรงละคร ซึ่งมี รูปปั้นพระพิฆเนศนั่งอยู่ภายในประภา- คารด้วย นั่นคือประภาคารรูปแบบ เดียวกับรูปเรือไฟที่ ดีพิมพ์ลงหน้าปก หนังสือบทประพันธ์ ของ ฯพณฯ ซึ่ง ฯพณฯ จะคงอยู่คู่กรมศิลปา- กรและโรงละครแห่ง- ชาติตลอดกาลนาน นั่นคือผลพวงของ

งานที่ ฯพณฯ วางรูปแบบไว้”

เมื่อเดินเข้าไปที่ตัวอาคารโรงละคร แห่งชาติ แล้วยืนดูทางด้านหน้าโรงละคร ในระยะห่างพอสมควรที่จะมองเห็นทาง ด้านบนสูงสุดคือหน้าบัน ก็จะแลเห็น รูปพระพิฆเนศ ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งศิลป วิทยาการทั้งปวง ประดิษฐานอยู่ในชุม เรือไฟ ต่อจากนั้นก็เดินไปทางด้านข้าง

“

ถ้าเราผ่านไปทาง
หน้าโรงละครแห่งชาติ
และแหงนขึ้นไปชม
หน้าจั่วหรือหน้าบัน
ท่านจะได้เห็นชุมเรือ
ไฟ

”

โรงละครแล้วมองในระยะห่างจนสามารถ แลเห็นหลังคา ก็จะแลเห็นชุมจรรนำ ซึ่ง มีอยู่ ๓ ชุ่ม ทั้งทางด้านซ้ายและด้านขวา ชุมจรรนำทางด้านขวาของโรงละคร คือ ด้านที่อยู่ทางทิศตะวันออก มีภาพฉลุ โปรงๆ เป็นภาพพระเป็นเจ้าทั้งสามองค์ เรียงจากทางด้านหน้าโรงไปทางด้าน หลังโรง ตามลำดับดังนี้

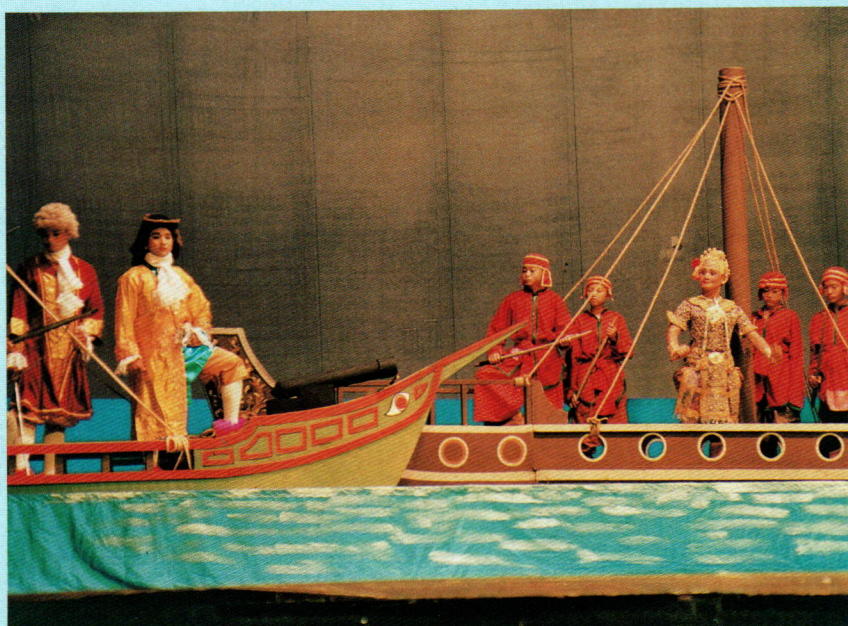
ชุ่มที่ ๑ ภาพพระนารายณ์ ตาม คติของพราหมณ์ ถือว่าพระนารายณ์ เป็นพระผู้ปราบปรามยุคเข็ญให้แก่โลก เช่น เรื่องนารายณ์สิบปางก็เป็นอวตาร ของพระนารายณ์เพื่อปราบปรามพวก ทุจริตเป็นการปราบยุคเข็ญให้แก่โลก นั้นเอง

ชุ่มที่ ๒ ภาพพระพรหม ตามคติ ของพราหมณ์ ถือว่าพระพรหมเป็นผู้ สร้างสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก บางคน ยังเชื่อกันว่าพระพรหมเป็นผู้กำหนด ชะตาชีวิตของคน จึงเกิดมีคำว่า “พรหม ลิขิต” คือ พระพรหมเป็นผู้ลิขิตชีวิตของ คนและการที่พระพรหมมี ๔ หน้า ก็มีความหมายว่า พระพรหมท่านมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

ชุ่มที่ ๓ ภาพพระอิศวร ตามคติ ของพราหมณ์ถือว่าเป็นผู้ให้ แต่บางท่าน

ก็ว่าเป็นผู้ทำลาย และเมื่อทำลายแล้ว ก็สร้างขึ้นใหม่ นับ ว่าเป็นผู้ให้ได้เหมือนกัน

เทพเจ้าทั้ง ๓ องค์ นี้ นอกจากจะเป็น ที่เคารพนับถือของ

การแสดงละครเรื่อง พระอภัยมณี ที่โรงละครแห่งชาติ

พวกพราหมณ์แล้ว ชาวไทยยังนับถือว่าเป็นเทพเจ้าชั้นสูงอีกด้วย ดังนั้นเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่โรงละครแห่งชาติ และกิจกรรมนาฏศิลป์จึงสร้างภาพเทพเจ้าทั้ง ๓ องค์ ไว้ในซุ้มจรนำทางด้านข้างขวาของโรงละครแห่งชาติ

ส่วนทางด้านซ้ายทางทิศตะวันตก มีภาพฉลุเป็นภาพเทพเจ้าแห่งดุริยางคศิลป์ ทั้ง ๓ องค์อยู่ในซุ้มจรนำเรียงลำดับจากหน้าโรงไปทางหลังโรงดังนี้

ซุ้มที่ ๑ ภาพพระวิสสุกรรม บรรดาดุริยางคศิลปินเชื่อและนับถือกันว่าพระวิสสุกรรมเป็นเทพที่ทรงสร้างเครื่องดนตรีให้เกิดมีขึ้นในโลก ดังบทไหว้ครูดนตรีไทยกล่าวถึงพระวิสสุกรรมว่า

“พระวิสสุกรรมผู้ทรงฤทธิ์ ท่านประสิทธิ์ประสาทสรรพ เครื่องเล่นสิ่งสารพันในได้หาล้า”

ซุ้มที่ ๒ ภาพพระปรคนธรรพ นับเป็นครูผู้ใหญ่ในทางขับร้องและบรรเลงดนตรีที่พวกดุริยางคศิลปินเคารพนับถือ ดังบทไหว้ครูดนตรีไทยกล่าวถึงพระปรคนธรรพว่า

“ทั้งพระปรคนธรรพพระครูผู้เฒ่า”

ซุ้มที่ ๓ ภาพพระปัญจสิขร หรือพระปัญจสิงขร เป็นเทพบุตรชำนาญการติดพันและขับร้อง เคยติดพันและขับลำถวายพระพุทธเจ้า ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสชมเชยว่าติดพันได้ไพเราะ ในบทไหว้ครูดนตรีไทยกล่าวถึงพระปัญจสิขร ว่า

“อีกทั้งท่านเทวดาปัญจสิขร พระกรเธอถือพิณติดตั้งเสนาสนั้น”

ด้วยเหตุที่ดุริยางค์ทั้ง ๓ องค์เป็นที่เคารพนับถือของดุริยางคศิลปิน จึงได้สร้างภาพฉลุประดับไว้ในซุ้มจรนำด้านข้างซ้ายของโรงละครแห่งชาติ ทางทิศตะวันตก

ใต้ซุ้มจรนำลงมา มีภาพปูนปั้นครึ่งซีกหน้าตรง เป็นรูปศิริษะครูทางนาฏศิลป์ ข้างละ ๕ ศิริษะ แบ่งเป็น ๕ ประเภทคือ พระ นาง ยักษ์ ลิง และ

พระครุฑฯ ความหมายของภาพทั้ง ๕ คือ

ภาพศิริษะพระ สร้างตามลักษณะของพระราม ซึ่งเป็นพระนารายณ์อวตารมาเกิด พระรามเป็นพระเอกในเรื่องรามเกียรติ์ นับเป็นวรรณคดีเรื่องยิ่งใหญ่ของไทยที่นำมาแสดง โขน ละครใน และหนังใหญ่

ภาพศิริษะนาง สร้างตามลักษณะของนางสีดา ซึ่งถือว่าเป็นพระลักษมีอวตารมาเกิดเป็นนางสีดา เป็นนางเอกเรื่องรามเกียรติ์

ภาพศิริษะยักษ์ สร้างตามลักษณะของศิริษะพ่อครูพระพิราพ ซึ่งบรรดานาฏศิลปินและดุริยางคศิลปิน นับถือว่าเป็นครูที่ศักดิ์สิทธิ์ เพลงหน้าพาทย์องค์พระพิราพและทำรำเพลงองค์พระพิราพ เป็นเพลงหน้าพาทย์และทำรำสูงสุดในบรรดาเพลงหน้าพาทย์และทำรำของนาฏศิลป์ไทย

ภาพศิริษะลิง สร้างตามลักษณะของหนุมาน ซึ่งเป็นพญาวานรตัวเอกในเรื่องรามเกียรติ์

ภาพศิริษะพ่อครุฑฯ สร้างตามลักษณะศิริษะของครุฑฯ คือพระภद्रฤๅษีผู้นำเอาทำรำของพระอิศวรมาสั่งสอนมนุษย์โลกให้พอรำเป็น บรรดานาฏศิลปินทั้งหลายเคารพนับถือว่าเป็นครูผู้ใหญ่

เมื่อเดินดูภายนอกโรงละครแห่งชาติกันแล้ว คราวนี้ก็เข้าประตูด้านหน้าสู่ห้องโถงโรงละครแห่งชาติ ที่ห้องโถงด้านหน้าโรงละครแห่งชาติ มีรูปหล่อสำริดประดิษฐานอยู่ แบ่งเป็น ๓ ซุ้ม

ซุ้มขวา เป็นรูปราชัดชาตรี การราชัดชาตรีเป็นการราชัดไหว้ครูของละครชาตรีซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดของละครไทย

ซุ้มกลาง เป็นรูปพระนารายณ์ปราบหนุมาน ซึ่งเป็นเรื่องเบิกโรงในการแสดง โขนและละครในอันเป็นหลักของการแสดงนาฏศิลป์ไทยสืบมาแต่สมัยโบราณ

ซุ้มซ้าย เป็นรูปเจ้าเงาะและรจนาจากเรื่องสังข์ทอง ตอนเลือกคู่ นับเป็นสัญลักษณ์ของละครนอก

ในสมัยที่สร้างโรงละครแห่งชาติเสร็จใหม่ๆ มีห้องจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดงอยู่ที่เฉลียงชั้นล่างทางด้านขวาของโรงละคร และที่เหนือห้องจำหน่ายบัตรมีแผ่นโลหะฉลุลายอย่างตัวหนังสือเป็นภาพเทวดานางฟ้าถือช่อดอกไม้ ร่ายรำ สมมติว่าเทวดาและนางฟ้าเรียงรายกันในยามวสันตฤดู นับเป็นภาพของการแสดงเบิกโรงในสมัยโบราณชุดเดียวกับภาพที่ติดประดับไว้ใกล้ทางเข้าห้องประชุมเล็ก ทางปีกขวาของโรงละครแห่งชาติ ซึ่งเป็นภาพรามสูรถือขวานไล่ นางเมขลาที่ถือดวงแก้วล้อมรามสูร เป็นชุดเบิกโรงเรื่องเมขลา-รามสูร ที่นิยมแสดงตั้งแต่ในสมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาภายหลังมีการแก้ไขปรับปรุงโรงละครแห่งชาติ โดยย้ายห้องจำหน่ายบัตรไปอยู่ทางด้านหน้าโรงละครแห่งชาติ ภาพฉลุลายเทวดา นางฟ้า และเมขลา รามสูร จึงถูกรื้อไป

เมื่อมาอยู่ที่ห้องโถงภายในโรงละครแห่งชาติแล้ว ก็เข้าไปสู่บริเวณที่นั่งของคนดูซึ่งมีทางเข้าอยู่ ๒ ทาง คือ ประตูซ้ายและประตูขวา แก้อัคนาดูชั้นล่างมี ๘๘๓ ที่นั่ง

ทางด้านหน้าของเก้าอี้ที่นั่งคนดูเป็นเวทีของโรงละครแห่งชาติ ซึ่งเป็นเวที ๒ ชั้น เวทีชั้นบนมีกรอบสองข้างแกะสลักลวดรักปิดทองเป็นลายกนกและรูปครุฑจับนาค เวทีชั้นล่างมีประตูเข้าออก ๒ ทางทั้งซ้ายและขวา เหนือประตูแกะสลักภาพหัวพญานาค มีลำตัวทอดลงมาตามขอบประตูจนถึงพื้นเวที ม่านหน้าเวทีชั้นบนเป็นม่านสีเหลืองมีรูปเทพพนม เวลาเริ่มการแสดงจะเลื่อนม่านเทพพนมขึ้นสู่เบื้องบนของเวที และจะลดม่านเทพพนมลงมาปิดตามเดิมในเวลาจบการแสดง ส่วนในเวลาปิดเปิดฉากระหว่างการแสดง ใช้ม่านสีแดงปิด

เปิดโดยการเลื่อนเข้าหากันในเวลาปิด และแยกออกสองข้างในเวลาเปิดม่าน ทางด้านหน้าเวทีชั้นล่างมียกพื้นยื่นออกไปทั้ง ๒ ข้าง เป็นที่ตั้งวงดนตรีและนักร้อง

ตามปกติโรงละครแห่งชาติ จะเป็นโรงมหรสพแสดงโขน ละคร วิพิธ-ทัศนาศิลป์ ของกรมศิลปากร และเป็นเวทีแสดงสำหรับศิลปินทั่วไปทั้งศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศ กรมศิลปากรเคยจัดการแสดงโขนละคร และวิพิธทัศนาศิลป์พระราชอาคันตุกะและจัดแสดงเพื่อเป็นเกียรติแก่อาคันตุกะของประเทศมาหลายครั้ง ดังนี้

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการแสดงชุด

ระบำอำนวยการ

พ็อนญูไท และเชิงกระบี่ขาว

โขน เรื่อง รามเกียรติ์ ชุด “ศร-นาคบาท”

องค์ที่ ๑ แจ่งข่าวสงคราม

องค์ที่ ๒ อินทรชิตเสียพิธ

องค์ที่ ๓ ศรนาคนาค

เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และท่านผู้ทูลเชิญ จิตติขจร ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดแสดงเพื่อเป็นเกียรติแก่ ฯพณฯ นายพล ปาร์ก จุงฮี ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเกาหลี และภริยา

วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๐๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร การแสดงชุด

ระบำอำนวยการ

รำแม่บท

โขน เรื่อง รามเกียรติ์ ชุด “ศึกสุริยาภพ”

องค์ที่ ๑ ชำมสมุทร

ฉากฝั่งมหาสมุทร

องค์ที่ ๒ แจ่งข่าวศึก

ฉาก ท้องพระโรง

เมืองมลิวัน

องค์ที่ ๓ สงคราม

ตอนที่ ๑ เตรียม

พล

ตอนที่ ๒ หอก

เมฆพัทธ

ฉาก สนามรบ

เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และท่านผู้ทูลเชิญ จิตติขจร ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดแสดงเป็นเกียรติแก่ ฯพณฯ ลินดอน บี จอห์นสัน ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา และภริยา

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๑๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร การแสดงชุด

ระบำอำนวยการ

ระบำไตรภาคี

โขน เรื่อง รามเกียรติ์ ชุด “ศร-เหราพต”

องค์ที่ ๑ แจ่งข่าวศึก

องค์ที่ ๒ เสียพิธ

องค์ที่ ๓ ศรเหราพต

เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และท่านผู้ทูลเชิญ จิตติขจร ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดแสดงเป็นเกียรติแก่ ฯพณฯ ฟรานซ์ โยนาส ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐออสเตรเลีย

วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการแสดงชุด

พ็อนอำนวยการ

รำทวน

โขน เรื่อง รามเกียรติ์ ชุด “ปราบ-บรรลัยกัลป์”

องค์ที่ ๑ บรรลัยกัลป์ลา

ท้าวกาลนาถ

ฉาก ท้องพระโรง

เมืองบาดาล

องค์ที่ ๒ แจ่งข่าวร้าย

ฉาก ตำนานนาง

กาลอัคคีในเมือง

ลงกา

องค์ที่ ๓ พระรามทราบข่าว

ฉาก พลับพลา

พระราม

องค์ที่ ๔ ปราบบรรลัยกัลป์

ฉาก ป่า

เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และท่านผู้ทูลเชิญ จิตติขจร ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดแสดงเป็นเกียรติในการต้อนรับ ฯพณฯ เฟอร์ดินันด์ อี. มาร์กอส ประธานาธิบดีแห่งฟิลิปปินส์ และภริยา

วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการแสดงชุด

รำถวายพระพรดอกไม้เงินทอง

ระบำม้า (จากละครเรื่อง รถมเสน ตอน รถมเสนจับม้า)

โขน เรื่อง รามเกียรติ์ ชุด “ศึกวิรุญจำบัง”

องค์ที่ ๑ วิรุญจำบังอาสา

ฉาก ท้องพระโรง

เมืองลงกา

องค์ที่ ๒ สงคราม

ฉาก สนามรบ

องค์ที่ ๓ เข้าห้องวานรินทร์

ฉาก ถ้ำเขาวงกต

องค์ที่ ๔ คั่นฟอง

ฉากแม่น้ำสีทันดร

เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และ ท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ จัดถวายแต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร การแสดงชุด

วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๑๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร การแสดงชุด

รำถวายพระพร
เชิงกระต๊อบข้าว
โยน เรื่อง รามเกียรติ์ ภาคนำ
เสร็จศึกกลองกา

องค์ที่ ๑ กำเนิดพระมงกุฎ
และพระลบ

องค์ที่ ๒ จักรกฤษณ์การ
เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และ ท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ จัดแสดงถวายแต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร การแสดงชุด

วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๑๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร การแสดงชุด

ระบำอวยพร
ละครใน เรื่อง อิเหนา ตอน “อุณกรณชนไก่”

โยน เรื่อง รามเกียรติ์ ชุด
“หนุมานถวายแหวน”

องค์ที่ ๑ สิบมรรคา
องค์ที่ ๒ หนุมานถวายแหวน

เนื่องในโอกาสที่ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และ ท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร ในนามรัฐบาล รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ จัดแสดงต้อนรับ ฯพณฯ พลเอกชูฮาร์โต ประธานาธิบดี แห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และภริยา

และภริยา

เป็นที่น่าสนใจว่าโรงละครแห่งชาติ ไม่มีป้ายชื่อบอกไว้ ไม่ว่าจะที่ตัวอาคารหรือบริเวณด้านหน้าโรงละครก็ตาม เหตุที่ได้มีป้ายบอกชื่อโรงละครแห่งชาตินั้น เข้าใจว่าท่านผู้เป็นประธานกรรมการสร้างโรงละครแห่งชาติ และ คณะกรรมการก่อสร้าง คงมีเจตนาที่จะไม่ติดป้ายชื่อโรงละครแห่งชาติ เพราะต้องการให้เป็นที่ยู่อของคนทั่วไปว่า อาคารแห่งนี้คือโรงละครแห่งชาติ เหมือนอาคารสถานที่อีกหลายแห่งที่สร้างในสมัยก่อนก็ได้เขียนป้ายชื่อบอกไว้ แต่ก็เป็นที่รู้จักกันทั่วไป เกี่ยวกับป้ายชื่อโรงละครแห่งชาติที่ว่ามานี้ อาจจะมีผู้เคยสงสัยและโต้ถามกันเองในหมู่ผู้ที่รู้จักกัน แต่มิได้แพร่หลายสู่สาธารณชน เพิ่งจะมีผู้ที่สงสัยและเขียนลงในคอลัมน์เดินเรื่องทำ หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน เมื่อต้นเดือน มกราคม ๒๕๓๗ โดยผู้เขียนใช้นามปากกาว่า จักรราช เขียนไว้ในชื่อเรื่องว่า “ปีใหม่ของของขวัญให้โรงละครแห่งชาติสักชิ้นเถอะครับ” ดังความละเอียดที่จะขอนำมาพิมพ์เผยแพร่ให้อ่านดังนี้

“ตั้งแต่จำความได้ ผมก็เห็นและรู้ว่าโรงละครแห่งชาติเกิดขึ้นแล้ว โดยครั้งแรกอยู่บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ติดรั้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขอกัยนะครับ ถ้าคลาดเคลื่อนบ้าง แต่ที่แน่ ๆ ก็คือ วันร้ายคืนร้าย ก็เกิดไฟไหม้วอดไปทั้งโรง ต่อมาก็มีโรงละครแห่งชาติเกิดขึ้นมาใหม่ หัวมุมถนนหน้าพระธาตุด้านปากคลองหลอด ที่ปัจจุบันนี้มีสะพานพระปิ่นเกล้าคล้องมอยู่นั่นเอง

ผมมานั่งนึกดูตามภาษาคนโง่ ๆ ว่า ไม่ว่าที่ใดประเทศใดก็ตาม ถ้าได้ชื่อว่าโรงละครแห่งชาติแล้ว จะต้องมีความสำคัญมากแน่นอนอย่างในเมืองไทยเราก็คงปรากฏข่าวสื่อสารด้านต่าง ๆ อยู่ไม่ขาดว่า มีการแสดงต่าง ๆ เกี่ยวกับศิลป

คงมีเจตนาที่จะไม่
ติดป้ายชื่อโรงละคร
แห่งชาติเพราะต้องการ
ให้เป็นที่รู้จักของคน
ทั่วไปว่าอาคาร แห่งนี้
คือ โรงละครแห่งชาติ

วัฒนธรรมการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระดับประเทศต่อประเทศ มีดนตรีมีระเบียงละคร ตลอดไปจนถึงงานสำคัญๆ ที่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินต้องเสด็จอยู่เป็นประจำเกือบทุกวัน บางวันมีตั้งหลายรอบก็มี

ดังนั้นคงพอจะกล่าวได้ว่าโรงละครแห่งชาตินั้นเป็นหน้าเป็นตาของประเทศ ก็คงจะไม่ผิดเพี้ยนนัก ประกอบกับการที่ผมนิยมยกย่อง และรักการแสดงของไทยๆ เราอย่างฝังจิตฝังใจ ดังนั้นพบปะพูดคุยกับใครก็มักจะแนะนำให้ไปชมการแสดงที่โรงละครแห่งชาติเสมอๆ และบ่อยครั้งที่ผมต้องออกไปต่างจังหวัดไปพบกับผู้คนในจังหวัดนั้นๆ เข้า ก็เล่าสรรพคุณของการแสดงต่างๆ ให้ฟังและชวนให้ไปชมอีกเช่นกัน ถ้าเขามีเวลาไปกรุงเทพฯ และบ่อยครั้งที่ความปรารถนาดีของผมต้องกลายเป็นก้อนอิฐกลับมาขวางหัวตัวเองเข้าอย่างจัง สาเหตุก็เพราะว่าเขาเหล่านั้นหาโรงละครแห่งชาติไม่พบครับ

ผมรับรองว่าได้อธิบายจนละเอียดลออถึงเส้นทางไปโรงละครแก่ทุกท่านที่แนะนำ แต่เอาเข้าจริงเขาไปแล้วกลับหาโรงละครไม่พบ ไม่ใช่คนเหล่านั้นเขาโง่งมครับ แต่โรงละครแห่งชาติของประเทศไทยเราแห่งนี้ ไม่มีป้ายบอกไว้เลยครับ ไม่ว่าจะเป็นที่รั้วเหล็กรอบๆ ตัวตึกหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของตัวตึกโรงละครแห่งชาติ ที่พอจะมองเห็นได้ และทราบว่สถานที่นั้นคือ โรงละครแห่งชาติ หลายๆ คนกลับมาหาผมด้วยอาการเดียวกัน และพูดคล้ายๆ กันว่าที่ที่ผมแนะนำไปนั้น ไม่ใช่โรงละครแห่งชาติ เป็นสมาคมศิษย์นาฏศิลป์กรมศิลปากรต่างหาก เพราะมีป้ายปักบอกไว้ที่รั้วตรงข้างประตูคนเข้าที่ตรงกับอนุสาวรีย์ทหารอาสาอันเดียวเท่านั้น

เมื่อผมเดินทางไปดูก็พบความจริงตามนั้น ไม่มีป้ายแม้แต่อันเดียวที่บอกว่าตึกนี้คือตึกโรงละครแห่งชาติและจากการที่โรงละครแห่งชาติที่ไม่มีป้ายชื่อบอกนี้

ก็เอามาคิดเตาความออกไปได้หลายสาเหตุ เช่น

๑. ป้ายเดิมอาจจะมียู่ แต่แรงลมที่เกิดจากรถวิ่งบนสะพานพระปิ่นเกล้าพัดเอาป้ายไปลงแม่น้ำเจ้าพระยาหายไปแล้ว

๒. ป้ายเดิมมียู่ แต่ถูกโจรกรรมไปเหมือนกับของหลาย ๆ ชิ้นที่กองการสังคีตถูกขโมยไป แล้วไม่ได้คืนมา

๓. ป้ายเดิมนั้นไม่เคยทำเอาไว้เลยเพราะลืมนึกถึงเพราะคนรับผิดชอบไม่ชอบवाद

๔. ป้ายเดิมไม่มีเพราะตอนเปิดโรงละครไม่มีการเปิดแพร่คลุมป้ายอย่างที่ทำ ๆ กันอยู่ในสมัยนี้

๕. ป้ายยังไม่มี เพราะโรงละครไม่เคยเปิดเป็นพิธีการ

๖. ป้ายมีแต่ผมตาไม่ดี มองไม่เห็นเอง

๗. นักวิชาการของกองการสังคีตยังหาที่เหมาะสมติดตั้งป้ายชื่อโรงละครไม่ได้

๘. ไม่มีใครยอมม้ายืนของประกวดราคาทำป้ายเลยตั้งแต่เปิดโรงละคร

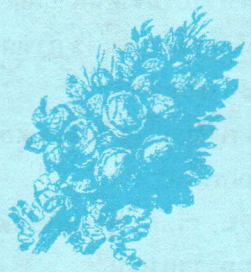
๙. กองการสังคีต ไม่เคยคิดจะติดตั้งป้ายชื่อโรงละครเลย เพราะเชื่อว่าคนทั่วไปทั้งคนไทย และต่างชาติเจริญแล้ว ควรรู้จักว่าสถานที่ใดควรจะสร้างไว้ทำอะไร การติดตั้งป้ายเป็นเรื่องเขย ล้าสมัย และสิ้นเปลือง

๑๐. ฯลฯ

เอาเถอะครับจะอย่างไรก็ตาม จะมีเหตุผลอย่างไร จึงทำให้ป้ายโรงละครแห่งชาติไม่ปรากฏแก่สายตาผม ซึ่งอาจเป็นความเชื่อช้าของผมเอง หรือไม่ก็ตาม มาถึงวันนี้ก็ยังอยู่ในระยะเทศกาลปีใหม่อู่ โรงละครแห่งชาติ ก็รับใช้บ้านเมืองมาเป็นเวลานานแล้ว ผมอยากจะเป็นปากเสียงแทนให้โรงละครแห่งชาติ อยากขอของขวัญเป็นป้ายชื่อโรงละครแห่งชาติ ที่มีขนาดพอมองเห็นได้ชัดเจนสักชิ้นเถอะครับ ค่า

ทำป้ายก็คงไม่สิ้นเปลืองเงินของกองการสังคีตมากมายนัก แต่ถ้าหากไม่ได้จริงๆ ก็บอกมานะครับ ผมจะป่าวร้องทางคอลัมน์เดินเรื่องทำนี้ ขอบริจาคจากประชาชนให้รู้แล้วรื้อรอดกันไปเลย”

เป็นอันว่าท่านผู้อ่านก็ได้ทราบแล้วว่า โรงละครแห่งชาติไม่มีป้ายชื่อมาตั้งแต่เริ่มก่อสร้างจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ถ้าทางราชการประสงค์จะให้มีย้ายชื่อโรงละครแห่งชาติ ก็ควรจะติดตั้งป้ายชื่อเนื่องในโอกาสที่โรงละครแห่งชาติ มีอายุครบ ๓๐ ปี ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๓๘ และทำพิธีเฉลิมฉลองป้ายชื่อโรงละครแห่งชาติกันในวันนั้น หรือถ้าจะไม่ติดป้ายชื่อโรงละครแห่งชาติตลอดไปก็คงไม่มีปัญหา เพราะคนทั่วไปก็ทราบกันได้ดีแล้วว่าอาคารแห่งนี้คือ โรงละครแห่งชาติ

ไหว้วอน “พระ” กรุณา

สุธี อากาศฤกษ์

วิมังสา ความมีการใคร่ครวญ ก่อนที่จะคิดหรือทำประการใดเป็นบทหนึ่งในอิทธิบาท ๔ อิทธิบาท ๔ ได้แก่ **ฉันทะ** (ความพอใจ) **วิริยะ** (ความเพียร) **จิตตะ** (ความเอาใจใส่) และ**วิมังสา** (ความมีการใคร่ครวญ) คือจะทุกข์สุขอย่างไรก็ควรมีความพอใจและกระทำการทุกอย่างด้วยความเพียรของตนเอง และมุ่งมั่นเอาใจใส่ในการกิจนั้นๆ ด้วยการใคร่ครวญเสียก่อน ข้าพเจ้าก็เช่นกัน แต่เมื่อใดเกิดความวิตติหรือมีภัย เกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นแก่ตนเอง แม้จะตระหนักดีถึงอิทธิบาท ๔ ดังกล่าว ก็ไม่อาจจะเรียกร้องหรือกราบไหว้บูชาพระรวมทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่พึงทางใจ ขออำนาจคุณพระหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง ทั้งนี้ก็คงเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ข้าพเจ้าเองได้ผ่านอุปสรรคมานับครั้งได้ไม่ต่ำกว่า ๑๐ ครั้ง ดังได้กล่าวมาแล้วในส่วนไหว้วอน “พระ” กรุณา ตอนที่ ๑ มาถึงตอนที่ ๒ นี้จึงใคร่ขอลำถึงเหตุการณ์ที่อยู่เหนือความคาดหมายที่เกิดขึ้นล้วนเป็นความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ มาเล่าสู่กันฟังต่อ

ช่วงการเข้ารับราชการ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ จนถึงเกษียณอายุราชการในปี ๒๕๓๑ รวมเวลา ๓๓ ปีเศษ เมื่อครั้งเดินทางไปตรวจราชการภาคใต้ ในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ประมาณปี ๒๕๐๖ มีผู้ตรวจราชการกระทรวงอื่น ๆ ร่วมเดินทางไปด้วยอีก ๔ กระทรวง เมื่อเสร็จภารกิจในการตรวจราชการแล้ว ทุกคนมุ่งสู่จังหวัดปัตตานีที่วัดช้างไห้ โดยสืบเสาะหาเช่าหรือขอหลวงปู่ทวด ซึ่งขึ้นชื่อในความศักดิ์สิทธิ์และอิทธิฤทธิ์ หลวง

ปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืดเป็นพระเครื่องที่คนทั่วไปนิยมกันมาก กิตติศัพท์แพร่กระจายไปยังประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ขณะนั้นเป็นที่เลื่องลือว่าชาวมาเลเซียมากว่าล้านซื้อด้วยการนำรถจักรยานยนต์ไปแลกหรือมาแลกรถหนึ่งคันต่อหลวงปู่ทวด ๓๐ องค์ เมื่อคณะผู้ตรวจราชการไปถึงก็เข้ามัสการเจ้าอาวาสวัดช้างไห้ พร้อมกับแสดงความปรารถนา ที่จะได้หลวงปู่ทวดไปไว้บูชาและคุ้มครอง ก็ได้รับคำตอบว่ารุ่นหนึ่งที่เป็นเนื้อว่านหมดแล้ว ยังไม่คิดที่ปลุกเสกต่อแต่ประการใด คณะผู้ตรวจราชการจึงเดินทางต่อไปยังสุโขทัยแล้วเดินทางกลับโดยรถไฟ ขณะที่รถไฟแล่นเต็มฝีจักรนั้น เมื่อมาถึงบริเวณหน้าวัดช้างไห้รถไฟชะลอความเร็วค่อยคืบคลานผ่านหน้าวัดช้า ๆ ถ้ารถไฟขบวนไหนไม่ชะลอความเร็ว ก็มักจะเกิดอุบัติเหตุเสมอ จึงเกิดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของรถไฟทุกขบวนจะชะลอความเร็วเมื่อผ่านหน้าวัด แม้กระทั่งปัจจุบันนี้ก็ถือปฏิบัติกันอยู่ เมื่อรถไฟชะลอความเร็วลงแล้ว ข้าพเจ้าได้ลุกขึ้นยืนพนมมือกราบไหว้ไปที่พระอุโบสถวัดช้างไห้ ทันใดนั้นข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าได้กลิ่นธูปหอมพุ่งมาเข้าจมูกค่อนข้างผิดปกติ เพราะรถไฟกำลังแล่นไม่น่าจะมีใครมาจุดธูปในขบวนรถไฟใกล้ๆ ข้าพเจ้าก็ไม่ได้คิดอะไร รถไฟแล่นต่อไปจนถึงจังหวัดยะลา ข้าพเจ้าก็ลงไปที่ขานชาลาสถานีเพื่อส่งพระภิกษุรูปหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้พบและพูดคุยด้วยบนรถไฟ ท่านได้พูดกับข้าพเจ้าก่อนจะเดินจากไปว่า “อาตมารู้ว่าคุณกำลังต้องการได้หลวงปู่ทวดไปบูชา มียอยู่ในย่านนี้ องค์หนึ่งแต่อาตมาให้คุณขณะนี้ไม่ได้ เพราะมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาในขบวน

รถเที่ยวนี้หลายคนล้วนต้องการได้
หลวงปู่ทวดด้วยกันทุกคน ขอให้คุณให้
อาตมาเถอะ เมื่อใดอาตมาขึ้นไป
กรุงเทพฯ จะแวะไปให้” พระภิกษุรูป
นั้นต่อมาข้าพเจ้าได้ทราบชื่อว่า พระ-
โสภณธรรมคุณ หรือขณะนี้เป็นชื่อ
พระปัญญารังษี วัดนาประดู่ อำเภอ
โคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งขณะนั้น
ท่านเป็นพระเลขาของพระอาจารย์วัด
ช้างไห้ผู้ซึ่งเป็นผู้ปลุกเสกหลวงปู่ทวด
ต่อมาอีกประมาณ ๓ เดือน ข้าพเจ้าได้
รับโทรศัพท์ให้ไปรับหลวงปู่ทวดจากพระ-
รูปหนึ่งที่วัดประยูรวงศาวาส ข้าพเจ้า
ได้ไปรับพระมาแล้วก็ทำการบูชา นำ
ติดตัวไปราชการทุกแห่ง ปรากฏว่า
เป็นหลวงปู่ทวดชนิดพิมพ์ว่ารุ่นแรก
เกี่ยวกับเรื่องนี้ข้าพเจ้าพยายามจะ
ถวายเป็นปัจจัยให้เป็นการตอบแทน แต่
ท่านเจ้าคุณพระโสภณธรรมคุณปฏิเสธ
ทุกครั้ง ต้องการให้พระหลวงปู่ทวดไป
ไว้คุ้มครองเพราะเห็นว่าเป็นข้าราชการ
ที่ถูกต้อง

มาในปี ๒๕๐๘ ข้าพเจ้าสอบชิง
ทุนธนาคารโลก ได้ไปรับการอบรมและ
ดูงานด้านการประมงผลงานโครงการ
ณ ประเทศปากีสถาน ระหว่างวันที่ ๒๑
ตุลาคม ๒๕๐๘ ถึง ๑๘ ธันวาคม ๒๕๐๘
รวมเวลารวม ๒ เดือน ขณะที่คณะผู้
แทนนานาชาติประมาณ ๕๐ คน จาก
ประเทศต่างๆ ๓๐ ประเทศขึ้นไปดูการ
พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศปากีสถาน
ทางเหนือ ณ เมืองละฮอร์เมืองหลวงเก่า
ข้าพเจ้าเกิดล้มป่วยด้วยโรคอาหารเป็น-
พิษ ท้องเดินขนาดหนัก จนกระทั่ง
หมดแรงที่จะเดินได้โดยสะดวก รุ่งขึ้น
คณะดูงานได้เดินทางต่อไปยังเมือง
ราวาปินดีเมืองหลวงใหม่ ณ ที่นี้คณะ
ได้เดินทางไปชมปูชนียสถานทางพระ-
พุทธศาสนาที่เมืองดักคิลาต่อเป็นเวลา
ประมาณครึ่งวัน ข้าพเจ้าติดไปกับเขา
ด้วย แต่ไม่อาจจะเดินเข้าไปดูปูชนีย-

“

เดชะบุญลมช่วยพัด
ให้ปอยผมกระจุกนั้น
ปลิวไปที่รากพระศรี-
มหาโพธิ์ ซึ่งก่ายกอด
กันอยู่บริเวณโคนต้น
หนาและเป็นช่อง ปอย
ผมได้ตกเข้าไปในโพรง
รากดังกล่าว ปลอดภัย
จากแรงลมและอยู่ ณ
ที่นั่นไม่ลอยปลิวไปที่
อื่นเป็นที่ปติยนิตอย่าง
ยิ่ง เสมือนได้ก่ายกอด
ศรัทธาไว้กับพระศาสนา

”

สถานตามถ้ำและเนินเขาต่างๆ ได้นอน
พักอยู่ในรถสักระยะหนึ่งเห็นคณะเจียบ
หายไป ข้าพเจ้าจึงเดินจากรถไปช้า ๆ
ไม่ได้ตั้งใจ เวลาได้ผ่านไปพอสมควร
ข้าพเจ้าได้เข้ามายืนหน้าปากถ้ำบนเนิน
เขาสูงหนึ่ง แปลกใจที่ว่าข้าพเจ้าขึ้นมา
ได้อย่างไร ณ ที่ปากถ้ำบริเวณผนังถ้ำ
ด้านหน้ามีพระพุทธรูปศิลาแลงสลักไว้
เท่าองค์จริงของพระพุทธเจ้า นั่งสมาธิ
มีพระโมคคัลลาและพระสารีบุตรยืน
ประทับทรงอยู่ข้าง ๆ พระพักตร์อัมเอบ
เปล่งรัศมีงดงามประดุจองค์จริง ใครได้
เห็นเป็นที่สะดุดตา เกิดความรักศรัทธา
ด้วยความจริงใจ ข้าพเจ้าเข้าไปใกล้แล้ว
กราบลงแทบพระบาท สวดอิติปิโส ฯลฯ
ถวายเป็นพระพุทธรูปบูชา ด้วยระลึกถึง
พระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้า เป็นผู้จุดไฟให้แสงสว่าง
ทางปัญญาแก่สัตว์โลกทั้งหลาย ข้าพเจ้า
นึกเสียดายที่ข้าพเจ้าไม่มีกล้องถ่ายรูป
จะได้ถ่ายรูปนำไปกราบและบูชาไว้ที่บ้าน
ข้าพเจ้ามีความปรารถนาที่จะได้พระรูป
อย่างยิ่ง เมื่อข้าพเจ้าสำรวจใจกราบไหว้
บูชาเสร็จแล้ว ได้เดินทางออกจากถ้ำไป
ขึ้นรถก็พอดีกับผู้แทนนานาชาติกลับ
ออกมาเช่นกัน เป็นที่น่าแปลกกว่าทุก
คนปรารถนาว่า พระพุทธรูปทั้งหมดมี
เป็นพัน ๆ องค์ แต่ไม่มีองค์ไหนสมบูรณ์
เพราะถูกคนศาสนาอื่นทุบทำลายเสีย-
หายไปหมดสิ้น ไม่มีใครได้เห็นพระรูป
สลักศิลาแลงองค์พระสัมมาสัมพุทธ-
เจ้าที่ข้าพเจ้าเห็นสักรายเดียว ทุกคนไม่
ได้เข้าไปยังเนินเขาอีกด้านหนึ่งของถ้ำ
ข้อน่าสังเกตก็คือผู้แทนนานาชาติที่ไป
ดูงานครั้งนี้มีชาวพุทธเพียงข้าพเจ้าคน
เดียว นอกนั้นเป็นชาวศาสนาอิสลาม
และคริสต์ทั้งสิ้น เมื่อคณะผู้แทนนา-
ชาติเสร็จจากการทัศนศึกษาแล้ว ได้
เดินทางต่อไปยังหอสมุดกลางและ
พิพิธภัณฑ์ของเมืองดักคิลา ได้เข้าชม
วัตถุโบราณส่วนมากเป็นวัตถุรูปปั้น

และหินสลักทางพระพุทธศาสนา ณ ที่-
นี้ทางราชการของเมืองได้ให้การต้อนรับ
เลี้ยงอาหารกลางวันด้วย ตอนเดิน
ทางกลับขณะที่ข้าพเจ้าย่างเท้าก้าวข้าม
ธรณีประตู ก็ได้เหลือบเห็นเสมียนหน้า
ประตูชักลิ้นชักโต๊ะออกมาเพื่อจะหยิบ
ของที่ต้องการ พลันข้าพเจ้าก็ได้เห็น
ภาพขนาดโปสเตอร์รูปสลักหินพระพุท-
เจ้าองค์ที่ประทับอยู่ที่เชิงเขาหน้าถ้ำที่
ข้าพเจ้าได้ไปนมัสการมาแล้ว ข้าพเจ้า
ดีใจมากรีบติดต่อขอซื้อ ก็ปรากฏว่า
เหลือเป็นใบสุดท้าย ต้องให้เงินเสมียน
เผื่อหน้าประตูหลายรูป ข้าพเจ้าจึงได้
ภาพพระพุทธรูปองค์มากกราบไหว้บูชาจน
กระทั่งทุกวันนี้

ปี ๒๕๐๙ วันที่ ๖ มีนาคม ตรง
กับวันมาฆบูชา ข้าพเจ้าได้อุปสมบทที่
วัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย โดยที่
สมเด็จพระสังฆราชฯ สมเด็จพระอริยวงศาคต
ญาณสมเด็จพระสังฆราชฯ สมเด็จพระธีรญาณมุนี
เป็นพระอุปัชฌาย์ เนื่องในรัฐพิธีฝังลูก
นิมิตผูกพัทธสีมาและฉลองวัดไทย
พุทธคยา ข้าพเจ้าเป็นพระภิกษุองค์แรก
ที่ได้บวช เดิมที่เป็นวัดของสำนักสงฆ์
มีจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นพระภิกษุ
ที่ได้บวชเป็นองค์แรก ข้าพเจ้าจำได้วัน
มาฆบูชา ปี ๒๕๐๙ นี้ ทางราชการได้
ทำพิธีเป็นรัฐพิธีใหญ่โตในประเทศอินเดีย
ข้าพเจ้าพร้อมด้วยนาคที่จะเข้าพิธี ได้
เข้าพิธีบวชประมาณบ่าย ๓ โมงเย็นไป
เสร็จเอาเมื่อเวลาเกือบทุ่ม ที่เสียเวลา
มากเพราะพระคู่สวดล้วนเป็นพระชั้น
ผู้ใหญ่ระดับเจ้าคุณ เจ้าคณะจังหวัด ซึ่ง
เคยแต่เป็นพระอุปัชฌาย์ไม่ค่อยได้สวด
ในฐานะพระอาจารย์คู่สวดและพระอัน-
ดบจึงสวดไม่ค่อยจะถูกต้องเมื่อผิดพลาด
ตอนใด สมเด็จพระเจ้าจะให้เริ่มสวดใหม่
กว่าจะเสร็จก็เสียเวลาไปประมาณ ๓
ชั่วโมงเศษพอดีค่ำ บรรดาพระที่เพิ่งบวช
ใหม่และพระสงฆ์ไทยที่ไปจากประเทศ
ไทย ๑๐๐ กว่ารูป รวมทั้งญาติโยมที่
เดินทางไปจากประเทศไทยรวมร่วม ๒๐๐

คนได้ไปที่ต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่ซึ่งสมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงนั่งบำเพ็ญ
องค์จนบรรลุธรรม ตรัสรู้ และยังคง
ยืนต้นมีหน่อรากติดต่อกันมากกว่า ๒๕๐๙
ปีเศษ แล้วคณะสงฆ์ไทยและญาติโยม
ได้ทำพิธีสวดมนต์แล้วเวียนเทียนเสร็จ
เอาเมื่อประมาณ ๔ ทุ่ม พระจันทร์เต็ม
ดวงส่องแสงสว่างจำทรงกลดเป็นทิวศ-
จรรย์ ข้าพเจ้าได้นำปอยผมที่ญาติโยม
ช่วยกันโกนก่อนบวชขนาดติดยามมาด้วย
เมื่อกราบไหว้เอาดวงใจเป็นพุทธบูชา
แล้วได้ช่วงปอยผมดังกล่าวซึ่งเบาบาง
ไม่น่าจะเหวี่ยงไปได้ไกลระหว่างแทน
กราบบูชาแล้วต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่ง
ห่างกันประมาณ ๓ วา แต่เดชะบุญลม
ช่วยพัดให้ปอยผมกระจุกนั้นปลิวไปที่ราก
พระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งก่ายกอดกันอยู่บริเวณ
โคนต้นหนาและเป็นช่อง ปอยผมได้ตก
เข้าไปในโพรงรากดังกล่าว ปลอดภัยจาก
แรงลมและอยู่ ณ ที่นั้นไม่ลอยปลิวไปที่
อื่นเป็นที่ปิติยินดีอย่างยิ่ง เสมือนได้ก่าย
กอดศรัทธาไว้กับพระศาสนา

หลังจากรัฐพิธีฉลองวัดไทยพุทธ-
คยาผ่านไปแล้ว คณะสงฆ์ไทยและญาติ
โยมรวมกันประมาณ ๒๐๐ คน ก็ได้
เดินทางไปนมัสการปูชนียสถานที่สำคัญ
ทางพระพุทธศาสนา มีที่ประสูติ ที่ตรัสรู้
ปฐมเทศนา ปรีณิพพาน และที่ถวาย
พระเพลิง ในระหว่างเดินทางบรรดา
พระชั้นผู้ใหญ่ได้อบรมธรรมให้ญาติ
โยมไปตลอด มีครั้งหนึ่งหลังจากที่ไป
นมัสการ ณ ที่ประสูติสวนลุมพินี
ประเทศเนปาล ก่อนจะเดินทางไป
โดยขบวนรถไฟ เจ้าคุณปัญญานันท-
ภิกขุเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์
ได้เทศน์โปรดว่าทางที่เราจะเดินทาง
ต่อไปยังกรุงนิวเดลีเมืองหลวงของ
ประเทศอินเดีย รถไฟจะผ่านเมืองเมือง
หนึ่ง ซึ่งถ้าใครประสงค์จะเดินทางไป
ชมทชมาฮาล จะต้องลงรถไฟที่เมืองนี้
เวลาประมาณตี ๔ เศษ แล้วต้องต่อ

รถบัสไปอีกร่วม ๔ ชั่วโมง จะเกิดความ
ยากลำบากเพราะเรามากันเป็นจำนวน
มากอาหารจะหาซื้อกินไม่ได้ไม่ควรจะ
ไปเพราะทชมาฮาลเป็นเรื่องของโลภีย
วิสัยไม่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ขอให้
ญาติโยมเปลี่ยนใจเดินทางไปกรุงนิว-
เดลี เพื่อจะได้เข้าพบเอกอัครราชทูต
ไทยแล้วต่อไปยังเมืองที่สำคัญอื่น ๆ อีก
แต่การณ์ทั้งนี้หาใครเชื่อท่านเจ้าคุณ
ปัญญา ฯ ไม่ นอกจากข้าพเจ้ากับพระ-
ภิกษุชราอีกรูปหนึ่งเดินทางไปกับท่าน
เจ้าคุณปัญญา ฯ ไปยังกรุงนิวเดลี นำ
สังเกตว่าคนร่วม ๒๐๐ คนเดินทางโดย
ที่ไม่มีมีการวางแผนอำนวยความสะดวก
ไว้ล่วงหน้า ลงรถไฟพาเข้ารถบัสข้าวเช้า
- กลางวัน ต้องอดกันเป็นที่น่าสนใจ
ลำบากแสนสาหัสต่างบ่นกันไม่ขาดปาก
รู้อย่างนี้เชื่อเจ้าคุณปัญญา ฯ ดีกว่า
คณะสงฆ์และญาติโยมเดินทางอยู่ใน
ประเทศ อินเดียรวม ๑๒ วัน ไปโดย
ขบวนรถไฟเข้ามหาตมาไกก็เดินทางตลอด
ขบวนรถไฟในประเทศอินเดียคนแน่น
จนคนเดินทางต้องโหนแบบเดียวกับ
โหนรถเมล์ โหนหน้าต่าง ประตู และ
อยู่บนหลังคา ที่มีหม้อแกงติดตัวไปด้วย
ก็จะแขวนหม้อไว้ที่ราวหน้าต่างดูเป็นที่
วุ่นวายมาก ขณะเดินทางคบดีเจ้าของ
โรงสีบางจักร อำเภอบึงสามพันไชยชาญ
จังหวัดอ่างทอง คุณลุงศิริ บุญแสง
พ่อค้าข้าวรายใหญ่ของประเทศไทยเกิด
เจ็บป่วยขึ้นในโบกัรรถไฟ ซึ่งเป็นรถแบบ
ตู้บรรทุกสินค้าไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใด ๆ
แม้แต่ผ้าห่ม คณะคนไทย
หุงข้าวกินกันเองบนรถไฟ ต้องเตรียม
ของกินไปให้พร้อม จึงไม่ได้รับความ
สะดวกเท่าที่ควรข้าพเจ้าเห็นคุณลุงศิริฯ
มีอาการหอบตัวร้อนจัด ข้าพเจ้าไม่รอ-
ช้าถกจิ๋วลงนอนเอายาวิเศษแล้ว-
นอนหน้าอก หลังไหล่ พร้อมกับให้กิน
ยาคลอแรมแก้ไข้หวัดไปพลางก่อน เมื่อ
รถหยุดที่สถานีหนึ่งข้าพเจ้าเข้าไปเจรจา

กับเจ้าหน้าที่สถานีรถไฟให้ย้ายคุณลุงศิริฯ ไปไว้ยังตู้โดยสารชั้น ๑ เพื่อจะได้รับบริการและสั่งอาหารล่วงหน้าไปยังสถานี ถัดไป แต่ได้รับการปฏิเสธ เจ้าหน้าที่ทำ เป็นไม่รู้เรื่องจนหมดหนทาง เข้าข้าพเจ้านึกถึงเงินที่มีติดตัวมา จึงควักเงินรูปีปึกใหญ่ออกมา คราวนี้ได้ผล ข้าพเจ้าไม่ต้องพูดอะไรเลยเจ้าหน้าที่รถไฟรีบร้องบอกยินยอม ข้าพเจ้าได้ช่วยชีวิตคุณลุงศิริฯ ไว้ได้ ทำให้คุณลุงศิริฯ นึกถึงบุญคุณได้ยัดเยียดเงินดอลลาร์ปึกใหญ่ประมาณไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท ให้ ข้าพเจ้าถือไว้พร้อมกับบอกอนุญาตว่าข้าพเจ้าจะใช้จ่ายอะไรให้เอาเงินนี้จ่ายโดยใส่ยามข้าพเจ้าไว้ การเดินทางได้สิ้นสุดปลายทางที่เมืองกัลกัตตา ณ ที่เมืองปลายทางแห่งนี้ คณะเดินทางทั้งหมดพักที่สนามบินคัมคัมมรอเวลาเครื่องบินออกกลับสู่ประเทศไทยไม่ว่าพระสงฆ์หรือฆราวาส มีเงินก็จับจ่ายแบบเทกระเป๋าสตางค์ของฝากทางบ้าน ซื้อทุกอย่างที่ขวางหน้าแม้แต่พระก็ยัดซื้อน้ำหอมเครื่องสำอาง เครื่องหนังฝากสักไม่ได้ ใช้จ่ายเงินกันเพลินหลายคนเงินหมด ทุกคนหวังว่าเมื่อเครื่องบินขึ้นแล้วจะได้รับเลี้ยงอาหารบนเครื่องบินโดยเฉพาะมือเพล พระทุกองค์หวังจะได้ฉันทเพลบนเครื่องบิน แต่เหตุการณ์ไม่เป็นดังที่คิดไว้ทางการอินเดียไม่ยอมให้เครื่องบินของบริษัทการบินไทยลงรับคนที่สนามบิน อ้างว่ามาอินเดียต้องกลับเครื่องบินอินเดีย เสียเวลาเจรจาระดับทูตของประเทศถึง ๕ ชั่วโมง การบินไทยยอมแต่มีเงื่อนไขถ้าจะให้กลับเครื่องบินแขก แขกต้องรับภาระค่าที่พัก ค่าอาหารไปด้วย ตอนนั้นแขกไม่ตกลงเครื่องบินบริษัทการบินไทยเมื่อมาถึงกัลกัตตาแล้ว ลงสนามบินคัมคัมมไม่ได้ต้องเลยไปลงจอดที่เมืองบอมเบย์รอเวลาเจรจา เมื่อการเจรจาดกกลงกันแล้วเครื่องบินของบริษัทการบินไทยจึงเดิน

ทางมาจากบอมเบย์มารับคนไทยที่สนามบินคัมคัมมทำให้เสียเวลาตก ๕ ชั่วโมงผลกระทบเกิดขึ้นทันที พระที่คิดว่าจะไปฉันทเพลบนเครื่องบินผิดหวังไปตาม ๆ กัน ที่ใช้จ่ายเงินซื้อของหมดก็วิ่งขอยืมเงินกันเป็นอลหม่านเพื่อไปซื้ออาหาร พระหลายรูปเข้าพบเจรจากับคุณลุงศิริฯ เพราะเป็นเศรษฐี คุณลุงศิริฯ บอกว่าเงินได้ถวายไว้กับข้าพเจ้าหมดไม่มีให้ยืม เมื่อพระหลายองค์ทราบข่าวข้าพเจ้ามีเงินดอลลาร์เป็นจำนวนมาก ต่างก็เข้ามาขยืมเงินกันหลายรูปแต่ผิดหวัง หลายรูปต้องอดอาหารมือเพล จึงได้สั่งข้าพเจ้าหมกไก่ที่สนามบินคัมคัมมมาแจกจ่ายให้ฉันทเพลกัน เมื่อกลับถึงประเทศไทยได้เรียนให้คุณลุงศิริฯ ทราบเรื่องเงินเลี้ยงพระที่สนามบิน ที่เหลือข้าพเจ้าคืนคุณลุงศิริฯ ไปทั้งหมดข้าพเจ้าไม่ยอมรับไว้แม้แต่ดอลลาร์เดียว

เมื่อกลับมาถึงประเทศไทยแล้วข้าพเจ้าได้จำวัดอยู่ที่วัดเบญจมบพิตรต่ออีกเป็นเวลารวมที่บวชพระครั้งนี้ ๔๐ วัน วันหนึ่งเห็นจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ขณะนั้นมาดูการหล่อพระพุทธรูปชินราชจำลองเททองค้ำในพระอุโบสถที่ทำพิธีหล่ออยู่ในสนามหน้าบริเวณใกล้กับวิหารคด ข้าพเจ้าก็เข้าไปสนทนาด้วย แนะนำว่าข้าพเจ้าเป็นข้าราชการสำนักนายกรัฐมนตรี และจิวรชุดที่ครองอยู่นี้เป็นชุดที่ท่านจอมพลถนอม กิตติขจร ถวายผ้าไตรให้ ขณะ ไป ลาบวชในฐานะผู้บังคับบัญชาแล้วท่านก็ได้พูดถึงการหล่อพระพุทธรูปชินราชจำลองเททองค้ำในพระอุโบสถว่าตั้งใจจะนำไปถวายวัดไทยพุทธคยาประเทศอินเดีย ให้เป็นพระประธานในพระอุโบสถ เพื่อเป็นศักดิ์ศรีแก่พระศาสนาและประเทศไทยต่อไป โดยจะนำไปทางเรือไปดรอฟท์ที่เมืองกัลกัตตาและดอรรบรทุกอีกครั้งหนึ่ง ข้าพเจ้าเห็นว่า องค์พระจะบอบช้ำและทำการ

ขนส่งจะถูกชำไปชำมา เพราะคนงานชาวอินเดียไม่ได้ศรัทธาหรือนับถือศาสนาพุทธเท่าที่ควร องค์พระจะมีมลทิน ท่านจอมพลถนอม กิตติขจรเห็นด้วย ข้าพเจ้าจึงแนะนำให้ท่านขอเช่าหรือขอเครื่องบินขนส่งของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีฐานบินอยู่ในประเทศไทยขณะนั้นหลายแห่ง ซึ่งต่อมากองทัพพระพุทธรูปชินราชจำลองก็ได้รับการเอื้อเฟื้อขนไปยังประเทศอินเดีย โดยเครื่องบินทหารของสหรัฐอเมริกา ไปสถิตเป็นพระประธานอยู่ในพระอุโบสถวัดไทยพุทธคยาตราบเท่าจนทุกวันนี้

ระหว่างปี ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔ ข้าพเจ้ารับราชการในตำแหน่งเลขาธิการ.ป.ป. ในราวปี ๒๕๒๓ หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่า ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย คุณสมักร สุนทรเวช ได้สร้างพระเครื่องหลวงปู่แหวนสุจิณโณ วัดดอยแม่ปั๋ง อำเภอพรวัว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นรุ่น “เรารู้” ดังมากคนนับถือส่งจองกันทั่วประเทศ เพราะเป็นรุ่นที่ ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ริเริ่มและชักชวนข้าราชการฝ่ายปกครองให้หาเช่าหรือมีไว้อย่างน้อยเพื่อเป็นกำลังใจ และยึดเหนี่ยวความรู้สึกสามัคคีระหว่างผู้ดูแลทุกข์สุขของประชาชนด้วยกัน เกิดความเชื่อมั่นเป็นผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการสืบไป ซึ่งในการนี้ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวก็นึกอยากได้เพราะข้าพเจ้าเองก็ปฏิบัติหน้าที่ราชการที่สำคัญระดับประเทศอยู่ แต่ข้าพเจ้าก็ได้เพียงนึกไม่อาจจะร้องขอหรือไปหาเช่าเองได้ เวลาห่างกันไม่กี่วัน ท่าน ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย คุณสมักร สุนทรเวช ได้ส่งพระเครื่องหลวงปู่แหวนสุจิณโณ มาให้องค์หนึ่ง - นับเป็นเรื่องแปลกที่ข้าพเจ้าไม่คุ้นเคยกับท่านรัฐมนตรี แต่ความปรารถนาของข้าพเจ้าก็เกิดลัทธิผลขึ้นมาได้

ปลายปี ๒๕๒๔ ข้าพเจ้าในฐานะ

นักศึกษา วปอ. รุ่น ๒๔ ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ พระองค์ได้พระราชทานพระเครื่องหลวงปู่แหวนสุจิณโณให้แก่นักศึกษาทุกคน ข้าพเจ้าได้รับพระราชทานมาองค์หนึ่ง เป็นที่สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ข้าพเจ้าได้นำติดตัวไว้ตลอดเวลา ได้ยึดถือเป็นที่เคารพในพระบารมี โดยกราบไหว้วอน “พระ” กรุณา เมื่อมีเหตุอันเนื่องจากทุกขภัยต่าง ๆ เสมอ เกี่ยวกับเรื่องความมีศรัทธาในหลวงปู่แหวนสุจิณโณดังกล่าว ข้าพเจ้าจึงได้พยายามขึ้นไปนมัสการหลวงปู่แหวนที่วัดดอยแม่บึงอำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ ตกราว ๆ ปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ก่อนไปยังที่อำเภอฟัว ข้าพเจ้าได้แะค้างคืนที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ขอให้ปลัดจังหวัดติดต่อล่วงหน้าไปยังพระอาจารย์หนูเจ้าอาวาส วัดดอยแม่บึง ขออนุญาตเข้าพบและนมัสการหลวงปู่แหวนแต่ผิดหวังได้รับทราบว่ายทูลติดต่อกับอำเภอฟัวเสีย ไม่อาจจะบอกกล่าวไปทางวัดได้ ท่านปลัดจังหวัดคุณปรกรณ์ ประพินห้ามข้าพเจ้าขออย่าได้เดินทางไปเพราะจะไม่มีใครได้นมัสการหลวงปู่แหวน ถ้าจังหวัดไม่ติดต่อบอกเป็นทางการไปก่อนเวลาบ่ายข้าพเจ้าได้เข้าไปหาซื้อผ้าไตรที่ตลาดวโรรส ตั้งใจที่จะไปถวายผ้าไตร โดยมีได้บอกกล่าวให้ทางจังหวัดทราบ เพราะถูกห้ามไม่ให้เดินทางไปมาแล้ว ตกตอนดึกของคืนวันนั้น ข้าพเจ้าขึ้นไปยังดาดฟ้าของโรงแรม ยกผ้าไตรขึ้นจบหันหน้าไปทางอำเภอฟัว ตั้งใจขอให้ถวายผ้าไตรกับหลวงปู่แหวนด้วยตนเองกับมือ พอรุ่งท้อฟ้ายังมีดอยู่ข้าพเจ้าพร้อมด้วยเพื่อนข้าราชการ ๓ - ๔ คน ก็ออกเดินทางจากอำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ เดินทางถึง ๘๐ ก.ม.เศษ ถึงวัดดอยแม่บึงเวลาสาอากาศหนาวเย็น

“

**พระอาจารย์หนูได้
ลุกขึ้นประกาศว่าหลวง-
ปู่แหวนให้คณะที่มา
ถวายผ้าไตรไปเฝ้า
หลวงปู่ที่กุฏิ ทุกคน
แปลกใจโดยเฉพาะ
ข้าพเจ้า เพราะผ้าไตร
ที่ซื้อหามาอยู่ในรถ ไม่
ได้นำขึ้นไปบนศาลา
ด้วย เหตุใดพระอาจารย์
หนูจึงทราบ ข้าพเจ้า
เชื่อนำด้วยฉันทอัน
แก่กล้าของหลวงปู่
ท่านรู้เหตุการณ์ล่วงหน้ามาก่อน**

”

ท้อฟ้ายังสลัว ๆ อยู่ ก็พอดีพระเณรทั้งวัดกำลังลงมือฉันอาหารเข้าอยู่บนศาลาการเปรียญ ข้าพเจ้าและพวกก็ไปนั่งเฝ้าดูพระท่านฉัน โดยมีได้บอกกล่าวกับใครว่าข้าพเจ้ากับพวกมาด้วยธุระอันใด พอพระท่านฉันอาหารเข้าเสร็จ พระอาจารย์หนูได้ลุกขึ้นประกาศว่าหลวงปู่แหวนให้คณะที่มาถวายผ้าไตรไปเฝ้าหลวงปู่ที่กุฏิ ทุกคนแปลกใจโดยเฉพาะข้าพเจ้าเพราะผ้าไตรที่ซื้อหามาอยู่ในรถไม่ได้นำขึ้นไปบนศาลาด้วยเหตุใดพระอาจารย์หนูจึงทราบข้าพเจ้าเชื่อนำด้วยฉันทอันแก่กล้าของหลวงปู่ ท่านรู้เหตุการณ์ล่วงหน้ามาก่อน จึงได้สั่งพระอาจารย์หนูไว้ เมื่อข้าพเจ้าไปนมัสการหลวงปู่แหวนที่กุฏิ หลวงปู่ได้พรมน้ำมนต์และเสกคาถาให้ ๓ จบเป็นสิริมงคลสืบมา หลังจากหลวงปู่แหวนพรมน้ำมนต์ให้แล้ว ก็มีผู้ใหญ่ ๒ คนตามมา คนหนึ่งคือ ท่านพลตำรวจโทสุทัศน์ สุชาวาท ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ อีกท่านหนึ่งคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ คุณประเทืองฯ ผู้ว่าฯ กล่าวว่า ได้มาที่วัดดอยแม่บึงนี้ ๔ ครั้งแล้วไม่เคยได้เข้าเฝ้าหลวงปู่แหวนเป็นการภายในเลย มีครั้งนี้ท่านันที่หลวงปู่อนุญาตให้มาเฝ้าถึงกุฏิ

ประมาณปี ๒๕๒๖ หลวงปู่แหวนอาพาธและถึงแก่กรรมภาพ ข้าพเจ้าประสงค์จะเดินทางขึ้นไปเชียงใหม่เพื่อถวายสักการะและบังสุกุลศพ พอมีราชการในฐานะประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้ของชาวเขา ต้องใช้เฮลิคอปเตอร์ขึ้นบินตรวจเยี่ยมดูงานชาวเขาตามดอยต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ข้าพเจ้าจึงซื้อผ้าไตรกะว่าเมื่อมีเวลาจะแะไปที่วัดดอยแม่บึงถวายบังสุกุลผ้าไตรศพหลวงปู่ โดยที่ไม่ได้บอกกล่าวกับใคร เวลาใกล้ค่ำเครื่องเฮลิคอปเตอร์ผ่านอำเภอฟัว

ข้าพเจ้าจึงให้นักบินบินลงไปวัด ก่อนเครื่องเฮลิคอปเตอร์จะร่อนลง ได้บินเวียนรอบวัดดอยแม่ปิ้ง ๒ - ๓ รอบ แล้วจึงโรยตัวลงสู่พื้นในท้องนาใกล้กับวัด เป็นที่น่าแปลกใจที่มีชาวบ้าน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน มาเข้าแถวรอรับและรายงานตัว และนำรถปิคอัพรับข้าพเจ้า และพวก เข้าไปในวัด ณ ที่ศาลาที่ตั้งโกศศพค่อนข้างใหญ่ กรมการศาสนาได้ปรับปรุงของเก่า และสร้างถวายไว้เป็นที่ตั้งโกศศพ ข้าพเจ้านิมนต์พระบังสกุล ถวายผ้าไตรแล้ว มีมรรคทายกผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนบอกข้าพเจ้าว่า ชาวบ้านเขาเกณฑ์กันมารอรับตั้งแต่เช้า เพราะเขาสื่อกันว่าจะมีผู้ใหญ่มาเผ่าหลวงปู่แหวนวันนี้ จึงพากันมารอรับและอำนวยความสะดวกให้ ข้าพเจ้าถามว่าใครเป็นผู้บอกกล่าวเรื่องนี้ก็ได้ความว่าชาวบ้านรำลึกกันเอง ไม่มีใครบอกและต่างก็พากันมาคอยรับตามทีเห็น

ครั้งที่ ๓ ในช่วงระยะเวลาพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่แหวน ข้าพเจ้าต้องการจะไปร่วมงานพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้ด้วย แต่เวลาในราชการไม่เอื้ออำนวยให้ไม่สามารถจะอยู่ได้ตลอดงาน จนกระทั่งถึงเวลาจุดเพลิงซึ่งเป็นเวลากลางคืน ข้าพเจ้ามีเวลาช่วงบ่ายและเย็นไม่เกิน ๑๖.๐๐ น. แล้วจะต้องรีบไปขึ้นเครื่องบินกลับกรุงเทพมหานครที่วัน ๑๘.๓๐ น เวลาประมาณบ่ายสามโมงเศษ ข้าพเจ้าตรงไปที่วัดดอยแม่ปิ้ง เมื่อถึง ณ ที่ศาลาการเปรียญที่วัดจัดเป็นที่ตั้งโกศศพ อธิบดีกรมการศาสนาออกมาประกาศให้ประชาชนทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถกำลังเสด็จมาถึงให้ประชาชนทยอยห่างออกไปและลงจากศาลาการเปรียญให้หมด ข้าพเจ้าจึงขึ้นไปบนศาลาการเปรียญไม่ได้ คงนั่งพับเพียบอยู่ที่พื้นบันได ทำใจให้เป็น

สมาธิคารวะองค์ศพหลวงปู่ ข้าพเจ้าตั้งใจมาเพื่อถวายผ้าไตรบังสกุลศพเป็นครั้งสุดท้าย แต่หมดโอกาสไม่สามารถขึ้นไปถวายผ้าบังสกุลได้จึงนำใจน้อมคารวะ อยู่ที่เชิงบันได ทันใดนั้น **สมเด็จพระพุทธชินวงศ์** สมเด็จพระเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร เห็นข้าพเจ้ามานั่งจึงได้เข้ามาหาแล้วได้ถามข้าพเจ้าว่ามาด้วยธุระประการใด ข้าพเจ้าก็นิมิตการกราบเรียนให้ทราบว่า จะถวายผ้าไตรบังสกุลศพ สมเด็จพระท่านก็เป็นธุระให้ข้าพเจ้าขึ้นไปบนศาลาการเปรียญจัดการนิมนต์พระผู้ใหญ่มารับผ้าบังสกุล เมื่อพระสวดจบข้าพเจ้ากราบนมัสการเสร็จก็พ้อตรียนต์พระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล่นมาถึงและหยุดอยู่หน้าศาลาการเปรียญพอดี ข้าพเจ้าจึงคลานกลับออกมา นับว่าความปรารถนาของข้าพเจ้าได้สัมฤทธิ์ผลอีกครั้งหนึ่ง

ปี ๒๕๒๗ ข้าพเจ้ามีราชการต้องเดินทางไปต่างประเทศเกี่ยวกับงานสอบสวน ที่กระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือขอตัวข้าพเจ้าต่อนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ให้ข้าพเจ้าไปเป็นประธานกรรมการสอบสวนความผิดทางวินัยข้าราชการระดับผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง ณ ประเทศอิตาลีก่อนเวลาออกเดินทาง ๒๓.๓๐ น. วันนั้นตอนเช้าข้าพเจ้ายังคงไปทำงานที่สำนักนายกรัฐมนตรี แต่ร่างกายเกิดผิดปกติเดินออกจากซอยศุภราช เพื่อไปขึ้นรถเมล์ที่สี่แยกสะพานควายไม่ค่อยไหว ปวดขาและน่อง จึงรอรถแท็กซี่อยู่ภายในซอยคอยรถแท็กซี่อยู่ไม่ต่ำกว่า ๓๐ นาทีปรากฏว่าไม่มีรถแท็กซี่คันใดผ่านเข้ามาในซอยเลยกำลังคิดจะกลับเข้าบ้านเผอิญพนักงาญแพทย์ไพบูลย์ โชติประสิทธิ์ แพทย์โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ปัจจุบันท่านเป็นแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ๒ ชั้นรถผ่าน

มา จึงหยุดถามข้าพเจ้าว่าจะไปไหน ข้าพเจ้าตอบว่าจะไปทำงานที่ทำเนียบรัฐบาล คุณหมอไพบูลย์ ฯ ก็กรุณาให้นั่งรถออกมาจากซอยเพื่อมาขึ้นรถเมล์อีกต่อหนึ่ง ขณะที่รถจะจอดให้ข้าพเจ้าต่อรถเมล์ที่ปากซอยสายลม คุณหมอดถามว่าท่านสบายดีหรือ ข้าพเจ้าก็บอกว่าวันนี้รู้สึกไม่ค่อยสบายปวดศีรษะและเมื่อยขามาก คุณหมอก็เลยกรุณาพาข้าพเจ้าไปตรวจโรคที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า แพทย์โรงพยาบาล พันเอกพร้อมพงษ์ พิระบูล ตรวจข้าพเจ้าแล้วไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าข้าพเจ้าเป็นอะไร จึงมอบทะเบียนบัตรประวัติคนไข้ของโรงพยาบาลให้ข้าพเจ้าเก็บไว้แล้วบอกว่าหากมีอาการผิดปกติให้รีบมาเข้าโรงพยาบาล แล้วข้าพเจ้า ก็ไปทำงานที่สำนักนายกรัฐมนตรีต่อ ตอนเย็นได้รับการติดต่อจากกระทรวงการต่างประเทศว่า ขอให้งดการเดินทางไว้ชั่วคราว เพราะทางสถานเอกอัครราชทูตไทยในกรุงโรมแจ้งการขัดข้องมา ข้าพเจ้าจึงไม่ต้องเดินทางไปต่างประเทศในคืนวันนั้น แต่ก็ต้องเดินทางเข้าโรงพยาบาลแทน เพราะตกดึกเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. เกิดปวดศีรษะมาก จึงรับประทานยาแอสไพริน ๒ เม็ด ๓ ชั่วโมง เมื่อเวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น. เกิดอาการชานในศีรษะและแขนขาผิดปกติ จึงให้ลูกชายขอยืมรถเพื่อนบ้านไปส่งโรงพยาบาลแต่เจ้าของรถไม่อยู่ ยังไม่กลับบ้านคงทิ้งรถจอดไว้ เคารวะดีที่มีคุณญแจทั้งอยู่ในรถ ลูกชายข้าพเจ้าซึ่งขับรถไม่เป็นและไม่เคยขับรถมาก่อน ทำหน้าที่เป็นพนักงานขับรถกว่าจะถึงโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าเล่นเอาใจหายหลายครั้งเพราะเข้าเกียร์ไม่ถูก เข้าห้องฉุกเฉินรอหมอจนรุ่งเช้า นายแพทย์ พันเอกพร้อมพงษ์ พิระบูล ได้วินิจฉัยโรค ครั้งแรกให้ฉีดสียาเข้าเส้นหลัง ขณะที่แพทย์ผู้ช่วยกำลังเตรียมเครื่องมืออยู่

และทำความสะอาดสนหลัง คุณหมอเกิดเปลี่ยนใจเพราะเกรงว่าจะเกิดอันตราย จึงให้ไปทำการเอกซเรย์ศีรษะ ขณะนั้นเกิดอาการเป็นอัมพาต ขยับตัวไม่ได้ ปรากฏว่าเลือดออกในสมอง หมอต้องทำการผ่าตัดโดยเจาะหัวกระโหลกเพื่อดูดโลหิตออกถึง ๔ ช่อง เป็นการด่วน เสียเวลา ๔ ชั่วโมง ดูดเลือดออกจากศีรษะถึง ๕๐๐ ซีซี ข้าพเจ้าพักอยู่ในโรงพยาบาลเป็นเวลา ๗ วันแล้วกลับบ้าน แต่ภายใน ๑ เดือนก็ต้องกลับมาให้หมอผ่าตัดอีก เพราะเลือดยังคงตกค้างอยู่ในสมองอีกจำนวนหนึ่งรวมเลือดออกในสมอง ๒ ครั้งถึง ๗๐๐ กว่าซีซี เท่ากับความจุของขวดเหล้าแม่โขงขนาดใหญ่ ๑ ขวดพอดี การป่วยครั้งนี้ข้าพเจ้าได้รอดชีวิตมาได้ไม่ถึงกับพิการเป็นอัมพฤกษ์หรืออัมพาต ก็ด้วยเหตุบังเอิญหลายอย่างที่มาเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์เกิดความแคล้วคลาด ตั้งแต่การบอกเลื่อนเวลาสอบสวนของทางสถานเอกอัครราชทูตไทยในต่างประเทศ ถ้าขึ้นเครื่องบินแล้วเกิดเส้นเลือดแตกในสมอง ก็คงจะตายบนเครื่องบินนั่นเอง การรอดแทกขึ้นานผิดปกติ เพราะตำรวจแทกซี่เข้าขอขมากราบ ข้าพเจ้าก็จะขึ้นรถตรงไปทำงานที่ทำเนียบรัฐบาล ไม่ได้มีโอกาสที่จะได้รับการตรวจวินิจฉัยโรคขั้นต้นด้วยความ กรุณาของนายแพทย์ พันโทไพบูลย์ฯ ที่พาส่งโรงพยาบาล ณ ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้านี้เอง หมอสงสัยว่าถ้ามีอะไรผิดปกติให้รีบเข้าโรงพยาบาล ถ้าหมอไม่สั่งไว้ก่อนคินนั้นข้าพเจ้าก็ต้องนอนต่อเพราะเมื่อมีอาการชานในศีรษะและแขนลูกแล้วก็หายปวดศีรษะเป็นปกติทั้ง หากข้าพเจ้านอนต่อแล้วกลับไปหมอบอกว่าเลือดที่ออกในสมองจะทับเส้นประสาท ทำให้หลับไม่ตื่นตลอดไป ข้าพเจ้าก็จะกลายเป็นเจ้าชายนิทรา เดชะบุญที่ก่อนออกจากบ้านไปโรงพยาบาลข้าพเจ้าไม่ลืมที่

จะอาราธนาพระติดตัวไปคุ้มครองด้วย มีหลวงพ่อดปากน้ำภาษีเจริญ หลวงปู่ทวด และหลวงปู่แหวน เป็นที่พึ่งที่อาศัยทางใจ จึงบันดาลให้ทุกอย่างแคล้วคลาดไปได้

๑๕ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๐
ข้าพเจ้าในฐานะปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีต้องเดินทางไปราชการเกี่ยวกับการประชุมองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ข้าพเจ้าต้องทำการอ่านแถลงการณ์ของรัฐบาลไทย ก่อนหน้าทำการประชุมระดับผู้บริหารประเทศ จะมีขึ้น ๒ - ๓ สัปดาห์ คราวนั้น ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นผู้ไปประชุม ข้าพเจ้าไปอ่านแถลงการณ์ของรัฐบาลก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะเดินทางไปถึงสหรัฐอเมริกา ๒ อาทิตย์ ข้าพเจ้าเกิดความไม่แน่ใจตัวเองว่าจะอ่านภาษาต่างประเทศให้ฝรั่งเข้าใจได้ เพราะข้าพเจ้าไม่ใช่นักเรียนนอก ภาษาอังกฤษไม่ค่อยจะดีเท่าที่ควร แต่เมื่อเป็นหน้าที่ข้าพเจ้าก็สู้พยายามอย่างเต็มที่ กำลังตามปกติผู้แทนนานาชาติประชุมกันบรรยากาศภายในห้องประชุมรู้สึกจะสับสน ผู้แทนของแต่ละประเทศเดินเข้าเดินออกปรึกษาหารือพูดจากันเสียงดังแซดไปหมด ๒ วันแรกผ่านไป บรรยากาศภายในห้องประชุมระดับนานาชาติยังคงเหมือนเดิม ข้าพเจ้าเกิดความหวั่นไหวเกรงว่าการทำหน้าที่ครั้งนี้จะนำความเสียหายมาสู่ชื่อเสียงของประเทศ และแล้วการประชุมวันที่สามก็มาถึง เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ประธานที่ประชุมประกาศ "Thailand is on the floor, you have the floor." ข้าพเจ้าเริ่มรู้สึกพริ้งพริ้งต่อเหตุการณ์ ดังนั้น ด้วยเวลาอันเล็กน้อยข้าพเจ้าก็ได้รับเลือกให้พระหลวงพ่อดปากน้ำภาษีเจริญ หลวงปู่ทวด และหลวงปู่แหวน ที่นำติดตัวไปราชการต่างประเทศด้วย

พร้อมกับทำใจเป็นสมาธิกล่าว พุทโธ พุทโธ แล้วเริ่มอ่านแถลงการณ์ ทันทีนั้นบรรยากาศในที่ประชุมเปลี่ยนแปลงไป ทุกคนเงยฟังข้าพเจ้าอ่านรายงาน บางครั้งมีเสียงฮือตอบสนอง เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับคำแถลงนั้น เมื่อข้าพเจ้าอ่านคำแถลงการณ์ของรัฐบาลไทยเสร็จแล้ว ผู้แทนนานาชาติหลายประเทศลุกจากที่นั่งมาขอจับมือแสดงความยินดีต่อคำแถลงการณ์ของรัฐบาลไทย พร้อมกับขอสำเนาคำแถลงการณ์ด้วย

เขียนมาถึงตอนนี้อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าก็ต้องกล่าวถึงในเรื่องของกฎแห่งกรรม อันมีที่มาจาก ทุกข์ อนิจจัง อนัตตา คือ ความเป็นไตรลักษณ์ของสังขาร ทุกคนหรือทุกสรรพสิ่งที่มีชีวิตอยู่ในโลกใบนี้ ล้วนต้องประสบกับปัญหาความทุกข์ร้อนหรือความเดือดร้อนด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าปัจจัยที่เป็นต้นเหตุของความเสื่อมจะมีอยู่อย่างใด หรือจะเกิดขึ้นอย่างใด ล้วนเป็นเรื่องของความมีหรือความเป็นเวทนาของตนเองมีต้นเหตุ ความอยากหรืออุปทานความยึดมั่นถือมั่น ว่านี่ตัวเรานี่ของเรา หากลดละหรือเลิกเสียได้ ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐ สุขความเจริญก็จะบังเกิดขึ้นตามอัฏฏภาพ เพราะเป็นผู้หยั่งรู้ทั่วทุกขนั้นย่อมเกิดขึ้นได้ทุกโอกาส ตามครรลองแห่งอนิจจังคือความไม่เที่ยงและอนัตตาความปราศจากไร้ซึ่งตัวตน จับต้องหรือยึดถือเอาเป็นของตนไม่ได้ ฉะนั้น ผู้ที่ใฝ่ใจในความสุขความเจริญทั้งหลายของให้ระลึกถึงคำปัจฉิมพุทธโอวาท ที่ว่า

ยาที่ไม่ต้องใช้เงินและวัตถุซื้อหามาใช้

ระพี สาคริก

พื้นฐานของกฎแห่งความจริงที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีสองด้านแต่มนุษย์ผู้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลวัตถุย่อมถูกกำหนดให้มองเห็นได้ด้านเดียวและเป็นด้านวัตถุอีกด้วย ซึ่งตามกฎแห่งความจริงแล้ว วัตถุเป็นสิ่งปราศจากตัวตนที่แท้จริงให้ยึดถือได้จริงจัง หากใครยึดถือเอาไว้ ย่อมถูกกำหนดให้ชีวิตต้องเสื่อมสลายไปกับกระแส เป็นสังขารอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

ยา-ในด้านซึ่งไม่ต้องซื้อหาด้วยเงินและวัตถุ เป็นสิ่งซึ่งนับวันยังมีผู้คนเห็นได้รู้ได้น้อยลงเรื่อย ๆ กับอีกด้านหนึ่ง ยาซึ่งมนุษย์ผู้มิใช่ตัวเอง ประดิษฐ์ขึ้นจากวัตถุที่ได้จากภายนอก และแน่นอนที่สุด โดยหลักการแล้วย่อมต้องซื้อหามาใช้ บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่สะท้อนผลอันประกอบด้วยสิ่งเป็นพิษเป็นภัยมาสู่มนุษย์ผู้ใช้ บางชนิดยังคิดกันว่าดี เพราะกระแสพิษภัยยังมาไม่ถึง ซึ่งภัยที่เห็น ๆ กันได้ไม่ว่าจะต้องจับจ่ายใช้เงินมากขึ้นเรื่อย ๆ หรือพิษภัยที่เกิดจากกระแสการกระทำของมนุษย์ซึ่งลงได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว ย่อมยากแก่การหวนกลับ นอกจากมุ่งก้าวต่อไปข้างหน้าอย่างหยุดยั้งไม่ได้ แม้การจำแนกแยกแยะเอาองค์ประกอบซึ่ง

อยู่ร่วมกันของสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบพื้นฐานร่วมกันซึ่งมีทั้งกระแสการผูกและการแก้ไข เพินเอาแต่สิ่งซึ่งตนเองเชื่อว่าใช้เพื่อการแก้ไขด้านเดียว ออกมาใช้ประโยชน์ สะท้อนภาพให้เห็นถึงความโลภซึ่งเป็นเงื่อนไขแฝงอยู่ภายในรากฐานจิตใจได้อย่างชัดเจนที่สุด

มาถึงช่วงนี้ สิ่งซึ่งเป็นพิษภัยที่สะท้อนกลับมาก่อให้เกิดเป็นปัญหาทำลายมนุษย์ ได้ทำให้เริ่มมีการเคลื่อนไหว ดิ้นรนเพื่อสร้างกระแสนำสู่วิถีทางที่เชื่อว่าน่าจะนำมาซึ่งความปลอดภัยแก่ชีวิตในระยะยาวเช่นพิษสมุนไพรแต่จริง ๆ แล้วก็ยังหาใช่จะลึกซึ้งถึงแก่นของความปลอดภัยไม่ ทำให้คิดว่าแม้วิถีทางนี้จะทำกันไปอย่างไรก็ตามที่หากขาดสิ่งซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้จะเสียแล้ว ย่อมเข้าไม่ถึงพื้นฐาน ที่ควรถือได้ว่าเป็นสังขารของชีวิตที่แท้จริง

มนุษย์แต่ละคนที่เกิดมาจำเป็นต้องดำเนินชีวิตร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์ภายในกระแสการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและโลก ในเมื่อธรรมชาติให้มนุษย์มาเป็นส่วนหนึ่ง หากคิดและกล่าวถึงเรื่องราวของธรรมชาติ ผู้คิดผู้กล่าวถึงก็คือมนุษย์ หากไม่ตกอยู่ในภาวะ

ลิมิตัว ย่อมไม่ลืมหืมหรือมองข้ามพื้นฐานสำคัญไปว่า **ธรรมชาติของมนุษย์เอง** เป็นเหตุสำคัญที่สุดที่สร้างปัญหาให้แก่ธรรมชาติในเรื่องอื่น ๆ และ การจะรู้ธรรมชาติมนุษย์ให้ได้ถึงความจริงก่อนอื่นควรจะได้เข้าถึงได้ซึ่งความจริงซึ่งเป็นธรรมชาติในตนเองก่อนอื่น

เรามักกล่าวกันว่า มนุษย์แต่ละคนที่เกิดขึ้นมา ดำเนินชีวิตร่วมกันโดยมี **ปัจจัยสี่** เป็นพื้นฐานคือ **อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย** และแต่ละปัจจัยในสี่สิ่งดังกล่าว ก็ได้รับมาจากธรรมชาติอันถือเป็นพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะและสภาวะร่วมกันของทุกชีวิตและทุกสิ่งด้วย

ไม่เพียงเท่านั้น แต่ละชีวิตแต่ละสิ่งจะอยู่ได้บนพื้นฐานตนเองโดยแท้และเปลี่ยนแปลงไปได้ภายในกระแสซึ่งมีเหตุมีผลเพื่อความมั่นคงยั่งยืนและเป็นฐานสนองวิถีชีวิตมนุษย์ให้สามารถสืบทอดตลอดไปได้อย่างมั่นคงย่อมขึ้นอยู่กับ การสะท้อนให้เห็นภาพ **วัฏจักรการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีด้านหนึ่งอยู่กับธรรมชาติของชีวิตทั้งหลายและสิ่งทั้งหลาย** กับอีกด้านหนึ่งอยู่กับธรรมชาติภายในตัวของแต่ละคนซึ่งถือเป็น **ด้านพื้นฐาน** โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปลักษณะและสภาวะ อย่างละเอียดรอบเรียบและสมเหตุสมผล

ในเมื่อมนุษย์แต่ละชีวิต มีร่างกาย และจิตใจปรากฏอย่างในวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน และมีรากฐานเป็นหนึ่งเดียวกัน บรรดาปัจจัยทั้งสี่ดังกล่าวแล้ว หากเราได้เข้าถึงได้จริง น่าจะแจ้งลำดับความใกล้ชิดไว้เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างและบทบาทได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น คือ **อาหารและยาควรถือว่าเป็นสิ่งใกล้ตัวและใจที่สุด** แม้อาหารอย่างเดียวกันก็มีเหตุมีผลทั้งในด้านร่างกายและจิตใจร่วมกันอยู่ และถือรากฐานในมนุษย์เป็นหนึ่งเดียวกันด้วย ในปัจจุบัน

คนส่วนใหญ่ยังมีการมองด้วยทรรศนะที่แยกออกจากกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งดังกล่าว เกิดจากภาวะเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจของบุคคลผู้มองซึ่งยึดติดวัตถุ ทำให้เห็นได้เพียงด้านเดียวและเป็นด้านวัตถุ

หากรากฐานมีอิสรภาพ ย่อมสามารถมองเห็นได้สองด้าน และยังสามารถเห็นวิถีทางที่เชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกัน สามารถกำหนดด้านใดด้านหนึ่งให้เป็นจุดเริ่มต้นนำสู่การใช้ประโยชน์ให้บังเกิดผลถึงเป้าหมายที่แท้จริงได้ ซึ่งทั้งประเด็นอาหารและยา ต่างถือหลักการพื้นฐานดังกล่าวแล้วร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม หากใช้ว่าอีกสองปัจจัย คือ เครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย จะตกอยู่ภายนอกขอบข่ายของประเด็นอาหารและยาไม่ แม้การนำใช้ประโยชน์จะมุ่งภายนอกกาย แต่ก็ก็เป็นเพียงภายนอกในด้านวัตถุ เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมีเหตุมีผลสัมพันธ์อยู่กับกายไม่ว่าด้านนอกหรือใน ย่อมมีเหตุมีผลสัมพันธ์ถึงจิตเป็นสังขาร **บุคคลใดตกอยู่ในภาวะขาดการรู้เท่าทันอิทธิพล** จากกายตนเอง ย่อมไม่สามารถมองเห็นประเด็นนี้ให้รู้ให้เห็นถึงความจริงได้

ในประเด็นของยา เรามักสะท้อนภาพแนวโน้มที่มุ่งเน้นอยู่กับ **ยารักษาโรค** ทำให้หันบ้นก็ยิ่งมองเห็นได้ยากยิ่งขึ้นถึงยาป้องกันโรค หากวิถีชีวิตบุคคลและวิถีทางของสังคมยังคงเป็นไปตามทิศทางเช่นนี้ ยิ่งนานวัน ชีวิตของแต่ละคนที่ดี วิถีทางของสังคมที่ดี ย่อมมุ่งไปสู่หายนภาพในที่สุดไม่เร็วก็ช้า จากผลของภัยธรรมชาติซึ่งถือกระแสนกรรมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นไว้เองในอดีตเป็นเงื่อนไข แม้ภัยจากธรรมชาติของมนุษย์เองโดยตรงด้วย

ลองหวนกลับมาพิจารณาสู่ **ยาป้องกันโรค** ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อการเดินทวนกระแสปัจจุบัน บนทิศทาง

ใหม่นี้เองน่าจะเห็นภาพได้ว่า เราไม่อาจแยกอาหารและยาออกจากกันบนพื้นฐานปรัชญาชีวิตเดียวกัน หากไม่ยึดติดอยู่เพียงภาพของตัวอักษรและแผ่นกระดาษ ยิ่งไปกว่านั้น หากเราได้เข้าถึงได้จริงว่า ในกระแสปัจจัยสี่เองก็มีด้านซึ่งอำนวยความสะดวกแก่จิตใจร่วมอยู่ด้วย และในด้านจิตใจยังถือเป็นส่วนซึ่งผูกพันอยู่ในรากฐาน เป็นกลไกกำหนดการรู้ได้ถึง-เข้าได้ถึงความเป็นหนึ่งเดียวซึ่งประเด็นนี้เอง บุคคลผู้เกี่ยวข้องควรได้ชื่อว่า **เป็นผู้รู้จริง** หรือรู้อย่างเข้าถึงธรรมชาติในตนเองก่อนอื่น จึงสามารถนำรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้ถึงความเป็นจริงโดยแท้

ดังได้กล่าวแล้วว่า มนุษย์แต่ละชีวิตที่เกิดมาย่อมมีทั้งกายและจิตอยู่ร่วมกัน หากตนเองสามารถเข้าถึง **ความเป็นหนึ่งเดียวจริง** ย่อมเข้าใจได้ชัดเจนว่า การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีสมดุลด้วยเหตุและผลภายในกระแสจิตตนเองได้อย่างมั่นคง บนฐานการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของทั้งกายและจิตและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่เริ่มต้นเกิดมาจนถึงกาลดับสูญ ไม่ว่าชีวิตจะต้องเผชิญกับปัญหาารูปลักษณะใด และหนักเบาแค่ไหน ย่อมไม่ปล่อยใจตัวเองจนเกิดวัฏจักรใหม่ ซึ่งจิตต้องตกเป็นทาสอิทธิพลจากด้านวัตถุที่ผ่านกระแสเข้ามาทางกายโดยสิ่งซึ่งอยู่ภายนอกเข้ามาทำลายสมดุลในรากฐาน น่าจะถือได้ว่าคือเป้าหมายพื้นฐานของการดำรงชีวิต

ประเด็นซึ่งกล่าวแล้วนี้ น่าจะมีผลทั้งการอนุรักษ์กระแสจริงในรากฐานตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดการกำหนดพฤติกรรมอนุรักษ์ทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งปรากฏอยู่ภายนอกที่ถือเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตและสังคมซึ่งแต่ละคนมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ กับอีกด้านหนึ่งก็มีการนำสู่การพัฒนาซึ่งก่อให้เกิดภาวะมั่นคง

ยังยืนได้อย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับกระแสวัฏจักรการอนุรักษ์และพัฒนาาระบบธรรมชาติของชีวิตตนเอง หรือทำหน้าที่อนุรักษ์และพัฒนาสังคมซึ่งถือเป็นฐานร่วมในการดำรงอยู่ของทุกชีวิตและทุกสิ่งที่จะมีความมั่นคงยั่งยืน

เมื่อกล่าวมาถึงช่วงนี้หากอิทธิพลวัตถุไม่เข้าไปถือครองอยู่ในรากฐานทำให้บดบังปัญญาที่แท้จริงหนาแน่นเกินไปก็อาจจะเห็นภาพได้ชัดเจนว่า จิตใจซึ่งเป็นด้านภายในของแต่ละคน หากมีภาวะว่างเปล่าซึ่งก่อให้เกิดอิสรภาพที่แท้จริงประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่ง มีการมุ่งทำงานด้วยสมาธิอย่างจริงจังในสิ่งซึ่งตนเองมีอุดมการณ์หรือความซื่อสัตย์ต่อตนเองในการทำงานซึ่งมีผลแสดงออกต่อสังคม ย่อมถือได้ว่าเป็นสิ่งเสริมสร้างรากฐานให้บังเกิดความสุขโดยแท้ เป็นยาอายุวัฒนะป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บได้อย่างถึงพื้นฐานจริงซึ่งสิ่งนี้เองมีอยู่แล้วเป็นธรรมชาติในชีวิตรแต่ละคน เพียงหวนทิศทางชีวิตกลับมาค้นหาได้ แทนการมุ่งมองไปยังสิ่งต่าง ๆ ที่ล่อตาล่อใจซึ่งปรากฏหลากหลายอยู่ ณ ที่อื่น ๆ

อาจมีบางคนสงสัยว่า ถ้าเช่นนั้นก็ต้องกลับไปอยู่ในป่าเหมือนสมัยดึกดำบรรพ์ หรืออาจคิดว่า เป็นการกระทำที่ถอยหลังเข้าคลอง การคิดในลักษณะยึดติดชั่วหนึ่งเช่นนี้ ก็ย่อมมีอีกชั่วหนึ่งเป็นธรรมชาติ คือ มีอีกกลุ่มหนึ่งที่ออกมาต่อต้านกลุ่มแรก มีการต่อต้านการใช้จ่ายซึ่งเกิดจากการคิดประดิษฐ์ขึ้นมาโดยอ้างเหตุผลว่าก่อให้เกิดภาวะทำลาย กระแสความคิดทั้งสองด้านซึ่งสร้างภาวะเผชิญหน้าหรือกระแสนกันและกัน จริง ๆ แล้ว ต่างฝ่ายต่างก็ตกเข้าไปอยู่ในวังวนของกระแสวัตถุ ทำให้เกิดภาวะยึดติดด้วยกันทั้งคู่ แต่โดยเหตุที่หลักธรรมชาติปรากฏการณ์ธรรมชาติ

“

จิตใจซึ่งเป็นด้านภายในของแต่ละคน หากมีภาวะว่างเปล่าซึ่งก่อให้เกิดอิสรภาพที่แท้จริงประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่ง มีการมุ่งทำงานด้วยสมาธิอย่างจริงจังในสิ่งซึ่งตนเองมีอุดมการณ์หรือความซื่อสัตย์ต่อตนเองในการทำงาน ซึ่งมีผลแสดงออกต่อสังคม ย่อมถือได้ว่าเป็นสิ่งเสริมสร้างรากฐานให้บังเกิดความสุขโดยแท้

”

ในเรื่องใดก็ตาม มีการกระจายรูปลักษณะออกเป็นสองชั่ว ดังที่ระบุไว้ชัดเจนในหลักสถิติที่ว่าด้วยเรื่องราวของธรรมชาติทุกสิ่งทุกอย่างนั่นเอง เราจึงพบว่าในประเด็นนี้ ต่างก็ยังไม่ถึงสมดุลงซึ่งควรมีอยู่ในรากฐานตนเองโดยแท้ หากเข้าถึงจริงย่อมรู้ได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีกาลเวลาและโอกาสเป็นปัจจัยที่หารองรับด้วยเสมอ ความอยากของมนุษย์เมื่อเริ่มต้นขึ้น ณ จุดหนึ่งย่อมมีการรวมกลุ่มบุคคลซึ่งถือเงื่อนไขเดียวกันปรากฏออกมา และเมื่อมีชั่วหนึ่งปรากฏ ก็มีอีกชั่วหนึ่งปรากฏเป็นการแสดงออกตามธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งอยู่ร่วมกันบนฐานความอยากเดียวกัน เพียงแต่มีรูปลักษณะที่มุ่งสู่ทิศทางตรงข้ามเท่านั้น เมื่อเป็นกระแสธรรมชาติของมนุษย์ไม่ว่าใครก็เข้าไปผิดไม่ได้ หากใครเข้าไปคิดหยุดกระแสจริง ๆ แล้วก็คือคนนั้นเข้าไปเสริมกระแสด้วย กับบุคคลนั้นเข้าไปรับเอากระแสมาใส่ตัวเองเพื่อเสริมฐานการสืบทอดด้วย เพราะการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บุคคลในวงวัฏจักรเหล่านี้ล้วนยังคงตกอยู่ในภาวะที่ขาดยาป้องกันโรคในรากฐานตัวเองโดยแท้

ในกรณีเงื่อนไขซึ่งหยิบยกมาเป็นตัวอย่างจากของจริงเพื่อการศึกษาในองจริง ๆ แล้ว สภาพชีวิตมนุษย์ตามธรรมชาติซึ่งมีภาวะหลากหลายไม่เพียงหลากหลายจากที่เกิดที่เป็นมาเท่านั้น แม้สภาพในปัจจุบันด้วย ไม่ว่าบุคคลใดจะเกิดมาหรือจะอยู่ในสภาพที่เป็นป่าเป็นธรรมชาติหรืออยู่ในบ้านในเมือง แม้มีสมบัติในด้านวัตถุซึ่งมีรูปลักษณะแตกต่างหลากหลายเพียงใดก็ตาม หากสมดุลงในรากฐานจิตใจมีภาวะที่กำหนดให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างสมเหตุสมผลไม่ก่อให้เกิดการได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ด้วยการทำลายธรรมชาติของบุคคลอื่นสิ่งอื่น กับอีกด้านหนึ่ง ก็ย่อมไม่ใช่สิ่งที่ตนมีอยู่ ไป

ในวิถีทางที่ส่งผลทำลายชีวิตและสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ภายนอกตนเองเช่นกัน

หากรู้จักและเข้าใจมนุษย์ได้ถึง แก่นและมองเห็นภาพได้ครบถ้วนทั้งรูป ลักษณะและภาวะ ในด้านหนึ่งอาจรู้สึก ว่าเราคงไม่สามารถขีดเส้นแบ่งระหว่าง สิ่งซึ่งอยู่ภายในกับภายนอกมนุษย์ได้ แต่ถ้ามองเอาเงื่อนไขในรากฐานมาเป็นตัวตั้ง ก็น่าจะกล่าวได้ว่า ภาวะความอยากที่อยู่ในรากฐาน และมีกระแสแสดงออกได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เลือกกว่าเป็นเรื่องใดที่เข้ามาสัมผัสแล้ว ทำให้รู้สึกได้ถึงรสชาติ-ทำให้ขานรับจากภายใน ทั้งที่รู้สึกว่าจะพึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนา ความอยากของมนุษย์แต่ละคนไม่ว่ามีมากมีน้อย ย่อมมีผลกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์เอง ให้เกิดแรงผลักดัน ยึดเยื้อด หรือฉุดลาก ผืนกระแสธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ภายนอก รวมถึงการผิวนธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์ หากการแสดงออก ประสพผลเหนือกว่า ย่อมก่อให้เกิด ภาวะสูญเสียสมดุลขึ้น เป็นกระแสอย่างต่อเนื่องกันไป แต่ลักษณะทิศทางของ กระแสที่เกิดขึ้น เป็นวัฏจักร จึงมีผล กำหนดทิศทางให้วนกลับมาสนองแก่ตนเองเป็นกรรมสนองกรรม ดังเช่นที่ หลักธรรมได้ระบุไว้ชัดเจน และ กระแสความอยาก ก็เป็นกระแส ความอยากที่ปรากฏเป็นเงื่อนไขอยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคน ก็เป็น สิ่งบั่นทอน ทำลายยาอายุวัฒนะที่แท้จริงในแต่ละคนอย่างสำคัญ ในด้าน พื้นฐานสังคม กระแสความอยากหาก เข้าครอบครองคนส่วนใหญ่ ยิ่งถึงระดับผู้ใหญ่อีกขึ้น ภาวะขัดแย้งในสังคมจะมีธรรมชาติที่รุนแรงยิ่งขึ้น และห่างกันมากขึ้นระหว่างสองขั้ว ความคิด ทำให้เกิดวิกฤตถึงแก่ตนเอง และยังไม่หยุดลงได้เพียงครั้งใดครั้งหนึ่ง เนื่องจากได้เข้าไปเป็นสัจธรรม

เสียแล้ว แต่ผู้ซึ่งมียาอายุวัฒนะจริง อยู่ในรากฐาน ย่อมอยู่ได้สงบได้เสมอ แม้กระแสภายนอกจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ย่อมเข้าใจได้ลึกซึ้งและ ยอมรับความจริงได้ไม่ว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้น แม้แก่ตนเองด้วย ย่อมไม่มีผล กระทบสู่ด้านจิตใจ เช่นที่กล่าวไว้ว่า ความจริงหรือสัจธรรม เป็นสิ่งไม่ตาย

มนุษย์ที่เกิดขึ้นมา หากมุ่งวิถีทางที่ทำให้ชีวิตตนเองทวีความอยากมากขึ้น ในที่สุดก็ย่อมต้องตายด้วยความอยาก เป็นเหตุ ไม่ว่าจะเป็นการฆ่ากันตายในลักษณะ ตัวต่อตัวหรือเป็นกลุ่มเป็นพวก และไม่ ว่าพวกเล็กพวกใหญ่กระทั่งถึงระดับชาติ และระดับโลก ซึ่งต่างก็สืบเนื่องมาจาก ความอยากภายในรากฐานเป็นเหตุทั้งสิ้น

อนึ่ง ไม่เพียงการตายเพราะฆ่า กันซึ่งเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของผลที่เกิดจากความอยากเป็นเหตุ หากยังมีการตายด้วยลักษณะอื่นๆ เช่นการ ประกาศให้สังคมไทยเป็นนิโคโดยกลุ่มผู้ ถืออำนาจบริหารประเทศ ซึ่งมีความอยากแฝงอยู่ในรากฐาน ติดตามมาด้วย เหตุการณ์รณรงค์กระโดด รถบรรทุกดิน ระเบิด สารพิษออกมาแพร่ปกคลุม บริเวณท่าเรือ กระทั่งเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมืองที่ทำให้ฆ่ากันตายกลาง ถนนเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ ไม่ว่า ด้านที่ถืออาวุธหรือกระทำด้วยมือเปล่า และโรงงานทำตุ๊กตาฟางกลืนชีวิตคนไป เป็นร้อยละ เป็นตัวอย่าง หากมองที่คน และมองให้ลึกซึ้งเห็นได้ว่า ล้วนสืบเนื่องมาจากกระแสความอยากเป็นเหตุ ทั้งสิ้น และในแวดวงมนุษย์กลุ่มซึ่งยังคงวนเวียนอยู่ในกระแสวัฏจักรความอยาก พอเกิดปัญหาแต่ละเรื่องขึ้นแล้ว การตัดสินใจปัญหาที่ปรากฏภาพสะท้อนออกมาในลักษณะที่ว่า เป็นการวนเวียนอยู่ในกระแสเดิม จึงมีภาวะขัดแย้งกันและกันจนลงเอยไม่ได้ คงปล่อยค้างไว้ให้

เจียบหายไปเองเรื่องแล้วเรื่องเล่าเพราะ ชาติรากฐานที่มีความเป็นหนึ่งนั่นเอง

การที่หิวยกเอาประเด็นความอยากมากล่าวเน้นไว้ ณ ที่นี้ หากใช้มุ่งตำหนิบุคคลในสังคมผู้ซึ่งยังคงมีกระแสความอยากเป็นเงื่อนไขอยู่ในรากฐาน หรือผู้เขียนเองอยากให้แต่ละคนลดความอยากลงไปได้ เนื่องจากตระหนัก ดีว่าหลักการดำรงชีวิตเพื่อการเรียนรู้ นั้น แต่ละคนต่างก็มีความอยากเป็นธรรมชาติอยู่ในรากฐานไม่ว่ามากหรือน้อย และการแสดงออกที่เป็นธรรมชาติของแต่ละคนย่อมระบายเอาความอยาก ผ่องออกมาด้วย โดยที่ตัวเองไม่รู้สึกรู้ตามระดับมากน้อยของความอยากที่มีอยู่ เมื่อการแสดงออกต่อบุคคลอื่น สิ่งอื่นมีความอยากเข้าไปแฝงเป็นเงื่อนไข ย่อมได้รับผลสะท้อนกลับมากกระทบตัวเองเป็นธรรมชาติ บนฐาน การอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม กระแสเงื่อนไขที่วนกลับมากระทบนี้เอง เป็นของจริงซึ่งมีผล กำหนดการเปลี่ยนแปลงองศาความอยากในแต่ละคน ดังเช่นที่กล่าวกันว่า กรรมย่อมสนองด้วยกรรม คงไม่มีใครอื่นซึ่งก็มีความอยากเช่นกัน จะมีอิทธิพลอำนาจ กำหนดให้คนโน้นคนนั้นลดความอยากลงได้เพียงด้วยการเขียน การพูด ดังเช่นที่ได้มีการชี้แนะไว้แล้ว เป็นครั้งคราวว่า การเรียนรู้จาก ประสบการณ์ชีวิตจริง กับอีกด้านหนึ่ง การรู้ทบทวนสภาวะปัญหาซึ่งตนเอง ผ่านพ้นมาแล้วในอดีตอย่างไม่ละเลย ถือเป็นการปูพื้นฐานการศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตตัวเองอย่างถึงรากฐานที่แท้จริง และเป็นการสั่งสม ยาอายุวัฒนะไว้ในพื้นฐานชีวิตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ในเมื่อมนุษย์ซึ่งมีทั้งร่างกายและจิตใจ มีวัฏจักรการเกิดการตายเป็น กระแสที่วนเวียน เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

กัน แม้แต่ละคนมีความหลากหลายในระดับและรูปลักษณะความอยากมากน้อยอยู่ภายในรากฐานเป็นธรรมชาติ แต่ช่วงชีวิตหนึ่ง ๆ ที่เริ่มจากการเกิดและเติบโตขึ้นถึงระดับหนึ่ง วัฏจักรการเปลี่ยนแปลงในด้านจิตใจน่าจะขึ้นมาถึงขีดซึ่งเริ่มละความอยากในตนเองให้ลดน้อยลงอย่างสอดคล้องกันกับเหตุและผลของสิ่งซึ่งผ่านการสัมผัสมาแล้วจากอดีต แปรสภาพมาอยู่บนฐานที่เน้นการเรียนรู้มุ่งสู่แก่นแท้ กับสะท้อนภาพการปฏิบัติในสิ่งซึ่งตนเองมีอุดมการณ์เด่นชัดยิ่งขึ้น ซึ่งกระแสนี้จะมีธรรมชาติที่สร้างความประทับใจ และศรัทธาให้ชนรุ่นหลังซึ่งยังมุ่งเข้าถึงสิ่งซึ่งขึ้น ซึ่งสิ่งนี้น่าจะมีอิทธิพลกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตคนและสังคมให้มุ่งสู่เป้าหมายที่แท้จริงร่วมกันได้

หากเป็นไปได้ดังกล่าว แม้สังคมจะสะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงซึ่งด้านหนึ่งเห็นได้ว่า มีความเจริญในทางวัตถุ แต่เมื่อมองอีกด้านหนึ่งย่อมเห็นภาพความเจริญทางจิตใจของคนส่วนใหญ่ได้อย่างสอดคล้องกัน สามารถเสริมสร้างสมดุลในทุกๆ เรื่องให้ดำรงอยู่ร่วมกันได้ด้วยดีโดยตลอด ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ผลจากการพิจารณาและวิเคราะห์ที่ทำให้เห็นภาพดังได้กล่าวแล้วอย่างรวมๆ สืบเนื่องมาจากการถือหลักสังคมนิยมที่ว่า มนุษย์ไม่ว่าจะแตกต่างหลากหลายกันด้วยรูปลักษณะและสภาวะอย่างไรก็ตาม-ก็คือมนุษย์-กับมนุษย์แต่ละชีวิตที่เกิดมาล้วนมีจิตใจเป็นฐาน มีเงื่อนไขในจิตใจแตกต่างกันทั้งที่เป็นรูปลักษณะและสภาวะ อันเป็นสิ่งกำหนดลักษณะและทิศทางแนวคิดตลอดจนระดับอารมณ์ที่หลากหลายซึ่งแสดงออกจากตนเองในแต่ละช่วง และเงื่อนไขเดิม กับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมเท่าที่ชีวิตได้ผ่านมาแล้ว เป็น

“

**ปัญหาพื้นฐาน
จริง ๆ อยู่ที่ว่า
สมการแสวงหาซึ่ง
นับวันก็ยิ่งสร้าง
อิทธิพลมากขึ้น
โดยที่ยังไม่เห็น
ภาพแม้แต่เพียง**

”

สร้างอิทธิพลกำหนดการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขภายในรากฐานร่วมกันด้วย

ปัญหาพื้นฐานจริง ๆ อยู่ที่ว่าสมการแสวงหาซึ่งนับวันก็ยิ่งสร้างอิทธิพลมากขึ้นโดยที่ยังไม่เห็นภาพแม้แต่เพียงถึงการแต่ต้องประเด็นนี้ กับอีกด้านหนึ่งซึ่งถูกกระทบก็คือ กระแสจริงของแต่ละคนซึ่งควรมีรากฐานชีวิตอยู่กับท้องถิ่นเป็นสัจธรรมมาแต่กำเนิด ก็ถูกอิทธิพลทำลายไปแล้วอย่างลึกซึ้ง ถือเป็นธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเมื่อตกเข้าไปอยู่ในกระแสดังกล่าว ส่วนใหญ่ย่อมสะท้อนวิถีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่เพิ่มองศาความรุนแรงสูงยิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ กับด้านจุดยืนที่หลากหลายซึ่งเมื่อมีปัญหาพร้อมกันเกิดขึ้น ย่อมแยกออกเป็นสองขั้วเป็นธรรมชาติก็จะทำให้ช่องว่างระหว่างขั้วกว้างออกไปมากขึ้นเรื่อย ๆ กับแต่ละขั้วมีการรวมตัวเป็นพวกแน่นหนายิ่งขึ้นไปอีก แม้พฤติกรรมที่ปรากฏเห็นได้ภายนอก อาจทำให้รู้สึกว่ามี การเชื่อมโยงใกล้ชิด และมีการกระจายตัวมากขึ้น แต่ภายในส่วนลึก จะปรากฏกระแสจริงซึ่งมุ่งสู่ทิศทางตรงข้าม

หลักเดียวกันกับภาพรวมทิศทางของกงล้อรถซึ่งหมุนเป็นวัฏจักรรอบแกนตัวเอง เมื่อด้านหนึ่งหมุนสู่ทิศทางหนึ่ง ขณะเดียวกันอีกด้านหนึ่งจะหมุนสู่ทิศทางตรงข้าม และสภาวะสังคมซึ่งชีวิตถูกรองรับไว้ด้วยอิทธิพลวัตถุย่อมทำให้ผู้คนส่วนใหญ่มักเห็นได้แต่เพียงด้านบนซึ่งเป็นด้านผิวแล้วนำมาอ้างเพื่อประโยชน์ในการสนองความเชื่อของตัวเอง โดยไม่อาจเปิดสิ่งซึ่งตนเองปิดกันไว้ให้สามารถมองเห็นด้านล่างซึ่งเป็นรากฐานจริงได้ สภาพเช่นนี้บุคคลผู้มีรากฐานจิตใจที่อิสระ ย่อมมองเห็นปัญหาเดียวกันปรากฏอยู่ในทุก ๆ เรื่อง

สมมติฐานที่ควรจะเป็น ทั้งของแต่ละบุคคลและของสังคม ในส่วนบุคคล

ชีวิตซึ่งเติบโตยิ่งขึ้น โดยที่ผ่านพ้นประสบการณ์จากภาวะหลากหลายกว้างขวางมากขึ้นเป็นลำดับ ควรได้รับผลชำระเงื่อนไขภายในรากฐานตนเองให้เบาบางลงและเปิดฐานกว้างมากขึ้นตามเหตุและผล รวมทั้งลงสู่ภาวะลุ่มลึกยิ่งขึ้นภายในด้วย ทำให้สามารถครอบคลุมแนวคิดและผลกระทบจากกระแสของเพื่อนมนุษย์ซึ่งปรากฏภาวะหลากหลายและยังแคบกว่า อันสืบเนื่องมาจากภูมิกำเนิดกับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมซึ่งยังน้อยกว่าตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิดการแสดงออกของชนในด้านซึ่งยังเยาว์กว่า ด้วยความรู้สึกที่เข้าใจจริงและยอมรับสภาพที่เป็นจริง เพื่อก่อให้เกิดกระแสที่มุ่งพัฒนาบุคคลอื่นเป็นธรรมชาติอยู่ภายในตัวเอง

ความมีจิตใจเปิดกว้างและมีรากฐานลึกซึ้ง ตลอดจนมีอารมณ์ที่สงบเย็น จึงถือเป็นสมมติฐานของผู้ใหญ่ที่มีความเป็นผู้ใหญ่อย่างสอดคล้องกัน ไม่เพียงเป็นผู้ใหญ่ด้วยวัยวุฒิ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ของครอบครัว ของสถาบันการศึกษา ระดับต่าง ๆ ของหน่วยงานทุกชั้น และของสังคมอันเป็นส่วนรวมและเป็นความหวังที่จะได้เห็นระบบที่เอื้ออำนวยให้แก่ผู้ซึ่งเติบโตขึ้นไปด้วยวิถีทางนี้ ได้เข้าไปสู่ผู้ใหญ่ในการบริหารงานตามลำดับขั้นตอนเพื่อเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นธรรมชาติ นำการพัฒนาได้อย่างจริงจังในทุกจุดยืนบนพื้นฐานสังคมส่วนรวม

ในด้านของแต่ละคนซึ่งถือเป็นฐานจริง ยากป้องกันโรค (ไม่ใช่รักษาโรค) ทั้งระบบดังกล่าว หากปรากฏอย่างถึงความจริงในบุคคลใด ย่อมส่งผลให้บุคคลนั้นเปี่ยมด้วยความสุขและสงบภายในรากฐานตัวเอง มีสภาพร่างกายที่เหมาะสมและสดชื่นได้เสมอ ยอมรับสภาพความจริงได้ทุกเรื่องและทุกโอกาส มีอายุยืนนาน แม้ว่าจะต้องถึงคราวจากไปทีละน้อยตามสภาพที่เป็นจริงของกายและ

วัยซึ่งเป็นไปตามเหตุผลของธรรมชาติ ย่อมรู้ได้ย่อมรับความจริงได้โดยไม่เกิดทุกข์ หากเป็นสภาวะซึ่งปรากฏอยู่ในรากฐานของคนส่วนใหญ่ในสังคม ย่อมส่งผลให้สังคมนั้นประสพกับความมั่นคงยั่งยืนโดยแท้

ยาอายุวัฒนะจริงเป็นสิ่งมีอยู่แล้ว ในจิตใจแต่ละคนและถือเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่สุดซึ่งค้นได้จากใจตนเองโดยแท้ และเป็นสิ่งซึ่งเปิดสิทธิและโอกาสให้แก่ทุกคนเสมอ โดยที่ไม่มีมีใครจะละเมิดปิดกั้นหรือฉกฉวยเอาไป-ได้เลย **เพียงว่าบุคคลผู้สนใจมุ่งวิถีสู่การค้นหาค้นตัวเอง และใช้เป็นฐานอย่างจริงจัง ย่อมมีโอกาสรู้ได้เข้าถึงได้และนำออกใช้ประโยชน์อย่างได้ผลจริงจึงด้วย แต่การมุ่งค้นหาด้านเดียวโดยขาดการละ**จากภาวะปิดกั้นตัวเองโดยอิทธิพลวัตถุซึ่งปรากฏอยู่ในภูมิเดิมออกก่อน ย่อมเข้าไม่ถึงอย่างแน่นอนที่สุด เนื่องจากประเด็นนี้เป็นพื้นฐานของการเริ่มต้นไปจนถึงความสำเร็จโดยแท้

การนำเรื่องนี้มาเขียน ใ้ว่าจะมุ่งเน้นให้บุคคลอื่นต้องเชื่อและนำสู่การปฏิบัติไม่ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ประการแรก เพียงใช้การเขียนซึ่งมีเหตุมาจากการคิดวิเคราะห์หาเหตุและผล เป็นเครื่องมือฝึกฝนค้นหาความจริงเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาสัจธรรมจากมุมหนึ่ง กับสิ่งที่ปรากฏจากการเขียนซึ่งควรถือว่าเป็นผลจากวิถีชีวิตของบุคคลหนึ่งซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนบุคคลอื่นในบางจุด หากมีสาระที่เป็นประโยชน์นั้นย่อมหมายถึงว่า ประเด็นนั้นน่าจะไม่ใช่เป็นของผู้เขียนหรือของบุคคลใด หากเป็นสัจธรรมซึ่งใครก็ตามมีสิทธิและโอกาสพบได้อย่างเท่าเทียมกันทั้งสิ้น

ชีวิตซึ่งหวังได้ว่ายืนยาวบนฐานแท้ จึงเกิดจากภาวะจิตที่รู้ถึงและเข้าถึงได้ซึ่งความจริงในตนเองและในชีวิตเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนชีวิตอื่นสิ่งอื่น เป็นยา

ขนาบออก โดยที่ทุกคนไม่เลือกด้วยเงื่อนไขที่แตกต่างกันในด้านรูปวัตถุและสภาวะทุกคนมีสิทธิและโอกาสหาได้กระทำโดยไม่ต้องซื้อหาหรือแลกด้วยเงินตราใด ๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากความจริง เป็นพื้นฐานชีวิตที่ลึกซึ้งที่สุด และเป็นสิ่งมีรากฐานเป็นหนึ่งเดียวกันระหว่างกายกับจิต เมื่อจิตบริสุทธิ์ กายย่อมปลอดจากโรคภัยคงเหลืออยู่ก็เพียงกระแสการเปลี่ยนแปลงกับภาวะเสื่อมสลายในด้านวัตถุซึ่งย่อมเป็นไปตามกาลเวลาด้วยเหตุและผลบนฐานความจริง บุคคลผู้รู้และเข้าถึงความจริงแล้ว แม้ถึงเวลาที่กายต้องจากยอมไปอย่างสงบและมีความปลอดโปร่งภายในตัวเอง

ทุกยัง อนิจจัง อนัตตา

สุธี อาภาศฤกษ์

โดยที่กระบวนการของชีวิตเป็นปรากฏการณ์ของธรรมชาติ ที่มีเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และเสื่อมสลายไปตามเหตุปัจจัย บิดามารดาเป็นผู้สร้างปัจจัยที่เป็นรูปธรรม ปฏิสนธิเกิดเป็นสังขาร วิญญาณ มีนามรูปเป็นของตนเองได้แก่อายะ-ตนะ ๖ ประการ ตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายถูกต้อง เย็น ร้อน อ่อนแข็ง ใจตรึกนึกถึง อารมณ์เกิดสัมผัสเป็นเวทนา มีต้นเหตุคือความอยาก และอุปทานคือความยึดมั่นถือมั่น บุคคลใดมีความเป็นเวทนา ได้ชื่อว่าเป็นคนขาดคุณธรรม ฉะนั้น ทุกคนควรมีคุณธรรมประจำใจเพราะกรรมคือการกระทำกรรมย่อมจำแนกคนและสัตว์ให้ทรมานหรือปราณีตแตกต่างกัน มนุษย์เรามีกรรมเป็นของตนเอง เป็นผู้

รับผลกระทบมีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งที่อาศัย ใครทำกรรมอันใดไว้จะดีหรือชั่ว จะต้องเป็นผู้รับผลกระทบนั้น เราทุกคนจึงควรถือธรรมะเป็นหลักประจำใจเพราะธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม “ธรรมะ” คือ คำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า มีด้วยกัน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ สรุปแนวคำสั่งสอนของพระ-พุทธองค์ได้ ๓ ประการ ได้แก่ คำสั่งสอนที่สอนให้คนเรารู้จักรักษาศีล หรือมีศีล มีสมาธิและมีปัญญา ศีล คือ ข้อห้ามหรือข้อบังคับทางความประพฤติ ป้องกันมิให้บุคคลกระทำความชั่ว หรือความไม่ดีไม่งาม ทั้งกาย วาจา และใจ เมื่อผู้ใดมีศีลแล้วจักมีสมาธิหรือทำสมาธิ

คือ มีสติทำใจหรือตั้งใจให้มีสติในทางที่ชอบที่ควร แล้วใช้ปัญญาไตร่ตรองดูก็จะเห็นทางอันเป็นมรรคผลต่อตนเองและผู้อื่นเลือกปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ชอบที่ควร การทั้งหลายย่อมเป็นคุณแก่ผู้ประพฤติปฏิบัตินั้นเอง สมดังคำที่ว่า “ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม” ฉะนั้นได้ก็ดีหากคนเราเป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในธรรมะ ประพฤติปฏิบัติทั้งในเรื่องส่วนตัวและการงานในทางที่ชอบที่ควรอย่างเสมอ-ต้นเสมอปลายแล้ว ก็ย่อมจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีธรรมะประจำใจ ส่งผลให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยดี

ในเรื่องของกฎแห่งกรรม อันมีที่มาจาก ทุกยัง อนิจจัง อนัตตา คือ ความ

อ่านต่อหน้า ๘๔

ศาสนากับการพัฒนา ประชาธิปไตย (ตอนที่ ๑)

วิจิตร อวาทกุล

ในโอกาสสัปดาห์ส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม เนื่องในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คณะอนุกรรมการส่งเสริมศาสนาและจริยธรรมในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง “ศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตย” เมื่อวันที่ ๑ และ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๖ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมบทบาทของศาสนาในการพัฒนาประชาธิปไตย และเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาประชาธิปไตยในแนวทางที่เหมาะสมถูกต้องสอดคล้องกับสังคมไทยจริยธรรม และเอกลักษณ์ของไทย รวมทั้งหา

แนวทางส่งเสริมวัฒนธรรมและจริยธรรมทางการเมือง ในบรรดานักการเมือง ข้าราชการ และประชาชน เพื่อเผยแพร่ผลการสัมมนาไปสู่หน่วยงานองค์การประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในการพัฒนาประชาธิปไตย

ผลของการสัมมนาในแง่ของความหมาย

ประชาธิปไตยมีความหมาย ๓ นัย คือ

๑. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ หมายถึง การมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เช่น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยินยอมในสิ่งที่ถูกต้อง มีจิตใจที่เป็นธรรม นิยมการประนีประนอมและสันติวิธี รักเสรีภาพและ

ความเสมอภาค กล้ารับผิดชอบถือประโยชน์ของชาติ และประชาชนเป็นใหญ่

๒. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หมายถึง วิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ถือการปฏิบัติประชาธิปไตย หรือดำเนินชีวิตเป็นประชาธิปไตย เช่น เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาแต่ใจตัว ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ใช้สิทธิอย่างถูกต้องและปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง การเป็นประชาธิปไตย คือ การต้องปฏิบัติ เริ่มต้นตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน หรือหมู่บ้าน ต้องปฏิบัติประชาธิปไตยในครอบครัว ในโรงเรียน ในชุมชนหรือหมู่บ้าน

๓. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง หมายถึง การปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งถือว่า อำนาจอธิปไตยมาจากประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ การปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

ความดีเด่นของประชาธิปไตย

๑. การปกครองมีหลายระบอบ เช่น การปกครองโดยคนๆ เดียว หรืออัตตาธิปไตย การปกครองโดยคณะบุคคล หรือคณะธิปไตย การปกครองโดยประชาชนหรือประชาธิปไตยในบรรดา

“
การปกครอง ใน
ระบอบประชาธิปไตย
นั้น ถือว่ามนุษย์ทุกคน
มีคุณค่าที่สมบูรณ์ใน
ตนเอง หากใช้เป็นเพียง
เครื่องมือที่จะนำไปใช้
เพื่อบรรลุผลประโยชน์
อันใดไม่
”

ที่ยกย่องค่าของบุคคล คือ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าที่สมบูรณ์ในตนเอง หากใช้เป็นเพียงเครื่องมือที่จะนำไปใช้เพื่อบรรลุผลประโยชน์อันใดไม่ การปกครองในระบอบนี้ไม่นิยมการกดขี่บุคคลลงเป็นทาสเพื่อขูดรีดเอาแรงงานดังนั้นระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นระบอบที่รับรองค่าของชีวิตมนุษย์อย่างสมบูรณ์แบบ

๒) ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ยกย่องเสรีภาพ คือ ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิ มีเสียง และมีส่วนในการบริหารประเทศชาติบ้านเมืองประชาชนทุกคนมีเสรีภาพในการเลือกอาชีพ หรือจะไปไหนมาไหนได้อย่างเสรี มีเสรีภาพในการปรับปรุงสภาวะความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น รวมไปถึงมีเสรีภาพในการที่จะนับถือศาสนาและปฏิบัติพิธีกรรมใดๆ

อธิปไตยมาจากประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ การปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

ระบอบการปกครองทั้งหลาย การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีที่สุด มีความชอบธรรมมากที่สุด เพราะเป็นการปกครองที่อำนาจอธิปไตยมาจากประชาชน ถือประชาชนเป็นใหญ่ เป็น การปกครองด้วยความชอบธรรม ไม่ใช่ด้วยอำนาจ

๒. ได้มีผู้รวบรวมความดีเด่นของประชาธิปไตยไว้หลายประการ ดังนี้.-

๑) ประชาธิปไตยเป็นระบอบ

ได้ตามใจสมัคร โดยไม่ไปก้าวก่ายสิทธิของผู้อื่น

๓) ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ยกย่องความเสมอภาคกันคือประชาชนพลเมืองทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย ตำแหน่งฐานันดรศักดิ์ใดๆ มิได้ก่อให้เกิดเอกสิทธิ์พิเศษแต่อย่างใด เช่น ราชนิกุลทุกคนมีความเสมอภาคในการเข้ารับราชการ มีความเสมอภาคในการเสียภาษีอากร และมีความ

เสมอภาคในการออกเสียง เลือกตั้งตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

๔) ประชาธิปไตย เป็นระบอบที่ยกย่องใน กราตรภาพ คือ ประชาชน ทุกคนย่อมได้รับการอบรม ให้รู้จักระเบียบวินัยของสังคม ให้รู้จักการปกครอง คือ ความเป็นพี่เป็นน้องกันให้ รู้จักการเสียสละเพื่อสวัสดิ ภาพของส่วนรวมให้มีเหตุ- ผลตามความเป็นจริง มี ความยุติธรรม และให้รู้จัก ผิดชอบในกิจกรรม ต่างๆ ส่วนรวม

๕) ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ ถือกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง ประเทศคือ ประชาชนทุกคนต้องปฏิบัติ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎ- หมายสูงสุดของประเทศ อำนาจและ หน้าที่ของรัฐต้องเป็นไปตามบทบัญญัติ ของกฎหมาย เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนย่อมได้รับการคุ้มครอง โดยกฎหมาย

๖) ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ ยกย่องศีลธรรมอันดีงามของประชาชน คือ ศีลธรรมอันดีงามย่อมได้รับการฟื้นฟู และรักษาไว้มิให้เสื่อมทราม เป็นระบอบ ที่หาทางปลูกฝังความมีเมตตากรุณาต่อ กันระหว่างประชาชนพลเมืองและยึดมั่น ในสามัคคีธรรมของปวงชน

๗) ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ รับรองความริเริ่มของแต่ละบุคคลคือ การให้โอกาสแก่ประชาชนทุกคนที่แสวงหา ความก้าวหน้าใหม่ ๆ ตามกำลังสติปัญญา

แท้จริงและยั่งยืน ประชา- ชนข้าราชการ นักการเมือง และรัฐบาล จะต้องมึจิตใจ ที่เป็นประชาธิปไตย มีวิถี ชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย และการปกครองจะต้อง เป็นของประชาชน โดย ประชาชน เพื่อประชาชน มีประโยชน์และความสุข ของประชาชนเป็นเป้า หมายที่สำคัญที่สุด

๒. บางประเทศอาจ จะมีระบอบการปกครองที่ เป็นประชาธิปไตย แต่ ถ้าผู้ปกครองไม่มีจิตใจที่ เป็นประชาธิปไตย ไม่มีวิถี

ชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ไม่ได้ทำให้ ประชาชนได้รับประโยชน์ และความสุข อย่างแท้จริง มึจิตใจที่เป็นเผด็จการ ใช้ อำนาจโดยไม่เป็นธรรมเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนตนและของพรรคเป็นใหญ่กว่าของ ประเทศชาติและประชาชน ไร้ประสิทธิภาพ และขาดความชอบธรรม ประเทศนั้นก็ ยังไม่อยู่ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง และยั่งยืน

๓. เป้าหมายของการพัฒนาประ- ชาธิปไตยคือประชาธิปไตยที่แท้จริงและ ยั่งยืน การพัฒนาประชาธิปไตยที่แท้จริง และยั่งยืนจะต้องพัฒนาให้ครบทั้ง ๓ ด้าน จะพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ การ พัฒนาทั้ง ๓ ด้าน คือ.-

๑)การพัฒนาจิตใจประชา- ธิปไตย จะต้องพัฒนาจิตใจของประชาชน ข้าราชการ นักการเมือง และรัฐมนตรี ให้มีจิตใจประชาธิปไตย

พระพุทธศาสนาถือว่าจิตใจ

และความสามารถของตนเอง เช่น เปิด โอกาสแก่ทุกคนในการแสวงหาการ ศึกษา การอาชีพ การมีสุขภาพอนามัย ดีและความสัมพันธ์ทางสังคม ตลอด จนศิลปวิทยาการอื่น ๆ

เป้าหมายของการพัฒนา ประชาธิปไตย

๑. ประเทศที่มีประชาธิปไตยที่

เป็นใหญ่ เป็นประธานและสำเร็จด้วยใจ ถ้าจิตใจดี จะทำให้เกิดความคิดที่ดี การพูดที่ดี และการกระทำที่ดี ผู้ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยย่อมปฏิบัติประชาธิปไตย และเป็นนักประชาธิปไตยที่แท้จริง หากจิตใจไม่เป็นประชาธิปไตย ความคิด การพูด และการทำมิใช่ประชาธิปไตย ที่แท้จริง

๒) การพัฒนาวิถีชีวิตให้เป็นประชาธิปไตย จะต้องพัฒนาประชาชน ข้าราชการ นักการเมือง และรัฐมนตรี ให้ใช้วิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยคือมีการปฏิบัติประชาธิปไตยในทุกระดับ

ทั้งระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน ระดับหน่วยงาน ระดับสังคม และระดับประเทศชาติ เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เอาแต่ใจตน ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ส่งเสริมเสรีภาพและความเสมอภาค ไม่ใช้อำนาจเป็นธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก เห็นแก่ประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติเป็นใหญ่

๓) การพัฒนาการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย จะต้องพัฒนาการปกครองของประเทศ ให้เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง โดยประชาชนได้รับประโยชน์และความสุขอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งนี้ โดยการพัฒนาประชาชนได้รับประโยชน์และความสุขอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งนี้ โดยการพัฒนาประชาชนให้รู้จักใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดี เช่น ใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร โดยมีการพิจารณาในการเลือกคนดีมีความรู้ความสามารถ มีจิตใจประชาธิปไตย เป็นผู้แทนราษฎร ไม่ใช่เลือกเพราะเห็นแก่อำสสินจ้าง พัฒนานักการเมืองให้มีความรู้ความสามารถ มีจิตใจประชาธิปไตย ถือการเมืองเป็นเรื่องประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ ไม่ใช่การเมืองเป็นเครื่องมือหาประโยชน์ส่วนตนและพรรค โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนและความเสียหายของชาติบ้านเมือง พัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นพรรคการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง คัดเลือกนักการเมืองที่ดีมีความรู้ความสามารถ มีจิตใจประชาธิปไตย รับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร เพื่อจะได้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชน

อย่างแท้จริงและเป็นรัฐมนตรี เพื่อจะได้บริหารประเทศด้วยประสิทธิภาพและความชอบธรรมเพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชน และความเจริญมั่นคงก้าวหน้าของประเทศชาติ

๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นแบบอย่างของนักประชาธิปไตยที่แท้จริง นับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่๙ แห่งราชวงศ์จักรี พระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความเจริญมั่นคงก้าวหน้าของประเทศ โดยมีได้ทรงเห็นแก่ความสุขส่วนพระองค์และทรงปฏิบัติตามทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ ประการ สมตามพระบรมราชปณิธานในพระปฐมบรมราชโองการเมื่อทรงประกอบพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ซึ่งมีข้อความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ทำให้ประเทศไทยได้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์ต่างๆ ด้วยดี ทำให้ประชาชนชาวไทยยังอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขมาจนทุกวันนี้

๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคุณธรรม ๔ ประการให้เป็นของขวัญอันล้ำค่าแก่ประชาชนในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง เนื่องในการพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ มีข้อความดังนี้

“การรักษาอิสริภาพและความเป็นไทยให้ดำรงมั่นคงยืนยาวไป ถือว่าเป็นกรณีอันกิจสำคัญสูงสุด นอกจากต้องอาศัยการบริหารประเทศที่ฉลาด

สามารถและสุจริตเป็นธรรมแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนทั้งประเทศด้วย คือ ประชาชนแต่ละคนจะต้องชวนช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์และดำรงอยู่ในคุณธรรมอันสมควรแก่ฐานะของตนๆ คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่สี่ประการ **ประการแรก** คือ การรักษาความลับ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม **ประการที่สอง** คือการรู้จักข่มใจตนเองฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น **ประการที่สาม** คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่

พยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์...”

๖. พระพุทธศาสนาแบ่งอริปไตยเป็น ๓ อย่าง คือ **อัตตาธิปไตย** ถือตนเป็นใหญ่ **โลกาธิปไตย** ถือโลกเป็นใหญ่ และ**ธรรมาธิปไตย** ถือธรรมเป็นใหญ่ ในบรรดาอริปไตยทั้ง ๓ นี้ ถือว่าธรรม-อริปไตยดีที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงธรรมเป็นใหญ่ในการปกครองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สังคมใด ประเทศใดที่ผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ผู้

“

การรักษาอิสริภาพและความเป็นไทยให้ดำรงมั่นคงยืนยาวไป ถือว่าเป็นกรณีอันสำคัญสูงสุด นอกจากต้องอาศัยการบริหารประเทศที่ฉลาดสามารถและสุจริตเป็นธรรมแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนทั้งประเทศด้วย

”

จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด **ประการที่สี่** คือ การรู้จักละวาง ความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคน

ปกครอง ถือธรรมเป็นใหญ่สังคมนั้นประเทศนั้นก็จะมีสุขสงบสุขและเจริญมั่นคง สังคมใด ประเทศใดที่ถืออำนาจเป็นใหญ่ ใช้อำนาจเป็นธรรม หรือถือเงินเป็นใหญ่ แสวงหาเงินมาโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและถูกต้องธรรม มี

การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ทำให้ประชาชนเดือดร้อน ประเทศชาติเสียหาย สังคมนั้น ประเทศ นั้นจะปราศจากความสงบสุข จะเกิดความวุ่นวายเดือดร้อน อาจเกิดการจลาจลได้ตามคำประพันธ์ที่ว่า “เมืองใดไร้ธรรมาภิบาล เมืองนั้นบรลัยน่าน้อย”

๗. จึงเห็นได้ว่า “ธรรมาภิบาล” หรือการถือธรรมเป็นใหญ่ เป็นรากฐานที่สำคัญ ที่จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์และความสุข ทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย ทำให้ประเทศชาติมีความเจริญมั่นคงก้าวหน้า เป้าหมายในการพัฒนาประชาธิปไตยของไทย นอกจากการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยแล้วยังควรส่งเสริมธรรมาภิบาลให้เป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วย โดยอาจจะเขียนว่า รัฐพึงส่งเสริมประชาชน ให้เข้าใจและเลื่อมใสศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีธรรมาภิบาลเป็นรากฐาน” ทั้งนี้โดยการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม ๔ ประการ ตามที่ได้พระราชทานในบรรดาประชาชนข้าราชการ นักการเมือง และรัฐมนตรี ให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่วกัน

๘. พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง “การสร้างสรรคประชาธิปไตย” มีข้อความบางประการดังนี้

“ถ้าจะให้ประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้และเป็นประชาธิปไตยที่ดี ประชาชนจะต้องพัฒนาดินให้เป็นธรรมาภิบาล

เมื่อตนเองแต่ละคนมีคุณสมบัติเป็นธรรมาภิบาลแล้ว ก็ไปปฏิบัติการแสดงออกตามรูปแบบของระบอบประชาธิปไตย”

“นักการเมืองที่ไม่เป็นธรรมาภิบาล เป็นคนไม่คงที่ เช่นเมื่อยังไม่มีอำนาจยังไม่ได้ฐานะตำแหน่งก็เอาอกเอาใจประจบประแจงประชาชน แต่พอมีฐานะได้อำนาจแล้ว ก็ข่มขู่บังคับแสดง อำนาจต่อประชาชน ส่วนนักการเมืองที่ดีที่เป็นธรรมาภิบาลเป็นผู้มีหลักการ ที่แน่นอน คงเส้นคงวา ไม่ข่มขู่ประชาชน แต่ก็ไม่พะเน้าพะนอประจบประชาชน ไม่ตามใจประชาชนในทางที่ผิด เขาจะยืนหยัดอยู่ในธรรม เพราะเขาทำหน้าที่ในนามของประชาชนที่เป็นธรรมาภิบาล”

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตย

๑. มีกระบวนการที่แยกศาสนาออกจากการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง เรียกว่า secularization เช่น แยกการศึกษาออกจากวัดและพระสงฆ์ แยกการเมืองออกจากศาสนา การแยกศาสนาออกจากการเมือง ทำให้ประชาธิปไตยเป็นเพียงอุดมการณ์และระบบทางการเมืองไม่เป็นวิถีชีวิตของประชาชน ไม่เข้าสู่สายเลือดของประชาชน

๒. การเมืองมีความหมาย ๓ นัยดังนี้ -

๑) การเมืองที่เป็นอุดมการณ์ ซึ่งได้แก่การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด มีความชอบธรรมมากที่สุด เพราะถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

๒) การเมืองที่เป็นการปฏิบัติ คือ การปฏิบัติประชาธิปไตย อาทิการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การใช้สิทธิ ที่ถูกต้อง และการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การใช้ สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีวิจาร์ณญาณไม่เห็นแก่อำสสินจ้าง การเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ เหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก

๓) การเมืองระบบพรรค (Party politics) ได้แก่การมีพรรคการเมือง ซึ่งมีนโยบายของพรรคที่แน่นอนและชัดเจน พรรคจะคัดเลือกสมาชิกที่เห็นสมควรเข้ารับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนที่สนับสนุนพรรคการเมืองใดก็จะเลือกผู้สมัครของพรรค การเมืองนั้นตามหลักการที่ว่า “พรรคเลือกคน ประชาชนเลือกพรรค” พรรคที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐบาล ได้รับมอบอำนาจ ในการบริหารประเทศ ซึ่งอาจจะเป็นพรรคเดียว หากมีเสียงข้างมากเพียงพอ หากมีเสียงไม่เพียงพอ ก็รวมกับพรรคอื่นเป็นรัฐบาลผสม

๓. การเมืองจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตย เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ กิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นกิจกรรมที่ทำให้การปกครองเป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนโดยถือประโยชน์ และความสุของประชาชนเป็นเป้าหมายที่สำคัญ เช่น การเลือกตั้ง

“

**การเมืองที่ปราศ-
จากธรรมาธิปไตย
นักการเมืองที่ปราศ-
จากคุณธรรม จึงทำ
ให้การเมืองเป็นเรื่อง
สกปรก เป็นที่รังเกียจ
ของประชาชน ตาม
คำกล่าวของมหาตมะ
คานธี รัฐบุรุษของ
อินเดีย และมหาบุรุษ
ของโลกที่ว่า “การ
เมืองที่ปราศจากหลัก
ธรรมทางศาสนาเป็น
เรื่องของความโสมน
ที่ควรจะต้องละทิ้งอย่าง
ยิ่ง”**

”

โดยเสรีเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ขาดไม่ได้ของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการให้อำนาจแก่ประชาชนในการที่จะเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อจะไปเลือกรัฐบาลในการบริหารประเทศ เท่ากับให้อำนาจประชาชนในการเลือกผู้ปกครองประเทศ ตามความต้องการของประชาชน การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน การที่ห้ามไม่ให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งสนใจ และเข้าเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยสิ้นเชิง จึงไม่ถูกต้อง ทุกคนควรจะเกี่ยวข้องกับการเมืองที่เป็นอุดมการณ์และการเมืองที่เป็นการปฏิบัติ ส่วนการที่จะเกี่ยวข้องกับพรรค การเมืองหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เจตนา และฐานของแต่ละบุคคล การที่ทางราชการห้ามไม่ให้สมาคมและมูลนิธิเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยบังคับให้ระบุไว้ในข้อบังคับและตราสารจึงเป็นการไม่ถูกต้องเป็นการลำเอียง ควรจะยกเลิกได้แล้วสมาคม และมูลนิธิ ซึ่งดำเนินงาน โดยอาสาสมัคร เพื่อสาธารณประโยชน์และสาธารณกุศล ควรจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตยในการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องการเมืองและประชาธิปไตยแก่สมาชิกและประชาชน ให้รู้จักใช้สิทธิในทางที่ถูกต้อง โดยเฉพาะสิทธิในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกธรรมโดยเคารพกฎหมาย และสิทธิของผู้อื่น เพื่อที่สมาชิกและประชาชนจะได้มีจิตใจประชาธิปไตย การที่ทางราชการห้ามมิให้คนบางกลุ่มสมาคม และมูลนิธิเกี่ยวข้องกับการเมือง ทำให้มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องการเมือง และเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การเมืองและประชาธิปไตยของไทยไม่เจริญก้าวหน้า เพราะประชาชน ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม

ในการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเขาโดยตรง

๔. การเมืองเป็นเรื่องอำนาจ เป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจรัฐ นักการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ จึงมักจะต่อสู้กันเพื่อให้ได้ซึ่งอำนาจ โดยไม่คำนึงถึงกติกาของประชาธิปไตยไม่คำนึงถึงความชอบธรรม เช่นมีการใช้เงินและอิทธิพลเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เมื่อได้อำนาจมาแล้วก็ใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและ พรรคพวก ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชน และความเสียหายของประเทศชาติ การเมืองที่ปราศจากธรรมาธิปไตย นักการเมืองที่ปราศจากคุณธรรม จึงทำให้การเมืองเป็นเรื่องสกปรก เป็นที่รังเกียจของประชาชนตาม คำกล่าวของมหาตมะคานธี รัฐบุรุษของอินเดีย และมหาบุรุษของโลก ที่ว่า “การเมืองที่ปราศจากหลักธรรมทางศาสนา เป็นเรื่องของความโสมนที่ควรจะต้องละทิ้งอย่างยิ่ง”

๕. ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาดในการปกครองประเทศ แต่พระองค์ก็ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรมควบคู่ไปด้วยการใช้พระราชอำนาจของ พระมหากษัตริย์จึงเป็นไปโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร รัฐสภา เป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ศาลเป็นผู้ใช้อำนาจ ตุลาการ บุคคลบางคนและบางคณะที่นำพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

มาใช้ ไม่ได้นำศัพทราชาธรรมของพระองค์มาใช้ควบคู่ไปด้วย จึงมีการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมขัดต่อหลักการของประชาธิปไตย

๖. ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวว่า เมื่อคณะราษฎรได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้ประกาศหลัก ๖ ประการที่จะส่งเสริมสนับสนุน คือ เกราะ เสรีภาพ เสมอภาค สวัสดิภาพ เศรษฐกิจ และการศึกษา ปรากฏว่าหลัก ๖ ประการของคณะราษฎรไม่มีศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันหลักแห่งความมั่นคงของชาติ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลละเลยในการส่งเสริมสนับสนุนศาสนา ในการนำหลักธรรมของศาสนา มาใช้ในการปกครองและการพัฒนาประชาธิปไตย ทำให้ประชาธิปไตยของเราไม่เจริญเท่าที่ควรเป็นประชาธิปไตยเพียงครึ่งใบ

๗. ในพระราชหัตถเลขาทรงสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๔๗๗ มีข้อความที่สำคัญตอนหนึ่ง ดังนี้

“ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะรัฐบาลและพวกพ้อง ใช้วิธีการปกครองซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการของเสรีภาพในตัวบุคคล และหลักความยุติธรรมตามความเข้าใจและยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะยินยอมให้ผู้ใดคณะใดใช้วิธีการปกครองอย่างนั้น ในนามของข้าพเจ้าต่อไปได้

ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิมให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใดคณะใดโดยเฉพาะเพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาดและโดยไม่ฟังเรื่องอันแท้จริง

ของประชาราษฎร”

๘. ในการบรรยายเรื่อง“ประชาธิปไตย...ภาพจริงและภาพลวง ตามเกณฑ์ของศาสนธรรม” โดย นายดุสิต โสภิตชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี และกรรมการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างศาสนากับการเมือง ดังนี้.-

ศาสนา

๑. ศาสนาเกิดก่อนการเมือง
๒. ศาสนาสอนให้คนทำความดี ห้ามทำชั่วทุกชนิด
๓. ศาสนาสอนให้คนมีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ทุกเหล่าชาติ
๔. ศาสนาสอนให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
๕. ศาสนาสอนให้เอาชนะตนเอง
๖. ศาสนาสอนให้เสียสละชีวิตเพื่อธรรมและความถูกต้อง
๗. ศาสนาถือว่าจิตใจสำคัญ
๘. ศาสนาแก้ปัญหาทั้งชาตินี้และชาติหน้า
๙. เป้าหมายสูงสุดของศาสนาคือการหมดทุกข์

การเมือง

๑. การเมืองเกิดทีหลังศาสนา
๒. การเมืองให้คนทำดีก็ได้ ทำชั่วก็ได้
๓. การเมืองสอนให้คนเอาชนะ รักแต่พวกพ้องของตนเอง
๔. การเมืองทำให้คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
๕. การเมืองสอนให้เอาชนะคนอื่น
๖. การเมืองสอนให้เสียสละชีวิตเพื่อผลประโยชน์
๗. การเมืองถือว่าวัตถุสำคัญกว่าจิตใจ
๘. การเมืองแก้ปัญหาเฉพาะหน้าวันนี้ พรุ่งนี้เท่านั้นเอง

๙. การเมืองมีเป้าหมายคือการได้มาซึ่งอำนาจสูงสุด

๙. ดร. พระมหาจรรยา สุทธิญาโน วัดอุดมมงคล สอนพุทธธรรม เชียงใหม่ ได้เขียนไว้ในเรื่อง“ธรรมะกับการเมือง” มีข้อความบางประการ ดังนี้.-

“ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ที่ผ่านมา การพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ต้องหยุดชะงักหลายครั้งหลายครา มีสาเหตุหนึ่งมาจากพฤติกรรมอันไม่พึงปรารถนาของนักการเมืองเพียงไม่กี่คนเท่านั้น”

“บนเวทีการเมืองนั้นมีคนดีอยู่มาก แต่ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นที่ คนชั่วมีไม่กี่คน แต่คนชั่วกล้าแสดงความชั่วอย่างต่อเนื่อง ในที่สุดภาพแห่งความชั่วก็ปรากฏชัดเจนปกปิดความดีได้อย่างมิดชิด”

“เรามีทางที่จะต้องช่วยกันทั้งผู้เลือกและผู้ถูกเลือก ผู้เลือกก็ต้องเลือก คนมีธรรมะเข้าสภาผู้ถูกเลือกก็ต้องหยิ่งในศักดิ์ศรี ปิดกั้นใจในฐานะตัวแทนปวงชน ฟังตระหนักรั้วเสมอว่า เพราะเรามีคุณธรรมชาวบ้านจึงเลือกเราให้เข้ามาทำหน้าที่แทนเขาเป็นจำนวนแสน ๆ คน เราจะต้องทำหน้าที่บนเส้นทางแห่งธรรมะ เพื่อความ อยู่เย็นเป็นสุขของปวงชนชาวไทย ทุกหมู่ เหล่า”

“คุณธรรมที่ทั้งผู้เลือกและผู้ถูกเลือกพึงยึดถือเป็นกฎเกณฑ์ในการเลือกและหลักปฏิบัติ คือ พึงมีคุณธรรมของสัตว์บุรุษ ๗ ข้อ ได้แก่ นักการเมืองจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตัวเอง รู้จักประมาณหรือความพอดีในกิจการเมืองทุกรูปแบบ รู้กาลใดควร กาลใดไม่ควร รู้จักบุคคลที่เข้าไปสัมพันธ์ รู้จักสังคมที่เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งแจ่มแจ้ง แล้วปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม”

“

นักการเมืองก็ต้องยึดธรรมะเป็นอุดมการณ์ และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควบคุมใจของคน สภาจึงเป็นที่รวมของเหล่าบุรุษสตรีที่มีธรรมะ”

”

“กิจกรรมทางการเมืองไม่ใช่เรื่องส่วนตัวหรือความสุขของคนกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง แต่เป็นเรื่องผลประโยชน์เป็นความสุขของคนทั้งแผ่นดิน ถ้านักการเมืองมีพฤติกรรมไม่ดี ก็เท่ากับเป็นฆาตกรฆ่าคนทั้งแผ่นดิน

ด้วยเหตุที่กิจการทางการเมือง มีความสำคัญต่อความผาสุกของประชาชนในชาติทุกหมู่เหล่าเช่นนี้ การเมืองจึงต้องเป็นเรื่องธรรมะ นักการเมืองก็ต้องยึดธรรมะเป็นอุดมการณ์ และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควบคุมใจของคน สภาจึงเป็นที่รวมของเหล่าบุรุษสตรีที่มีธรรมะ”

๑๐. ในบทบรรณาธิการเรื่อง “สาเหตุที่ประชาธิปไตยล้มเหลว” ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐได้กล่าวถึงคำปราศรัยของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ในการประชุมสถาบันและพรรคการเมืองในเอเชีย ที่มีแนวทางประชาธิปไตยและเสรีนิยม ที่หอประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ มีความสำคัญตอนหนึ่งที่ประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในหลายประเทศต้องล้มเหลว เพราะผู้ปฏิบัติไม่ได้ยึดถือหลักการของระบอบประชาธิปไตยมีการคอร์รัปชันทางการเมืองตั้งแต่การซื้อเสียงในการเลือกตั้ง และได้ทำลายความหวังของประชาชนลง แม้จะมีผู้ผิดหวังหันไปเชื่อถือในวิถีทางอำนาจนิยม แต่นายกรัฐมนตรี ก็ยังเชื่อว่าประชาธิปไตยจะต้องรุ่งเรืองและมีชัยชนะเหนือระบบอื่นในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกต่อไป

อ่านต่อฉบับหน้า

คุณลักษณะพิเศษแห่ง พระพุทธรศาสนา (ตอนที่ ๘)

ธรรมาธิปไตย

“พระพุทธรศาสนา เป็นศาสนา ที่สอนให้ถือธรรม คือ ความถูกต้อง ตามเหตุผลเป็นประมาณที่เรียกว่า ธรรมาธิปไตย ไม่สอนให้ถือตนเอง เป็นใหญ่ หลักคำสอนเรื่องผู้เห็นธรรม ชื่อว่าเห็นพระพุทธเจ้า คำสอนเรื่อง อามิสบูชาและปฏิบัติบูชา และการ ตั้งพระธรรมวินัยไว้เป็นพระศาสดา แทนพระองค์ของพระพุทธเจ้า ก็เป็น การสอนแบบธรรมาธิปไตยนี้”

หลักการข้อนี้ของพระพุทธรศาสนา เป็นหลักกว้างขวาง ครอบคลุมถึงคุณงาม ความดีอื่น ๆ อีกหลายอย่างที่ถือกันว่า ทนสมัยและสูงในคุณค่า รวมทั้งหลักเรื่อง การทำความดี เพราะเห็นแก่ความดี

ผู้เขียนขออัญเชิญพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา- วชิรญาณวโรรสมาตั้งเป็นประธานในบทนี้ เพราะรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณของพระองค์ ท่าน ในเมื่อได้อ่านแล้วรู้สึกจิตใจทำให้ พยายามค้นคว้าเฉพาะในข้อนี้เป็นพิเศษ มาตั้งแต่ในสมัยที่ยังเล่าเรียนพระปริยัติ ธรรมอยู่

พระนิพนธ์เรื่องนี้ของสมเด็จพระ- มหาสมณเจ้าพระองค์นั้น มีพิมพ์ไว้ใน ที่หลายแห่ง ในที่นี้จะขออ้างหนังสือ พุทธคุณกถาฉบับหอสมุดวชิรญาณ พิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๓ หน้า ๕๑ ดังนี้.-

“อนึ่งเนื่องด้วยการถือชาติ คน ทั้งหลายย่อมมีปกติเห็นแก่ตัว จะทำ การอย่างใดอย่างหนึ่งแม้เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่นตัวต้องได้ประโยชน์ด้วยจึงจะทำ อธิยาศัยนี้ติดมาในสันดาน แม้แห่งคน ถือพระพุทธรศาสนา ทำบุญให้ทานยัง ประปรายจะได้สมบัติอย่างนั้นอย่างนี้ สมเด็จพระบรมศาสดาทรงชักนำให้- ละความเห็นแก่ตัว และให้ตั้งใจทำมุง ความสมควรเป็นใหญ่ ทรงติการทำให้ ด้วยอัตตาธิปไตย ยกตนเป็นใหญ่ และ โลกาธิปไตย เพ่งโลกเป็นใหญ่ และ ทรงสรรเสริญธรรมาธิปไตย มุงธรรม เป็นใหญ่”

ข้อธรรมเรื่องอธิปไตย ๓ นี้มีปรากฏ ในพระสูตรตันตปิฎกเล่ม ๒๐ หน้า ๑๔๖ เล่ม ๑๑ หน้า ๒๓๑ และในวิสุทธิมรรค สิลนทเทศ หน้า ๑๖ เป็นแต่ไม่มีข้อที่ดี

อิตตาธิปไตย หรือโลกาธิปไตยไว้โดยตรง หากชี้ให้เห็นความดีร่วมกัน อยู่ในตัวของอธิปไตยทั้ง ๓ ข้อนี้

แต่พระพุทธภาษิตที่ยกย่องธรรมาธิปไตยโดยตรงมีอยู่ คือ ในพระสูตรตันตปิฎกเล่ม ๒๐ หน้า ๑๓๘ ทรงแสดงคุณธรรมของพระเจ้าจักรพรรดิ เทียบเคียงกับคุณธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น**ผู้ถือธรรมเป็นใหญ่** (อัมมาธิปไตยย = ธรรมาธิปไตย) ซึ่งประกาศ ความที่พระพุทธศาสนายกย่องธรรมาธิปไตยเป็นเลิศ

ก่อนที่จะกล่าวเรื่องอื่นต่อไป ขอให้เรวิเคราะห์เรื่องอธิปไตย ๓ เป็นอันดับแรก เพื่อเป็นมูลฐานแห่งความเข้าใจในหลักแห่งพระพุทธศาสนา อธิปไตยหรือความเป็นใหญ่ ๓ อย่างที่แสดงในหลักพระพุทธศาสนา คือ

๑. อิตตาธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่ ปรารถนาหรือประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง แต่ถ้าปรารถแล้วทำคุณงามความดี ก็ยิ่งดีกว่าคนไม่ทำความดี บุคคลประเภทนี้ถ้าจะทำอะไร จะบริจาคเงินหรือสิ่งของ ก็ต้องการให้ประกาศชื่อเสียง ต้องได้เป็นผู้มีเกียรติจึงจะทำ บางครั้งบุคคลบางคนทำอะไรโดยดีติดลูกคิดถึงผลได้ผลเสียคือหวังประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง น่าอะไรไปให้ใครก็เข้าทำนองให้น้อยเพื่อให้ได้มาก อย่างไรก็ตาม ถ้าจะถือว่าความเห็นแก่ตัว จึงให้คนทำความดี แม้ความดีนั้นยังไม่สมบูรณ์ ก็ยังถือได้ว่าเป็นบันไดขั้นแรกแห่งการก้าวขึ้นสู่ความเป็นผู้มีจิตใจสูงขึ้นไปในโอกาสต่อไป

๒. โลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ ปรารถนาสังคมหรือโลกเป็นประมาณ สุดแต่คนอื่นหรือส่วนมากเขาว่าอย่างไร ก็ถืออย่างนั้น อันนี้เอง บางครั้งก่อความเดือดร้อนให้เป็นอันมาก เช่น คนใน

ครอบครัวตายลง ตามประเพณีต้องสวด ๓ คืน ต้องมีทำบุญ ๗ วัน ต้องเลี้ยงคนเลี้ยงพระ และในบางกรณีต้องเลี้ยงเหล้าด้วย ตนเองยากจน ไม่มีเงินก็สุไปหยิบยืมเขามาทำบุญ เพื่อไม่ให้คนทั้งหลายติเตียน หรือในกรณีอื่น จะบวชลูกบวชหลานต้องเชิญแขกมาเลี้ยงอาหารมีการลงขัน คือ ผู้รับเชิญเอาเงินมาช่วยแล้วก็จดจำจนไว้ เพื่อถึงคราวเขา จะได้เอาเงินไปช่วยให้สมส่วนกัน ในการนี้ต้องฆ่าสัตว์เอามาเลี้ยงกันอย่างรื่นเริง ยิ่งกว่านั้นถ้าเจ้าภาพใจใหญ่ แต่การเงินไม่ใหญ่ตามใจ พยายามจัดงานใหญ่โตให้ครบเครื่อง มีทั้งมหรสพและดนตรีด้วยก็ต้องถึงเป็นหนี้เป็นสินเขาเพื่อทำบุญ การทำอะไรตาม ๆ ผู้อื่นโดยไม่ดูฐานะของตนอย่างนี้ บางครั้งก็ก่อเหตุเดือดร้อนให้ และถ้ารู้เท่าไม่ถึงการณ์ด้วยก็เลยได้บาปแทนบุญไป การทำความดีด้วยถือโลกเป็นใหญ่จึงมีโอกาสมิผลพลได้ง่าย

๓. ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ ปรารถนาความถูกต้องความสมควร ซึ่งอาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการทำความดี เพราะเห็นแก่ความดี เมื่อทำไปแล้ว และแน่ใจว่าเป็นการสมควรแล้ว ใครจะเห็นหรือไม่เห็น ใครจะโฆษณาชื่อเราหรือไม่ แม้ที่สุดเมื่อทำบุญคุณแก่ใครแล้ว เขาไม่กล่าวแม้คำขอบใจ และไม่สำนึกบุญคุณเลย บางครั้งยังเผลอเอาด้วยซ้ำ ก็ไม่ถือเป็นข้อควรเสียใจ เพราะความมุ่งหมายที่ทำนั้น คือทำความดี เพราะเห็นแก่ความดี, ความถูกต้อง, ไม่ใช่ทำด้วยหวังอะไรตอบแทน เมื่อจิตใจสูงเช่นนี้ ก็เป็นเหตุให้การกระทำเป็นไปในทางที่เหมาะสมที่ควร ไม่มีการแผ่ความลัษณคมในอะไรไว้เบื้องหลัง จะไม่มีการบ่นน้อยอกน้อยใจ ว่าทำดีไม่เห็นได้ดี เพราะบางครั้งคนที่ชอบบ่นอย่างนี้ มักไม่ค่อยทำความดี อะไรเป็น

ขึ้นเป็นอัน จุดประสงค์ของเขาดูเหมือนอยู่ที่การทวงผลดีมากกว่า

หลักคำสอนที่หนักแน่นในเรื่องธรรมาธิปไตยนี้ สอดคล้องกับคุณลักษณะพิเศษที่ว่าพระพุทธศาสนาอย่างตรงไปตรงมาเป็นอย่างดี เพราะหลักธรรมาธิปไตยนี้ อาจนำไปใช้ได้หลายกรณี เช่น :-

๑. ในการอำนวยความยุติธรรม
๒. ในการพิจารณาว่าอะไรผิดอะไรถูกเป็นต้น

การอำนวยความยุติธรรม ของตุลาการหรือผู้เป็นใหญ่เป็นประธานนั้น ถ้าถือหลักธรรมาธิปไตยคือ ถือธรรมเป็นใหญ่แล้ว ก็จะไม่ตกอยู่ภายใต้อคติหรือความลำเอียง ๔ ประการ คือ ลำเอียงเพราะรักหรือชอบกัน เรียกฉันทาคติ ๑ ลำเอียงเพราะชัง เรียกโทสาคติ ๑ ลำเอียงเพราะหลงหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เรียกโมหาคติ ๑ กับข้อสุดท้ายลำเอียงเพราะกลัว เรียกภยาคติ ๑

เราคงเคยเห็น พ่อแม่บางคนเข้ากับลูกจนไม่ยอมฟังเหตุผลอะไรทั้งสิ้น ลูกของตนไม่ว่าจะผิดมากน้อยอย่างไร ไม่ยอมเชื่อว่าผิดทั้งสิ้น สุดแต่ถ้าลูกร้องมาฟ้องเป็นต้องเชื่อไว้ก่อนว่าเด็กอื่นผิด เป็นผู้รังแกลูกของตน บางครั้งเลยทอดตัวลงไปเป็นคู่ความทะเลาะกับเด็กอื่น ๆ แทนลูกของตนหรือช่วยลูกของตนบดตีเด็กอื่น ครั้นพ่อแม่ของเด็กอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมเข้ามาช่วยลูกของตนบ้าง เรื่องของเด็กก็เลยกลายเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ถึงฆ่าฟันประทุษร้ายกันอย่างน่าสลดใจ โบราณจึงสอนไว้ว่าอย่าเป็นคนหูเบาเชื่อง่าย ลงโทษคนหรือปักใจว่าคนนั้นคนนั้นผิดหรือเลวทรามเพียงฟังคนอื่นบอกเล่า เพราะผู้บอกอาจพูดตามข่าวซึ่งไม่เป็นจริงหรือมีใจมุ่งร้ายใส่ความผู้อื่นก็ได้

การพิจารณาว่าอะไรผิดอะไรถูก
 ข้อนี้ก็ใกล้เคียงกับข้อที่ว่าด้วยการอำนวยความสะดวก แต่อาจใช้ได้ในกรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น การพึ่งเหตุผล การวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะนำมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติหรือรับไว้ดำเนินการ ยกตัวอย่างเช่น การนับถือศาสนา ถ้าเราถือธรรมคือความถูกต้องตรงเป็นใหญ่ เราก็จะไม่เพียงนับถือตามบรรพบุรุษ แต่จะมีเหตุผลของตนเองสามารถวินิจฉัยได้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควรไม่ใช่นับถือเพราะกลัวหรือเพราะหลง

ผู้เขียนขอเสนอการที่พระพุทธเจ้าทรงตัดสิน หรือชี้ให้เห็นว่าอะไรเป็นมงคลในท่ามกลางข้อโต้แย้งของคนทั้งหลาย ซึ่งตามประวัติปรากฏว่ามีการถกเถียงกันอยู่ถึง ๑๒ ปี บ้างว่ามงคลอยู่ที่การเห็น เช่น ตื่นเช้าเห็นหญ้าเขียวสดเป็นมงคล บ้างว่าอยู่ที่การได้ยินถ้อยคำอันเป็นมงคล บ้างว่าต้องเอามูลโคสดเจมิหน้าจึงเป็นมงคล ในปัจจุบันนี้ เราเรียกด้วยดิบที่เอามาจับรวมกันหลาย ๆ เส้น สวมศีรษะในเวลารดน้ำว่า มงคล ฝรั่งถือว่าตะปูเกือกม้าเป็นมงคล แต่เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงมงคลบ้างไม่ปรากฏว่าทรงชี้ไปที่วัตถุหรือโซกลางอะไรเลย กลับทรงชี้ไปที่ความประพฤติปฏิบัติชอบต่าง ๆ ว่าเป็นมงคล อย่างนี้เรียกว่าทรงถือธรรมเป็นใหญ่ อันเป็นธรรมาธิปไตยแท้

ผู้เขียนขอประมวลเหตุการณ์และหลักคำสอนในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนากล่าวไว้ในบทนี้ เพื่อแสดงหลักธรรมาธิปไตยของพระพุทธศาสนาให้เห็นชัดเป็นข้อ ๆ ไป คือ :-

๑. ข้อความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การที่พระพุทธศาสนาสอนให้เลิกทาสไม่ให้ดูหมิ่นเหยียดหยามกันเพราะเรื่อง

ชาติชั้นวรรณะ ไม่ให้ติดในเรื่องฤกษ์งามยามดีหรือหน้าม้นต์ ไม่ให้หลงไหลในฤทธิ์เดช รวมทั้งสอนให้มนุษย์ มีจุดนัดพบกันที่ศีลธรรมดังได้กล่าวมาแล้วในบทต้น ๆ ของหนังสือนี้ อาจชี้ได้ว่าการที่ทรงสั่งสอนไว้อย่างมีคุณลักษณะพิเศษอันน่าชื่นชมนั้น ก็เพราะทรงใช้หลักธรรมาธิปไตย คือ ถือธรรมเป็นข้อใหญ่ข้อเดียว ความดีงามน่าเลื่อมใสต่าง ๆ ก็ตามมา

๒. คำสั่งสอนของศาสดาจารย์เจ้าลัทธิอื่นจากพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่าถ้าถูกถ้าชอบแล้ว พระองค์ก็ทรงรับว่าถูกว่าชอบ ไม่ใช่สักว่าเป็นศาสนาอื่นแล้วก็ต้องประณามกันทันที คำสอนของใครก็ตามถ้าสอนถูกก็ใช้ได้ด้วยกัน แต่จะถูกมากถูกน้อยแค่ไหน เป็นเรื่องที่ศาสนิกชน จะพึงใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลด้วยตนเอง ข้อนี้ยังแสดงความเป็นธรรมาธิปไตยแห่งพระพุทธศาสนาอย่างสูงยิ่งในประวัติทางพระพุทธศาสนาจึงมีว่า ภิกษุรูปหนึ่งได้ฟังหญิงเก็บฟืนร้องเพลงในป่า แต่เนื้อเพลงเป็นคติสอนใจเลยนำมาตรองสอนตัวเอง และได้บรรลุมรรคผลในที่สุด เรื่องนี้จึงวินิจฉัยได้ว่าธรรมนั้นไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ใครจะเป็นคนกล่าว ถ้ารู้จักถือเอาประโยชน์แล้วก็ใช้ได้ทั้งสิ้น บางครั้งพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า คนที่อายุร้อยปีไม่ตั้งอยู่ในศีลธรรมสู้คนมีอายุวันเดียว แต่ตั้งอยู่ในศีลธรรมไม่ได้ คำเปรียบอย่างนี้ใช้หลักธรรมาธิปไตยนี้เอง

๓. ครั้งหนึ่งเกิดปัญหาขึ้นว่า คฤหัสถ์หรือบรรพชิตจะดีกว่ากัน พระพุทธเจ้าจะตรัสตอบอย่างไรจึงจะเรียกว่าเป็นกลางเป็นธรรม และเป็นธรรมาธิปไตยแท้ พระองค์จึงตรัสว่า^๑

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! เราไม่

สรรเสริญการปฏิบัติผิดของคนทั้ง ๒ ประเภท คือ คฤหัสถ์และบรรพชิต คฤหัสถ์ก็ตาม บรรพชิตก็ตาม เป็นผู้ปฏิบัติผิดแล้ว ย่อมไม่ได้ชมซึ่งญายธรรม อันเป็นกุศล เพราะเหตุคือ การปฏิบัติเป็นมูล ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย! เราสรรเสริญการปฏิบัติชอบของคนทั้ง ๒ ประเภท คือ คฤหัสถ์และบรรพชิต คฤหัสถ์ก็ตาม บรรพชิตก็ตาม เป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้วย่อมได้ชมญายธรรม อันเป็นกุศล เพราะเหตุคือ การปฏิบัติชอบเป็นมูล”

เป็นอันว่าพระพุทธเจ้าทรงอาศัยหลักธรรมาธิปไตยตอบปัญหานี้ได้อย่างดีเยี่ยม จะเป็นใครก็ตามไม่ว่าคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ถ้าประพฤติดีแล้ว พระองค์ก็ทรงสรรเสริญ ถ้าประพฤติผิดแล้ว พระองค์ก็ไม่ทรงสรรเสริญทั้งนั้น ความถูกต้องจึงมีใช้อยู่ที่เพศ ที่บุคคล แต่อยู่ที่ธรรม ใครตั้งอยู่ในธรรม คนนั้นก็ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติถูกปฏิบัติชอบ

๔. เรื่องปรากฏในปาวณาสูตรสังยุตตนิกาย สคาถวรรค (เล่ม ๑๕ หน้า ๒๘๐) เล่าว่าในวันปาวณา คือ วันที่ ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ คราวหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ บุพพาราม ซึ่งนางวิสาขาสร้างถวายใกล้กรุงสาวัตถี มีพระอรหันตสาวกจำนวนประมาณ ๕๐๐ รูป ร่วมประชุมอยู่ด้วย

ตามประเพณีทางพระวินัยเมื่อถึงวันปาวณา ภิกษุทุกรูปที่นั่งประชุมในพิธีกรรมจะต้องกล่าววาจาอนุญาตให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนกันได้ โดยถือว่าการว่ากล่าวตักเตือนกันนั้นเป็นทางทำให้เกิดความเจริญ

ขณะที่ประชุมกันอยู่ ณ กลางแจ้งนั้น พระผู้มีพระภาคได้ทรงปาวณา คือ อนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายทักท้วงการกระทำทางกายและวาจาของพระองค์ได้

๑. ทุกนิบาตอังคตตรนิยาย ๒๐/๘๘

พระสารีบุตร ได้ลุกขึ้นประคอง อัญชลีกราบทูลสรรเสริญพระพุทธเจ้า กล่าวที่ท่านไม่มีที่ติเตียนพระพุทธเจ้า แล้วจึงปวารณาตนเป็นรูปที่สอง เรื่องนี้ คล้ายกับลิลิตไม่ค่อยมีใครกล่าวถึง แต่ รู้สึกว่าเป็นแบบฉบับอันดีเลิศว่าแม้ พระพุทธเจ้าเอง ก็ทรงถือธรรมเป็นใหญ่ถึงกับเปิดโอกาสให้พระสาวกว่า กล่าวตักเตือนได้ เป็นตัวอย่างแห่ง ธรรมาธิปไตยอันดียิ่งในพระพุทธศาสนา

๕. พระพุทธเจ้าเคยตรัสไว้ (ปรกฏในอิตติวุตตะ พระสูตรต้นตปฏิกเล่ม ๒๕ หน้า ๓๐๐) ใจความว่า “ภิกษุที่จับ ขายสังฆาฏิของพระองค์ติดตาม พระองค์ไปทุกฝีก้าว แต่จิตใจยัง ประกอบด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ความไม่ดีไม่งามต่าง ๆ ภิกษุนั้นชื่อว่าอยู่ไกลพระองค์ และ พระองค์ก็ชื่อว่าอยู่ไกลภิกษุนั้นทั้งนี้ เพราะเหตุไร เพราะภิกษุนั้นไม่เห็น ธรรม จึงไม่เห็นพระองค์ ส่วนภิกษุ ผู้อยู่ไกลพระองค์แม้ร้อยโยชน์แต่ จิตใจไม่ประกอบด้วยโลภ โกรธ หลง และความไม่ดีไม่งามต่าง ๆ ภิกษุนั้น ชื่อว่าอยู่ใกล้พระองค์ และพระองค์ ก็ชื่อว่าอยู่ใกล้ภิกษุนั้น ทั้งนี้เพราะ เหตุไรเพราะภิกษุนั้นเห็นธรรม จึงชื่อว่าเห็นพระองค์”

คำว่าความโลภ ความโกรธ ความ หลง และความไม่ดีไม่งามต่าง ๆ ซึ่ง แผลงถอดออกมาจากภาษาบาลี ในที่นี้ เป็นการแปลถอดความไม่ใช่แปลโดย พยัญชนะ ถ้าแปลโดยลำดับถ้อยคำก็จะ ต้องแปลว่า “เป็นผู้มีอภิชฌา” (ความโลภ) มีความกำหนัดกล้าในกามทั้งหลาย มี จิตพยาบาท มีความด่าแหว่งใจในทาง ประทุษร้าย เป็นผู้หลงลืมสติ ไม่มีสัมป- ชัญญะ มีจิตไม่ตั้งมั่น มีจิตหมุนไปผิด มีอินทรีย์ปรากฏ ซึ่งเมื่อจัดประเภทเข้า

ในอกุศลธรรมแล้ว ก็รวมอยู่ในโลก โกรธ หลง และความไม่ดีไม่งามต่าง ๆ

พระพุทธภาษิตนี้ชี้ชัดลงไปว่า คน จะอยู่ไกลอยู่ใกล้พระพุทธเจ้านั้น มิใช่ จะชื่อว่าอยู่ไกลอยู่ใกล้ โดยระยะทาง ต้องเห็นธรรมจึงชื่อว่าอยู่ใกล้ ถ้าไม่ เห็นธรรมก็ชื่อว่าอยู่ไกล คราวนี้จึงทำให้พวกเราในสมัยนี้สบายใจได้ว่า แม้ พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานแล้ว แม้พระ- องค์จะเคยมีถิ่นกำเนิดอยู่ในอินเดีย พวก เราอยู่ไกลถึงในประเทศไทย และกาล เวลาที่ล่วงมานาน แต่สิ่งเหล่านี้มิได้ กีดกันหรือทำให้เราห่างไกลจากพระพุทธเจ้า เลย ถ้าเราสนใจในธรรมตั้งใจประพฤติ ปฏิบัติธรรม แม้เราจะไม่ชวนพระ ไม่มี พระ เครื่องรางของขลังแต่เราเชื่อว่าได้ใกล้ชิด อยู่กับพระพุทธเจ้าตลอดเวลาหลักธรรม ข้อนี้ จึงเป็นธรรมาธิปไตยที่มีเหตุผล และเป็นคติเตือนใจ จงให้ประพฤติปฏิบัติ ตนในทางที่ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้าได้ เสมอ

๖. ในสมัยเมื่อใกล้จะปรินิพพาน พระองค์ทรงปรารภการที่พุทธบริษัท ๓ พระองค์เป็นใจความว่า การบูชา พระองค์ด้วยอามิสบูชาไม่พอเป็นต้น ยังไม่เชื่อว่าบูชาแท้ แต่ผู้ใดประพฤติ ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติชอบตามทำนอง คลองธรรม ผู้นั้นจึงชื่อว่าเคารพ สักการะ นับถือบูชาพระตถาคตด้วย บูชาอัน ยอดเยี่ยม (มหาปรินิพพานสูตรเล่ม ๑๐ หน้า ๑๖๐)

เป็นอันแสดงว่า ปฏิบัติบูชาหรือ ธรรมบูชาเป็นบูชาอันสูงส่งกว่าการ บูชาด้วยอามิสเช่นธูปเทียนดอกไม้

ถ้าจะพิจารณาโดยใกล้ชิดแล้ว ก็ เป็นการสั่งสอนอย่างไม่เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนพระองค์ไม่ถือพระองค์เป็นจุดศูนย์- กลางสำหรับรับเครื่องสักการะบูชา ข้อ สำคัญขอให้คนทั้งหลายปฏิบัติดีปฏิบัติ

ชอบเข้าไว้ ก็จะเชื่อว่าบูชาพระองค์ไปเอง เป็นการต้อนรับคนเข้าหาคุณความดีอย่าง สมกับที่หลักการแห่งศาสนานี้ถือธรรมา- ธิปไตย คือถือธรรมเป็นใหญ่ เป็นการ เตือนจิตให้ศาสนิกชนสำนึกอยู่เสมอว่า การประพฤติปฏิบัติ สำคัญยิ่งกว่า พิธีกรรมหรือเครื่อง ประกอบอื่น เป็นการเปิดโอกาสให้คนที่ยากจน ไม่มี เครื่องสักการะบูชาขางดงามหรือมีราคา แพง ได้ใช้การบูชาด้วยปฏิบัติ อันจะ ทำให้ฐานะสูงยิ่งกว่าคนที่บูชาด้วยอา มิส

การนับถือพระพุทธศาสนา จึงไม่ มีอะไรกีดกันคนยากจน หรือคนชั้นต่ำ ให้ต้องรู้สึกมีปมด้อยแต่อย่างไร เพราะ เมื่อถือธรรมเป็นใหญ่แล้ว ทุกคนก็มี สิทธิปฏิบัติธรรมได้ด้วยกันทั้งสิ้น

๗. ก่อนจะปรินิพพานอีกเหมือน กัน พระผู้มีพระภาคได้ตรัสว่า “ดูก่อน อานนท! ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดง แล้วบัญญัติแล้วแก่ท่านทั้งหลายธรรม และวินัยนั้นจักเป็นศาสดาของท่านทั้งหลาย เมื่อเราล่วงลับไป” (มหาปรินิพพานสูตรเล่ม ๑๐ หน้า ๑๗๘)

พระดำรัสนี้ชี้ให้เห็นชัดว่า ใน พระพุทธศาสนาไม่ถือผู้หนึ่งผู้นี้เป็นประมาณ หากถือธรรมเป็นสำคัญ ถ้าพระพุทธเจ้า จะทรงตั้งผู้หนึ่งผู้หนึ่งแทนก็จะต้องตั้งกัน สิบๆ ไปไม่มีที่สิ้นสุด เพราะบุคคลมี เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ถ้าถือธรรมวินัย เป็นหลัก นานเท่านานก็จะเสมือนหนึ่ง พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ เพราะ แม้พระพุทธเจ้าเอง ก็มีข้อสำคัญที่เนื้อ ห้าง พระองค์ทรงชื่ออยู่เสมอว่า ทรง เป็นพระพุทธเจ้าโดยธรรม เนื้อห้างของ พระองค์ตกอยู่ในสภาพธรรมตา คือ จะ ต้องเปื่อยเน่าทรุดโทรมไป เช่นมนุษย์ อื่นๆ แม้ในการทรงธรรมแสดงถึงบุคคล ที่จะชื่อว่าเป็นผู้นั้นๆ ก็ทรงแสดงว่าไม่-

ได้เป็นเพราะชื่อที่เรียกอย่างเดียว ต้องมีคุณธรรมด้วย เช่นที่ตรัสว่า

“บุคคลไม่ชื่อว่า เป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม เพราะวินิจจยคติได้รวดเร็ว แต่ผู้ใดเป็นบัณฑิตแยกเรื่องถูกเรื่องผิดได้ ตัดสินคนโดยไม่ผุ่ผนผลัน โดยธรรม โดยสมภาค ผู้มีปัญญานั้นเป็นผู้คุ้มครองธรรมย่อมเรียกได้ว่าผู้ตั้งอยู่ในธรรม”

“บุคคลไม่เป็นบัณฑิตเพียงเพราะพูดมาก ต่อเป็นผู้ปลดปล่อยจากความชั่ว ไม่มีเวร ไม่มีภัย จึงเรียกได้ว่าเป็นบัณฑิต”

“บุคคลไม่ชื่อว่า เป็นผู้ใหญ่เพียง เพราะมีผมหงอก วยอันแก่ของเขา เรียกว่าแก่เปล่า แต่ผู้ใดมีสัจจะมีธรรม มีความไม่เบียดเบียน มีความสรวรมมี การฝึกตน เป็นผู้แก้ปัญหา คายมลทิน โทษเสียได้ ๑ ผู้นั้นจึงเรียกได้ว่าเป็นผู้ใหญ่”

“บุคคลยังไม่ชื่อว่า เป็นสาธุชน เพียงเพราะพูดจาเก่งหรือเพราะมีรูปร่างงดงาม แต่ยังมีมารยาท มีความตระหนี่และซื่อสัตย์ ผู้ใดถอนรากความชั่วทุกชนิด เหล่านั้นได้ ผู้นั้นเป็นผู้คายโทษ มีปัญญา เรียกได้ว่าเป็นสาธุชน”

“บุคคลย่อมไม่เป็นสมณะ เพียง เพราะมีศีรชะโล้น คนที่ไม่มีวัตร พูดพล่อย ๆ ประกอบด้วยความปรารถนา ความโลภ จะเป็นสมณะได้อย่างไร ผู้ใดสงบบาปน้อยใหญ่เสียได้ด้วย ประการทั้งปวง จึงเรียกว่าสมณะได้ เพราะสงบบาปทั้งหลาย”

“บุคคลย่อมไม่เป็นภิกษุ เพียง เพราะเที่ยวขออาหารคนอื่น สมาทานธรรมอันเป็นพิษแล้วจะเป็นภิกษุเพราะเหตุนี้ไม่ได้ ผู้ใดลอบบุญลอบบาป เป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์ พิจารณาโลกด้วยปัญญา ผู้นั้นเรียกได้ว่าเป็นภิกษุ”

ตัวอย่างแห่งการแสดงธรรมอย่างตรงไปตรงมา โดยถือธรรมเป็นใหญ่ ที่เรียกว่าธรรมาธิปไตยในอัมมบทขุททกนิกาย (เล่ม ๒๕ หน้า ๔๙ - ๕๐) ซึ่งยกมาแปลเพียงบางตอนนี้ ย่อมทำให้เราแน่ใจรวมทั้งตัดสินบุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ ได้ถูกต้อง ใครจะปลอมแปลงทำตนเป็นบัณฑิตหรือปลอมเพศเป็นสมณะ แต่ไม่ตั้งอยู่ในคุณธรรม ความจริงก็จะปรากฏให้ตัดสินได้เอง

ผู้เข้าใจในหลักธรรมาธิปไตยดีแล้ว ย่อมปลดปล่อยสบายใจในที่ทุกสถาน เพราะไม่ถูกความหลงผิดชักจูงใจ ให้หลงใหลไปด้วยประการต่างๆ

คุณลักษณะพิเศษของพระพุทธศาสนาข้อนี้ เป็นเลิศจริง ๆ ข้อหนึ่งในคุณลักษณะทั้งหลาย ซึ่งผู้ใช้ปัญญานับถือศาสนาย่อมพากันเห็นจริงและยกย่องโดยทั่วกัน

อำนาจศาลในการถ่วงดุล

สถิตย์ เล็งไธสง

ความนำ

การถ่วงดุลนั้นเป็นกฎธรรมชาติ จำเป็นในทุกสถาบัน ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนกระทั่งถึงระดับโลก เพื่อแต่ละหน่วยของสังคมจะได้ดำรงอยู่ด้วยความดี มีคุณภาพ เช่น พ่อบ้านจัดแจงจะออกนอกบ้านไปเที่ยว ถูกแม่บ้านทัดทานไว้ว่า ค่าเล่าเรียนลูกยังไม่ได้เสียไปทำไม พ่อบ้านจึงได้หยุดผลก็คือความดีที่ไม่สิ้นเปลือง ในระบบการทำงาน ก็มีหน่วยเหนือคอยตรวจตราควบคุมหน่วยล่าง ในระบบศาลมีองค์คณะไว้หน่วงกัน พอผู้พิพากษาคนหนึ่งจะทำนอกกรอบนอกทาง ก็ละอายองค์คณะอีกคนหนึ่ง กับทั้ง มีประชาชนเข้าฟังการพิจารณาจับตาตุศาลยิ่งต้องใช้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้น มีเรื่องเล่ากันว่าผู้พิพากษาที่ศาลจังหวัด แห้งหนึ่ง ชอบดื่มสุราและดัดสินคดีโดยอำเภอใจ เข้าวันหนึ่ง ดื่นขึ้นมาเห็นป้าย เล็ก ๆ ปักไว้ที่หน้าบ้าน จึงลงไปหยิบขึ้น มาดู พบข้อความว่า **“ผู้พิพากษาศาลพระภูมิ ที่นี้ไม่ต้องการ”** ผู้พิพากษาคคน นั้นรู้สึกตัว เล็ก ตี๋มและพิจารณาตัดสินคดี ด้วยความเที่ยงธรรม ตั้งแต่นั้นระบบใด ขาดการหน่วงรั้งก็จะเกิดผลคือความไม่พอดี เช่น กรณีสินค้าผูกขาดมักจะแพง คุณภาพต่ำ บริการด้อย อำนาจอธิปไตยทั้ง ๓ อำนาจที่ใช้ปกครองประเทศอยู่ขณะนี้ก็เช่นกัน ฝ่ายบริหารทำอะไร ก็มี ฝ่ายนิติบัญญัติคอยตรวจสอบ สมมติว่า ฝ่ายบริหารเสนอกฎหมายฉบับหนึ่งซึ่งลิดรอนสิทธิของประชาชนและรัฐสภา ก็เป็นใจปล่อยให้ออกไปเป็นกฎหมายประชาชนได้รับความเดือดร้อน จำเป็นต้องให้อีกอำนาจหนึ่งคืออำนาจตุลาการ หรือศาล หน่วงรั้งไว้ การหน่วง รั้งของศาลก็คือ พิจารณาว่ากฎหมายที่รัฐบาลเสนอและผ่านรัฐสภานั้นเป็นกฎหมายที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ใช้

บังคับไม่ได้ เรียกว่า **อำนาจศาลในการถ่วงดุล** ที่กล่าวถึงอยู่นี้ **ความหมายและความเป็นมา**

อำนาจศาลในการถ่วงดุลนี้ กล่าวโดยกว้างๆ ก็คือ ศาลในฐานะผู้ใช้อำนาจ ตุลาการของประเทศ ใช้อำนาจนั้น เหนี่ยวรั้งถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารเพื่อประคองสภาพของสังคมประคับประคองให้เป็นไปในระดับพอเหมาะพอดี

ระบบการถ่วงดุลโดยศาลนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลของกฎหมาย ธรรมชาติ (natural law) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่ควบคุมการกระทำของมนุษย์ ชาวอังกฤษถือเสมือนหนึ่งว่าเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ สมัยโบราณ เขาใช้หลักนี้เป็นข้อจำกัดอำนาจกษัตริย์ และต่อมาใช้ ยันกับรัฐสภา โดยถือว่ากฎหมายที่รัฐสภาออกมาขัดต่อสิทธิ หรือเหตุผลตามสามัญสำนึก (common right or reason) แล้ว เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ ดังปรากฏจากคำวินิจฉัยของท่าน **เคิร์ค** ในคดี **ดร. บอนแฮม**^{*} แต่น่าประหลาดที่ความคิดอันนี้ได้อันตรธานจากประเทศอังกฤษ ไปเจริญงอกงามในสหรัฐอเมริกา

เพื่อความเข้าใจข้อความในตอนต่อไปนี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงรูปการปกครอง ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นที่มาของระบบนี้แต่โดยสังเขป สหรัฐอเมริกานั้นเริ่มมีการปกครองแบบสหพันธรัฐ ประกอบด้วยรัฐต่างๆ (เริ่มจาก ๑๕ รัฐ) รวมกัน เข้าเป็นประเทศ แต่ละรัฐปกครองตนเอง มีอำนาจกึ่งอธิปไตย โดยมีสภานิติบัญญัติ มีศาลและมีรัฐบาลของตนเอง แต่อยู่ภายใต้การควบคุมของ **รัฐบาลกลาง** (The Federal Govern-

^{*} คดี ดร.บอนแฮม ตัดสินเมื่อ ปี ๑๖๑๐

ment) หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **รัฐบาลสหรัฐ** (The United States Government) ซึ่งมีกฎหมายและศาล ตลอดจนรัฐบาลแยกต่างหากจากกฎหมายและศาลและรัฐบาลของมลรัฐกฎหมายของมลรัฐ (state laws) ต่างๆ ก็ดี กฎหมายของรัฐบาลกลาง (federal laws) ก็ดี ต่างก็ประกอบด้วยกฎหมายธรรมดาและกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทของกฎหมายธรรมดา กฎหมายของรัฐบาลกลาง ถือกันว่าเป็นกฎหมายสูงสุด เค้า โครงการปกครองของสหรัฐอเมริกาเป็นดังนี้ ผู้เขียนขอกลับมาสู่เนื้อหาของเรื่อง ต่อไป

ความจริง สหรัฐอเมริกา ก็มีได้มอบอำนาจในการถ่วงดุลไว้กับศาลโดยตรง ทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรก คือ เพียงแต่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๖ แห่งรัฐธรรมนูญกลาง (The Federal Constitution) ว่า “กฎหมายรัฐธรรมนูญกลางนั้นก็ดี กฎหมายอื่นซึ่งออกโดยอำนาจของรัฐธรรมนูญนั้นก็ดีและสนธิสัญญาทั้งหลายที่สหรัฐทำขึ้นก็ดี เป็นกฎหมายสูงสุด กฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นของมลรัฐฉบับใด ขัดต่อกฎหมายเหล่านั้นเป็นอันใช้ไม่ได้” เท่านั้น เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้เพียงเท่านี้ จึงเข้าใจกันในชั้นแรกว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญกลาง มาตรา ๖ นี้ให้อำนาจเฉพาะผู้พิพากษาศาลมลรัฐที่จะวินิจฉัยว่ากฎหมายของมลรัฐที่ขัดกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกลางเป็นโมฆะ จะเห็นว่า ตั้งแต่สหรัฐอเมริกา ประกาศอิสรภาพในปี ๑๗๗๖ เป็นต้นมา จนถึงศตวรรษที่ ๑๘ นั้น มีแต่ผู้พิพากษาศาลมลรัฐทั้งนั้นที่วินิจฉัยว่ากฎหมายมลรัฐขัดต่อรัฐธรรมนูญกลางเป็นโมฆะ และศาลมลรัฐเหล่านั้นก็อ้างข้อกฎหมายคลุมเครือไม่ชัดเจน จนกระทั่งปี ๑๘๐๑ อันเป็นปีที่ประธานาธิบดีโธมัส เจฟเฟอร์สันเข้าสืบตำแหน่งแทนประธานาธิบดีจอห์น อาดัมส์ และ ท่านจอห์น มาร์แชลล์ ดำรงตำแหน่งประธานศาลสูงสุดสหรัฐ จึงเริ่มมีการใช้อำนาจนี้ขึ้นในศาลหลวงหรือศาลของรัฐบาลกลาง และ คดีเรื่องแรกก็ตัดสินโดยท่าน จอห์น มาร์แชลล์ ประธานศาล สูงสุดสหรัฐนั่นเอง ซึ่งถือกันว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากความรวบรัดฉาบฉวยทางการเมือง อันเป็นมรดกสืบทอดมาจากประธานาธิบดีจอห์น อาดัมส์ คล้าย ๆ กับวิกฤติการณ์ของสถาบันตุลาการไทยหลังสมัย รสช (พ.ศ. ๒๕๓๔)

เรื่องมีว่า สัปดาห์สุดท้ายที่ประธานาธิบดีจอห์น อาดัมส์ จะพ้นจากตำแหน่งนั้น ท่านได้ตั้งผู้พิพากษาระดับ ท้องถิ่นที่เรียกว่า *จัสติส ออฟ เดอะ พีส* คล้ายกับผู้พิพากษาศาลแขวงของเราไว้ ๔๒ คน สำหรับเขตโคลัมเบีย ที่เรียกกันว่า *ดิสตริกต์ ออฟ โคลัมเบีย* หรือ ดี.ซี. อันเป็นศูนย์ที่ทำการรัฐบาลกลางเวลานี้ ตามระเบียบเวลานั้น ผู้พิพากษาเหล่านั้น จะต้องได้รับการแต่งตั้งจาก *เซครเตอรีออฟสเตท* (Secretary of State) หรือที่เรียกกันเวลานี้ว่า รัฐมนตรีต่างประเทศ อีกชั้นหนึ่ง ซึ่ง

ขณะนั้นก็คือ ท่านจอห์น มาร์แชลล์เอง แต่ยังมีท่านจะได้แต่งตั้งท่านจอห์น มาร์แชลล์ ก็พ้นจากตำแหน่ง รัฐมนตรีต่างประเทศเสียก่อน โดยประธานาธิบดี โธมัส เจฟเฟอร์สัน ได้แต่งตั้งให้ท่านแมดิสันเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศสืบแทน เจฟเฟอร์สันจึงแกลังหน่วงไม่เสนอชื่อผู้พิพากษาเหล่านั้นให้แมดิสันออกคำสั่งแต่งตั้งผู้พิพากษาเหล่านั้น ย่อมจะเดือดร้อนเป็นธรรมดา มาร์เบอร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในจำนวนนั้น กับพวกอีกสามคนได้ยื่นคำร้องต่อศาลสูงสุดสหรัฐขอให้ออกหมายบังคับที่เรียกว่า writ of mandamus สั่งให้แมดิสันแต่งตั้งพวกตนเป็นทางการเสียโดยอ้างว่าอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญตุลาการปี ๑๗๘๙ มาตรา ๑๓ มาแชลล์ซึ่งขณะนั้นเป็นประธานศาลสูงสุด ได้ออกคำสั่งชั่วคราวส่งไปยังแมดิสัน แต่แมดิสันก็หาได้สนใจใยดีไม่ จะเห็นได้ว่า อำนาจตุลาการของสหรัฐระยะนั้นเสื่อมโทรมถึงขนาด ความดีด้นของแมดิสันนี้ทำให้มาร์แชลล์ คิดว่าถึงแม้นจะออกหมายไปก็คงไร้ประโยชน์ มาร์แชลล์ จึงหาทางออกที่ชาญฉลาดกว่า ด้วยการยกคำร้องของผู้ร้องกับพวกเสีย โดยอ้างเหตุว่า มาตรา ๑๓ แห่งรัฐธรรมนูญ ตุลาการ ที่ให้อำนาจผู้ร้องกับพวกยื่นคำร้องดังกล่าวนั้นขัดต่อความในมาตรา ๓ แห่งรัฐธรรมนูญกลาง โดยให้เหตุผลว่า มาตรา ๑๓ แห่งรัฐธรรมนูญตุลาการที่ว่านั้น ให้อำนาจศาลสูงสุดที่จะออกหมายบังคับเช่นนั้นก็จริง แต่มาตรา ๓ แห่ง รัฐธรรมนูญกลางมิได้ให้อำนาจผู้ร้องกับ พวกที่จะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลสูงสุด ศาลสูงสุดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ชั้นต้น โดยให้ยื่นโดยตรงต่อศาลสูงสุดได้นั้นก็เฉพาะแต่คดีที่กระทบกระเทือนสิทธิของทูต มนตรี หรือกงสุลต่างประเทศ และในคดีที่รัฐเป็นคู่ความเท่านั้นหาใช่กรณีของผู้ร้องกับพวกซึ่งเป็นคนธรรมดาไม่ จึงพิพากษาว่า มาตรา ๑๓ แห่งรัฐธรรมนูญตุลาการนั้นเป็นโมฆะ ผู้ร้องกับพวกจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลสูงสุดและให้ยกคำร้องเสีย คำพิพากษาของมาร์แชลล์ฉบับนี้ ถือกันว่าเป็นแบบอย่างแห่งการใช้อำนาจถ่วงดุลของศาลหลวงที่สำคัญยิ่งตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และหลักในคำพิพากษาฉบับนี้ได้แพร่เข้าไปสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งมีประวัติและความเป็นมาที่ลุ่มลึกดลกลุกลาน น่าสนใจศึกษาอยู่ไม่น้อยทีเดียว โดยเฉพาะคำพิพากษา ศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการยึดทรัพย์สินการเมืองซึ่งเพิ่งตัดสินไปเมื่อไม่นานมานี้

อำนาจถ่วงดุลของศาลไทย

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าประเทศไทยแต่เดิมมา มีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจโดยสมบูรณ์ พระบรมราชโองการเป็นกฎหมายสูงสุด ศาลย่อมไม่มีโอกาสที่จะใช้อำนาจเช่นว่านี้ จนกระทั่งไปประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบปรีมาตญาสิทธิราชย์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา คือ

ระบอบปัจจุบัน

เมื่อได้เปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วดังนี้ เราจึงมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บท เยี่ยงประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย เรียกอำนาจปกครองประเทศว่า อำนาจอธิปไตย แบ่งเป็น ๓ สาขา คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ และกำหนดสิทธิทั้งหลายของปวงชนที่จะพึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย สำหรับหลักกฎหมายเป็นโมฆะที่ไทยเรารับมาจากอสังคตประเทศนั้น ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา ๖๑ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับแรกนั้นเอง มีใจความย่อๆ ว่า บทกฎหมายใดขัดกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญย่อมเป็นโมฆะ แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็มิได้บัญญัติให้อำนาจศาลในอันที่จะวินิจฉัยปัญหาไว้โดยตรง รูปการณ์ในตอนแรกจึงเหมือนกับสหรัฐอเมริกาที่กล่าวมาแล้ว จะผิดเพี้ยนกันไปบ้างก็แต่ว่ารัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกานั้นมีได้กล่าวถึงอำนาจการตีความไว้เลย แต่ รัฐธรรมนูญของไทยเราฉบับแรกนี้ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๒ ว่า **สภาผู้แทนราษฎรทรงไว้ซึ่งอำนาจเด็ดขาดที่จะตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ** เมื่อเป็นดังนี้ จึงทำให้เข้าใจกันในตอนแรกว่า ผู้มีอำนาจตีความว่า บทกฎหมายใดขัดต่อ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ก็คือสภาผู้แทนราษฎรตามที่กล่าวไว้ใน มาตรา ๖๒ อันเป็นบทบัญญัติถดถอยไป และมีข้อความเกี่ยวเนื่องกัน แต่ก็ห้ามข้อความใดในรัฐธรรมนูญดังกล่าวที่ห้าม มิให้ศาลใช้อำนาจเช่นนั้นไว้โดยตรงไม่เมื่อเป็นเช่นนี้ ศาลไทยจึงได้ถือโอกาสวินิจฉัยเสียเองว่า บทกฎหมายต่างๆ ที่ เป็นปัญหาขึ้นมานั้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ ดังปรากฏอยู่ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕๖/๒๔๕๖, ๖๔๓/๒๔๗๙, ๑๔๖๐/๒๔๗๙ เป็นต้นอย่าง แต่เรื่องเหล่านั้น ศาลวินิจฉัยว่า กฎหมาย ต่าง ๆ เท่าที่เป็นปัญหานั้นขึ้นมานั้นไม่ขัดแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เหตุ การณ์จึงเรียบร้อยเรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ศาลจึงได้พิพากษาให้กฎหมายเป็นโมฆะเป็นเรื่องแรก เป็นผลให้ มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เปลี่ยนอำนาจการตีความที่ศาลเคยใช้ไปไว้กับบุคคลคณะหนึ่งที่เรียกว่า “ตุลาการรัฐธรรมนูญ” อันเป็นหลักการที่มีผลยึดเยื้อมาจนถึงปัจจุบัน

เรื่องมีว่า ในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา (พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๘๘) นั้น ประเทศไทยเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายประเทศอักษะโดยไม่มีทางเลือก เพราะญี่ปุ่นบุกเข้ายึดแหลมมลายู แล้วเข้ามา ยึดครองประเทศไทยตลอดเวลาสงคราม แต่มีชาวไทยอีกจำนวนหนึ่งที่เรียกว่า “เสรีไทย” ได้ทำการต่อสู้กับผู้รุกรานอย่างลับๆ ยังผลให้ประเทศไทยกลายเป็นผู้ชนะสงครามร่วมกับฝ่ายประเทศพันธมิตร เมื่อสงครามยุติใน พ.ศ. ๒๔๘๘ สิ่งหนึ่งที่รัฐบาลจอมพล ป. ได้ทำเพื่อแสดงให้ชาวโลกเห็นว่า รัฐบาลไทยได้ร่วมกับฝ่ายพันธมิตรก็คือในปีพ.ศ.

๒๔๘๘ ที่สงครามยุตินั้น รัฐบาลได้ออกกฎหมาย ฉบับหนึ่งมีชื่อว่า “พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม” มีวัตถุประสงค์ที่จะเอาโทษแก่ผู้ที่เข้าร่วมกับผู้ทำสงคราม รุกราน ซึ่งในที่นี้หมายถึงญี่ปุ่นนั่นเอง พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาแต่ศาลเดียว ผลอันสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ก็คือ ให้เอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดทั้งก่อนและหลังวันประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว นั้นด้วยเป็นอันว่าผู้ช่วยเหลือญี่ปุ่นในการทำสงครามในคราวนั้นมีความผิด และในที่สุดได้มีการจับกุมดำเนินคดีแก่บุคคลผู้กระทำการดังกล่าว กรณีเรื่องนี้เกิดจากมีนายทหารชั้นพันโทนายหนึ่งชื่อ พระสารสาสน์พลชั้น (ลอง สุนทาทน) ถูกฟ้องต่อศาลฎีกาว่ากระทำการโฆษณาชักชวนบุคคลให้เข้าข้างญี่ปุ่นทำสงครามต่อต้านกับประเทศไทยหลายกรรมหลายวาระ จำเลยต่อสู้ว่าการกระทำของตนไม่เป็นความผิด คดีมีปัญหาข้อกฎหมายขึ้นมาสู่ศาลฎีกาสองประการ คือ ประการแรกกฎหมายดังกล่าวมีผลย้อนหลังไปลงโทษจำเลยสำหรับการกระทำของเขาก่อนมีกฎหมายนั้นหรือไม่ ประการที่ ๒ ก็คือ ขัดต่อสิทธิเสรีภาพที่กล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ กับอีกประการหนึ่งและที่สำคัญที่สุดก็คือ **ใครจะเป็นผู้ตีความกฎหมายดังกล่าวว่าขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัด** สภาผู้แทนราษฎรตามที่กล่าวไว้ในมาตรา ๖๒ แห่งรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาแล้วหรือศาล ซึ่งมีได้กล่าวไว้เลย สำหรับปัญหาสุดท้ายนี้ ศาลฎีกาเห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๕๕) ให้อำนาจศาลที่จะพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามตัวบทกฎหมายแล้ว จะไม่ให้ศาลแปลความหมายของกฎหมายนั้นย่อมไม่ได้ เพราะการใช้หรือบังคับตามกฎหมาย ศาลย่อมต้องแปลหรือตีความกฎหมายเป็นธรรมดา ศาลฎีกาจึงได้ถือโอกาสวินิจฉัยปัญหานั้นเสียเอง แล้วตัดสินว่า บทบัญญัติพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามดังกล่าวขัดต่อ มาตรา ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิในการพูด การเขียน และเมื่อขณะพูดหรือขณะเขียน นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่า เป็น ความผิดบุคคลย่อมพูด ย่อมเขียน ได้ โดยไม่ต้องห้ามและจะไม่ต้องรับโทษทัณฑ์แต่อย่างใด หากกฎหมายใดบัญญัติ ย้อนหลังไปลงโทษบุคคลสำหรับการพูด การเขียน ที่แล่วมา ย่อมขัดกับรัฐธรรมนูญโดยศาลฎีกาเทียบมาตรา ๗ แห่งกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งมีใจความว่า กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังไปลงโทษบุคคล ในทางอาญาเช่นเดียวกับความในมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน แล้วพิพากษายกฟ้องโจทก์ดังปรากฏ ในคำพิพากษาฎีกา (คดีอาชญากรรมสงคราม) ที่ ๑/๒๔๘๙ คำตัดสินของศาลฎีกาในคดีนี้ เป็นการหักหาญน้ำใจของรัฐบาลเหมือนถูกตบ ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญไทย อย่างไม่มีทางที่จะกลับคืนสู่สภาพเดิม

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ในปี ๒๔๘๙ ที่ศาลฎีกาตัดสินคดี นั้นเอง รัฐบาลได้จัดการแก้ไขรัฐธรรมนูญหลายมาตรา โดยเฉพาะในหมวดการตีความได้เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขนี้ มาตรา ๘๘ ได้กำหนดให้มีตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรพิเศษขึ้นมาองค์กรหนึ่งเพื่อวินิจฉัย ขัดแย้งข้อกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ โดยให้เหตุผลว่าการที่จะให้ศาลซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาสองสามคนชี้ขาดกฎหมายว่าแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญ และใช้บังคับไม่ได้ ทั้งๆ ที่สมาชิกสภานิติบัญญัติฝ่ายข้างมากลงมติให้ใช้บังคับ โดยเห็นว่าไม่แย้งหรือขัด กับรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการให้อำนาจศาลมากเกินไป นอกจากนั้น ทางฝ่ายนิติบัญญัติก็ไม่มีวิถีทางที่จะแสดงผลได้ จึงบัญญัติเสียใหม่ว่า เมื่อศาลเห็นว่า บทกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเป็นทางการไปให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เมื่อมีบทบัญญัติโดยขัดแย้งเช่นนี้ ศาลย่อมต้องปฏิบัติตาม แต่ก็ปรากฏว่าศาล ได้ส่งเรื่องให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เฉพาะที่ศาลเห็นว่า กฎหมายที่เป็นปัญหานั้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เช่น เรื่องตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๒๒/๒๔๙๔ และ ๕๔๓/๒๔๙๔ แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่ขัด ศาลก็วินิจฉัยไปเองเลยทีเดียว โดยนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑/๒๔๙๒, ๑๒๑๒/๒๔๙๗ และ คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๖๐/๒๔๙๗ (แต่คำพิพากษาฎีกาที่ ๙๐๓/๒๕๓๖ ที่ตัดสินไปเมื่อไม่นานนี้น่าจะมีปณิธานต่างไปจากเดิม) หรือถ้าเป็นการกรณีที่ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไปแล้ว ศาลก็หยิบยกขึ้นมา กล่าวอ้างโดยไม่ต้องย้อนไปให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เช่น เรื่องตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๔๓/๒๔๙๔, ๒๒๕/๒๕๐๖, ๑๔๖๐/๒๔๙๗, ๑๓๙๖๗-๑๓๙๘/๒๕๐๐ และ ๑๒๔๐/๒๕๑๔ เป็นต้น

ฐานะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ฐานะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้มีขึ้นโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข พ.ศ. ๒๔๘๙ นั้น ดำรงคงอยู่เรื่อยมา แม้จะผลุบๆ โผล่ๆ อยู่บ้างตามจังหวะของการเมือง บางครั้งก็มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และบางครั้งก็มีการปฏิวัติ ล้มล้างรัฐธรรมนูญเดิม ซึ่งเท่ากับล้มล้าง ตุลาการรัฐธรรมนูญไปในตัว แต่พอประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อใด ตุลาการรัฐธรรมนูญก็ต้องติดตามมา ด้วยทุกคราวไป เป็นแต่ว่ามีการเปลี่ยนรูปโฉมไปบ้างตามกระแสการเมือง เช่น ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๙ นั้น ตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธาน ตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งกับตุลาการฯ อีก ๑๔ คน ซึ่งล้วนแต่เป็นบุคคลที่รัฐสภาแต่งตั้งโดยมิได้ระบุถึงบุคคลทาง ฝ่ายตุลาการเลยแม้แต่คนเดียว เป็นการถอดถอนอำนาจตุลาการออกไปโดยสิ้นเชิง ครั้นมาถึงฉบับ พ.ศ.

๒๔๙๒ ตุลาการ รัฐธรรมนูญลดจำนวนเหลือ ๙ คน โดย ให้ประธานวุฒิสภา เป็นประธานโดยตำแหน่ง กับผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก ๘ คน ในจำนวนนี้มีฝ่ายตุลาการเข้าร่วมด้วยสองคน คือประธานศาลฎีกาและอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ กับอีกบุคคลหนึ่งอยู่ในฐานะกึ่งกลาง คือโดยหน้าที่จัดอยู่ในฝ่ายบริหาร แต่ในทางวิชาการ อยู่ในฐานะผู้รู้กฎหมาย ได้แก่ อธิบดีกรมอัยการ หรืออัยการสูงสุดเวลานี้ พอมาถึงฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๕ จำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญลดเหลือเพียง ๖ คน มีประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และอธิบดีกรมอัยการ เป็น ตุลาการโดยตำแหน่งกับบุคคลภายนอก ซึ่งฝ่ายนิติบัญญัติเลือกมาอีก ๓ คน โดย ให้ประธานศาลฎีกาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ส่วนรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งใช้เวลาร่างกว่า ๑๐ ปี นั้น ได้ ย้อนกลับไปใช้รูปตุลาการรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๒ ซึ่งมีบุคคลฝ่ายตุลาการร่วม อยู่ด้วย ๒ คนดังกล่าวมา และมีผลใช้อยู่เพียงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ที่มีการปฏิวัติขึ้นมาอีกระลอกหนึ่ง และหลังจากนั้นอีกหลายครั้งทำให้เรามีรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นอีกหลายฉบับแต่รูปตุลาการรัฐธรรมนูญมิได้ต่างไปจากเดิม นัก และมีบุคคลฝ่ายตุลาการร่วมอยู่ด้วย ทุกคราว กล่าวคือ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ มี ๙ คน และยอมให้คณะกรรมการตุลาการ หรือ กต. เป็นผู้เลือกเองถึง ๓ คน ซึ่งจะเป็นใครไปไม่ได้นอก จากพวกตุลาการเอง นอกจากนั้น ให้ฝ่าย รัฐสภาเลือก ๓ คน และคณะรัฐมนตรีเลือกอีก ๓ คน ส่วนประธานตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญ เลือกกันเองขึ้นเป็นประธาน กล่าวกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในประวัติศาสตร์ พอมาถึงรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๑ กลับไปให้ประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง มีฝ่ายตุลาการ เข้าร่วมเพียงคนเดียว คือประธานศาลฎีกาในฐานะลูกคณะ กับอธิบดีกรมอัยการ (อัยการสูงสุดขณะนั้น) และผู้ทรง คุณวุฒิอีก ๔ คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้ง ใช่มานจนกระทั่ง ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ จึงมีการปฏิวัติ โดยคณะบุคคลที่เรียกตัวเองว่า คณะรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หรือ รสช เมื่อประกาศใช้ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐๐ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประธานรัฐสภาเป็นประธานโดยตำแหน่ง ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุด หรืออธิบดีกรมอัยการเดิมเป็นตุลาการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ สาขานิติศาสตร์ หรือสาขารัฐศาสตร์อีก ๖ คน ซึ่งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้ง สภาละ ๓ คน รวมความแล้วก็คือ อำนาจตุลาการในการถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติ และบริหารนั้น ได้ประลาตไปโดยแทบจะสิ้นกลิ่นไอ แม้บุคคลทางฝ่ายตุลาการจะได้เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเพราะถูกเลือกหรือ

โดยตำแหน่ง ก็ปรากฏในทุกเหตุการณ์ที่ผ่านมาว่าท่านเหล่านั้น ได้ถูกกระแสมืองพัดพาเหินไปจากความเป็นกลางโดยสิ้น

อย่างไรก็ตามในระหว่างที่มีการปกครองโดยคณะปฏิวัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญ เดิมถูกล้มล้างนั้น คณะปฏิวัติทุกคณะที่ผ่านมา ได้จัดให้มีธรรมนูญการปกครอง ประเทศชั่วคราวขึ้นใช้แทน ซึ่งไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยตุลาการรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุนี้การตีความว่ากฎหมายขัดต่อหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น จึงกลับตกมาอยู่แก่ศาลอีก บางครั้งก็ยาวนานนับปี โดยเฉพาะสมัยปฏิวัติเมื่อ เดือนตุลาคม ๒๕๐๑ กว่าจะประกาศใช้รัฐธรรมนูญได้ก็เดือนมิถุนายน ๒๕๑๑ ซึ่งเป็นระยะเวลา ร่างรัฐธรรมนูญที่ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์นั้น ศาลได้วินิจฉัยว่ากฎหมายขัดต่อหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญและเป็นโมฆะไปหลายฉบับ ดังปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๖/๒๕๐๕, ๒๒๒/๒๕๐๖, ๒๒๕/๒๕๐๖ และ ๑๖๐๒-๑๖๐๓/๒๕๐๙ ส่วนช่วงเวลาระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๔ เป็นต้นมา แม้จะมีการปฏิวัติบ้าง ก็ร่างรัฐธรรมนูญกันไม่นาน โอกาสที่ศาลจะใช้อำนาจระหว่างไม่มีรัฐธรรมนูญจึงไม่ค่อยจะมี จนกระทั่งกลางปี ๒๕๓๖ จึงได้ มีคดีประวัติศาสตร์ขึ้นมามีอีกเรื่องหนึ่งคือนั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยปัญหากฎหมายรัฐธรรมนูญเสียเอง ในขณะที่มีรัฐธรรมนูญ อยู่แล้ว คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ ที่ใช้อยู่ขณะนี้ อันเป็นผลจากการปฏิวัติของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช) นำโดยพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔

เรื่องเดิมมีว่า เมื่อคณะ รชช ทำการปฏิวัตินั้น อ้างเหตุว่า เพราะรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ทุจริตกันมาก จึงได้ออกคำสั่ง รชช ฉบับที่ ๒๖ ให้ยึดทรัพย์นักการเมืองที่ร่ำรวย ผิดปกติหลาย คน และตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินขึ้น เรียกย่อ ๆ ว่า คตส ทำการ ตรวจสอบว่าทรัพย์สินที่ยึดมานั้น อันใดได้มาโดยทุจริตควรริบ และอันใดได้มาโดยสุจริตควรคืน ถ้านักการเมืองคนใดพิสูจน์ได้ว่า ตนได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตก็คืนให้ และยังให้นักการเมืองที่ถูกยึดทรัพย์เหล่านั้นมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อพิสูจน์ความสุจริตของตนด้วย โดยให้ศาลแพ่งทำการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วส่งเรื่องให้ศาลฎีกาวินิจฉัย โดยมีมติที่ประชุมใหญ่ในการนี้ นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ซึ่งเคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและถูกยึดทรัพย์ผู้หนึ่งได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง เพื่อพิสูจน์ความสุจริต แต่ยังมีท่านจะไต่สวน ผู้ร้องก็ได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้วินิจฉัยชี้ขาด ข้อกฎหมายเบื้องต้นว่า ประกาศของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช) ฉบับที่ ๒๖ ที่ให้อำนาจทางการยึดทรัพย์ ของตน นั้นขัดต่อธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร

พ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ และ ประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยให้เหตุผลว่าเป็นการใช้กฎหมาย ที่มีโทษทางอาญา มีผลย้อนหลังและเลือกปฏิบัติเฉพาะบุคคลบางกลุ่ม กับตั้ง บุคคลอื่นที่ไม่มีศาลให้ม้อำนาจพิจารณา พิพากษารอคดี โดยเปลี่ยนแปลงวิธีพิจารณาใหม่

ศาลแพ่งได้สั่งงดไต่สวน แล้วส่งเรื่องให้ศาลฎีกาพิจารณาชี้ขาด โดยที่ยังมิได้ไต่สวนทวนพยานว่า นักการเมืองผู้นี้ได้ทรัพย์สินที่ยึดมาโดยสุจริตหรือไม่จนกระทั่งบัดนี้

ปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญก็คือว่า ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยว่า คำสั่งของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๖/๒๕๓๔ ขัดต่อธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๔ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ หรือไม่ เพราะขณะที่ศาลฎีกาพิจารณาคดีนี้ มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ ใช้อยู่แล้ว และมาตรา ๒๐๖ ก็บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือ คู่ความโต้แย้ง โดยศาลเห็นว่ามีความเห็นสมควรว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๕ และยังไม่มีความวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้นให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นนั้น ตามทางการเพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ฯลฯ”

แต่ศาลฎีกาก็ได้ถือโอกาสวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวเสียเอง โดยให้เหตุผลคล้ายกับที่ศาลฎีกาอ้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ว่า ตามหลักกฎหมายทั่วไปศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีจึงมีหน้าที่พิจารณาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายจะใช้บังคับแก่คดีได้หรือไม่เพียงใดแล้วพิพากษาว่า ประกาศคณะรชช ฉบับที่ ๒๖ ขัด ต่อบทบัญญัติแห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๓๔ และใช้บังคับไม่ได้ ตามที่ปรากฏอยู่ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๑๓/๒๕๓๖

คำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชน นักการเมือง และนักวิชาการอย่างกว้างขวาง และเห็นกันเป็นเสียงส่วนใหญ่ ว่า ๑) ศาลฎีกาน่าจะไม่มีอำนาจวินิจฉัย เพราะ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๖ มาตรา ๒๐๖ บัญญัติไว้ชัดว่า ให้ศาลส่งเรื่องให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาเช่นว่านี้ และ ๒) ศาลฎีกา น่าจะมีได้ตัดสินด้วยใจอันเป็นอิสระเท่าที่ควร เพราะข้าราชการตุลาการผู้ใหญ่ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะตัดสินคดีนี้ ได้รับการเกื้อหนุนจากพรรคกิจสังคมให้ ตนได้รับตำแหน่ง มีชัยชนะเหนือตุลาการอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งโรมรันพันธุกับตนมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลปฏิวัติ และพรรคกิจสังคมได้ส่งคนของตนเข้ามาเป็น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอยู่ขณะศาลฎีกาตัดสินคดีนี้ โดยหัวหน้าพรรคกิจสังคมเองก็ถูกยึดทรัพย์ด้วยคนหนึ่ง จึงได้รับผลจากคำตัดสินของศาลฎีกาที่ปล่อยทรัพย์จากการยึด ทำให้คนทั้งหลายมองกันว่า คดีเรื่องนี้ศาลฎีกาตัดสินด้วยฉันทาคติ^๒ มิได้หวังรังแกตุลาการเหมือนดังเมื่อครั้ง พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่กล่าวมา

พึงเข้าใจด้วยว่า การที่ศาลวินิจฉัย ว่า กฎหมายต่าง ๆ ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ไม่ใช่เป็นการถ่วงดุลเฉพาะฝ่ายนิติบัญญัติ หากแต่เป็นการรังแกฝ่ายบริหารไปด้วยเป็น ส่วนใหญ่ ขอยกเอาคดีที่น่าสนใจมาให้อ่านเป็นตัวอย่างสักเรื่องหนึ่ง ซึ่งแสดงถึงการพันธุระหว่างทางการกับเอกชนผู้ถือสิทธิในที่ดินที่ถูกเวนคืน คือเรื่องตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๗๖๖/๒๕๐๕ ข้อเท็จจริง มีย่อ ๆ ว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในเขตตำบลคลองตัน อำเภอพระโขนง กรุงเทพฯ เพื่อขยายเขตท่าเรือ กรุงเทพฯ การออกพระราชบัญญัติเวนคืนฉบับนั้นอาศัยหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งให้เจ้าของที่ดินได้รับเงินค่าทำขวัญตามราคาตลาด และ ถ้าที่ดินที่เวนคืนมิได้ใช้ประโยชน์ตามที่เวนคืนภายใน ๕ ปี กฎหมายดังกล่าวให้เจ้าของที่ดินเรียกคืนที่ดินได้ ที่ดินโจทก์ ในคดีนี้จำนวนสี่ไร่เศษถูกเวนคืนโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ (ฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๔) และโจทก์ได้รับเงินค่าทำขวัญจากการตารางวาละ ๒๐ บาท ซึ่งเป็นราคาที่ยุติธรรมสมัยนั้น แต่เมื่อเวนคืนแล้วทางการหาได้ใช้ที่ดินภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไม่ โจทก์จึงฟ้องกระทรวงคมนาคมซึ่งเป็นกระทรวงเจ้าหน้าที่ฯ ให้คืนที่ดินดังกล่าวแก่โจทก์ โจทก์ชนะคดีถึงที่สุด (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๐๘๑/๒๔๙๔) ทางการจึงต้องตราพระราชบัญญัติโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๖ ขณะนั้นที่พิพาทเป็นของการท่าเรือแห่งประเทศไทย คืนให้แก่โจทก์ กฎหมายฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลบังคับวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๗ หมายความว่า ที่ดินกลับตกมาเป็นของโจทก์ตั้งแต่วันนั้น แต่พอรุ่งขึ้นวันที่ ๙ เดือนเดียวกันก็ได้มีพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่ตำบลคลองตันฯ พ.ศ. ๒๔๙๖ เวนคืนที่พิพาทแปลงนี้ให้แก่การท่าเรือแห่งประเทศไทยอีก ที่สำคัญคือ มาตรา ๕ แห่งกฎหมายฉบับนี้ให้กำหนดค่าทำขวัญตามราคาเดิมซึ่งกำหนดไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๔ เมื่อคราวที่ที่ดินพิพาทถูกเวนคืนครั้งแรก คือ ตารางวาละ ๒๐ บาท เห็นได้ชัดว่าเป็นราคาที่มิยุติธรรม เพราะราคาที่ดินพิพาทใน พ.ศ. ๒๔๙๖ ที่ออกพระราชบัญญัติเวนคืนใหม่นี้ขึ้นมาถึงตารางวาละ ๓๙๐ บาท (ตามคำชี้ขาดของประธานอนุญาโตตุลาการที่คู่ความตั้ง) โจทก์จึงได้ฟ้องการท่าเรือแห่ง

ประเทศไทยขอค่าทำขวัญในอัตราตามราคาใหม่นี้ เรื่องนี้ คู่ความมิได้ยกปัญหากฎหมายรัฐธรรมนูญขึ้นกล่าวอ้าง แต่ศาลเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบฯ ประกอบกับระหว่างพิจารณาคดีดังกล่าว ตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มี^๓ (ระหว่างร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑) ศาลจึงหยิบยกปัญหานี้ขึ้นวินิจฉัยเองว่า มาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติเวนคืน พ.ศ. ๒๔๙๖ ที่กำหนดราคาที่ดินตารางวาละ ๒๐ บาทนั้นไม่เป็นธรรม จึงขัดต่อ มาตรา ๑๑๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๕ จึงเป็นโมฆะมาแต่ต้น พิพากษาให้จำเลยใช้ค่าทำขวัญแก่โจทก์ ในราคาตารางวาละ ๓๙๐ บาท

มีอีกคดีหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า ศาลใช้อำนาจแห่งวินิจฉัยหลายทางคือรังแกฝ่ายเจ้าหน้าที่บริหารราชการของรัฐด้วยการพิพากษาว่าเจ้าหน้าที่นั้น ๆ ทำนอกเหนือขอบอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ (ultra vires) การหวังรังแกวิธีนี้กระทำได้เพียงแต่ใช้กฎหมายธรรมดา คดีนี้ โจทก์ฟ้องเทศบาลนคร-กรุงเทพ ว่าเจ้าหน้าที่ของเทศบาลจำเลยปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดฯ พ.ศ. ๒๕๐๓ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของจำเลยได้รื้อถอนอาคารของโจทก์โดยอ้างอำนาจตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่มาตรา ๑๒ นั้นให้อำนาจเจ้าพนักงานจำเลยที่จะรื้อถอนได้เฉพาะอาคารที่ชำรุดทรุดโทรม หรืออยู่ในสภาพอันน่ารังเกียจ และไม่อาจแก้ไขได้เท่านั้น คดีนี้โจทก์นำสืบ ได้ความว่าอาคารของโจทก์เป็นตึก (ข้างคลองผดุงกรุงเกษม) ยังมีสภาพดี ศาลจึงพิพากษาว่าเจ้าหน้าที่ของจำเลยไม่มีอำนาจรื้อการกระทำจึงเป็นละเมิด จำเลยต้องชดเชยค่าเสียหายแก่โจทก์ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๔๘/๒๕๑๓)

อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้การวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องใดเรื่องหนึ่งตกอยู่แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือคณะกรรมการตามที่กฎหมายระบุ เช่น คณะกรรมการตามพระราชบัญญัติแรงงานฯ เป็นตัวอย่าง (government agencies performing judicial function as courts)

๒ รายละเอียดขอให้อ่านจากข้อวิจารณ์ฎีกาเรื่องนี้ใน วารสารกฎหมาย สุโขทัยธรรมาธิราช, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๖

๓ ระหว่างคดีนี้ ประเทศไทยไม่มีรัฐธรรมนูญ แต่ใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑ อันเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรฉบับนี้มีได้กล่าวถึงตุลาการรัฐธรรมนูญ แต่ให้วินิจฉัยกรณีไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตย (ดูมาตรา ๒๐) ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ทุกรัฐบาลปฏิวัติมักจะใช้หลักเกณฑ์อันเดียวกัน

ศาลก็ไม่มีอำนาจเข้าไปก้าวก่ายจนกว่าจะมีข้อกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่นั้นๆ ได้ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือทำนอกเหนือขอบอำนาจตามที่กฎหมายให้ไว้

พึงเข้าใจด้วยว่า ผู้มีอำนาจขอให้ศาลวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมานั้น จะต้องเป็นผู้ได้รับความกระทบกระเทือนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรมทั่วไปในฐานะผู้เสียหายอาชญากรรมมีสิทธิไม่ หรือถ้าเป็นปัญหาขัดแย้งในทางการปกครองอันมิใช่เรื่องโต้แย้งสิทธิเช่นเทศบาล ก ต้อง การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำสายหนึ่งต่อเขตเทศบาล ข แต่เทศบาล ข ต้องการสร้างอุโมงใต้ดินเช่นนี้ เทศบาลหนึ่งเทศบาลใดที่กล่าวมาแล้ว จะมาขอให้ศาลชี้ขาดว่า ควรสร้างสะพานหรืออุโมง ดี ศาลย่อมไม่มีอำนาจชี้ขาด

ข้อพิจารณา

มีข้อที่น่าสังเกตว่า ผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรก คงจะไม่วางใจให้ศาลใช้อำนาจถ่วงดุลเช่นที่นำมาแต่ต้น จึงมิได้บัญญัติให้อำนาจศาลไว้โดยตรง แต่กลับ ไปบัญญัติให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังปรากฏอยู่ใน มาตรา ๖๒ ที่กล่าวมาแล้ว และสหรัฐอเมริกาเอง ซึ่งเป็นต้นแบบ ก็ ดูเหมือนจะไม่ประสงค์ที่จะให้ผู้พิพากษาเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอำนาจนิติบัญญัติเท่าใด นัก ดังจะเห็นได้จากคราวประชุมร่างรัฐธรรมนูญกลาง วิลสัน และแมดิสันเสนอให้มีคณะกรรมการตรวจสอบร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลจากฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการผสมกัน ก็แพ้ต่อมาเสนอให้ศาลสูงสุดเป็นผู้ตรวจร่างรัฐธรรมนูญ โดยให้มีอำนาจยับยั้งได้อย่างประธานาธิบดี ทำนองเป็นการแก้ปัญหาค้นต้นมือง ก็แพ้อีกอย่างหลดล้วย ด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๓ รัฐจึงได้โพล มาบัญญัติไว้โดยคลุมเคลือ ให้ศาลใช้อำนาจเอาเอง แต่เป็นที่น่าสรรเสริญน้ำใจชาวอเมริกันยิ่งนัก เมื่อศาลใช้อำนาจดังกล่าว แล้วก็แล้วไป ไม่คิดที่จะเอาชนะ ทั่วๆ ที่บางครั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ขุ่นเคืองถึงกับเรียกผู้พิพากษาที่ตัดสินไปชี้แจงเหตุผลในสภานิติบัญญัติ หลักกฎหมายรัฐธรรมนูญอเมริกันจึงดำรงคงอยู่ จนกระทั่งปัจจุบัน เป็นเวลากว่า ๒๐๐ ปีแล้ว ตรงกันข้ามอเมริกันกลับศึกษาส่งเสริมและปรับปรุงหลักการตีความของศาลให้เหมาะสมกับกาลสมัยยิ่งขึ้น อันเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาก้าวไกลไปกว่าประเทศใดๆ ใน โลก ทั้งในทางสังคมและการเมือง

อย่างไรก็ตาม มีหลายประเทศที่ยอมรับระบบอเมริกันมาแล้วแปลงใช้ให้เหมาะสม กับสภาพสังคมของตน เช่น สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเปลี่ยนมาให้สภานิติบัญญัติเป็นผู้ตีความตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๔๘ เป็นต้น ส่วน แคนาดา และออสเตรเลียให้ ไฮคอร์ต ซึ่งเป็นศาลสูงสุดของตนเป็นผู้วินิจฉัย อิตาลีตามรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. ๑๙๔๗ ให้ศาลพิเศษที่เรียกว่า ศาลรัฐธรรมนูญ

(The Constitutional Court) เป็นผู้ตีความ เยอรมันตะวันตกตามรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. ๑๙๔๙ เช่นเดียวกับอิตาลี^๔ มอบการตีความไว้กับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์รัฐ (The Federal Constitutional Court) อินเดีย ตามรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. ๑๙๔๙ ได้มอบอำนาจนี้ให้ไว้แก่ศาลสูงสุด เป็นผู้ตีความประเทศอื่นทั้งหลาย นอกจาก ฝรั่งเศส และอังกฤษ มอบอำนาจอันสำคัญนี้ไว้กับศาลทั้งสิ้น

ปัญหาที่ว่า ระบบไหนดีที่สุด

ในการพิจารณาปัญหานี้ ขอให้ท่านผู้อ่านคำนึงถึงหลักความจริงสองประการประกอบด้วย จึงจะเข้าใจซาบซึ้งประการแรกก็คือว่า การมีตุลาการรัฐธรรมนูญในฐานะองค์กรพิเศษนั้น เป็นผลดีเฉพาะในแง่ที่ว่า เป็นการให้การวินิจฉัยเป็นไปตามความคิดเห็นของผู้รู้หลาย ฝ่าย แต่จะถือว่าองค์กรพิเศษนี้ เป็นหน่วย กลางในแง่ความคิดเห็นนั้น เห็นจะไม่ถนัดนัก เพราะบุคคลคณะนี้ถูกเลือกมาจากหลายสถาบันซึ่งย่อมจะมีความคิดเห็นไปในทางที่จะเป็นประโยชน์แก่สถาบันของตน นี่ประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่ง ซึ่งท่านผู้อ่านพึงพิจารณาอย่างยิ่งก็คือว่า กฎหมาย (law) กับพระราชบัญญัติ หรือรัฐบัญญัติ (act) นั้นไม่เหมือนกันเลยทีเดียว พระราชบัญญัติหรือรัฐบัญญัตินั้นเป็นเพียงข้อกำหนดตามกฎหมายที่สภานิติบัญญัติตราขึ้น โดยคิดเอาว่า เป็นไปตามหลักความยุติธรรมโดยสามัญสำนึก ที่เป็นกฎหมายแท้ ซึ่งบางครั้งและบ่อยครั้งก็กว้างไกล ไฉลฉลอบ ออกไปจากหลักกฎหมายที่แท้จริง จนต้องมีศาลหรือตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ชี้ขาดตามปัญหาที่กำลังสาธกอยู่นี้ กฎหมายที่แท้จริงนั้น เป็นอมตธรรมมีเหตุผลตามธรรมชาติของมันเอง ซึ่งประเทศทั้งหลายได้นำมากำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของตน กฎหมายแท้ๆ นี้ จึงเป็นกรอบแห่งการกระทำของมนุษย์ดังที่นักนิติศาสตร์โบราณเห็นกันนั้นถูกต้องแล้ว การบัญญัติกฎหมายของรัฐสภาก็ต้องอยู่ภายในกรอบนี้ด้วย มิฉะนั้นก็บังคับไม่ได้ ตัวอย่างเช่น รัฐสภาจะออกกฎหมายห้ามมิให้คนรับประทาน อาหารไม่ให้คนพูด หรือออกกฎหมายให้ มีผลย้อนหลังไปลงโทษบุคคล สำหรับการกระทำของเขาที่ผ่านมาแล้ว ย่อมบังคับไม่ได้ ท่านผู้อ่านเองแม้จะมีได้เป็นนักกฎหมายก็พอเข้าใจจากสามัญสำนึกว่า มันขัดกับหลักกฎหมายโดยขัดแจ้ง แม้แต่การมอบอำนาจให้รัฐสภาผู้ออกกฎหมายตีความ ว่ากฎหมายที่ออกมานั้นขัดกับกฎหมายหลัก หรือรัฐธรรมนูญ หรือไม่ก็ไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรมวินัยอยู่เอง เพราะเท่ากับผู้กระทำผิดตัดสินตัวเอง ย่อมไม่เป็นธรรม ดังสุภาษิตกฎหมายที่ว่า One cannot be a

^๔ คำว่ารัฐธรรมนูญเยอรมันนั้น ตามกฎหมายเยอรมันเองเรียกว่า กฎหมายหลักมูลเยอรมัน (The German Basic Law)

judge in his own cause. การวินิจฉัย ปัญหาโดยศาลน่าจะดี แต่ก็มีปัญหาที่น่าเป็นห่วง คือ ศาลเวลานี้ยังมีได้แยกออกจากกระทรวงยุติธรรมโดยข้อเท็จจริงแล้ว ยังไม่เป็นอิสระจากการครอบงำของฝ่ายบริหาร ดังตัวอย่างสุดท้ายที่สาธกไว้ข้างต้น อีกประการหนึ่งผู้พิพากษาศาลฎีกาเอง ก็ล้วนแต่ได้รับการเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งขึ้นมาจากผู้พิพากษาศาลล่าง อาจขาดความถนัดในการตัดสินปัญหากฎหมายรัฐธรรมนูญ

ถ้าต่อไปในอนาคต ศาลแยกออกเป็นองค์กรเอกเทศและศาลฎีกาประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเยี่ยงนานาอารยประเทศแล้ว ศาลย่อมจะเป็นผู้วินิจฉัยปัญหารัฐธรรมนูญที่เหมาะสมที่สุด หากการณ์เป็นอยู่อย่างปัจจุบันตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจาก ๓ ฝ่ายตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๗ น่าจะเหมาะสม

เก็บเล็กผสมน้อย

ศิริธร อมรสิงห์

วิธีป้องกันลูกป่วยอาอ่น

ลูกนั้นเปรียบเสมือนกับเป็นแก้วตาดวงใจของพ่อแม่ทุกคน ใครๆ ก็อยากให้ลูกของตัวเองเป็นคนเก่ง คนดีกันทั้งนั้น แต่การที่จะให้ลูกของเราเกิดมามีอาการครบสามสิบสองและมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดนั้นก็ต้องเริ่มดูแลและมัดระวังกันตั้งแต่อยู่ในท้อง หรือขณะตั้งครรภ์กันเลยทีเดียว “วารสารไทย” จึงนำเอาเรื่องวิธีการป้องกันลูกป่วยอาอ่นมาเสนอ โดยนำข้อมูลมาจากกองแผนงานควบคุมโรคติดต่อ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ในปัจจุบันนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้พยายามค้นคว้าหาสาเหตุของการที่เด็กเกิดมาแล้วป่วยอาอ่นกันมาก จนในที่สุดก็สามารถรู้ถึงสาเหตุที่มา ซึ่งถ้าหากเราหลีกเลี่ยงสาเหตุของความเสี่ยนั้นได้ โอกาสที่ลูกจะเป็นป่วยอาอ่นก็น้อยมาก

ปัจจัยเสี่ยงของการมีลูกป่วยอาอ่น ประการแรกคือการเจ็บป่วยของแม่ขณะที่ตั้งท้อง ดังนั้น แม่ที่รู้ว่ากำลังมีท้องก็ควรป้องกันตัวเอง เช่น ไม่ควรเข้าไปอยู่ในที่ที่มีคนอยู่หนาแน่นมาก อย่างในโรงภาพยนตร์ ในร้านอาหารที่อากาศถ่ายเทไม่ดี หรือแม้แต่ในสถานเริงรมย์ พวกตามดิสโก้เทคหรือไนท์คลับต่างๆ เพราะแม่อาจจะได้รับเชื้อโรคมาโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ก็จะต้องระมัดระวังการติดโรคจากเด็ก เช่น อีสุกอีใส หัด หัดเยอรมัน โรคไข่ออกผื่น โรคเหล่านี้หากเกิดขึ้นกับหญิงมีครรภ์จะเป็นอันตรายต่อลูกในท้องอย่างมาก และระหว่างที่ตั้งท้องทางที่ดีไม่ควรจะไปเยี่ยมผู้ป่วยด้วย

สาเหตุประการถัดมาที่เสี่ยงต่อการป่วยอาอ่นของลูกก็คือสถานที่ที่คลอดและผู้ที่ทำคลอดซึ่งมีส่วนมากเหมือนกันสำหรับการที่จะทำให้ลูกเกิดมามีป่วยอาอ่น พ่อแม่ไม่ควรเสี่ยงกับการคลอดลูกเองที่บ้านกับหมอตำแยหรือใครก็ได้ที่อยู่ใกล้ตัว การคลอดที่ปลอดภัย ควรเลือกคลอดที่โรงพยาบาลหรือสถาน ผดุงครรภ์ที่มีผู้ทำคลอดที่ผ่านการอบรมมาอย่างถูกวิธี

นอกจากนี้แล้ว อาการตัวร้อนในเด็กซึ่งอาจเกิดจากโรคภัยหรือจากไข้หวัดธรรมดา แต่ทำให้เด็กมีอาการชักได้ง่าย และเมื่อเด็กชักทำให้ออกซิเจนมาเลี้ยงสมองไม่พอ ซึ่งจะทำให้เด็กพิการหรือป่วยอาอ่นเนื่องจากสมองไม่เจริญเติบโต ดังนั้น ผู้ที่เป็นแม่ก็ควรจะเรียนรู้วิธีการลดไข้ในเด็กไว้ก่อนเพื่อเป็นการป้องกันการชัก การเจ็บป่วยแล้วทำให้เด็กชัก นับได้ว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กปกติเปลี่ยนสภาพกลายเป็นเด็กป่วยอาอ่นได้

ลูกของเราหนั้นจะมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดหรือจะเกิดภาวะป่วยอาอ่นหรือไม่ สาเหตุที่แท้จริงนั้นไม่ได้เกิดจากตัวเด็ก แต่ขึ้นอยู่กับคนที่เป้นพ่อแม่เอง ดังนั้น ทางใดที่เป็นความเสี่ยงต่อการป่วยอาอ่นของลูกก็อาจจะหลีกเลี่ยงกัน เพราะเมื่อเกิดภาวะป่วยอาอ่นแล้วไม่สามารถที่จะรักษาให้หายได้ ซึ่งนอกจากจะทรมานเด็กแล้ว ผู้ที่เป็นพ่อแม่ก็ต้องทรมานใจต่อสภาพของลูก จนทำให้เกิดปัญหาที่สังคมต้องรับภาระเลี้ยงดูด้วย เมื่อพ่อแม่ไม่ต้องการแล้วนำมาทิ้งไว้ที่สถานเลี้ยงเด็กพิการหรือป่วยอาอ่น

ท่านผู้อ่านกันไว้ดีกว่าแก้ มีลูกอาการครบสามสิบสองดีกว่า ไม่ต้องมานั่งเสี่ยใจในภายหลัง

การป้องกันความพิการแต่กำเนิด

เป็นที่เชื่อได้ว่า คนที่เป็นพ่อแม่หรือแม่ทุกคนย่อมอยากให้ลูกของตนเกิดมามีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีอวัยวะครบ ๓๒ ด้วยกันทั้งนั้น แต่เราจะเห็นว่าย้งมีเด็กเป็นจำนวนไม่น้อยที่เกิดมาแล้วพิการซึ่งลักษณะความพิการแต่กำเนิดทั่วไปคือเด็กที่คลอดออกมาจะมีความผิดปกติทางรูปร่างหรืออวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเช่นรูปร่างอาจจะเตี้ยแคระ แขนขาสั้นหรือป่วยอาอ่น หูหนวก เป็นใบ้ เด็กๆ เหล่านี้ น่าสงสารมาก บุคคลที่เป็นพ่อแม่หรือเครือญาติต่างก็ได้รับความทุกข์ทรมานทางด้านจิตใจ สาเหตุของความพิการมาแต่กำเนิดบางครั้งก็เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้เป็นแม่ เราลองมาดูสาเหตุและวิธีการป้องกันความพิการแต่กำเนิดของทารกดูว่าจะมีวิธีป้องกันได้อย่างไรบ้าง ข้อมูลนี้ได้รับจากคณะอนุกรรมการฝ่ายป้องกันเหตุแห่งความพิการ มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ

อ่านต่อหน้า ๙๔

ด้วยรัก

และ

ห่วงใย

หินแก้ว

กสาววัย ๙ ขวบของผู้เขียน มีสีหน้าเศร้าเมื่อเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า เพื่อนชายคนหนึ่งที่โรงเรียนได้พูดกับเขาว่า ทำไมพ่อแม่ของเธอจึงกระจอกนัก ขับรถเป๋โยต์เก่าๆ ที่ตกรุ่งแล้วด้วย สู้พ่อแม่ของฉันไม่ได้มีทั้งรถเบนซ์และโตโยตา

ลูกสาวเล่าต่อไปว่า เมื่อเพื่อนพูดอย่างนั้นเขาก็ไม่ทราบจะตอบอย่างไร ได้แต่ยอมรับไปว่า ก็เรานั้นจน แล้วเขาก็ถามผู้เขียนว่าทำไมเราจึงจนกว่าคนอื่น ผู้เขียนตอบลูกไปตามที่คิดได้ในขณะนั้นว่า สมบัติของมนุษย์เรานั้นไม่ได้มีแต่เงินเพียงอย่างเดียว สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ตลอดจนคุณธรรม ความดีก็เป็นสมบัติของมนุษย์เช่นกัน ถ้าลูกอยากให้พ่อแม่รวย แต่ต้องไปโกงเขาจะเอาหรือ เราก็จะกลายเป็นคนที่รวยแต่เงิน แต่ยากจนคุณความดี

ลูกตอบว่า อย่างนั้นไม่เอา แต่เขาก็ไม่อยากจน เพราะเพื่อนดูถูก

ผู้เขียนนึกทบทวนว่า สมัยเราเป็นนักเรียน เพื่อนฝูงของเราเคยให้ความสนใจในเรื่องความรวยความจนหรือไม่ ก็ตอบได้ว่า ไม่เคย เราไม่เคยคุยกันว่า ใครนั้นร่ำรวยหืออะไร ใครไปเที่ยวที่ไหนในวันปิดภาคฤดูร้อน แต่เด็ก รุ่นลูกของเราเขาคุยกันว่า ใครไปเที่ยวประเทศไหน หรือใครไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่ต่างประเทศ ระหว่างปิดภาคบ้าง

ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนไปจากเดิมมาก ซึ่งเป็นไปตามสภาพแวดล้อมและการถ่ายทอดวัฒนธรรมและเทคโนโลยี ในสมัยที่เรายังเป็นสังคมเกษตรกรรมคนรวยของชุมชนซึ่งอาจเป็นผู้ใหญ่บ้านหรือกำนัน แกกก็เพียงแต่มีที่นามากกว่าคนอื่น มีโค กระบือหลายตัว มีบ้านหลังใหญ่ พอตักค่านแกก็ออกมานั่งที่นอกชาน เอาพัดใบลานมาพัดไล่ยุง พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว ชีวิตของแกกับชาวบ้านทั่วๆ ไปก็ไม่ได้แตกต่างกันเท่าไรนัก แต่ปัจจุบันความแตกต่างด้านฐานะความเป็นอยู่ของคน โดย

เฉพาะคนในเมืองใหญ่มีความแตกต่างกันมาก และมีการให้ความสำคัญกับเงินมากกว่าอย่างอื่น เราจึงมักพบว่าคนรวยได้รับความยกย่อง โดยไม่คำนึงว่าเขาผู้นั้นรวยมาจากวิธีการใด

เราจะยอมให้ลูกหลานของเรามีค่านิยมผิดๆ ต่อไปหรือ หากเราไม่พยายามอบรมสั่งสอนลูกหลานของเรา ปล่อยเขาไปตามกระแสค่านิยมที่ว่า เงินคือพระเจ้า ใครมีเงินก็จะมีคนเคารพยกย่อง คิดดูสิว่า ชีวิตในภายภาคหน้าของเขาจะเป็นอย่างไร เขาจะยอมตัวเป็นทาสของเงิน ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เงิน เขาอาจต้องประสบปัญหา ถูกสอบสวน ถูกลงโทษ เพราะเราไม่พยายามปลูกฝังค่านิยมในทางที่ถูกต้อง ให้กับเขา ใช่หรือไม่

สำหรับท่านที่มีฐานะดี ผู้เขียนขอวิงวอน โปรดอย่าให้ลูกหลานของท่านไปถูกลูกผู้อื่น ท่านจะใช้จ่ายฟุ่มเฟือยอย่างไรก็ขออย่าได้เที่ยวโอ้อวด ขอให้เห็นใจคนที่เขาไม่มีบ้าง เพราะการโอ้อวดของท่านจะเป็นตัวกระตุ้นให้คนที่เขาไม่มีเกิดความอยากมีอยากเป็นจนเกินฐานะของตน และอาจไปทำความผิด เช่น ลักขโมย คดโกง ฯลฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินตรา อันจะทำให้สังคมของเราตกต่ำในด้านคุณธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ขอให้ทุกคนช่วยกันเถิด ช่วยกันจรรโลงสังคมของเราให้อยู่อย่างสงบสุข ใครที่รวยแล้วก็ขออย่าได้อวด ใครที่ยากจนก็ขอให้ตั้งใจประกอบอาชีพสุจริต เก็บหอมรอมริบ อย่าฟุ้งเฟ้อไปตามกระแสของสังคม คนเราตายแล้วเอาทรัพย์สินสมบัติใส่โลงไปด้วยไม่ได้ เมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็ใช้จ่ายแต่พอสมควร ประกอบสัมมาอาชีพ

อ่านต่อหน้า ๙๓

เปิดเทศเลี้ยงง่าย

เมื่อระหว่างวันที่ ๒๓-๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ร่วมกับกรมปศุสัตว์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และสมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทย ได้เป็นเจ้าภาพจัดให้มีการประชุม “คองเกรสสัตวศาสตร์แห่งเอเชีย-ออสเตรเลียครั้งที่ ๖” ขึ้น ณ สถานที่ประชุม ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

ซึ่งในการนี้ จัดประชุมครั้งนี้ได้มีนักวิชาการชั้นนำนานาชาติจากกว่า ๕๐ ประเทศ มาร่วมประชุมครั้งสำคัญนี้ด้วยจึงเป็นโอกาสให้บรรดานักวิชาการ และ ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรไทยทั่วไป ได้เข้าร่วมรับทราบความรู้ที่ก้าวหน้าล้ำยุค ทั้ง ในเรื่องทางด้านพันธุ์สัตว์ ผลิตภัณฑ์สัตว์ โคเนื้อ-โคนม กระบือ สุกร จระเข้ รวมทั้งพวกสัตว์ปีกซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจ เช่น พวกนก-ไก่ และเปิดด้วย นับเป็นโอกาส ทองของเกษตรกรผู้สนใจ ช่วยให้ได้รับความรู้ที่ก้าวหน้าไว้ได้ในทุก ๆ เรื่องที่มี การเปิดเผยจากนักวิชาการทั่วโลกในการประชุมดังกล่าวนี้ด้วย

และในการประชุมดังกล่าวนี้ ก็ได้มีการกล่าวถึงเรื่อง “เปิด” ด้วยแต่เป็นการผสมพันธุ์ให้เปิดมีดัดใบ จะขายได้ราคาดีมากเป็นพิเศษ ใน “วารสารไทย” ฉบับนี้จึงจะขอนำเรื่อง “เปิดเทศ” มาเล่าสู่กันฟังนิดหน่อยด้วยนะครับ ถึงไม่ใช่เรื่องเปิดที่จะเลี้ยงให้มีดัดใบ แต่เปิดเทศก็เลี้ยงง่ายและมีประโยชน์มากเช่นกัน

แม่พันธุ์เปิดเทศสีเทา

คือ “เปิดเทศ” จัดเป็นเปิดประเภทพันธุ์เนื้อ มีถิ่นกำเนิดมาจากอเมริกาใต้ เป็นเปิดอีกพันธุ์หนึ่งต่างหาก แตกต่างไปจากเปิดพันธุ์อื่น และถ้าทำการผสมกับเปิดพันธุ์อื่นแล้วจะให้ลูกที่เป็นหมัน เปิดเทศมีอยู่ด้วยกัน ๗ ชนิด แต่ที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทยเรามีเพียง ๒ ชนิด คือ เปิดเทศชนิดขาว และชนิดดำ

ส่วนหัวและหน้าของเปิดเทศ บางตอนมีสีแดง เป็นหนังย่น ๆ หยาบ ๆ ลำตัวยาวและกว้างกว่าเปิดทั่วไป แต่หน้าอกไม่ลึกเหมือนเปิดพันธุ์ปักกิ่ง เปิดเทศตัวผู้จะใหญ่กว่าเปิดเทศตัวเมีย

ถึงสองเท่า น้ำหนักมาตรฐานประจำพันธุ์ของเปิดเทศตัวผู้เมื่อโตเต็มที่แล้วจะหนัก ๔.๕ -

๖.๔ กิโลกรัม ส่วนตัวเมียจะหนัก เพียง ๒.๒ - ๓.๑ กิโลกรัมเท่านั้นเอง

เปิดเทศชนิดสีขาว มีสีขาวบริสุทธิ์ มีแข้งสีเหลือง หรือสีส้มอ่อน ปากสีชมพูสด

ส่วนเปิดเทศชนิดสีดำ จะมีสีขนสีน้ำเงินแก่ เป็นมันที่หน้าอก ที่ลำตัวและที่หลัง มีขนปีกเป็นสีน้ำเงินแก่ มีสีขาวแซมประปราย และขนหางสีดำ ปากสีชมพูหรือดำ ภายใต้หนังย่น ๆ มีสีแดงคล้ายหงอน ขาสีเหลืองหรือสีคล้ำ

เปิดเทศตัวผู้ ขนหางจะไม่งอขึ้นเหมือนเปิดพันธุ์อื่น ๆ กินหญ้าได้คล้ายห่าน ใบหน้าไม่มีขน เสียงไม่ค่อยดังเสียงจะแหบ ๆ เปิดเทศจะเริ่มเป็นหนุ่มสาวเมื่อมีอายุ ๑๖ สัปดาห์

นอกจากนั้นเปิดเทศยังบินได้แข็งแรงกว่าเปิดธรรมดา ถ้ามีลานหญ้ากว้าง จะเหมาะแก่การเลี้ยงเปิดเทศได้ดีมาก เพราะการเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูแลเพียงเล็กน้อยเท่านั้นก็สามารถเลี้ยงได้ดี นอกจากนี้

ไม่ยุ่งยากเลย

พ่อพันธุ์เป็ดเทศ(ดำแซมขาว)นิยมเลี้ยงที่ อ.วังทอง พิจิตรโลก

เป็ดเทศยังสามารถฟักไข่ได้เองอีกด้วย ไม่ต้องช่วยเหมือนไข่เป็ดธรรมดา

เป็ดเทศพันธุ์พื้นเมือง ที่เกษตรกรในชนบทนิยมเลี้ยงไว้ เป็นเป็ดเนื้อเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนนั้น เป็นเป็ดเทศที่มีการเจริญเติบโตดี ไข่ดก และขยายพันธุ์ได้ดี ถึงแม้เกษตรกรจะไม่ค่อยเอาใจใส่ต่อการเลี้ยงดูนักก็ตาม เป็ดเทศพันธุ์พื้นเมืองมีโรคและศัตรูรบกวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ชนิดอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับไก่พื้นเมืองและไก่พันธุ์ ต่างประเทศต่าง ๆ

เป็ดเทศที่เลี้ยงกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน เป็นเป็ดเทศพันธุ์พื้นเมือง ที่เลี้ยงสืบทอดกันมานานแล้ว แต่ไม่ได้มีการพัฒนาในด้านการปรับปรุงพันธุ์ จะเห็นได้จากรูปร่าง ลักษณะ สีขน และขนาดมีความแตกต่างกันมาก

ไข่เป็ดโดยทั่วไป จะฟักออกมาเป็นตัวในเวลา ๒๘ วัน ยกเว้นไข่เป็ดเทศ ซึ่งจะต้องใช้เวลาฟักถึง ๓๕ วัน โดยแม่เป็ดเทศสามารถฟักไข่ได้เอง โดยที่

แม่พันธุ์เป็ดเทศสีดำแซมขาว

สามารถฟักไข่ได้ชุดละ ๑๕-๒๐ ฟอง บางตัวถึง ๓๐ ฟองก็มี

แต่ปัจจุบันได้มีการใช้เครื่องฟักไข่เป็ดเทศด้วยไฟฟ้าเข้ามาช่วย ทำให้การฟักเป็นตัวได้ผลดียิ่งขึ้นมาก ผู้สนใจต้องการขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม โปรดติดต่อที่ ดร.สวัสดิ์ ธรรมบุตร กลุ่มงานสัตว์ปีก กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ กทม. ๑๐๔๐๐

ปกติเป็ดเทศจะไข่เป็นชุดๆ ซึ่งปีหนึ่งจะไข่ ๔-๕ ชุด แต่ละชุดของการไข่ประมาณ ๑๖ ฟอง ไข่เฉลี่ยปีละ ๗๗-๑๐๐ ฟองต่อแม่

สำหรับเรื่องการเลี้ยงดูเป็ดเทศนี้ก็

ทำได้ไม่ยาก ขั้นตอนควรจะมีการเตรียมตัวก่อนลูกเป็ดจะมาถึง ควรเตรียมการในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ ไว้ให้พร้อมด้วย ดังนี้คือ

จะต้องทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยง พร้อมทั้งทำการฆ่าเชื้อโรค ทั้งไว้ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๗ วัน

บริเวณพื้นคอกควรใส่แกลบ หรือสิ่งรองพื้นอื่น ๆ ที่สะอาดให้หนาประมาณ ๓-๔ นิ้ว

จัดวางเครื่องกกไข่ พร้อมเครื่องให้ความอบอุ่น เช่น หลอดไฟ จัดไว้ให้เพียงพอสำหรับให้ใช้ได้ทันทีเมื่อลูกเป็ดมาถึง

ควรมีแผงล้อมเครื่องกก ไข่ เพื่อกันไม่ให้ลูกเป็ดออกห่างจากเครื่องกกมากเกินไป และควรมีเครื่องกันมิให้ลูกเป็ดเข้าไปสู่มกัน ชิดหลอดไฟเครื่องกกนั้นมากเกินไปด้วยเช่นกัน

เตรียมที่ให้น้ำและอาหารไว้ให้พร้อม และให้มีปริมาณเพียงพอ มีน้ำใหม่สะอาดให้กินได้ตลอดเวลา ใส่อาหารในรางอาหารให้ลูกเป็ดกินได้สะดวก วางที่ให้น้ำและอาหารกระจายไว้ให้ทั่วทั้งข้างนอกและริมเครื่องกก

เพื่อให้ลูกเป็ดเทศมันกินอาหารได้เร็วขึ้น ควรปูพื้นใต้เครื่องกกด้วยกระสอบป่านเก่า ๆ

อุณหภูมิที่ใช้กกลูกเป็ดเทศในระยะ ๗ วันแรก ควรให้อุณหภูมิภายในกกอยู่ระหว่าง ๘๕-๙๐ องศาเซลเซียส แล้วลดอุณหภูมิลงประมาณอาทิตย์ละ ๕ องศาจนไม่จำเป็นต้องให้ความร้อนช่วยอีกต่อไป อุณหภูมิที่เหมาะสมนั้นเราไม่ควรยึดจากการอ่านที่ปรอทซึ่งอยู่ที่ระดับศีรษะของลูกเป็ดเทศนั้นเพียงอย่างเดียว ควร

คอกหรือโรงเรือนอย่างง่าย ๆ

จะสังเกตจากปฏิกิริยาของลูกเปิดเทศทั้งหลายด้วย เพราะลูกเปิดเทศมันบอกเราได้ดีว่าได้รับความอบอุ่นที่พอดีหรือไม่

ถ้าลูกเปิดเทศสุมกันเป็นกลุ่ม และมีเสียงร้อง ก็แสดงว่าอบอุ่นไม่พอ ก็จะต้องเพิ่มความร้อนให้ตามความเหมาะสม หรือถ้าลูกเปิดเทศกระจายกันไปอยู่นอกเครื่องกก ยืนอ้าปากหอบ และกางปีก ก็แสดงว่ามันอาจจะร้อนเกินไป ต้องรีบลดความร้อนลงให้เหลือแค่พอเหมาะโดยเร็ว

ถ้าอุณหภูมิกำลังพอดี ลูกเปิดเทศจะนอนราบกับพื้น เป็นการพักผ่อนกระจายอยู่ทั่วไป ภายในบริเวณเครื่องกก โดยทั่วไปลูกเปิดเทศไม่ต้องการความร้อนเท่ากับลูกไก่ ถ้าเลี้ยงลูกเปิดเทศในหน้าร้อนก็อาจไม่ต้องใช้ไฟกกก็ได้ เพียงกันบังลมโกรกให้ก็พอแล้ว

เมื่อลูกเปิดเทศมีอายุได้ ๔ อาทิตย์ มีความแข็งแรงดีแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องกก ลูกเปิดเทศนั้นต่อไปอีก ควรนำลูกเปิดเทศออกไปเลี้ยงในคอกหรือจะปล่อยให้มันวิ่งก็ได้ตามสบาย ควรมีอาหารและน้ำไว้ให้กินได้ตลอดเวลาตามความต้องการ จะใช้อาหารเปิดสำเร็จรูป หรือจะใช้อาหารผสมเอง เพื่อให้ต้นทุนค่าอาหารต่ำก็สามารถทำได้

การวัดก็ควรมีใส่รางวางไว้ให้กิน

เพื่อให้การใช้อาหารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถเพิ่มอาหารพวกพืชสดให้มากขึ้น หรือจะปล่อยให้หากินเองก็ได้ เพื่อเป็นการช่วยลดต้นทุนค่าอาหารได้ดีขึ้น

การให้อาหารก็ต้อง

นั้น ควรเพิ่มจำนวนรางน้ำและรางอาหารให้เพียงพอตามความต้องการด้วย เมื่อเปิดเทศนั้นสือายุได้ ๘-๑๐ อาทิตย์ ก็สามารถจะจับส่งขายตลาดได้แล้วครับ

ส่วนการเลี้ยงดูเปิดเทศรุ่นก็ทำได้ง่ายมาก คือ เมื่อลูกเปิดเทศนั้นสือายุ ๒ อาทิตย์ ลูกเปิดเทศนี้จะโตเร็วมาก ต้องคอยดูขยับขยายที่อยู่ให้กว้างขึ้น ที่ให้น้ำและให้อาหารต้องเปลี่ยนให้มีขนาดใหญ่

ขึ้น และมีจำนวนมากขึ้นตามขนาด และความต้องการของลูกเปิดเทศนั้นด้วย ควรปล่อยลูกเปิดเทศได้ออกไปวิ่งกลางแจ้งบ้าง เพื่อให้ได้รับอากาศบริสุทธิ์ และได้รับแสงแดดบ้าง

เปิดเทศอายุ ๔-๑๒ สัปดาห์ เป็นช่วงอายุที่มีการเจริญเติบโตสูงมาก หลังจากระยะนี้ไปแล้วการเจริญเติบโตจะเริ่มลดลง

ใช้กล่องกระดาษทำรังรองด้วยฟาง

สังเกตให้ดี ลูกเปิดเทศจะเริ่มหิวหลังจากออกจากไข่ ได้ ๒๔-๒๗ ชั่วโมง ในระยะ ๑-๒ อาทิตย์แรก ลูกเปิดเทศควรได้รับอาหารสำหรับลูกเปิดเล็กได้แล้ว ควรให้มีโปรตีน ๒๒% ให้กินได้ตลอดเวลา และควรเป็นอาหาร เม็ดชนิดดีแตก เพื่อให้ลูกเปิดเทศจะได้กินสะดวกขึ้นหลังจากอายุ ๒ อาทิตย์แล้วก็ให้อาหารเปิดรุ่น ซึ่งมีโปรตีน ๑๘% เลี้ยงต่อไปจนส่งขายตลาดได้

สำหรับการเลี้ยงดูเปิดเทศในระยะขุน คือ เมื่อเปิดเทศมีอายุได้ ๔ อาทิตย์ ก็เริ่มให้อาหารระยะเปิดเทศ มีโปรตีนอยู่ระหว่าง ๑๖-๑๘% มีอาหารพืชสดให้กินตลอดเวลา และมีอาหารผสมให้กินได้ตลอดเวลาตามความต้องการของเปิด

รังนี้ใช้ดอกมากถึง ๒๔ ฟอง

ดังนั้น ในช่วงนี้จึงควรเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะเป็นระยะที่เปิดเทศกำลังเจริญเติบโตได้ดี และทำให้เราได้ผลประโยชน์ต่อการลงทุนสูง ถ้าหากเราจัดการไม่ดีจะทำให้ได้กำไรน้อยหรือขาดทุน

ดังนั้น การเลี้ยงเปิดเทศระยะนี้ควรจัดการดูแลเป็นอย่างดี โรงเรือนสำหรับเลี้ยงควรแห้งสะอาดปราศจากเชื้อโรค สามารถป้องกันแดดและฝนได้ดี พื้นลานภายนอกโรงเรือนควรสะอาดไม่มีน้ำขัง มีรางน้ำหรือกระถางใส่น้ำ

ตั้งให้เปิดเทศกิน

รางอาหารควรวางห่างจากรางน้ำ เพราะเวลาเปิดเทศกินอาหารแล้วมัน จะเดินไปกินน้ำตลอดเวลา ทำให้พื้นที่ เปิดเทศเดินไม่สะดวก แต่ถ้าวาง อาหารและรางน้ำอยู่ใกล้กันเกินไป จะทำให้ เปิดเทศกินอาหารและน้ำซึ่งเดินไป มาในระยะใกล้ๆ ทำให้พื้นที่บริเวณราง อาหารและน้ำจะสกปรก การวางรางอาหาร และน้ำห่างกันพอสมควร เปิดเทศ กินอาหารแล้วได้ออกกำลัง ในการเดินทางไป กินน้ำ จะทำให้กิน อาหารได้ดีและการ เจริญเติบโตดี ควรมี ผัก หญ้าสด หรือผักตบชวา ให้ เปิดเทศได้กินช่วยลดต้นทุนในการผลิต

อาหารที่ให้ควรมีโปรตีน ๑๖% มีน้ำที่สะอาดปราศจากเชื้อโรคให้กิน อยู่ตลอดเวลาเพราะเปิดเทศมีความต้องการ น้ำมาก การเลี้ยงเปิดเทศในระยะนี้ ถ้าเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นเปิดเนื้อ ก็ควร จำหน่ายเปิดเทศในช่วงอายุ ๑๐-๑๕ สัปดาห์ เพราะเป็นช่วงที่เปิดเทศเจริญ เติบโตดีมาก และหน้าเปิดเทศยังเป็น ปกติธรรมดา

แต่ถ้าเลี้ยงต่อไปจนถึงอายุ ๑๖ สัปดาห์ หน้าของเปิดเทศจะเริ่มมีสีนํ้า และสีสีแดง ซึ่งเป็นลักษณะประจำ พันธุ์ของเปิดเทศ การนำเปิดเทศไป จำหน่าย ช่วงอายุ ๑๖ สัปดาห์ จะ ทำให้ตลาดไม่ค่อยจะยอมรับ เพราะ ผู้บริโภคบางส่วนอาจจะรังเกียจอยู่ บ้าง และการเจริญเติบโตหลังจากอายุ ๑๖ สัปดาห์ไปแล้วก็จะเริ่มลดลง จึง ควรจำหน่ายเปิดเทศที่อายุ ๑๐-๑๒ สัปดาห์จะเป็นช่วงที่กำลัง เหมาะดีมาก

การจัดการเลี้ยงดูเปิดเทศหนุ่มสาว ในช่วงเปิด-เทศอายุ ๑๓-๒๔

สัปดาห์ เปิดจะกินอาหารมากขึ้น การ เจริญเติบโตลดลงเปิดจะกินอาหาร แต่ เติบโตได้น้อยลง เป็นการสิ้นเปลือง อาหาร แต่ว่าเปิดอายุขนาดนี้การเจริญ เติบโตของมันก็ยังมีอัตราสูงอยู่ ดังนั้น การเลี้ยงเปิดในช่วงนี้ จึงเลี้ยง เพื่อเอา

ชน จะเหมาะ มากกว่าเอาเนื้อ วิธีการเลี้ยงดูจึงเลี้ยง ด้วยอาหาร ให้เพียงพอสำหรับ รักษาขนาดและน้ำหนักของเปิดที่ได้มา ตั้งแต่ช่วงแรก และให้มันน้ำหนักเพิ่มขึ้น เล็กน้อย อาหารที่ให้ในช่วงนี้ควรมี โปรตีนประมาณ ๑๔% ตัดหญ้า สด ผัก

สด หรือผักตบชวาให้ กินด้วย เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตมี น้ำที่สะอาดปราศจากเชื้อโรคตั้งให้กิน อยู่ตลอดเวลา การเลี้ยงเปิดเทศพ่อพันธุ์นั้นทำ

ได้ไม่ยาก คือ เปิดเทศจะเริ่มไข่เมื่ออายุ ๒๘ สัปดาห์หรือ ๗ เดือน การเลี้ยงดู เปิดเทศพ่อแม่พันธุ์ช่วงนี้ ต้องเอาใจใส่ โดยเฉพาะการให้อาหาร วันหนึ่งควร ให้อาหาร ๒ ครั้ง คือ เช้าและเย็น เพื่อให้เปิดได้กินอาหารและสามารถใช้ อาหาร ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปริมาณอาหารที่ให้ แม่พันธุ์ ๑๓๐-๑๕๐ กรัมต่อตัว ต่อวัน สำหรับพ่อพันธุ์ควรให้ อาหาร ๒๐๐-๒๕๐ กรัมต่อ ตัวต่อวัน

ปริมาณอาหารที่เปิด เทศกิน ขึ้นอยู่กับสภาพ ของเปิดด้วย คือ ถ้าเปิด แม่พันธุ์ในช่วงกำลังไข่ จะต้อง การอาหารมาก แต่เมื่อไข่แล้วปริมาณ ความต้องการอาหารจะลดลง การไข่ก็ เปิดเทศปีหนึ่ง ๆ จะไข่ประมาณ ๔-๕ ชุด ชุดหนึ่ง ๑๕-๒๐ ฟองดังกล่าวแล้วนั้น เปิดเทศสามารถไข่ได้ดี ๒ ปี ให้ปริมาณ ไข่ได้ใกล้เคียงกับปีแรก แม่เปิดเทศชอบ ไข่ในที่มืดสงบ ไม่ชอบเสียงรบกวน และ ไม่ชอบให้เปิดตัวอื่นมารบกวนรังไข่ของ มัน

ดังนั้น ในคอกเปิดเทศสำหรับทำ พันธุ์ ควรจะมีรังไข่ด้วยฟางหรือวัสดุ แห้ง ๆ เป็นแกลบรองพื้นจัดไว้ใน มุมมืด ของคอก หรือไม้กั้นไข่ไม้ กระดานวางพาดด้านข้างของคอก เพื่ออำพรางแสง แล้วจึงจะวางรังไข่ ไว้ใต้กระดานประมาณ ๑ อัน ต่อแม่ เปิด ๒-๓ ตัว จะช่วยให้เปิดไข่ได้ดี และไม่แย่งรังกันไข่ การเลี้ยงเปิดควรมี ผัก หญ้าสดหรือผักตบชวาให้กินด้วย ช่วยลดและประหยัดอาหาร มีน้ำที่สะอาด ปราศจากเชื้อโรคให้กินตลอดเวลา อาหารที่ให้ควรมีโปรตีนประมาณ ๑๕- ๑๘% ลักษณะของเปิดเทศที่จะไข่ มี ลักษณะของขนดำเป็นมัน หน้าแดง ส่อง

กำลังกินข้าวเปลือก

เสียงร้องจะไซ้ และสภาพขนที่
คอจะเริ่มรัดและเล็กลง

สำหรับการคัดเลือกเปิด
เทศไว้ทำพันธุ์ จะเป็นการคัด
เลือกเปิดเทศโดยดูจากลักษณะ
ภายนอกและความสามารถในการ
แสดงของเปิดเทศ เช่นคัด
เลือกพ่อแม่พันธุ์ที่โตเร็ว แข็งแรง
และไซ้ดกเก็บไว้ทำพันธุ์และผลิต
ลูก เราจึงเก็บลูกเปิดที่เกิดจากพ่อแม่
เปิดเทศที่มีลักษณะที่ดีดังกล่าวข้างต้น
ไว้ทำพันธุ์

ส่วนการผสมพันธุ์เปิดเทศนั้น
เราใช้วิธีผสมจริง โดยใช้เปิดเทศพ่อ
พันธุ์ลงคุมฝูงในอัตราส่วน ตัวผู้ ต่อตัว
เมีย ๕ ตัว โดยเลี้ยงรวมกันเป็นการผสม
แบบฝูง จะทำให้ไซ้มีเชื้อดีสูงมาก

การให้อาหารเปิดเทศรุ่น สำหรับ
เปิดเทศซึ่งเป็นเปิดเนื้อ ถ้าเลี้ยงเพื่อ
สำหรับขายเนื้อ ก็ควรให้อาหารเปิดเนื้อ
ระยะที่ ๒ ซึ่งมีโปรตีน ๑๘% เมื่ออายุ ๒-
๔ อาทิตย์ และให้อาหารโปรตีน ๑๖%
เมื่ออายุ ๔-๗ อาทิตย์ หรือจะให้อาหาร
โปรตีน ๑๖% ตลอดตั้งแต่อายุ ๒-๗
อาทิตย์ก็ได้ที่สำคัญก็คือว่าควรมีอาหาร
ให้เปิดกินได้ตลอดเวลา และมีพืชผักให้
กินด้วย เพื่อช่วยลดต้นทุนในการเลี้ยง
เปิดเทศนี้ด้วย แต่ถ้าจะทำการเลี้ยงเปิด
เทศไว้ทำพันธุ์ ก็จะต้องเอาใจใส่บำรุง
รักษาอย่างดีด้วยนะครับ คือเปิดเทศ

ตัวที่จะเก็บไว้เป็นพ่อแม่
พันธุ์ ต้องเป็นเปิดที่ได้
รับการคัดเลือกมาแล้ว
อย่างดี ซึ่งการคัดเลือก
เป็นพ่อแม่พันธุ์นั้น ควร
คัดเลือกที่มีสุขภาพสมบูรณ์
โตเร็ว ลำตัวใหญ่ มีไซ้
ดกพอสมควร ถ้าแม่
เปิดที่มีช่วงกระดูกอกสั้น

เปรียว เติบโตได้ดีมาก

สำหรับสูตรอาหารของเปิดเทศที่
เลี้ยงไว้ทำพันธุ์ โดยทั่วไปเราควรจะใช้
หลักการผสมอาหารอัตรากลางๆ ดังต่อ
ไปได้

คือ มีรำละเอียด ๔๐ กิโลกรัม
รำหยาบ ๒๐ กิโลกรัม ปลาข้าว ๒๐
กิโลกรัม ปลาป่น ๑๖ กิโลกรัม เปลือก
หอยป่น ๓ กิโลกรัม วิตามินและเกลือแร่
๐.๖ กิโลกรัม และเกลือป่น ๐.๔
กิโลกรัม

แต่ถ้าเป็นอาหารสำหรับ
เลี้ยงลูกเปิดเทศที่มีอายุไม่เกิน ๓
สัปดาห์ ควรจะเลือกใช้อาหาร
ผสมสูตรนี้จะเหมาะสมดีกว่า คือมี
รำละเอียด ๓๐ กิโลกรัม รำหยาบ
๑๒.๓ กิโลกรัม ปลาข้าว ๒๑
กิโลกรัม ปลาป่น ๑๒ กิโลกรัม
กากถั่วเหลือง ๑๘ กิโลกรัม ใบ

กำลังกินแทน (เปิดรุ่น)

ลำตัวแคบอย่างนี้ก็อย่า
ใช้ทำพันธุ์

พ่อเปิดเทศที่ใช้
ทำพันธุ์ ก็ควรเป็นเปิด
หนุ่ม เป็นเปิดเทศที่มี
ลักษณะตรงตามต้องการ
มีสุขภาพสมบูรณ์ดีลำตัว
เล็ก ได้สัดส่วนกับความ
ยาวและความกว้าง มีขา ที่แข็งแรง
คล่องแคล่ว พ่อเปิดเทศ ๑ ตัว จะ
สามารถคุมฝูงเปิด เทศตัวเมียได้ ๔-๕
ตัวจะกำลังเหมาะดี

การเลี้ยงเปิดเทศพ่อแม่พันธุ์นี้ควร
มีน้ำที่สะอาด และมีอาหารดี ตั้งไว้ให้
กินอย่าให้ขาดอาหารควรมีโปรตีน ๑๖%
มีเศษผักหรือหญ้าให้กินด้วย เพื่อ ช่วย
ลดต้นทุนค่าอาหาร ควรมีลานกว้าง
สำหรับปล่อยให้เปิดเทศมันเดินเล่น
ออกกำลังกาย และได้รับอากาศบริสุทธิ์
จะช่วยให้เปิดเทศของท่านแข็งแรง ปราศ

กำลังกินหญ้าเซน (มอริส)

กระถินแห้ง ๕ กิโลกรัม สารไดแคล-
เซียมฟอสเฟต ๐.๕ กิโลกรัม เกลือป่น
๐.๔ กิโลกรัม และหัวอาหารโปรซิก ๐.๖
กิโลกรัม รวมทั้งหมดเป็น ๑๐๐ กิโลกรัม
พอดี จะใช้เลี้ยงเปิดเทศมากหรือน้อย
ตัว ก็จัดอาหารนี้แบ่งใช้เอาไว้ตามความ
เหมาะสม

และถ้าเป็นอาหารสำหรับใช้เลี้ยง
เปิดเทศที่มีอายุ ๗-๑๐ สัปดาห์ ก่อนที่
จะส่งไปขายได้นั้น ก็ควรจะใช้อาหาร
ผสมสูตรต่อไปนี้จะดีกว่าคือมีรำละเอียด

๓๙ กิโลกรัม รำหยาบ ๑๒.๕ กิโลกรัม
ปลายข้าว ๒๖ กิโลกรัม ปลาป่น ๖
กิโลกรัม กากถั่วเหลือง ๑๐ กิโลกรัม
ใบกระถินแห้ง ๕ กิโลกรัม สารไดแคล
เซียมฟอสเฟต ๐.๕ กิโลกรัม เกลือป่น
๐.๔ กิโลกรัม และสารหัวอาหารโปรซิก
๐.๖ กิโลกรัม รวมเป็น ๑๐๐ กิโลกรัม
เช่นกัน ผสมเข้ากันให้ดี แล้วแบ่งเอาไป
ใช้เลี้ยงเปิดเทศที่มีขนาดโตแล้วนั้นได้
เหมาะสม นี่เป็นสูตรรวมๆ สรุปอย่าง

ง่ายต่อการจดจำเอาไปใช้ได้
แต่เกษตรกรผู้ที่ต้องการความถูก
ต้องในเรื่องนี้อย่างสมบูรณ์ สมควรที่จะ
ได้พิจารณาอาหารสำเร็จรูปสำหรับเปิด-
เทศจากสูตรของกองส่งเสริมการปศุสัตว์
กรมปศุสัตว์โดยตรงก็อาจจะมีความ
เชื่อมั่นที่ดีขึ้นก็ได้
ดังนั้น จึงขอแนะนำสูตรอาหารสำเร็จ
ดังกล่าวมาเสนอไว้ให้พิจารณาอีกส่วน
หนึ่งด้วย

สูตรอาหารสำเร็จนี้ เป็นสูตร
อาหารที่แสดงส่วนประกอบของวัตถุดิบ
ครบตามความต้องการของเปิดเทศแต่
ละอายุ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำไปปรับ
ใช้ได้ โดยคำนึงถึงราคาค่าต้นทุนของวัตถุดิบ
ที่เป็นส่วนประกอบของสูตรอาหาร
นั้น และปริมาณความต้องการโปรตีน
ของเปิดเทศแต่ละช่วงอายุ ดังนี้คือ

ตารางสูตรอาหารของเปิดเทศระยะต่าง ๆ

วัตถุดิบอาหารสัตว์	อายุ ๐-๓ สัปดาห์ (กก.)	อายุ ๔-๑๒ สัปดาห์ (กก.)	พ่อแม่พันธุ์ (กก.)
ปลายข้าว	๕๙.๐๐	๕๔.๐๐	๕๒.๑๓
รำละเอียด	๑๑.๐๐	๑๕.๐๐	๑๐.๐๐
รำหยาบ	-	๑๐.๐๐	-
กากถั่วเหลือง ๔๔%	๒๒.๐๐	๑๓.๐๐	๒๓.๗๓
ปลาป่น ๕๕%	๕.๐๐	๕.๐๐	๕.๐๐
เปลือกหอย	๑.๐๐	๑.๐๐	๕.๐๐
ไดแคล	๑.๐๐	๑.๐๐	๖.๐๐
เกลือ	๐.๕๐	๐.๔๐	๒.๐๐
แอล-ไลซีน	๐.๑๒	๐.๑๓	๐.๕๐
ดีแอล-เมทไธโอนีน	๐.๑๐	๐.๑๐	๐.๑๔
พรีมิกซ์	๐.๒๘	๐.๓๗	๐.๕๐
รวม	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
% โปรตีน	๑๘.๗๐	๑๕.๔๐	๑๘.๗๐
พลังงาน (แคลลอรี่)	๒,๘๙๐.๐๐	๒,๗๓๐.๐๐	๒,๗๓๐.๐๐

ค่าใช้จ่ายในการขุนเปิดเทศโดย
ประมาณ เท่าที่รวบรวมศึกษาไว้มีดังนี้
คือการขุนเปิดเทศเพื่อขายส่งตลาด ตั้ง
แต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๑๒ สัปดาห์ จะได้
เปิดน้ำหนักเฉลี่ย ๒.๖๐ กิโลกรัม และ
สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูต่าง ๆ
ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของราคา
อาหารสัตว์นั้น ๆ ดังนี้คือ

๑. ค่าพันธุ์ลูกเปิดเทศ ตัวละ ๖ บาท
๒. ค่าอาหาร
  - ๒.๑ ตั้งแต่แรกเกิด ๓ สัปดาห์
กินอาหาร ๐.๖๑ กก./ตัว
  - ๒.๒ ตั้งแต่อายุ ๔-๑๒ สัปดาห์
กินอาหาร ๖.๖๔ กก./ตัว
๓. ค่ายาและค่าวัคซีนประมาณ ๑

บาท/ตัว
๔. ค่าแรงงาน ประมาณ ๑ บาท/
ตัว
ต่อไปนี้จะลองมาดูเรื่องโรคที่สำคัญ
ของเปิดเทศ ก็รวมถึงเปิดอื่น ๆ และพวก
ห่านกับหงส์ทั้งหลายด้วย ซึ่งที่เกษตรกร
ควรจะได้ทราบเป็นพื้นฐานไว้ด้วยก็
คือ “โรคเพลกในเปิด” และ “โรคคอหิวดำ

ในเปิด” ๒ โรคนี้เป็นโรคที่ออกจะร้ายแรงมากที่สุด ซึ่งเกษตรกรจะต้องระมัดระวังป้องกันให้ดีเป็นพิเศษด้วยจึงจะปลอดภัย

เพื่อให้เข้าใจง่าย ๆ ผมจะลองเรียบเรียงให้ทราบดังต่อไปนี้ คือ **โรคเพลกในเปิด (Duck Plaque)** ซึ่งเป็นโรคติดต่อร้ายแรงของสัตว์ปีก พวกเปิด ห่าน หงส์

มีสาเหตุที่เกิดจากเชื้อไวรัส มีการติดต่อโดยตรงจากเปิด หรือจากสิ่งแวดล้อม ที่มีไวรัสนี้อยู่ เช่น น้ำในบ่อที่เปิดลงไปว่ายน้ำ อาจจะเป็นแหล่งแพร่เชื้อตามธรรมชาติได้เป็นอย่างดีด้วย เชื้อจะเข้าสู่ร่างกายเปิดเทศได้ทางปาก จมูก และทวารหนัก

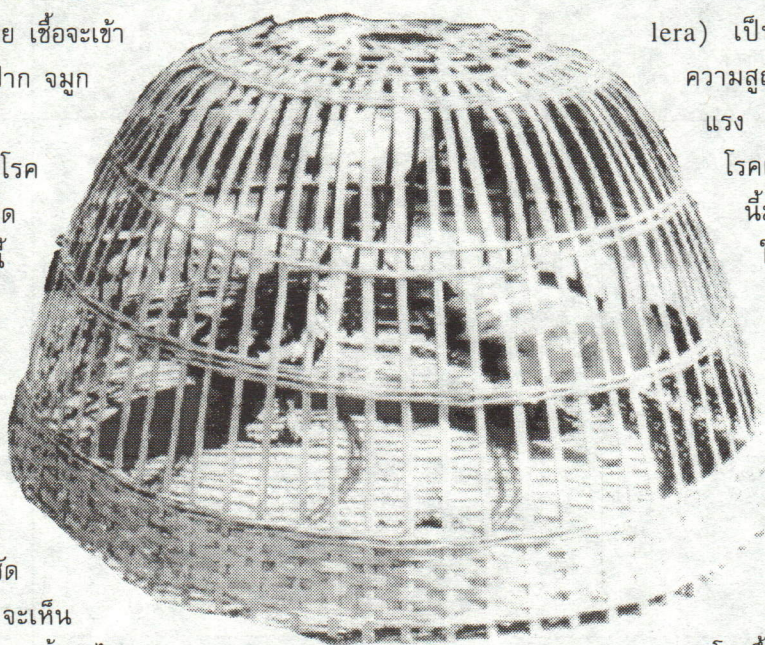
ระยะการฟักตัวของโรคนี้มีประมาณ ๓-๗ วัน เปิดทุกอายุอาจจะเป็นโรคนี้ได้ง่าย อาการในช่วงแรกจะสังเกตเห็นเปิดตายทันทีทันใดเป็นจำนวนมาก และจะมีเปิดตายอยู่เรื่อย ๆ ในฝูง เปิดไข่เมื่อเป็นโรคไข่จะลดลง ๒๕-๔๐% อย่างเห็นได้ชัด เมื่อระยะของโรคนานขึ้น จะเห็นเปิดชอบชุกตัวในที่มืดมีน้ำตมน้ำมูกไหลนอนสุมกัน ลูกไม่ขึ้น ถ้าอุจจาระเป็นน้ำสีขาวปนเขียว เปิดจะตายหลังแสดงอาการป่วยภายใน ๑-๕ วัน อัตราการตายอยู่ระหว่าง ๕-๑๐๐% พบว่าเปิดโตเต็มที่จะตายมากกว่าเปิดรุ่น

การสังเกตว่าเปิดเทศเป็นโรคนี้ก็คือมักจะพบว่าถ้าเปิดป่วยและตายอย่างเฉียบพลัน ผ่าซากจะพบจุดเลือดออกตามอวัยวะภายใน เช่น ที่หัวใจ เยื่อบุผิวลำไส้ รังไข่ ที่ตับพบจุดเนื้อตาย ม้ามมีสีคล้ำและขนาดเล็กกว่าปกติ บริเวณลำไส้จะเกิดการอักเสบแดงเป็นแถบเล็ก ๆ

ตามขวาง

ในรายที่เปิดป่วยอยู่หลายวัน จะพบลักษณะเฉพาะของโรคเพลก คือ ที่หลอดอาหารจะมีจุดเลือดออกและเยื่อบุหลอดเป็นแผ่นคล้ายสะเก็ดมีสีเหลืองปนขาว มีขนาดต่าง ๆ กันตามความยาวของหลอดอาหาร และพบวิธีการเช่นเดียวกันนี้ที่ช่องขับถ่ายด้วย

ส่วนใหญ่แล้วเปิดที่เป็นโรคนี้จะไม่มีการรักษา แต่จะทำลายสัตว์ป่วยและซากสัตว์ป่วย โดยการเผาหรือฝังทันที เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อโรคแพร่ระบาดใน

ฝูงได้

ส่วนการป้องกันและควบคุมโรคเพลกของเปิดนี้ สามารถจะกระทำได้โดยการฉีดวัคซีนป้องกัน วัคซีนป้องกันโรคเพลกของกรมปศุสัตว์ ใช้วิธีฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หรือเข้าใต้หนังตัวละ ๑ ซีซี. ใช้ได้กับเปิดเทศทุกอายุ ตามโปรแกรมต่อไปนี้ คือ

๑. เปิดพันธุ์ไข่หรือเปิดพ่อ-แม่พันธุ์ การฉีดวัคซีน ครั้งที่ ๑ เมื่อเปิดอายุ ได้ ๓-๔ สัปดาห์ ครั้งที่ ๒ เมื่อเปิดอายุ ได้ ๓ เดือน ส่วนครั้งต่อไป

ฉีดให้ทุก ๆ ๖ เดือน

๒. เปิดขุน ควรจะฉีดวัคซีนครั้งแรกให้เมื่อเปิดเทศนั้นมีอายุได้ ๒-๔ สัปดาห์ ครั้งที่ ๒ ให้เมื่ออายุได้ ๑๐-๑๒ สัปดาห์

นอกจากนี้เรื่องการควบคุมด้านการเคลื่อนย้ายสัตว์ป่า และสัตว์ตาย การกักและทำลายสัตว์ป่วย การดูแลด้านสุขภิบาล ป้องกันโรคติดต่อทางน้ำ ทางเครื่องมือ เครื่องใช้ การติดต่อของผู้เลี้ยงเปิดด้วยกันเหล่านี้ต่างก็มีความสำคัญอย่างยิ่งด้วยเช่นกัน

โรคคอหาวตีในเปิด (Towl Cholera) เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ทำความสูญเสียทางเศรษฐกิจได้ร้ายแรง เนื่องจากมีอัตราการเป็นโรคและอัตราการตายสูง โรคนี้มักเป็นในเปิดใหญ่ ไม่พบในเปิดเล็ก

สาเหตุเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย โดยติดต่อจากเปิดป่วยโดยตรงทางน้ำมูก น้ำลาย อุจจาระของเปิดป่วย หรือการนำเปิดที่เป็นพาหะของโรค แต่ไม่แสดงอาการเข้ามารวมฝูง จะทำให้เกิดโรคขึ้นได้

อาการในรายที่เป็นรุนแรงมากเปิดเทศนั้นจะตายทันทีหลังจากแสดงอาการป่วยได้ ๒-๓ ชั่วโมง โดยมีอาการไข้ เบื่ออาหาร ขนฟู น้ำลายไหล ท้องเสียเป็นน้ำ หายใจเร็ว หัวตก อุจจาระในช่วงแรกจะเหลวมีสีขาว ต่อมาจะกลายเป็นสีเขียวมีเมือกปน ส่วนในรายที่ป่วยเรื้อรังจะพบว่า ข้อขา ข้อปีกบวม หายใจมีเสียงดังผิดปกติ

หัวใจคนไทย

สติธย์ เล็งไธสง

เ รื่องหัวใจคนไทยนี้เขียนขึ้นเพื่อ
ส่งเสริมผู้มีความสำนึกดี
เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๖
ผมได้ไปธุระที่จังหวัดมหาสารคามเสร็จ
ดะบาย ๓ โมงแล้วเดินทางกลับ โดย
มาขึ้นรถปรับอากาศที่บ้านไผ่ กว่าจะมี
รถและออกเดินทางได้ก็เป็นเวลา ๑๗
นาฬิกาครึ่ง ระหว่างรอรถผมได้ถือโอกาส
ไปนั่งรับประทานอาหารเย็นที่แม่ค้ารถ
เข็นริมถนน ผมได้สั่งส้มตำ ๑ จานเล็ก ๆ
ข้าวเหนียวใส่น้ำขิง ซึ่งผมเพิ่งเคย
เห็น ๑ ก่อน และไก่ย่าง ๑ ชิ้นโตกว่า
หัวแม่มือเล็กน้อย รู้สึกพออิ่ม เมื่อรับ
ประทานเสร็จ แม่ค้าคนหนึ่งมาเก็บเงิน
๑๕ บาท ผมก็เห็นว่าสมควร แต่อีกคน
หนึ่งบอกว่า ๒๕ บาท ผมต้องจ่ายเพิ่ม
อีก ๑๐ บาท ซึ่งค่อนข้างจะแพง ถ้าพี่
น้องประชาชนผู้หาเช้ากินค่ำ เก็บผัก
หักฟืนขายได้วันละ ๒๐-๓๐ บาท ซื้อ
รับประทานอย่างธรรมดา ๆ เช่นที่ผม
รับประทาน เงินที่หาได้แต่ละวันคงไม่
พอแม้แต่คนเดียว ต้องเก็บผักจิ้มน้ำพริก
ด้วยเสียกินกันทั้งครอบครัว แล้วจะ
ได้สารอาหารอะไรไปหล่อเลี้ยงร่างกาย
โดยเฉพาะมันสมองให้เจริญเป็นคนฉลาด
แทนที่จะเป็นกำลังกลับจะเป็นภาระแก่
สังคม ความห่วงใยที่มีต่อพี่น้องประชาชน
ยังมีขึ้นเป็นร้อยเท่าทวีคูณ เหลือบไปข้าง
ขวามือ เห็นแม่ลูกอ่อนคนหนึ่งนั่งให้ลูก

ดูดนมจากเต้าของแม่อยู่ ผมก็ตั้งใจพอ
คล้ายกังวลในเรื่องที่ครุ่นคิด ผมเดินเข้าไป
หาและคุยกับแม่เด็กถึงคุณประโยชน์
ของนมแม่ มันมากล้นเหลือประมาณ ได้
ทั้งคุณค่าทางโภชนาการและความอบอุ่น
จากอกแม่ ผมถามว่าทางโรงพยาบาล
เขาสั่งหรืออย่างไร แม่เด็กตอบยิ้ม ๆ ว่า

“ถึงโรงพยาบาลไม่สั่งฉันทัก
ให้ลูกกินนมฉันทัก เห็นเขาว่ากินนมวัว
มันก็โง่เหมือนวัวมิใช่หรือ โตขึ้นก็ทำ
งานหนักนะซี”

ว่าแล้วแกก็หัวเราะดัง ๆ ผมเองได้
แต่อนุโมทนาในความคิดที่ถูกต้องของ
เธอ ผมควักเงินให้เธอ ๑๐๐ บาทเป็น
รางวัล เธอหัวเราะแล้วพูดว่า

“ไม่ต้องให้หนูหรอกลุง นมแม่
ไม่ต้องซื้อจะให้ทำไม”

แม่คนนี้ช่างป่ะเสรีรู้แท้ ผมคิด
ในใจแล้วผมบอกลาเธอ และเดินข้าม
ถนนไปขึ้นรถปรับอากาศซึ่งมาถึงพอดี
ขณะนั้นพระอาทิตย์กำลังอัสดง อากาศ
เมื่อยามจะค่ำเย็นสบายสำหรับคนซึ่ง
เคยอยู่เมืองหนาว ท่อฟ้าค่อนข้างครึ้ม
ด้วยเมฆบดบังไปทั่วท้องนภาอันสุดไกล

พอขึ้นรถได้ไม่นานผมก็มอยหลับ
อันเป็นนิสัยที่เคยมา ถ้าไม่หลับก็ต้อง

อ่านต่อหน้า ๙๓

ทำอย่างไรจึงจะไม่เจ็บป่วย และอายุยืน

ถึงแม้จะเป็นความจริงที่ว่า คนเราเกิดมาด้วยความเจ็บเป็นธรรมดา จะล่วงความเจ็บไปไม่ได้ โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ที่ประชาชนคนไทยเป็นกันอยู่นั้น สามารถจะป้องกันไม่ให้ไม่ได้ถ้าเราเข้าใจธรรมชาติและปฏิบัติถูกต้อง

มนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างนอกตัวเราซึ่งหมายถึง ดินฟ้าอากาศ อาหาร น้ำ ป่าไม้ พืช สัตว์ แมลง เชื้อโรค เป็นต้น มนุษย์เองก็มีทั้งกายและใจ กาย ใจ และสิ่งแวดล้อม ถ้าสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมก็ให้คุณ ถ้าไม่เหมาะสมก็ให้โทษ

การป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพไม่ให้เจ็บไข้ได้ป่วยและมีอายุยืนนั้น ขอเสนอหลัก ๘ ประการ ตามหัวข้อต่อไปนี้

๑. อาหาร
๒. ความสะอาด
๓. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
๔. หลีกเลี่ยงและควบคุมสัตว์นำโรค
๕. การทะนุบำรุงสิ่งแวดล้อม

๖. การหลีกเลี่ยงจากพิษภัย
๗. การบริหารกาย
๘. การบริหารจิต

๑. **อาหาร** ถ้ากินอาหารไม่พอหรือกินไม่ครบทุกประเภท จะทำให้ไม่เจริญเติบโต และเกิดโรคได้ง่าย ควรกินอาหารให้ครบทุกหมู่ ทั้ง ๕ หมู่ คือ

(ก) พวกเนื้อสัตว์ นม ไข่ และเมล็ดถั่วต่างๆ ซึ่งให้โปรตีน

(ข) พวกไขมัน จากสัตว์ พืช เช่น น้ำมันต่างๆ และเนย

(ค) พวกข้าว แป้ง และน้ำตาล

(ง) พืชผักต่างๆ

(จ) ผลไม้

ถ้าเข้าใจถึงคุณค่าของอาหารและฝึกนิสัยในการกินก็จะทำให้สุขภาพดี มีโรคน้อยและอายุยืน ขอแนะนำหลักปฏิบัติดังนี้

(๑) พยายามเลี่ยงลูกด้วยนมแม่ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงจากการใช้นมกระป๋อง ไม่ควรใช้นมข้นหวานหรือหางนมเลี้ยงทารก เพราะมีคุณค่าทางอาหารไม่พอ เด็กจะไม่โตและเป็นโรค

ขาดอาหาร การใช้น้ำข้าวผสมน้ำตาล
ใช้แทนนมไม่ได้

(๒) การให้เด็กกินข้าวกับกล้วย
แต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ ต้อง
มีอาหารเสริมอย่างอื่น เช่น นม ไข่
เนื้อสัตว์ น้ำต้มผัก น้ำผลไม้

(๓) เมื่อตั้งครรภ์หรือเจ็บป่วยยิ่ง
ต้องการอาหารที่มีคุณค่ามากไม่ควรอด
ของแสลง แล้วไปกินข้าวกับเกลือหรือ
กินข้าวกับปลาเค็ม จะทำให้เป็นโรคขาด
อาหาร เช่น บวม และโรคเหน็บชา

(๔) เปลือกนอกของข้าวเป็นส่วน
ที่ให้คุณค่าทางอาหาร ควรกินข้าวซ้อม-
มือ หรือข้าวที่ไม่สีเอร่าออกไปมากนัก
และควรหุงข้าวแบบไม่รินน้ำทิ้ง

(๕) การกินอาหารควรคำนึงถึง
การให้ได้ประโยชน์ให้พอเพียง ควรเลี้ยง
เปิด เลี้ยงไก่ไว้กินไข่ และเลี้ยงวัวหรือ
แพะไว้กินนม

(๖) ควรใช้ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่ว
ดำ และเมล็ดถั่วพู่ มาคิดทำอาหารและ
ขนมให้น่ารับประทานเพิ่มขึ้น เพราะถั่ว
เหล่านี้ให้โปรตีน

(๗) ควรกินผักและผลไม้เป็น
ประจำ เพราะนอกจากจะได้วิตามิน
และแร่ธาตุแล้ว ยังป้องกันท้องผูก ลด
การเป็นริดสีดวงทวาร และมะเร็งใน
ลำไส้ใหญ่

ควรปลูกมะละกอไว้กินผลสุก
เสมอๆ เพราะมะละกอสุกให้วิตามินเอ
คนที่ขาดวิตามินเอจะมีอาการตาบอด
กลางคืนและตาเป็นเกร็ดกระดี่ทำให้ตา

บอดได้

(๘) ไม่ควรกินท็อฟฟี่ ลูกกวาด
ลูกอมต่างๆ เพราะทำให้ฟันผุ เสียทรัพย์สิน
และกินอาหารที่มีคุณค่าได้น้อยลง
นอกจากนั้นพวกเครื่องดื่มประเภทที่
อวดอ้างว่าชูกำลัง หรือเป็นยาก็ไม่ควร
ดื่มเพราะเสียเงินโดยไม่คุ้ม และอาจ
เสพติด

(๙) ฝึกนิสัยอย่ากินจุบกินจิบ
เพราะเมื่อถึงเวลากินอาหารมื้อหลัก
แล้วกินไม่ลง และควรจะละทิ้งนิสัยการ
กินโดยมุ่งเอารสชาติอย่างเดียวโดยไม่
คำนึงถึงให้ได้คุณค่าของอาหารครบทุก
หมู่

(๑๐) สำหรับผู้ที่กินมากเกินไปจะทำ
ให้เกิดโรคอ้วน โรคเก๊าท์ ความดันสูง
เบาหวาน กระดูกเสื่อม โรคหัวใจ และ
ทำให้อายุสั้น ควรลดการกินลง ออก-
กำลังกายมากขึ้น และแสวงหาความสุขความ
พอใจทางอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากการกิน
(ดูการบริหารจิต ตอนท้ายของบทนี้)

๒. ความสะอาด ในธรรมชาติ
มีเชื้อโรคมากมายหลายชนิด อยู่ใน
อากาศ อยู่ในดิน อยู่ในน้ำ อยู่ตามมือ
ตามข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ เชื้อโรคเหล่านี้
เรามองไม่เห็นด้วยตาเปล่า แต่มีตัวตน
จริงๆ ที่เห็นได้ด้วยกล้องจุลทรรศน์ บาง
ตัวกลม บางตัวยาว บางตัวรี บางตัวมีขน
บางตัวไม่มีขน หลากหลายมากมาย
หลายหมื่นชนิด เชื้อโรคเหล่านี้เป็น
สาเหตุสำคัญที่ทำให้มนุษย์ต้องเจ็บป่วย
ล้มตาย เช่น ทำให้เป็นหวัดเจ็บคอ
เป็น โรคท้องร่วง เป็นไข้รากสาด เป็น

ดับอักเสบ ปอดอักเสบ วัณโรค โรค
คอติบ โรคบาดทะยัก โรคไขเลือดออก
โรคไขสันหลังอักเสบ (โปลิโอ) เป็นต้น

ฉะนั้นเราจึงต้องมีสุขนิสัยรักษา
ความสะอาดในชีวิตความเป็นอยู่ ดังนี้ :

(๑) ใช้น้ำสะอาดในการบริโภค
เช่น น้ำฝน น้ำดื่ม น้ำที่กรองถูกวิธี
หรือน้ำที่ใส่คลอรีน ไม่ควรบริโภคน้ำ
แข็งที่ทำจนน้ำไม่สะอาด หรือเก็บไม่
สะอาด

(๒) ไม่บริโภคอาหารที่เตรียม
และเก็บไม่สะอาด หรือมีแมลงตอม
หรือใช้ภาชนะไม่สะอาด หรืออาหารที่
ตกดิน

(๓) ไม่กินเนื้อสัตว์ดิบทุกชนิด
เช่น แหนมดิบ ลาบเลือด ส้มผัก ปลา-
ร้าดิบ หอยดิบ เพราะจะทำให้เกิดโรค
พยาธินาซชนิด เช่น พยาธิใบไม้ในตับ
ตัวจิ๊ด พยาธิเข้าสมอง เป็นต้น

(๔) ล้างฟอกมือทุกครั้งก่อนบริ-
โภคอาหาร

(๕) ล้างฟอกมือทุกครั้งภายหลัง
ถ่ายอุจจาระ

(๖) ไม่ใช้แก้วน้ำ ชาม ช้อน ร่วม
กัน เพราะจะทำให้โรคติดจากคนหนึ่ง
ไปสู่อีกคนหนึ่ง ไม่ควรใช้ช้อนของตน
ตักอาหารที่รับประทานร่วมกัน ควรใช้
ช้อนกลางตักแบ่ง

(๗) ไม่หากเสมหะ บ้วนหรืออุย
น้ำลาย

(๘) เมื่อไอหรือจามควรปิดปาก

มิฉะนั้นเชื้อโรคจะปลิวไปเข้าผู้อื่น

(๙) รักษาความสะอาดของบ้าน
และบริเวณบ้าน มิให้สกปรกรกรุงรังด้วย
ขยะมูลฝอย น้ำครำ อุจจาระของคน
หรือสัตว์ ไม่ทิ้งขยะมูลฝอย อุจจาระ
ปัสสาวะ ชากสัตว์ลงในแม่น้ำลำคลอง

(๑๐) หากต้องการถ่ายอุจจาระใน
สวนหรือไร่นา ควรฝังให้เป็นปุ๋ย ถ้าถ่าย
ตามผิวดินจะทำให้พยาธิตัวอ่อน เช่น
พยาธิปากขอ ซึ่งจะไชเข้าเท้าได้ หาก
เป็นไปได้ควรสวมรองเท้ากันพยาธิปาก
ขอเข้า

๓. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
โรคติดต่อหลายชนิด สามารถป้องกัน
ไม่ให้เป็นโดยการเพิ่มภูมิคุ้มกันให้แก่
ร่างกายโดยการให้วัคซีน ฉะนั้นควรให้
เด็ก ๆ ลูกหลานของท่านทุกคนได้รับ
วัคซีน ดูรายละเอียดในเรื่องการใช้วัคซีน
สร้างภูมิคุ้มกันโรคในบทที่ ๒

๔. หลีกเลี่ยงและควบคุมสัตว์
นำโรค สัตว์หลายชนิดนำโรคมารูคน
เช่น

แมลงวัน	นำเชื้อโรคต่างๆ
ยุง	นำเชื้อมาลาเรีย ไข้เลือด ออก และพยาธิในเลือด บางชนิด
นก	นำเชื้อบางชนิดที่ทำให้ เป็นไข้ปอดอักเสบ
หมา แมว	นำโรคพิษสุนัขบ้า

ควรระวังหลีกเลี่ยงและควบคุมการ
เกิดโรคจากสัตว์เหล่านี้ เช่น ทำลาย
แหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน และยุง นอน
กางมุ้ง อย่าเลี้ยงนกไว้ในบ้าน ควบคุม

จำนวนหมาแมว และต้องพยายามให้หมาแมวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกปี

๕. การทะนุบำรุงสิ่งแวดล้อม
มนุษย์ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมตลอดเวลาในการมีชีวิตอยู่ หากเข้าใจและปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อม โดยสมควรก็จะทำให้ชีวิตปกติสุขได้

สิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการดำรงชีวิต คือ การมีเนื้อที่หรืออาณาบริเวณพอสมควร ไม่อยู่กันแออัดยัดเยียด มีต้นไม้ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้อากาศบริสุทธิ์และสดชื่น ไม่มีโรงงานหรือรถยนต์ที่พ่นควันทำให้อากาศเป็นพิษ แม่น้ำลำคลองสะอาด ปราศจากการปล่อยของเสีย ทั้งจากบ้านและจากโรงงานลงสู่แม่น้ำลำคลอง มีความเงียบสงบ ปราศจากเสียงรบกวนเกินสมควร เพราะถ้ามีเสียงดังอยู่เป็นประจำจะทำให้หูหนวก และเป็นโรคประสาท

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ขอแนะนำดังนี้

(๑) ถ้าเป็นไปได้ควรเลือกอยู่ในชนบท หรือที่ชุมชนไม่หนาแน่น

(๒) ควรมีลานกว้าง หรือสนามให้เป็นที่เล่นของเด็ก เพราะถ้าเด็กไม่มีที่เล่นจะเป็นโรคประสาท และกระทำการไม่สมควรต่างๆ ได้

(๓) พยายามปลูกต้นไม้ตามบ้าน และตามที่ว่างในชุมชน ให้มีการสร้างสวนสาธารณะของชุมชนหรือของเมือง ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ควรจัดบริเวณ

วัดให้สะอาด และมีต้นไม้ร่มรื่น

(๔) ไม่ควรโค่นไม้ทำลายป่าทำลายต้นน้ำลำธาร

(๕) ควบคุมการปล่อยของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม เช่น ควันจากโรงงานของเสียจากโรงงาน ควันรถยนต์ และพยายามหลีกเลี่ยงจากการอยู่อาศัยและการสัญจรไปในที่มีอากาศเป็นพิษ

(๖) ไม่ควรทำเสียงรบกวนเพื่อนบ้าน หลีกเลี่ยงจากบริเวณที่มีเสียงดัง หรือถ้าต้องทำงานในที่ที่มีเสียงดัง ควรอุดหู

(๗) ไม่ควรใช้ยาหรือสารเคมีพ่นพืชผักเกินความจำเป็น เพราะจะตกค้างอยู่ในผัก ในดิน ในน้ำ เป็นอันตรายต่อสัตว์และมนุษย์

(๘) ไม่ควรทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูล ถูพลาสติก ลงสู่ถนน และแม่น้ำลำคลอง

๖. การหลีกเลี่ยงจากพิษภัย
มนุษย์ต้องเผชิญกับพิษภัยนอกตัวนานาประการ ทั้งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เข้าสู่ร่างกายโดยไม่ตั้งใจและตั้งใจ เช่น สารพิษที่ปนมากับอาหารและน้ำที่ออกมาจากภาชนะพลาสติก ยาฆ่าแมลงและสารเคมีอื่นๆ สีทาบ้าน สีทาของเล่นเด็ก โลหะบางชนิด เช่น ตะกั่วปรอท แมงกานีส ตลอดจนเหล้า บุหรี่ สารเสพติดต่างๆ และยาเกินขนาด ขอแนะนำหลักปฏิบัติดังนี้

(๑) อย่าใช้สืผสมอาหาร ถ้าใช้ควรใช้สูตรธรรมชาติแบบโบราณ หรือสี

พิเศษที่เขียนรับรองไว้ชัดเจนว่าเป็นสีผสมอาหารได้ ห้ามใช้สีย้อมผ้าผสมอาหารเด็ดขาด

(๒) ไม่ใช่ถุงพลาสติกหรือภาชนะพลาสติกใส่อาหารร้อนจัด เพราะอาจทำให้พลาสติก หรือส่วนประกอบอื่นละลายออกมา

(๓) ไม่ใช่ยาฆ่าแมลงเกินความจำเป็น และขณะที่พ่นต้องระวังอย่าให้เข้าปากเข้าจมูก และถ้าถูกมือหรือตัวต้องรีบล้างออก

(๔) ผักผลไม้ที่สงสัยว่ามียาฆ่าแมลงเปื้อนอยู่ต้องล้างด้วยน้ำจำนวนมากหลายๆ ครั้ง

(๕) ไม่รับประทานอาหารที่มีเชื้อราขึ้น หรือสงสัยว่าจะมีเชื้อรา เช่น ถั่วลิสงที่เสีย หรือถั่วลิสงป่น ซึ่งพบว่ามียาฆ่าราที่เรียกว่า อะฟลาท็อกซิน อันเป็นพิษต่อสมอง และตับ และเชื่อว่าทำให้เกิดมะเร็งของตับ

(๖) สารเคมีต่างๆ เช่น สีทาบ้าน สีทาของเล่นเด็ก น้ำมันต่างๆ เช่น น้ำมันโซล่า โซลิกนัม ทินเนอร์ ฯลฯ ต้องถือว่ามีพิษ และพยายามหลีกเลี่ยง โดยไม่ใช้ หรือใช้น้อยที่สุด อย่าเข้าใกล้ อย่ากิน อย่าเลีย อย่าสูดหายใจที่มีกลิ่นเหล่านี้ และอย่าให้เด็กเล่น

(๗) ต้องควบคุมการที่โรงงานและรถยนต์ปล่อยควันเสียออกสู่อากาศ พยายามหลีกเลี่ยงการอยู่ใกล้บริเวณที่มีควันเสียมาก

(๘) โรงงานต่างๆ ที่เกี่ยวกับสาร-

เคมี เช่น ตะกั่วปรอท แมงกานีส (ที่ใช้ทำถ่านไฟฉาย) ต้องควบคุมดูแลอย่าให้คนงานได้รับพิษภัยและประชาชนก็ต้องตระหนักว่าสิ่งเหล่านี้เป็นพิษเป็นภัยต้องหลีกเลี่ยง ป้องกัน และควบคุม

(๙) พยายามหลีกเลี่ยงงดเว้นจากสุรา บุหรี่ และสารเสพติดต่างๆ เพราะถ้าดื่มสุรามากๆ จะทำให้ตับแข็ง สมองเสื่อม หัวใจพิการ สูบบุหรี่ทำให้หลอดลมอักเสบ และเป็นมะเร็งปอด สารเสพติด เช่น ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน เป็นการทำลายชีวิต การดมน้ำมันระเหย เช่น พวาทินเนอร์ เป็นอันตรายต่ออวัยวะต่างๆ การกินยาฆ่าแมลงกระตุ้นไม่ให้กลับทำให้เสพติดเป็นอันตรายต่อระบบประสาทและเกิดอุบัติเหตุ

(๑๐) พยายามหลีกเลี่ยงจากยาพิษ ยาฉีด การให้น้ำเกลือหรือสิ่งที่โฆษณาว่าเป็นยาบางอย่าง ต้องถือว่ายาทุกชนิดทำให้เกิดอันตรายได้ ถ้าไม่จำเป็นอย่าใช้ การฉีดยาและให้น้ำเกล็ดยังมีอันตรายอาจทำให้ตายได้ ยาบางอย่างมีตัวผสมที่ทำให้ติด เช่น ยาแก้ปวดสูตร เอ.พี.ซี. ซึ่งจำหน่ายในชื่อทางการค้ามากมายรวมทั้งชื่ออื่นๆ หู ถ้าจำเป็นต้องกินยาลดไข้แก้ปวด ควรใช้เฉพาะแอสไพริน หรือพาราเซตามอลเท่านั้น มีเครื่องดื่มหลายประเภทในท้องตลาดที่พยายามโฆษณาชักนำไปในทางที่คิดว่าเป็นยาบำรุง ควรหลีกเลี่ยง เพราะอย่างน้อยก็ทำให้เสียทรัพย์ และอาจทำให้เสพติด

๗. การบริหารกาย ธรรมชาติ

สร้างมนุษย์มาให้ต้องใช้ร่างกาย หรือ ออกกำลังกาย ร่างกายและจิตใจจึงจะเป็นปกติ การทำงานเบาและการไม่ออกกำลังกายทำให้ร่างกายและจิตใจอ่อนแอ เจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆ ได้ง่าย เช่น โรคหัวใจ แผลในกระเพาะอาหาร ความดันสูง หลอดเลือดในหัวใจอุดตัน โรคอ้วน เบาหวานกำเริบ และโรคประสาท เป็นต้น

การทำงานโดยใช้ร่างกายจึงเป็นของมีคุณค่าต่อตัวเองและผู้อื่น คำพูดที่มีลักษณะรังเกียจการทำงานโดยใช้ร่างกาย เช่น

**รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา
ขอให้ได้เป็นเจ้าคนนายคน
ขอให้ได้นั่งกินนอนกิน**

เป็นคำพูดที่ทำร้ายสังคม ต้องช่วยกันสอนลูกสอนหลานอย่าได้เชื่อคำพูดเหล่านี้

คนที่ทำงานเบาก็ควรออกกำลังกายทุกวัน จึงจะทำให้สุขภาพดี และอายุยืน ซึ่งอาจเลือกออกกำลังกายวิธีที่เหมาะสมและพอใจ เช่น ทำงานใช้ร่างกายประเภทขุดดิน ดายหญ้า ตักน้ำกวาดลานวัด หรือกายบริหาร หรือวิ่ง หรือฝึกโยคะ ฝึกมวยจีน เล่นกีฬาว่ายน้ำ ฯลฯ ข้อสำคัญต้องเอาชนะใจตนเอง เมื่อรู้ว่าอะไรดี อะไรถูกต้อง ก็ต้องทำให้ได้

๘. การบริหารจัดการ ความวิตกกังวล พึงช่าน รำคาญใจ กลุ้มใจ อารมณ์เครียด เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพราะทำให้เกิดโรคต่างๆ เช่น อ่อนเพลีย

ใจสั่น นอนไม่หลับ ปวดหัว แผลในกระเพาะอาหาร ความดันโลหิตสูง โรคติดเชื้อและโรคมะเร็ง เป็นต้น และทำให้อายุสั้น ทุกคนควรให้ความสนใจต่อสุขภาพจิต และขอเสนอหลักปฏิบัติดังนี้

(๑) พยายามอยู่ในที่สงบ สะอาด ร่มรื่น ไม่อึกทึกครึกโครม

(๒) พยายามหลีกเลี่ยงการโต้เถียงขัดแย้งที่ไม่จำเป็น ตลอดจนการจู้จี้ขี้บ่น เพราะทำให้อารมณ์เครียด

(๓) หัดให้ใจกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่กดดันผู้อื่นด้วยการจะเอาใจตัวเองเป็นประมาณ เพราะจะทำให้อารมณ์เครียดทั้งตัวเราเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๔) ฝึกหัดให้เป็นคนใจดี มีเมตตา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีปณิธานให้อภัยจะทำให้ใจเย็นและผ่อนคลาย

(๕) สนใจศาสนาธรรม อ่านหนังสือธรรมะ ฟังธรรมะบ่อยๆ จะทำให้จิตใจเยือกเย็นขึ้น

(๖) พยายามฝึกให้เป็นคนทำอะไรโดยไม่หวังผลตอบแทน เพราะจิตใจที่อยากได้นั่นได้นี้จะเครียดมาก และถ้ายิ่งหวังมากก็ยิ่งผิดหวังมาก ถ้าไม่หวังก็ไม่ผิดหวัง หัดไว้เรื่อยๆ จะทำให้จิตใจสงบมากขึ้นๆ

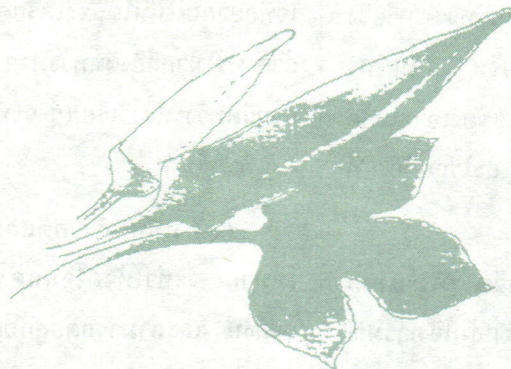
(๗) หมั่นเจริญสติและสมาธิไว้ให้มาก จะทำให้จิตใจมั่นคงพบความสุขสงบ และสามารถต่อสู้กับเหตุภายนอกที่จะมาบั่นทอนสุขภาพจิต ขอแนะนำให้ทุกท่านสนใจฝึกสติและสมาธิ จะ

ทำให้ท่านพบความสุขอย่างที่ไม่เคยมาก่อน จะเกิดผลดีต่อตัวเองและสังคม สำหรับท่านที่ไม่ทราบว่าจะทำอะไร ควรแสวงหาหนังสือมาอ่าน และครูอาจารย์ แต่ต้องระวังครูอาจารย์ที่สอนผิด ถ้าทำแล้วละ ความโกรธ ความโลภ ความหลง ก็ถูกต้อง แต่ถ้าทำแล้วสอนให้อยากเห็นโน้นเห็นนี่ ได้อิทธิฤทธิ์อย่างโน้นอย่างนี้ ก็เป็นเรื่องผิด เพราะทำให้มีกิเลสมากขึ้น

(๘) เจริญทางปัญญาให้เห็นสภาพความเป็นจริงของสรรพสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นธรรมชาติ (ธรรมะ) ยิ่งเข้าใจมากก็ยิ่งมีความสงบระงับ จนกระทั่งหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งมวล ซึ่งเป็นสภาพแห่งศานติสุขที่สมบูรณ์

จากหนังสือ “คู่มือรักษาสุขภาพสำหรับประชาชน ฉบับหมอชาวบ้าน” โดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

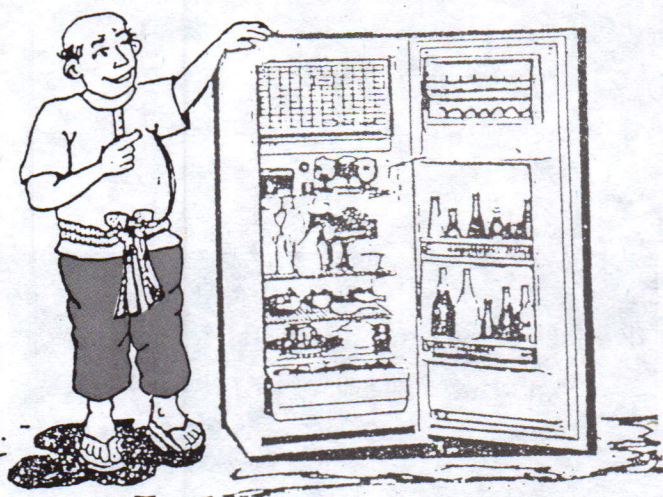

การใช้ตู้เย็น ให้ประหยัดพลังงานไฟฟ้า

ตู้เย็นเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับครัวเรือน ผู้ใช้จะสะดวกที่ไม่ต้องไปหาซื้อสิ่งของบริโภคที่จำเป็นบ่อย ๆ ซื้อหาครั้งหนึ่งใช้ไปได้ ๕-๗ วัน เป็นการประหยัดค่าเดินทางและเวลาอาหารที่แช่เย็นเช่นเนื้อจะไม่เน่าและผักจะสดอยู่ได้นาน

ขนาดของตู้เย็น

ตู้เย็นที่ใช้กันในครัวเรือนปัจจุบันมีอยู่หลายขนาดตั้งแต่ ๒, ๔, ๔.๕-๑๐, ๑๒ คิว เป็นต้น ซึ่งจะกินไฟตั้งแต่ ๖๐ วัตต์ ถึง

๑๖๕ วัตต์ แล้วแต่ขนาด เมื่อพูดถึงคิวที่เป็นหน่วยวัดขนาดของตู้เย็นซึ่งเรียกเต็ม ๆ ว่า ลูกบาศก์ฟุต หมายถึงปริมาตรภายในที่ใช้แช่เย็น แต่ก็มีบางบริษัทระบุขนาดของตู้เย็นเป็นคิวภายนอกทั้งหมดของตู้เย็น เพราะฉะนั้นเวลาจะซื้อตู้เย็นเพื่อเปรียบเทียบการกินไฟแล้ว ควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่าเป็นคิวภายในเสียก่อน นอกจากนี้ควรเลือกขนาดของตู้เย็นให้เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น ครัวเรือนที่มีสมาชิกเพียง ๒-๔ คน ก็ควรเลือกตู้เย็นขนาด ๔.๕ คิว เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เป็นการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้

การเลือกซื้อตู้เย็น

การซื้อตู้เย็นนอกจากจะต้องคำนึงถึงราคาแล้ว ควรจะพิจารณาลักษณะและระบบของตู้เย็นเพื่อให้เกิดการประหยัดพลังงานไฟฟ้าด้วย ดังนี้

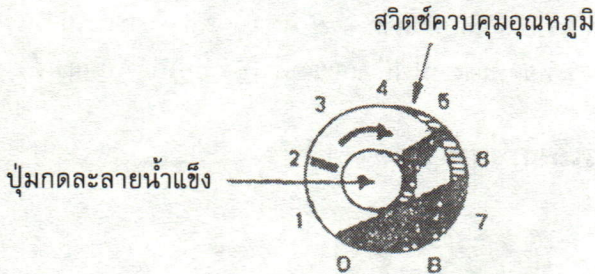
๑. ควรเลือกซื้อตู้เย็นที่มีฉนวนกันความร้อนหนา และเป็นชนิดโฟมฉีด เพราะจะสามารถป้องกันการถ่ายเทความร้อนได้ดีกว่าตู้เย็นที่มีฉนวนกันความร้อนบาง
๒. เลือกตู้เย็นที่มีปุ่มกดละลายน้ำแข็ง ซึ่งจะใช้ไฟน้อยกว่าตู้เย็นที่มีระบบละลายน้ำแข็งอัตโนมัติ เนื่องจากมีขดลวดไฟฟ้าสำหรับละลายน้ำแข็งและมีพัดลมขนาดเล็กเป่าเพื่อหมุนเวียนอากาศในช่องแช่แข็ง ทำให้กินไฟมากขึ้น
๓. เลือกตู้เย็นประตูเดียว ตู้เย็น ๒ ประตู กินไฟมากกว่าตู้เย็นประตูเดียวที่มีขนาดเท่ากัน เนื่องจากใช้คอมเพรสเซอร์ขนาดใหญ่กว่า

การใช้งานให้ประหยัดพลังงานไฟฟ้า

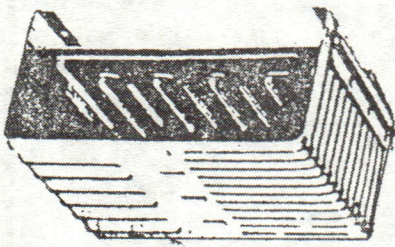
๑. ควรตั้งตู้เย็นไว้ในที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก คืออยู่ห่างจากฝาผนังอย่างน้อย ๑๕ ซม.

๒. ตั้งสวิตช์ควบคุมอุณหภูมิให้เหมาะสมกับการใช้งาน ไม่ควรตั้งเย็นจัดเกินไปจะกินไฟ ปกติควรตั้งอยู่ในระดับกลาง ๆ หากเป็นฤดูหนาวอาจลดระดับลงได้อีก

๓. ไม่ควรเปิดตู้เย็นบ่อยหรือเปิดไว้นาน ๆ และอย่านำของร้อนเข้าแช่ในตู้เย็น เพราะจะทำให้ตู้เย็นสูญเสียความเย็น และมอเตอร์คอมเพรสเซอร์ต้องเริ่มผลิตความเย็นใหม่ ทำให้กินไฟมากขึ้น

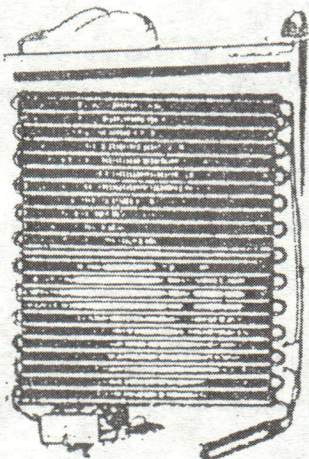
๔. หมั่นละลายน้ำแข็งในช่องแช่แข็งอย่างสม่ำเสมอ โดยกดปุ่มละลายน้ำแข็ง

แผงเย็นหรือช่องแช่แข็ง

การบำรุงรักษา

๑. หมั่นทำความสะอาดแผงร้อนที่อยู่ด้านหลังของตู้เย็น โดยการใช้ผ้าหรือแปรงเช็ดฝุ่นที่มาเกาะให้สะอาด

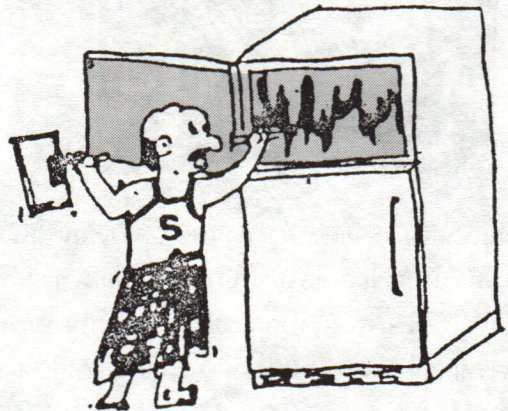
แผงร้อน

๒. อย่าปล่อยให้ขอบยางประตูตู้เย็นรั่วหรือฉีกขาดหรือปิดไม่สนิท จะทำให้อากาศร้อนภายนอกเข้าไปภายในตู้เย็น ทำให้มอเตอร์คอมเพรสเซอร์ทำงานตลอดเวลา นอกจากนี้ ความชื้นในอากาศที่เข้าไปในตู้เย็นจะทำให้ช่องแช่แข็งมีน้ำแข็งเกาะเร็วขึ้น

๓. หากสวิตช์หลอดไฟในตู้เย็นชำรุดควรรีบแก้ไข เพราะถ้าสวิตช์ค้างจะทำให้หลอดไฟในตู้เย็นติดตลอดเวลา ทำให้อุณหภูมิภายในตู้เย็นสูงขึ้นเป็นการสิ้นเปลืองไฟและมอเตอร์คอมเพรสเซอร์ทำงานเพิ่มขึ้น

๔. อย่าปล่อยให้มอเตอร์คอมเพรสเซอร์ทำงานไม่เต็มที่เนื่องจากน้ำยาน้อย ล้นรั่ว หรือเครื่องเดินตลอดเวลาแต่ไม่ค่อยมีความเย็น

๕. ในกรณีไฟฟ้าตกหรือไฟฟ้าเกิน ควรดใช้ตู้เย็นทันที

“ห้ามใช้ช่องแช่แข็งที่มีคมหรือมีดแกะน้ำแข็ง”

ฝ่ายประหยัดพลังงาน กองเศรษฐกิจการพลังงาน
กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน

พระผู้ทรงอภิบาลฯ
ต่อจากหน้า ๙

ไทยนี้มีความเปลี่ยนแปลงไป และเข้าใจว่าอนามัยดีขึ้น อาหารการกิน ก็เปลี่ยนแปลงไป แต่อย่างไรก็ตาม เท่าที่เห็นในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมาจะบอกว่าไม่ได้ขึ้นก็ไม่ได้ ก็มีความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี”

เนื่องในโอกาสอันเป็นมหามงคล วันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๕๓๖ นี้ จึงขอชวนเชิญพี่น้องชาวไทยทุกคน ได้น้อมจิตอธิษฐานเชิญคุณพระศรีรัตนตรัยอันประเสริฐ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทรงเดชานุภาพที่ท่านเคารพนับถือ ได้อภิบาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหาธรรมราชาเจ้า จงทรงพระเจริญโดยสวัสดิพิพัฒนามงคล ทรงอยู่ยังยืนยงเป็นหลักชัยของศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อดำรงความเป็นไทยไปชั่วกาลนานเทอญ

ไหววอน “พระ” กรุณา
ต่อจากหน้า ๔๔

“ วายะธัมมา สังขารา อัปปะ-
มาเทนะ สัมปาเทตะ ” ซึ่งแปลความ
หมายว่า “ สังขารทั้งหลายมีอันต้อง
แปรเปลี่ยนไปในทางเสื่อมเป็นของ
ธรรมดา ขอท่านทั้งหลายจงประกอบ
ภารกิจทั้งปวงให้สมบูรณ์ด้วยความไม่
ประมาทเถิด ”

เปิดเทศกาลเลี้ยงง่ายฯ
ต่อจากหน้า ๔๒

การสังเกตว่าสัตว์เป็นโรคนี้ เรา
อาจดูได้จากอาการ และจากการผ่าซาก
ตรวจดูจะพบว่า มีจุดเลือดออก พบได้
ทั่วไปที่หัวใจ ปอด ไชมันในช่องท้อง ที่
ตับจะพบจุดเนื้อตายเล็กๆ สีขาวกระจาย
อยู่ทั่วไป รังไข่ก็จะอักเสบแดง

ส่วนการรักษา คงใช้ยาปฏิชีวนะ
ละลายน้ำให้กินนาน ๓-๕ วัน เช่น
เตตราซัยคลิน, คลอแรมเฟนิคอล

เรื่องการป้องกันและควบคุมโรค
ควรกระทำโดยการทำวัคซีนเมื่ออายุได้
๒ เดือน โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อ ๒ ซีซี.
และมีการสุกขาภิบาลที่ดี การป้องกันเปิด
ป่วยไม่ให้เข้ามาในฟาร์มก็มีความสำคัญ
การเผา หรือฝังเพื่อทำลายซากสัตว์ป่วย
การให้น้ำและอาหารที่สะอาด การใช้
ยาฆ่าเชื้อในน้ำ เหล่านี้ก็จะมียประโยชน์
ช่วยป้องกันและควบคุมโรคนี้ได้ดีทั้งนั้น

ถ้าหากผู้เลี้ยงเปิดเทศ ได้ทำการ
ป้องกันและปราบปรามทั้ง ๒ โรคร้าย
ดังกล่าวนี้ได้ดี ก็จะมีโอกาสได้รับความ
สำเร็จในการเลี้ยงเปิดเทศขายได้ผลดีแน่ๆ

ปัจจุบันนี้ เปิดเทศก็ได้รับการจัด
เป็นสัตว์ปีกเศรษฐกิจด้วยแล้ว ใน
หลายประเทศได้มีการส่งเสริมให้ทำ
การเลี้ยงเพื่อการบริโภคและจำหน่าย
กันมากขึ้นแล้ว จึงเป็นสัตว์ปีกชนิดหนึ่ง
ที่ทำผลกำไรตอบแทนให้แก่ผู้เลี้ยงได้ดี
คุ้มค่าเหนื่อยเสียละครับ จึงสมควรที่
เกษตรกรไทยเรา จะได้เพิ่มความสนใจ
ต่อเปิดเทศ นี้กันให้มากขึ้นได้แล้วละ

ด้วยรักและห่วงใย
ต่อจากหน้า ๗๕

อบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดี ไม่
เป็นภาระแก่สังคม แม้ท่านจะไม่ได้เป็น
ใหญ่เป็นโตมีชื่อเสียงโด่งดังก็ตาม แต่
ท่านก็ได้ชื่อว่า ได้ทำหน้าที่ของพลเมือง
ดี ได้ตอบแทนบุญคุณของแผ่นดินไทย
ซึ่งเป็นที่เกิดที่ตายของเราแล้ว

น้ำใจคนไทย
ต่อจากหน้า ๔๓

ถ้าไม่หลักก็ต้องอ่านหนังสือ หรือคุย
หาความรู้และความเพลิดเพลินกับ
เพื่อนร่วมทางอันเป็นการ พักผ่อน

ผมตื่นอีกทีก็มืด มองดูนาฬิกาเป็น
เวลาทุ่มครึ่ง รถเลี้ยวเข้าไปจอดที่ลาน
กว้างใหญ่ เสียงพนักงานบนรถบอกว่า
“เชิญลงรับประทานอาหาร ๒๐ นาที
ค่ะ”

ผู้โดยสารต่างพากันลงไปจากรถ
ด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน บ้างก็เข้า
ห้องน้ำ บ้างก็เดินซื้อของฝาก บ้างก็
รับประทานอาหารตามอัธยาศัย ผม
เองก็ได้นำตัวไปแลกรวมกล่องมาตี๋ม
โดยมิได้รับประทานอาหาร แล้วมายืน
คุยอยู่กับเพื่อนผู้โดยสารตรงชานชลา
ใกล้ ๆ ประตูรถ

ขณะที่ยืนคุยกันอยู่นั้น ได้มีผู้
โดยสารคนหนึ่งทักกันบูหรือลงบนพื้น
โดยไม่สนใจกับสายตาของเพื่อนผู้
โดยสารที่มองเขาด้วยอาการที่ขุ่นเคือง
ผมกำลังจะบอกให้ชายผู้นั้นหยิบกัน
บูหรือไปใส่ในกระถางทรายที่ทางร้าน
อาหารเขาจัดไว้ให้ ก็พอดีเพื่อนผู้
โดยสารที่ยืนคุยกับผมปราดไปหยิบกัน

บุหรืนั้นเสียก่อน แล้วไปสะกิดที่แขนของคนที่ยืนให้ดูก่อนที่เขาจะเดินไปจุ่มหัวมันลงในถาดทราย ชายเจ้าของบุหรืมองดูแล้วอายเพราะพวกเราหัวเราะกัน เขารับขึ้นไปบนรถก่อนพวกเรา

ผมรู้สึกชื่นชมในน้ำใจของเพื่อนผู้โดยสารที่หยอกกันบุหรืไปทั้งถาดผู้นั้นยังนึก นับว่าเขาเป็นบุรุษตัวอย่างที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง เราต้องการคนอย่างเขา ถ้ามีจำนวนมากๆ ช่วยกันแก้ไขในสิ่งผิด เช่น ดักเตือนคนที่เปิดน้ำทิ้งโดยเปล่าประโยชน์ หรือใช้น้ำประปารดต้นไม้ รดสนามหญ้าเดินข้ามถนนซึ่งมีใช้ทางข้าม ทั้งขยะมูลฝอยไม่เลือกที่อันเป็นการให้ความรู้และเตือนสติเพื่อนร่วมชาติผู้ขาดความสำนึก ดีให้เขามีจิตสำนึกที่ถูกต้อง แล้วสังคมไทยก็จะเจริญก้าวหน้าเป็นที่เชิดชูของชาวโลก และประชาชนคนไทยก็จะอยู่กันด้วยความผาสุกและสันติ อันเป็นที่ปรารถนาของทุกคน ผมขอเชิญชวนทุกท่านได้เอาอย่างชายผู้นั้นซึ่งบังเอิญผมมิได้ถามชื่อมาลงพิมพ์ให้ท่านผู้อ่านได้ชื่นชม และหากท่านผู้ใดได้พบเห็นคนไทยที่มีน้ำใจ ไม่ว่าในทางใด ก็ขอได้โปรดเขียนส่งมาลงวารสารไทยของเราด้วยเถิด

ทุกซัง อนิจจัง อนัตตา
ต่อจากหน้า ๕๖

เป็นไตรลักษณ์ของสังขาร ทุกคนหรือทุกสรรพสิ่งที่มิชัวิตอยู่ในโลกใบนี้ ล้วนต้องประสบกับปัญหาความทุกข์ร้อนหรือความเดือดร้อนด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าปัจจัยที่เป็นต้นเหตุของความเสื่อมจะมีอยู่อย่างใด หรือจะเกิดขึ้นอย่างใด ล้วนเป็นเรื่องของความมี หรือความเป็น เวทนาของตนเอง มีตัณหา ความอยาก หรืออุปทานความยึดมั่นถือมั่น ว่านี่ตัวเรานี้ของเรา หากลดละหรือเลิกเสียได้ ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐมีความสุข ความเจริญก็จะบังเกิดขึ้นตามอรรถภาพ เพราะเป็นผู้หยั่งรู้ว่าทุกซังนั้นย่อมเกิดได้

ทุกโอกาส ตามครรลองแห่งอนิจจังคือความไม่เที่ยงและอนัตตาความปราศจากไรซึ่งตัวตน จับต้องหรือยึดถือเอาเป็นของตนเองไม่ได้ ฉะนั้น ผู้ที่ใฝ่ใจในความสุความเจริญทั้งหลายขอให้ระลึกถึงคำปัจฉิมพุทธโอวาท ที่ว่า

“วาระธัมมา สังขารา อัปปะมาเทนะ สัมปาเทตะ” ซึ่งแปลความหมายว่า “สังขารทั้งหลายมีอันต้องแปรเปลี่ยนไปในทางเสื่อมเป็นธรรมดาของท่านทั้งหลายจงประกอบภารกิจทั้งปวงให้สมบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด”

การป้องกันความพิการแต่กำเนิด
ต่อจากหน้า ๗๔

สาเหตุของความพิการแต่กำเนิดของทารก อาจเกิดได้จากสาเหตุต่างๆ คือ

- มารดาได้รับแสงเอ็กซ์เรย์หรือสารรังสีขณะตั้งครรภ์

- ขณะมารดาดังครรภ์ สุขภาพไม่สมบูรณ์ ขาดอาหารได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ หรือการตั้งครรภ์เป็นพิษ

- มารดาดังครรภ์แรกเมื่อมีอายุมาก หรือมีน้ำหนักตัวน้อย หรือมีรูปร่างเล็กผิดปกติ

- มารดาได้รับยาหรือสารที่เป็นพิษขณะตั้งครรภ์ เช่น ยาขับเลือดต่างๆ ยาแก้แพ้ ยาที่มีส่วนประกอบของฮอร์โมนมากเกินไป ยาเสพติดหรือสารปรอท ตะกั่ว แอมกานีส

- มารดาเป็นโรคขณะตั้งครรภ์ เช่น เบาหวาน โรคไต ความดันสูง

- มารดามีความผิดปกติของมดลูก ตกเลือดขณะตั้งครรภ์ มีประวัติการแท้งก่อนตั้งครรภ์

- การคลอดผิดปกติ เช่น คลอดก่อนกำหนด คลอดเกินกำหนด หรือคลอดยาก

นอกจากนี้แล้วความพิการแต่กำเนิดอาจเกิดจากกรรมพันธุ์ เช่น ความพิการทางระบบเลือด ความพิการของหัวใจ หรือความพิการทางสมองหรือสติปัญญา ส่วนความผิดปกติอื่นๆ ที่ไม่ใช่สาเหตุทางกรรมพันธุ์เช่น มารดาติดเชื้อขณะตั้งครรภ์ เช่น หัดเยอรมัน อีสุกอีใส ซิฟิลิส โรคเรื้อน หรือคุดทะราด เป็นต้น

สำหรับทางป้องกันความพิการแต่กำเนิดนั้น ก็ต้องอยู่ที่มารดาควรจะได้ฝากครรภ์ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อแพทย์จะได้ดูแลให้คำแนะนำ และทราบถึงสาเหตุความผิดปกติในระยะเริ่มแรกได้ เช่น ความผิดปกติของมดลูก โรคประจำตัว โรคหัดเยอรมัน ซิฟิลิส หรือการได้รับสารเป็นพิษต่างๆ

ขณะตั้งครรภ์มารดาก็ควรรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์ กินอาหารมีประโยชน์ ระวังตัวไม่ให้ติดเชื้อบางประเภท เช่น พวกหัดเยอรมัน หรืออื่นๆ รวมทั้งโรคบางประเภทที่มารดาเป็นอยู่ก่อนตั้งครรภ์ เช่น พวกหัดเยอรมัน หรืออื่นๆ รวมทั้งโรคบางประเภทที่มารดาเป็นอยู่ก่อนตั้งครรภ์ เช่น เบาหวาน ไต ความดันและควรอยู่ในความดูแลของแพทย์อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ก็ควรระวังอุบัติเหตุโดยเฉพาะการกระทบกระเทือนที่บริเวณหน้าท้องและมดลูก รวมทั้งหลีกเลี่ยงการกระทบกระเทือนทางจิตใจที่รุนแรงอีกด้วย

จะอย่างไรก็ตาม ถ้าแม่เด็กเกิดมาแล้วพิการ การได้รับการแก้ไขในระยะเริ่มแรกจะมีผลดีมากกว่าที่จะปล่อยไว้นานๆ เราไม่ควรปล่อยให้เด็กมีชีวิตไปตามยถากรรม ผู้ปกครองควรนำเด็กไปรับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยเหลือความพิการมิให้เพิ่มมากขึ้น และเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายในส่วนที่ไม่พิการให้ได้มีการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้จะช่วยทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีค่า และไม่เป็นการแกล้งผู้ใด

เรียน ท่านผู้อ่านวารสารไทย

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์วารสารไทยมาตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เพื่อเผยแพร่ความรู้และความคิดที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เราได้เปิดคอลัมน์ “คุยกับวารสารไทย” สำหรับท่านผู้อ่านโดยเฉพาะ เพื่อเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในทุกด้านทั้งที่เกี่ยวหรือไม่เกี่ยวกับวารสารไทยโดยตรง หรืออาจตั้งคำถามก็ได้ แต่ขอให้เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือชาติบ้านเมือง เป็นเรื่องสร้างสรรค์ มิใช่ทำลาย คอลัมน์นี้เป็นเวทีของท่าน ขอได้โปรดเสนอความคิดเห็นส่งมาในใบตอบรับนี้ และกรุณาย่ำลิ้มปิดดวงตราไปรษณียากรด้วย

ขอขอบคุณ

ใบตอบรับ วารสารไทย	ได้รับ วารสารไทย ฉบับที่.....เรียบร้อยแล้ว	วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....
ชื่อผู้รับ :		
ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :		
คำถาม/ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นต่างๆ :		

กรุณาส่ง

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อยจปร. (เดิม) ถนนราชดำเนิน

ตรงข้ามกระทรวงศึกษาธิการ

ทำเนียบรัฐบาล

กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

ปิดดวงตราไปรษณียากร
๑ บาท

(แนบ)

(แนบ)

กุหลาบขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Rhododendron lyi* Levl.

วงศ์ ERICACEAE

ชื่ออื่นๆ ดอกสามสี (เลย)

ไม้พุ่ม สูง ๒-๕ เมตร กิ่งอ่อนมีขน และเกล็ดสีน้ำตาล ใบเดี่ยว ออกเวียนสลับ หนาแน่นที่ปลายกิ่ง รูปไข่กลับ หรือรูปขอบขนานแกมรูปรี กว้าง ๑.๕-๒.๕ เซนติเมตร ยาว ๔.๕-๕.๕ เซนติเมตร ปลายแหลม มีติ่ง โคนสอบ ด้านหลังมีเกล็ดสีน้ำตาล ดอก สีขาว หรือขาวอมชมพู ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงขนาดเล็ก โคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น ๕ แฉก กลีบดอก ๕ กลีบ โคนเชื่อมกันเล็กน้อย ปลายแยกเป็นกลีบกลม ขอบเป็นคลื่น ด้านนอกมีเกล็ดปกคลุมทั่วไป เมื่อบานเส้นผ่าศูนย์กลาง ๖-๗ เซนติเมตร ด้านในมีจุดประสีเหลือง เกสรตัวผู้ ๑๐ อัน ผล รูปรี ยาว ๑.๗-๒.๕ เซนติเมตร ผิวขรุขระ เมื่อแก่แตกได้ เมล็ดเล็ก มีปีกบาง

นิเวศวิทยา ถิ่นกำเนิด จีน อินโดจีน ชอบขึ้นในที่โล่งแจ้งตามโขดหินหรือซอกหินที่สูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๐๐๐-๑,๖๐๐ เมตร มักขึ้นรวมเป็นกลุ่มใหญ่

ออกดอก กุมภาพันธ์-พฤษภาคม

ขยายพันธุ์ เมล็ด

ภาพ : อนุตรา หงษ์สุวรรณ

เรื่อง : จากหนังสือ "ไม้ดอกและไม้ประดับ"
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

ภาพพุทธประวัติ

ภาพที่ ๑๕ : พญานาค ชื่อ มุจลินท์

ภายใต้ต้นมุจลินท์ หรือ ต้นจิก มีพญานาคชื่อ มุจลินท์ มาถวาย
อารักขา ป้องกันพระองค์จากฝนและลมหนาว

บรรยาย : พิฑูร มลิวัลย์

เขียนภาพ : สนั่น รัตนะ

ในสัปดาห์ที่ ๖ ระหว่างเวลาที่ประทับอยู่ที่ใต้ต้นมุจลินท์นั้น มีฝนตกตลอดสัปดาห์ พญานาคชื่อ มุจลินท์ ได้มาถวายอารักขา ป้องกัน
พระองค์มิให้เปียกฝน และมีให้กระทบลมหนาว